

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av konkurrenslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i konkurrenslagen. Ändringarna föranleds av det nationella genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad.

De föreslagna ändringarna gäller bland annat bestämmelser om Konkurrens- och konsumentverkets höranden, begäranden om information, inspektionsbefogenheter, konstaterande av konkurrensbegränsning och föreläggande om att upphöra med konkurrensbegränsningen, åläggande att vidta korrigerande åtgärder på grund av konkurrensbegränsning, påföljdsavgifter som påförs och vite som föreläggs med stöd av konkurrenslagen samt befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften. Också uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift i fråga om sammanslutningar ändras med anledning av propositionen och medlemmarna i en sammanslutning kan enligt förslaget, när vissa förutsättningar är uppfyllda, vara skyldiga att betala påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, om denna inte klarar av att betala avgiften. Vidare föreslås det att samarbetet mellan de nationella konkurrensmyndigheterna i EU ska intensifieras ytterligare och att reglerna ska möjliggöra bland annat delgivning och verkställighet av sådana beslut om böter och vite som överskrider medlemsstaternas gränser samt inspektioner som förrättas på en annan medlemsstats begäran.

Genomförandet av direktivet ger också Konkurrens- och konsumentverket och domstolarna vidsträckt befogenhet att göra framställning om och påföra påföljdsavgift samt att förelägga och döma ut vite. I fortsättningen kan företag åläggas att betala en påföljdsavgift inte bara för konkurrensbegränsning utan också för överträdelse av vissa förfarandebestämmelser och underlåtenhet att iakttäta vissa beslut. Också Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att framställa för marknadsdomstolen att strukturella korrigerande åtgärder ska åläggas är ny.

I propositionen föreslås utöver direktivgenomförandet också några på nationella behov baserade ändringar i vissa bestämmelser i konkurrenslagen samt sådana ändringar i konkurrenslagens bestämmelser om ändringssökande som förutsätts i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som trädde i kraft den 1 januari 2020. Regleringen om bestämmande av storleken på påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning föreslås bli preciserad.

Lagen avses träda i kraft den 4 februari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten	4
1.2.2 Beredningen av propositionen.....	5
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	6
2.1 Direktivets målsättning	6
2.2 Direktivets huvudsakliga innehåll.....	7
2.2.1 Syfte, tillämpningsområde och definitioner	7
2.2.2 Grundläggande rättigheter.....	10
2.2.3 Oberoende och resurser.....	10
2.2.4 Befogenheter	12
2.2.4.1 Inspektionsbefogenheter	12
2.2.4.2 Begäran om information	13
2.2.4.3 Förhör.....	13
2.2.4.4 Konstaterande och upphörande av överträdelser samt korrigerande åtgärder.....	13
2.2.4.6 Åtaganden	14
2.2.5 Sanktionsavgifter och viten.....	14
2.2.6 Eftergiftsprogram för hemliga karteller	16
2.2.7 Ömsesidigt bistånd.....	21
2.2.8 Preskriptionsfrister	24
2.2.10 Slutbestämmelser	27
2.3 Nationellt handlingsutrymme.....	28
3 Nuläge och bedömning av nuläget.....	29
3.1 Skyddsåtgärder.....	29
3.2 Konkurrensmyndigheternas oberoende.....	30
3.3 Konkurrensmyndigheternas resurser.....	35
3.4 Inspektionsbefogenheter	38
3.5 Skyldighet att lämna upplysningar.....	39
3.6 Kallelse att höras	40
3.7 Konstaterande och upphörande av överträdelser	40
3.8 Åtaganden	41
3.9 Interimistiska förelägganden.....	42
3.10 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser	44
3.11 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare.....	44
3.12 Viten.....	44
3.13 Eftergift	45
3.14 Preskription av påföljdsavgift och vite	51
3.15 Konkurrensmyndigheternas ömsesidiga bistånd.....	53
3.16 Gränsöverskridande delgivning och verkställighet	55
3.17 En parts tillgång till ärendeakten och begränsningar av informationsanvändning.....	56
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	58

RP 210/2020 rd

4.1 De viktigaste förslagen.....	58
4.1.1 Förslag som grundar sig på direktivet.....	58
4.1.1.1 Konstaterande och upphörande av överträdelser samt korrigerande åtgärder.....	58
4.1.1.2 Kallelse att höras.....	60
4.1.1.3 Inspektionsbefogenheter.....	61
4.1.1.4 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser.....	61
4.1.1.5 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare.....	65
4.1.1.6 Interimistiska förelägganden.....	66
4.1.1.7 Viten.....	68
4.1.1.8 Eftergift.....	68
4.1.1.9 Preskription av påföljdsavgiften och viten.....	70
4.1.1.10 Konkurrensmyndigheternas ömsesidiga bistånd.....	70
4.1.1.11 Gränsöverskridande delgivning och verkställighet.....	70
4.1.1.12 Rätten för den som är under utredning att ta del av vissa handlingar samt begränsningar av informationsanvändning.....	71
4.1.2 Förutsebarheten i fråga om påföljdsavgiftens belopp.....	71
4.1.3 Förslag om behandlingsfrister för företagsförvärvsärenden.....	72
4.1.4 Förslag som gäller regleringen om ändringssökande.....	72
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	73
5 Alternativa handlingsvägar.....	77
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	77
5.1.1 Strukturella korrigerande åtgärder.....	77
5.1.2 Förutsebarhet i fråga om påföljdsavgiftens belopp.....	77
5.1.3 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser.....	78
5.1.4 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare.....	79
5.1.5 Interimistiska förelägganden.....	81
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater.....	82
6 Remissvar och hur de har beaktats.....	83
7 Specialmotivering.....	86
8 Ikraftträdande.....	131
9 Förhållande till andra propositioner.....	133
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	133
10.1 Påföljdsavgifter.....	133
10.2 Strukturella korrigerande åtgärder.....	135
10.3 Inspektioner.....	137
10.4 Informationsutbyte och skyldighet att lämna upplysningar.....	139
10.5 Påföljdsavgift som påförs en sammanslutning av näringsidkare och hur den verkställs.....	141
10.6 Ändringssökande och påföljdsavgiftsbeslutets verkställbarhet.....	142
10.7 Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet.....	143
LAGFÖRSLAG.....	145
Lag om ändring av konkurrenslagen.....	145
BILAGA.....	164
PARALLELLTEXT.....	164
Lag om ändring av konkurrenslagen.....	164

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Europaparlamentet och rådet antog den 11 december 2018 [direktiv \(EU\) 2019/1](#) om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad (nedan ECN+-direktivet eller direktivet). Direktivet gäller de nationella konkurrensmyndigheternas befogenheter i fråga om efterlevnadskontroll, oberoende och resurser. Direktivets tillämpningsområde är begränsat till tillsyn över konkurrensbegränsningar, och därmed omfattar det inte tillsyn i samband med exempelvis företagsförvärv, offentliga upphandlingar eller konkurrensneutralitet. Direktivet offentliggjordes i Europeiska unionens officiella tidning den 14 januari 2019. Enligt artikel 34 i direktivet ska medlemsstaterna senast den 4 februari 2021 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten

Grundvalen för genomförandet av Finlands nationella konkurrenspolitik består i konkurrenslagen (948/2011), och den myndighet som tillämpar konkurrenslagen är Konkurrens- och konsumentverket. I konkurrenslagen finns motsvarande materiella bestämmelser som i artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Rådets [förordning \(EG\) nr 1/2003](#) om tillämpning av konkurrensreglerna, dvs. rådets förordning av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (i denna proposition även benämnd tillämpningsförordningen), innebar en grundlig omarbeting av förfarandena för tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Genom förordningen infördes ett tillsynssystem som grundas på direkt tillämpning av EU:s konkurrensregler i sin helhet. Förordningen berättigade, utöver Europeiska kommissionen, medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och de nationella domstolarna att tillämpa samtliga aspekter av EU:s konkurrensregler. Samtidigt infördes Europeiska konkurrensnätverket (ECN) som består av kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna.

Europeiska kommissionen offentliggjorde i juli 2014 [meddelandet](#) ”Tio år av antitrustregler enligt förordning 1/2003: Resultat och framtidsutsikter”. Meddelandet behandlade de nationella konkurrensmyndigheternas befogenheter att genomföra utredningar och fatta beslut, de nationella konkurrensmyndigheternas oberoende och resurser samt böter och förmånlig behandling (dvs. eftergift). I meddelandet konstaterade kommissionen att tillämpningen av EU:s konkurrensregler har förstärkts betydligt tack vare det som kommissionen, Europeiska konkurrensnätverket och de nationella konkurrensmyndigheterna har lyckats åstadkomma. I meddelandet konstaterades dessutom att de nationella konkurrensmyndigheterna har blivit en viktig pelare i tillämpningen av EU:s konkurrensregler och stärkt kontrollen av efterlevnaden avsevärt. Kommissionen förde dock fram behovet av att utreda och eventuellt stärka de nationella konkurrensmyndigheternas befogenheter i fråga om efterlevnadskontroll samt deras oberoende och resurser.

Riksdagen informerades om meddelandet med [E-skrivelse 108/2014 rd](#), där det berättades om meddelandets innehåll och om förslaget till Finlands ständpunkt. I E-skrivelsen konstateras det att Finland i huvudsak understöder de krav som kommissionen föreslår bli prioriterade och som

hänför sig till de nationella konkurrensmyndigheternas oberoende och tillräckliga resurser, myndigheternas fungerande utrednings- och beslutsbefogenheter, möjligheten att påföra effektiva påföljder samt förekomsten av ett program för befrielse från och nedsättning av sanktionsavgifter. I E-skrivelsen konstateras det att enligt en preliminär bedömning uppfylls största delen av de av kommissionen prioriterade kraven för att uppnå ett område för tillämpning av konkurrensreglerna inom EU.

Kommissionen arrangerade mellan den 4 november 2015 och den 12 februari 2016 ett vidsträckt offentligt samråd kring effektiviteten hos de nationella konkurrensmyndigheternas verkställande av EU:s konkurrensregler. Kommissionen offentliggjorde en [sammanfattning](#) av svaren på det offentliga samrådet.

Kommissionen offentliggjorde den 22 mars 2017 ett [direktivförslag](#) med syftet att ge de nationella konkurrensmyndigheterna befogenhet att effektivt kontrollera efterlevnaden av EU:s konkurrensregler. I det sammanhanget offentliggjordes en [bedömning av direktivförslagets konsekvenser](#). Det finns också [en svenskspråkig sammanfattning](#) av konsekvensbedömningen.

Statsrådets [U-skrivelse 33/2017 rd](#) till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om konkurrensmyndigheternas efterlevnadskontroll (direktiv om befogenhet) överlämnades den 18 maj 2017. Utkastet till U-skrivelsen behandlades i sektionen för konkurrens, statsstöd och upphandling (EU-12) den 25 april 2017. Ärendet översändes också till sektionen för den inre marknaden (EU-8) för kännedom. Enligt statsrådets uppfattning är direktivförslaget i huvudsak gynnsamt för Finland eftersom det effektiviserar konkurrenstillsynen och en effektiv kontroll av konkurrensreglernas efterlevnad inte bara i Finland utan även i de övriga EU-länderna. Vidare är förslaget väsentligt för att säkerställa en fungerande konkurrens och lika villkor för företagen på den inre marknaden. Förslaget innebär också ökad förutsägbarhet och rättssäkerhet. Enligt statsrådets uppfattning har direktivförslaget dessutom positiva konsekvenser för konsumenterna. Statsrådet anser vidare att rådet bör se till att bestämmelserna i direktivet säkerställer en effektiv kontroll av efterlevnaden av konkurrensreglerna med tillräcklig hänsyn till proportionaliteten och företagens rättssäkerhet, och att de utan svårigheter kan tillämpas på vårt nationella rättssystem. Man kan uppmärksamma rättssäkerheten till exempel genom att bedöma möjligheten att utöka innehållet i artikel 3 om skyddsåtgärder.

Ekonomiutskottet gav den 16 juni 2017 i ärendet också utlåtandet [EkuU 34/2017 rd](#), där utskottet omfattade statsrådets ståndpunkt och konstaterade att en central utgångspunkt består i att säkerställa att konkurrensmyndigheterna på EU-nivå har effektiva och enhetliga befogenheter. På samma gång gäller det emellertid att dra försorg om företagens rättsskydd och särskilt om att rätten till försvar skrivs in tillräckligt tydligt i direktivet. I sitt utlåtande uppmärksammade ekonomiutskottet i synnerhet de påföljder som åläggs branschföreningar samt strukturella åtgärder.

I rådets konkurrensarbetsgrupp behandlades kommissionens direktivförslag vid 12 sammanträden mellan den 12 maj 2017 och den 28 februari 2018. Direktivförslaget fick ett huvudsakligen positivt mottagande. Det s.k. ECN+-direktivet antogs den 11 december 2018. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén gav ett [yttrande](#) i ärendet.

1.2.2 Beredningen av propositionen

Arbets- och näringsministeriet tillsatte den 14 juni 2019 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att bereda det nationella genomförandet av ECN+-direktivet. Arbetsgruppens mandatperiod fastställdes pågå mellan den 19 juni 2019 och den 6 mars 2020, och arbetsgruppens uppdrag var att bedöma de behov av ändringar i den nationella lagstiftningen som följer av direktivet och att

lägga fram förslag angående dem. Arbetsgruppens mandatperiod förlängdes genom ett beslut av den 10 februari 2020, och den nya tidpunkten för avslutande av arbetsgruppens arbete fastställdes vara den 22 april 2020. Mandatperioden förlängdes för att arbetsgruppens ändringsförslag skulle kunna behandlas och läggas fram i form av en regeringsproposition under arbetsgruppens mandatperiod.

Utöver direktivgenomförandet ingår i arbetsgruppens uppgifter också möjligheten att bedöma behovet av och sätten att förbättra förutsägbarheten i fråga om påföljdsavgifter för konkurrensbegränsningar med hänsyn till bland annat Europeiska unionens kommissions påföljdsregler och påföljdspraxis. Arbetsgruppen kan dessutom ompröva behovet av att ändra den nationella lagstiftningen om rätten till försvar så, att förrättandet av inspektion i näringsidkares affärslokaler kräver förhandstillstånd av marknadsdomstolen. Arbetsgruppen kan också bedöma införandet i konkurrenslagen av ändringar av teknisk natur och andra ändringar som anses vara ändamålsenliga.

Utgående från arbetsgruppens verksamhet utarbetades ett betänkande i form av en regeringsproposition. När den utarbetades kontaktades sakkunniga vid bland annat justitieministeriet, finansministeriet, Rättsregistercentralen och Konkurrens- och konsumentverket. Finlands Advokatförbund, Finlands Näringsliv EK och Företagarna i Finland reserverade sig mot betänkandet. I Finlands Advokatförbunds avvikande mening lyftes det ur ett perspektiv som är bredare än direktivet och arbetsgruppens mandat fram omständigheter kring domstolskontrollen av inspektioner som Konkurrens- och konsumentverket förrättar, påföljdsavgifter för överträdelse av förfaranderegler samt påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning. I Finlands Näringsliv EK:s och Företagarna i Finlands gemensamma avvikande mening behandlades interimistiska förelägganden, indrivningen av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning, behovet av effektiv föregripande konkurrensrådgivning samt övergångsregleringen; den sistnämnda behandlades inte i betänkandet.

Betänkandet om arbetsgruppens verksamhet har använts som underlag när propositionen utarbetats. Efter det att betänkandet överlämnades har propositionsutkastet kompletterats i någon mån; kompletteringarna har gällt motiveringen till föreslagna bestämmelser samt bedömningarna av propositionens konsekvenser. Det kompletterade propositionsutkastet remissbehandlades mellan den 14 maj och den 24 juni 2020. Med anledning av utlåtandena om propositionsutkastet har de föreslagna bestämmelserna ändrats i någon mån och motiveringen till dem kompletterats till många delar. Vid den fortsatta beredningen efter remissbehandlingen har bland annat Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket, justitieministeriet och Rättsregistercentralen kontaktats.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://tem.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskoden TEM003:00/2020.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Direktivets målsättning

De centralaste bestämmelserna om konkurrensregler på EU-nivå finns i artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I direktivets ingress konstateras att artiklarna i fråga bör tillämpas effektivt i hela unionen för att säkerställa att konkurrensen på den inre marknaden inte snedvrids. En effektiv kontroll av efterlevnaden av artiklarna är nödvändig för att säkerställa rättvisare och öppnare konkurrensutsatta marknader i unionen, där företagen konkurrerar mer på sina egna meriter och utan hinder för marknadstillträde skapade av företag. En effektiv kontroll av efterlevnaden skyddar konsumenterna och företag som är verksamma på

den inre marknaden från affärsmetoder som håller priserna på varor och tjänster på en konstgjort hög nivå, och den förbättrar urvalet av innovativa varor och tjänster.

Den offentliga kontrollen av efterlevnaden av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget utförs av de nationella konkurrensmyndigheterna i medlemsstaterna jämsides med kommissionen enligt rådets förordning (EG) nr 1/2003. Tillsammans bildar de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen ett nätverk av myndigheter som tillämpar unionens konkurrensregler i nära samarbete.

Enligt artikel 3.1 i tillämpningsförordningen ska de nationella konkurrensmyndigheterna och de nationella domstolarna tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget på avtal, beslut av företagssammanslutningar, samordnade förfaranden eller missbruk av dominerande ställning som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. I praktiken tillämpar de flesta nationella konkurrensmyndigheter nationell konkurrensrätt parallellt med artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. I Finland motsvarar 5 och 7 § i konkurrenslagen artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

Direktivet syftar till att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna har de garantier för oberoende, de resurser och de befogenheter att kontrollera efterlevnad och påföra sanktionsavgifter (i Finland: påföljdsavgifter) som är nödvändiga för att kunna tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget på ett effektivt sätt. Eftersom de flesta nationella konkurrensmyndigheterna tillämpar sin nationella konkurrensrätt parallellt med artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget har direktivet oundvikligen en påverkan på nationell konkurrensrätt. Vid parallell tillämpning gäller det också att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheternas tillämpning av den nationella konkurrensrätten inte leder till ett annat resultat än det som skulle uppnås vid tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget enligt artikel 3.2 i tillämpningsförordningen. För att ett enhetligt resultat ska uppnås är det väsentligt att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna i situationer där nationell konkurrensrätt och unionens konkurrensrätt tillämpas parallellt har likadana garantier för oberoende, resurser och befogenheter att kontrollera efterlevnad och påföra sanktionsavgifter.

2.2 Direktivets huvudsakliga innehåll

Direktivet består av tio kapitel. Nedan går direktivets innehåll igenom med hjälp av en indelning där mellanrubrikerna motsvarar kapitelrubrikerna i direktivet.

2.2.1 Syfte, tillämpningsområde och definitioner

I *artikel 1* definieras direktivets syfte och tillämpningsområde. Enligt punkt 1 anges i direktivet vissa regler för att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter har de garantier för oberoende, de resurser samt de befogenheter för att kontrollera efterlevnad och påföra sanktionsavgifter som är nödvändiga för att effektivt kunna tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, så att konkurrensen på den inre marknaden inte snedvrids och att konsumenter och företag inte missgynnas genom nationell rätt och åtgärder som hindrar de nationella konkurrensmyndigheterna från att effektivt kontrollera efterlevnaden.

Enligt punkt 2 omfattar direktivets tillämpningsområde en oberoende tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och den parallella tillämpningen av nationell konkurrensrätt på samma ärende. När det gäller artikel 31.3 och 31.4 omfattar direktivet också tillämpningen av nationell konkurrensrätt på fristående grund. Bestämmelserna i nämnda artikel 31.3 och 31.4 gäller parter rätt att få tillgång till och använda information i förklaringar och förlikningsinläggor som anknyter till ett eftergiftsprogram.

Enligt punkt 3 anges i direktivet vissa regler om ömsesidigt bistånd mellan konkurrensmyndigheter för att säkerställa att den inre marknaden och systemet med nära samarbete inom Europeiska konkurrensnätverket fungerar smidigt.

I *artikel 2* i direktivet definieras begrepp som används i direktivet. Enligt förteckningen i punkt 1 gäller följande definitioner i direktivet:

1) 'nationell konkurrensmyndighet' en myndighet som en medlemsstat enligt artikel 35 i förordning (EG) nr 1/2003 har utsett att ansvara för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Medlemsstaterna får utse en eller flera administrativa myndigheter och rättsliga myndigheter till att fullgöra dessa funktioner,

2) 'nationell administrativ konkurrensmyndighet' en administrativ myndighet som en medlemsstat har utsett för att fullgöra samtliga eller vissa av en nationell konkurrensmyndighets uppgifter,

3) 'nationell rättslig konkurrensmyndighet' en rättslig myndighet som en medlemsstat har utsett för att fullgöra vissa av en nationell konkurrensmyndighets uppgifter.

4) 'konkurrensmyndighet' en nationell konkurrensmyndighet, kommissionen eller båda om sammanhanget så kräver,

5) 'Europeiska konkurrensnätverket' ett nätverk av offentliga myndigheter bestående av de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen som fungerar som ett diskussions- och samarbetsforum vid tillämpning och efterlevnadskontroll av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget,

6) 'nationell konkurrensrätt' bestämmelser i nationell rätt som i huvudsak har samma syfte som artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och som tillämpas i samma ärende och parallellt med unionens konkurrensrätt enligt artikel 3.1 i förordning (EG) nr 1/2003, och bestämmelser i nationell rätt som i huvudsak har samma syfte som artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och som tillämpas på fristående grund när det gäller artikel 31.3 och 31.4 i detta direktiv, med undantag av bestämmelser i nationell rätt genom vilka fysiska personer åläggs straffrättsliga påföljder,

7) 'nationell domstol' en domstol i en medlemsstat i den mening som avses i artikel 267 i EUF-fördraget.

8) 'överprövningsdomstol' en nationell domstol som genom ordinära rättsmedel har behörighet att pröva nationella konkurrensmyndigheters beslut eller pröva domar om de besluten, oberoende av om denna domstol själv har befogenhet att fastställa en överträdelse av konkurrensrätten eller inte,

9) 'förfarande för efterlevnadskontroll' ett förfarande vid en konkurrensmyndighet för tillämpning av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, till dess att den konkurrensmyndigheten har avslutat förfarandet genom att fatta ett beslut som avses i artikel 10, 12 eller 13 i detta direktiv vad gäller en nationell konkurrensmyndighet, eller genom att fatta ett beslut som avses i artikel 7, 9 eller 10 i förordning (EG) nr 1/2003 vad gäller kommissionen, eller så länge konkurrensmyndigheten inte har kommit fram till att det inte finns några skäl för den att vidta ytterligare åtgärder,

10) 'företag', enligt artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, en enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och hur den finansieras,

11) 'kartell' ett avtal eller ett samordnat förfarande mellan två eller flera konkurrenter som syftar till att samordna deras konkurrensbeteende på marknaden eller påverka de relevanta konkurrensparametrarna, såsom genom, men ej begränsat till, fastställande av eller samordning av inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor, även med anknytning till immateriella rättigheter, tilldelning av produktions- eller försäljningskvoter, uppdelning av marknader och kundkretsar, inklusive uppgjorda anbud, import- eller exportrestriktioner eller konkurrensbegränsande åtgärder mot andra konkurrenter,

12) 'hemlig kartell' en kartell vars förekomst är delvis eller helt dold,

13) 'befrielse från sanktionsavgifter' ett undantag från sanktionsavgifter som annars skulle påföras ett företag för dess deltagande i en hemlig kartell, som belöning för dess samarbete med en konkurrensmyndighet inom ramen för ett eftergiftsprogram,

14) 'nedsättning av sanktionsavgifter' en nedsättning av den sanktionsavgift som annars skulle ha ålagts ett företag för dess deltagande i en hemlig kartell, som belöning för dess samarbete med en konkurrensmyndighet inom ramen för ett eftergiftsprogram,

15) 'eftergift' både befrielse från sanktionsavgifter och nedsättning av sanktionsavgifter,

16) 'eftergiftsprogram' ett program för tillämpningen av artikel 101 i EUF-fördraget eller motsvarande bestämmelse i nationell rätt på grundval av vilket en deltagare i en hemlig kartell, oberoende av övriga företag som är inblandade i kartellen, samarbetar med konkurrensmyndigheten i dennas utredning genom att frivilligt ge information med avseende på den deltagarens vetenskap om, och roll i, kartellen, och i utbyte, genom ett beslut eller nedläggning av förfarandet, beviljas befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter för dennes inblandning i kartellen,

17) 'förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet' en muntlig eller skriftlig redogörelse som lämnas av ett företag eller en fysisk person, eller för ett företags eller en fysisk persons räkning, till en konkurrensmyndighet, eller en uppteckning av denna, med beskrivning av vad det företaget eller den fysiska personen vet om en kartell och företagets eller personens roll i denna, och som utarbetats särskilt för att lämnas in till konkurrensmyndigheten för att denna ska bevilja befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter inom ramen för ett eftergiftsprogram; detta omfattar inte bevis som finns oberoende av förfaranden för efterlevnadskontroll, oberoende av om denna information finns i en konkurrensmyndighets ärendeakt eller inte, dvs. redan befintlig information,

18) 'förlikningsinläga' en frivillig redogörelse från ett företag, eller för ett företags räkning, till en konkurrensmyndighet, i vilken företaget medger eller avstår från att bestrida sitt deltagande i en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget eller nationell konkurrensrätt, och sitt ansvar för denna överträdelse, vilken har utarbetats särskilt för att göra det möjligt för konkurrensmyndigheten att tillämpa ett förenklat eller påskyndat förfarande,

19) 'sökande' ett företag som ansöker om befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter inom ramen för ett eftergiftsprogram,

20) 'ansökande myndighet' en nationell konkurrensmyndighet som framställer en begäran om ömsesidigt bistånd som avses i artikel 24, 25, 26, 27 eller 28,

21) 'anmodad myndighet' en nationell konkurrensmyndighet som tar emot en begäran om ömsesidigt bistånd och som vid en begäran om bistånd som avses i artikel 25, 26, 27 eller 28 betyder det behöriga offentliga organet som har huvudansvaret för att genomföra sådana beslut enligt nationella lagar, författningar och administrativa praxis,

22) 'slutligt beslut' ett beslut som inte kan, eller som inte längre kan, överklagas genom ordinära rättsmedel.

I Finland är Konkurrens- och konsumentverket den nationella administrativa konkurrensmyndighet som avses i punkt 2 i förteckningen. De i punkt 3 i förteckningen avsedda nationella rättsliga konkurrensmyndigheterna är marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen när de behandlar konkurrensärenden. Den nationella rätt som avses i punkt 6 i förteckningen finns i konkurrenslagen.

Begreppet företag i punkt 10 motsvaras av det i 4 § i konkurrenslagen definierade begreppet näringsidkare. Enligt 4 § 1 punkten avses med näringsidkare en fysisk person samt en eller flera enskilda eller offentliga juridiska personer som bedriver ekonomisk verksamhet. Enligt förarbetena till konkurrenslagen motsvarar definitionen på näringsidkare definitionen på företag i EU-lagstiftningen. Begreppet företag definieras inte i EUF-fördraget, men i rättspraxis vid EU-domstolen har begreppet getts en vidsträckt definition så att det täcker alla sammanslutningar som bedriver ekonomisk verksamhet, oberoende av deras juridiska ställning eller finansieringssätt (se till exempel mål C-41/90, Klaus Höfner m.fl., REG 1991, s. I-01979, punkt 21). Begreppet förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet, vilket definieras i punkt 17 i förteckningen, motsvarar begreppet företagsförklaring som används i konkurrenslagen.

Enligt artikel 2.2 i direktivet ska alla hänvisningar i direktivet till tillämpningen eller överträdelser av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget förstås som att de omfattar parallell tillämpning av nationell konkurrensrätt i samma ärende.

2.2.2 Grundläggande rättigheter

Enligt artikel 3.1 i direktivet ska förfaranden avseende överträdelser av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget respektera de allmänna principerna i unionsrätten och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Skyldigheten gäller också situationer där nationella konkurrensmyndigheter utövar de befogenheter som avses i direktivet. I punkt 2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att utövandet av de befogenheter som avses i punkt 1 omfattas av lämpliga skyddsåtgärder när det gäller företagets rätt till försvar, inklusive rätten att bli hörd och rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol. Enligt punkt 3 ska medlemsstaterna också säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheternas förfaranden för efterlevnadskontroll genomförs inom rimlig tid. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna antar ett meddelande om invändningar innan de fattar beslut enligt artikel 10 i direktivet.

2.2.3 Oberoende och resurser

Artikel 4 i direktivet gäller de nationella administrativa konkurrensmyndigheternas oberoende. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna för att garantera oberoendet säkerställa att de nationella administrativa konkurrensmyndigheterna när de tillämpar artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget kan utöva sina befogenheter opartiskt och med hänsyn till en effektiv och enhetlig tillämpning av dessa bestämmelser. Samtidigt gäller det att beakta proportionella krav på ansvarsskyldighet. Detta påverkar dock inte det nära samarbetet mellan konkurrensmyndigheter inom Europeiska konkurrensnätverket.

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna åtminstone säkerställa att personalen och personer vid nationella administrativa konkurrensmyndigheter som fattar beslut vid utövandet av befogenheterna i artiklarna 10–13 och 16 i direktivet

1. kan utföra sitt uppdrag och utöva sina befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget oberoende av politisk eller annan yttre påverkan,
2. varken begär eller tar emot instruktioner från regering eller någon annan offentlig eller privat enhet när de utför sitt uppdrag och utövar sina befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, utan att det påverkar rätten för en medlemsstats regering att i tillämpliga fall utfärda allmänna politiska riktlinjer som inte har något samband med branschutredningar eller specifika förfaranden för efterlevnadskontroll, och
3. avstår från alla handlingar som är oförenliga med utförandet av deras uppdrag och/eller utövandet av deras befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och att de omfattas av förfaranden som säkerställer att de under en skälig tidsperiod efter det att de lämnat tjänsten avstår från att handha förfaranden för efterlevnadskontroll som kan ge upphov till intressekonflikt.

Enligt punkt 3 i artikeln får de personer som fattar beslut vid utövandet av befogenheterna i artiklarna 10–13 och 16 i direktivet inte avskedas från nationella administrativa konkurrensmyndigheter av skäl som sammanhänger med ett korrekt utförande av deras uppdrag eller ett korrekt utövande av deras befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget enligt artikel 5.2 i direktivet. De får avskedas endast om de inte uppfyller villkoren för att utöva sitt uppdrag eller om de konstaterats ha gjort sig skyldiga till en allvarlig försummelse enligt nationell rätt. Villkoren för att utöva deras uppdrag och vad som utgör allvarlig försummelse ska fastställas i förväg i den nationella rätten, med hänsyn till behovet av att säkerställa en effektiv kontroll av efterlevnaden.

I punkt 4 förutsätts att det säkerställs att medlemmarna i nationella administrativa konkurrensmyndigheters beslutsfattande organ väljs, rekryteras eller utses i enlighet med tydliga och öppna förfaranden som har fastställts på förhand i nationell rätt.

Enligt punkt 5 ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter ha befogenhet att fastställa sina prioriteringar för utförande av uppgifter för tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget enligt artikel 5.2 i direktivet. Om nationella administrativa konkurrensmyndigheter är skyldiga att pröva formella klagomål ska de ha befogenhet att avvisa sådana klagomål på den grunden att klagomålen inte betraktas som prioriterade vid kontroll av efterlevnaden. Bestämmelserna i punkten påverkar inte nationella administrativa konkurrensmyndigheters befogenhet att avvisa klagomål på andra grunder som fastställs i nationell rätt.

Artikel 5 i direktivet innehåller bestämmelser om de nationella konkurrensmyndigheternas resurser. Enligt punkt 1 ska nationella konkurrensmyndigheter ha tillräckligt många kvalificerade anställda och tillräckliga ekonomiska, tekniska och teknologiska resurser som är nödvändiga för att de effektivt ska kunna utföra sitt uppdrag och effektivt ska kunna utöva sina befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget enligt punkt 2 i artikeln. Enligt punkt 2 ska nationella konkurrensmyndigheter åtminstone kunna genomföra utredningar i syfte att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, anta beslut med tillämpning av dessa bestämmelser på grundval av artikel 5 i förordning (EG) 1/2003 och samarbeta nära inom Europeiska konkurrensnätverket. I nationell rätt kan det också föreskrivas att de nationella konkurrensmyndigheterna kan ge offentliga institutioner och organ råd, om så är lämpligt, om lagstiftningsmässiga, regelrelaterade och administrativa åtgärder som kan ha inverkan på konkurrensen

på den inre marknaden samt främja allmänhetens medvetenhet om artikel 101 och 102 i EUF-fördraget.

I punkt 3 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna beviljas oberoende när de använder den tilldelade budgeten för att utföra sitt uppdrag enligt punkt 2. Detta påverkar dock inte tillämpningen av nationella budgetregler och budgetförfaranden.

Enligt punkt 4 ska de nationella administrativa konkurrensmyndigheterna lämna in periodiska rapporter om sin verksamhet och sina resurser till en statlig myndighet eller ett parlamentariskt organ. Medlemsstaterna ska säkerställa att rapporterna innehåller uppgifter om utnämningar och avskedanden av beslutsorganets medlemmar, omfattningen av de resurser som tilldelades under det aktuella året och eventuella förändringar av denna omfattning jämfört med tidigare år. Rapporterna ska göras offentligt tillgängliga.

2.2.4 Befogenheter

2.2.4.1 Inspektionsbefogenheter

I artiklarna 6 och 7 i direktivet finns bestämmelser om de nationella konkurrensmyndigheternas inspektionsbefogenheter. Bestämmelserna i artikel 6 gäller myndigheternas befogenhet att inspektera företags lokaler. Bestämmelserna i artikel 7 gäller befogenheten att inspektera andra lokaler.

I *artikel 6* åläggs i punkt 1 medlemsstaterna att säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter har befogenhet att utföra alla nödvändiga oanmälda inspektioner av företag och företagssammanslutningar för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Medlemsstaterna ska dessutom säkerställa att de tjänstemän och andra medföljande personer som av nationella konkurrensmyndigheter bemyndigats eller utsetts att genomföra sådana inspektioner åtminstone ska ha befogenhet att

a) bereda sig tillträde till företags eller företagssammanslutningars lokaler, mark och transportmedel,

b) granska räkenskaperna och andra affärshandlingar som avser verksamheten, oavsett i vilken form de föreligger, och ha rätt att få tillgång till all information som är tillgänglig för den enhet som är föremål för inspektionen,

c) göra eller erhålla alla former av kopior av eller utdrag ur sådana räkenskaper och affärshandlingar och, när de anser det lämpligt, att fortsätta att göra sådana sökningar efter information och välja ut dessa kopior eller utdrag i de nationella konkurrensmyndigheternas lokaler eller i andra särskilt utsedda lokaler,

d) försegla samtliga företagslokaler, räkenskaper eller affärshandlingar så länge och i den omfattning det är nödvändigt för inspektionen,

e) begära att företagets eller företagssammanslutningens företrädare eller medarbetare lämnar förklaringar till sakförhållanden eller dokument som har samband med föremålet för och syftet med inspektionen och protokollföra deras svar.

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna säkerställa att företag och företagssammanslutningar underkastar sig inspektioner enligt punkt 1. Om ett företag eller en företagssammanslutning motsätter sig en inspektion, ska de nationella konkurrensmyndigheterna ha möjlighet att få nödvändigt bistånd av polis eller annan motsvarande rättsvårdande myndighet.

Enligt punkt 3 ska artikeln inte påverka krav enligt nationell rätt om förhandstillstånd för sådana inspektioner från en nationell rättslig myndighet som avses i artikeln.

I *artikel 7* åläggs medlemsstaterna i punkt 1 att säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter, om rimlig misstanke finns om att räkenskaper eller andra affärshandlingar, som har samband med föremålet för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en överträdelse av artikel 101 eller artikel 102 i EUF-fördraget, förvaras i andra lokaler, på annan mark eller i andra transportmedel än de som avses i artikel 6.1 a i direktivet, inklusive i de berörda företagens eller företagssammanslutningarnas ledares, direktörers, och andra medarbetares bostäder, får genomföra oanmälda inspektioner i dessa lokaler, på denna mark och i dessa transportmedel.

Enligt punkt 2 får inspektioner som avses i artikeln inte genomföras utan förhandstillstånd från en nationell rättslig myndighet. Enligt punkt 3 ska de tjänstemän och andra medföljande personer som är bemyndigade eller utsedda av de nationella konkurrensmyndigheterna att utföra en inspektion i enlighet med artikeln ha åtminstone de befogenheter som anges i artikel 6.1 a, b och c och artikel 6.2.

2.2.4.2 Begäran om information

Artikel 8 gäller nationella administrativa konkurrensmyndigheters befogenhet att begära information. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter får begära att företag och företagssammanslutningar lämnar alla upplysningar som krävs för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget inom en angiven och rimlig tidsfrist. En sådan begäran om information ska vara proportionerlig, och inte tvinga mottagaren av begäran att erkänna en överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Skyldigheten att lämna alla nödvändiga upplysningar omfattar information som är tillgänglig för sådana företag eller företagssammanslutningar. Nationella konkurrensmyndigheter ska även ha befogenhet att begära av varje övrig fysisk eller juridisk person att inom en fastställd och rimlig tidsfrist lämna upplysningar som kan vara relevanta för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

2.2.4.3 Förhör

Artikel 9 ålägger medlemsstaterna att säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter åtminstone har befogenhet att kalla varje företrädare för ett företag eller en företagssammanslutning, varje företrädare för andra juridiska personer, och varje fysisk person till förhör, om en sådan företrädare eller person kan förfoga över upplysningar som är relevanta för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. I konkurrenslagen används ordet hörande, medan ordet förhör används i direktivet.

2.2.4.4 Konstaterande och upphörande av överträdelser samt korrigerande åtgärder

Enligt *artikel 10* ska medlemsstaterna säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter genom beslut får ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. De ska också kunna ålägga alla beteendemässiga eller strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och är nödvändiga

för att få denna att upphöra. Vid valet mellan två lika effektiva åtgärder ska nationella konkurrensmyndigheter i enlighet med proportionalitetsprincipen välja den av åtgärderna som är minst betungande för företaget. Konkurrensmyndigheterna ska också ha befogenhet att konstatera att en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget har ägt rum tidigare. Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna dessutom säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter som avslutar ett förfarande för efterlevnadskontroll som de i enlighet med artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003 har informerat kommissionen om underrättar kommissionen om att förfarandet avslutas därför att det inte finns skäl att fortsätta det.

2.2.4.5 Interimistiska åtgärder

Artikel 11 ålägger medlemsstaterna att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter har befogenhet att agera på eget initiativ för att genom beslut förordna om att företag och företagsammanslutningar ska åläggas interimistiska åtgärder, åtminstone i fall som är brådskande på grund av att konkurrensen riskerar att lida allvarlig och irreparabel skada, på grundval av att en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget vid första påseende kan konstateras. Ett sådant beslut ska vara proportionerligt och gälla antingen för en bestämd tidsperiod, som får förnyas i den mån detta är nödvändigt och lämpligt, eller fram till dess att det slutliga beslutet har fattats. De nationella konkurrensmyndigheterna ska underrätta Europeiska konkurrensnätverket om åläggandet av dessa interimistiska åtgärder. Medlemsstaterna ska dessutom säkerställa att lagenligheten, inbegripet proportionaliteten, i de interimistiska åtgärderna kan prövas i ett påskyndat förfarande för överklagande.

I den nationella regleringen motsvaras de i direktivet avsedda interimistiska åtgärderna av de temporära bestämmelserna i 45 § i konkurrenslagen, vilka i denna proposition föreslås bli benämnda interimistiska förelägganden.

2.2.4.6 Åtaganden

Artikel 12 innehåller bestämmelser om åtaganden. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter, i förfaranden för efterlevnadskontroll som inleds i syfte att anta ett beslut som kräver att en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget ska upphöra, efter att antingen formellt eller informellt ha inhämtat åsikter från marknadsaktörerna, får besluta att sådana åtaganden som företag eller företagssammanslutningar erbjuder ska vara bindande, om dessa åtaganden bemöter de farhågor som de nationella konkurrensmyndigheterna har uttryckt. Ett sådant beslut får antas för viss tid och ska fastställa att det inte längre finns skäl för den berörda nationella konkurrensmyndigheten att ingripa. De nationella konkurrensmyndigheterna ska ha verkliga befogenheter att övervaka att åtagandena genomförs och ha möjlighet att återuppta förfarandet om efterlevnadskontroll om de sakförhållanden som låg till grund för ett beslut om åtagande har ändrats i något väsentligt avseende, om företaget eller företagssammanslutningen åsidosätter sina åtaganden eller om ett beslut om åtagande grundade sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna lämnat.

2.2.5 Sanktionsavgifter och viten

I *artikel 13* finns bestämmelser om sanktionsavgifter för företag och företagssammanslutningar. I konkurrenslagen används uttrycket påföljdsavgift. På finska används i direktivet ordet sakko (böter), som relaterar till en straffrättslig påföljd. Konkurrensbegränsningar är inte kriminaliserade och på grundval av dem föreläggs inte böter utan åläggs en administrativ påföljd av straffkaraktär, med andra ord påförs en påföljdsavgift.

Enligt punkt 1 ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter antingen själva kunna förordna om eller i icke-straffrättsliga rättsliga förfaranden kunna begära att företag och företagsammanslutningar som uppsåtligen eller av oaktsamhet överträder artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget ska påföras effektiva, proportionella och avskräckande sanktionsavgifter.

I punkt 2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter antingen själva kan förordna om eller i icke-straffrättsliga rättsliga förfaranden kan begära att företag och företagssammanslutningar ska påföras effektiva, proportionella och avskräckande sanktionsavgifter om de uppsåtligen eller av oaktsamhet

- a) underlåter att underkasta sig inspektionen som avses i artikel 6.2,
- b) bryter sådana förseglingar som anbringats av tjänstemän eller andra medföljande personer som har bemyndigats eller utsetts av de nationella konkurrensmyndigheterna, som avses i artikel 6.1 d,
- c) som svar på en fråga som avses i artikel 6.1 e lämnar ett oriktigt, vilseledande svar eller underlåter eller vägrar att lämna ett fullständigt svar,
- d) lämnar oriktiga, ofullständiga eller vilseledande upplysningar som svar på en begäran som avses i artikel 8, eller inte lämnar upplysningarna inom angiven tidsfrist,
- e) underlåter att inställa sig till ett sådant förhör som avses i artikel 9,
- f) underlåter att följa ett beslut som avses i artiklarna 10, 11 och 12.

Sanktionsavgifter som avses i punkt 2 ska fastställas i proportion till företagens och företagsammanslutningarnas totala globala omsättning.

Enligt punkt 3 ska det vara möjligt att påföra effektiva, proportionella och avskräckande sanktionsavgifter vid de förfaranden som avses i punkterna 1 och 2. Enligt punkt 4 ska artikeln inte påverka tillämpningen av nationell rätt som medger åläggande av påföljder i straffrättsliga förfaranden förutsatt att tillämpningen av sådan rätt inte påverkar en effektiv och enhetlig kontroll av efterlevnaden av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Punkt 5 ålägger medlemsstaterna att säkerställa att begreppet företag tillämpas för ändamålet att påföra moderbolag och rättsliga och ekonomiska efterträdare till företag sanktionsavgifter.

Artikel 14 innehåller bestämmelser om beräkning av sanktionsavgiften. Enligt punkt 1 ska nationella konkurrensmyndigheter ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått när de fastställer bötesbeloppet för en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Enligt punkt 2 ska nationella konkurrensmyndigheter i enlighet med artikel 18.3 i direktiv 2014/104/EU få betrakta ersättning som har betalats ut till följd av en uppgörelse i godo vid fastställandet av den sanktionsavgift som ska påföras.

I punkterna 3 och 4 föreskrivs det om indrivning av sanktionsavgifter hos företagssammanslutningar och deras medlemmar. I punkt 3 föreskrivs det att om sanktionsavgifter för en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget åläggs en företagssammanslutning och hänsyn tas till medlemmarnas omsättning men sammanslutningen inte är solvent, är sammanslutningen skyldig att kräva betalning från medlemmarna för att täcka bötesbeloppet. I punkt 4 föreskrivs att om den betalning som avses i punkt 3 inte har gjorts fullt ut till företagssammanslutningen inom den tidsfrist som de nationella konkurrensmyndigheterna fastställt, får de nationella kon-

kurrensmyndigheterna kräva att sanktionsavgifterna betalas direkt av vilket som helst av de företag vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens beslutsfattande organ. Om det är nödvändigt för att säkerställa full betalning av bötesbeloppet, efter det att de nationella konkurrensmyndigheterna har krävt betalning från dessa företag, får de också kräva att det utestående beloppet av sanktionsavgifterna betalas av vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Betalning enligt punkt 4 ska dock inte krävas från företag som visar att de inte har genomfört det beslut som fattades av sammanslutningen och som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan utredningen inleddes.

Bestämmelser om högsta sanktionsavgift finns i *artikel 15*, där det i punkt 1 föreskrivs att den högsta sanktionsavgift som nationella konkurrensmyndigheter får påföra är minst 10 procent av företagets eller företagssammanslutningens totala globala omsättning under det räkenskapsår som föregick beslutet som avses i artikel 13.1. I punkt 2 föreskrivs det att om en överträdelse som en företagssammanslutning gör sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet ska den högsta sanktionsavgiften vara minst 10 procent av summan av den totala globala omsättningen för varje medlem som är verksam på den marknad som påverkas av sammanslutningens överträdelse. Betalningsansvaret för varje företag får när det gäller betalning av sanktionsavgifterna dock inte överstiga det högsta belopp som fastställts i enlighet med punkt 1.

Artikel 16 gäller föreläggande av viten. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att nationella administrativa konkurrensmyndigheter genom beslut kan förelägga företag och företagsammanslutningar effektiva, proportionella och avskräckande viten. Vitena ska fastställas i proportion till företagens och företagssammanslutningarnas genomsnittliga dagliga totala globala omsättning per dag under föregående räkenskapsår och räknat från den dag som anges i det beslutet. Föreläggande av viten ska vara möjligt åtminstone för att säkerställa att företagen och företagssammanslutningarna förmås att lämna fullständiga och riktiga upplysningar som svar på en begäran om information enligt artikel 8 och inställa sig till ett sådant förhör som avses i artikel 9. Enligt punkt 2 ska nationella konkurrensmyndigheter genom beslut kunna förelägga motsvarande viten för att företagen och företagssammanslutningarna ska förmås att underkasta sig en inspektion som avses i artikel 6.2 och att följa ett beslut som avses i artiklarna 10, 11 och 12.

2.2.6 Eftergiftsprogram för hemliga karteller

Bestämmelser om eftergiftsprogram som ska tillämpas i situationer med hemliga karteller finns i artiklarna 17–23. I fråga om eftergiftsprogram för hemliga karteller är regleringen i direktivet fullharmoniserande. Enligt definitionen i punkt 15 i förteckningen i artikel 2.1 avses med eftergift både befrielse från sanktionsavgifter och nedsättning av sanktionsavgifter. Enligt definitionen i punkt 16 i samma artikel avses med eftergiftsprogram ett program för tillämpningen av artikel 101 i EUF-fördraget eller motsvarande bestämmelse i nationell rätt på grundval av vilket en deltagare i en hemlig kartell, oberoende av övriga företag som är inblandade i kartellen, samarbetar med konkurrensmyndigheten i dennas utredning genom att frivilligt ge information med avseende på den deltagarens vetskap om, och roll i, kartellen, och i utbyte, genom ett beslut eller nedläggning av förfarandet, beviljas befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter för dennes inblandning i kartellen.

Artikel 17 gäller befrielse från sanktionsavgifter, och punkt 1 i artikeln ålägger medlemsstaterna att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter har inrättat eftergiftsprogram som gör det möjligt för dem att bevilja befrielse från sanktionsavgifter för företag som avslöjar sitt delta-

gande i hemliga karteller. Punkten påverkar inte medlemsstaternas möjlighet att inrätta eftergiftsprogram för andra överträdelser eller eftergiftsprogram som gör det möjligt att bevilja fysiska personer befrielse från sanktionsavgifter.

I punkt 2 föreskrivs om krav som ska vara uppfyllda för att sökanden ska kunna beviljas befrielse från sanktionsavgifter. Sökanden ska uppfylla villkoren i artikel 19, avslöja sitt deltagande i en kartell och vara först med att lägga fram bevis som vid den tidpunkt då den nationella konkurrensmyndigheten tar emot ansökan gör det möjligt för den nationella konkurrensmyndigheten att utföra en målinriktad inspektion med anledning av den hemliga kartellen, förutsatt att den nationella konkurrensmyndigheten ännu inte förfogade över tillräckliga bevis för att kunna utföra en sådan inspektion eller inte redan hade utfört en sådan inspektion, eller enligt den nationella konkurrensmyndighetens åsikt räcker för att den ska kunna konstatera en överträdelse som omfattas av eftergiftsprogrammet, förutsatt att myndigheten ännu inte förfogade över tillräckliga bevis för att kunna konstatera en sådan överträdelse och att inget annat företag tidigare har uppfyllt villkoren för befrielse från sanktionsavgifter avseende den hemliga kartellen.

Punkt 3 ålägger medlemsstaterna att säkerställa att befrielse från sanktionsavgifter är möjlig för alla företag utom sådana som har tvingat andra företag att gå med i en hemlig kartell eller att stanna kvar i den.

Enligt punkt 4 ska nationella konkurrensmyndigheter informera sökanden om huruvida den har beviljats villkorlig befrielse från sanktionsavgifter. Sökanden kan begära att få skriftlig information från den nationella konkurrensmyndigheten om resultatet av sina ansökningar. I fall där den nationella konkurrensmyndigheten avslår ansökan om befrielse från sanktionsavgifter, får den berörda sökande begära att den nationella konkurrensmyndigheten överväger att betrakta dess ansökan som en ansökan om nedsättning av sanktionsavgifter.

Bestämmelser om nedsättning av sanktionsavgifter finns i *artikel 18*. Enligt punkt 1 i artikeln ska nationella konkurrensmyndigheter ha inrättat eftergiftsprogram som gör det möjligt för dem att bevilja nedsättning av sanktionsavgifter för företag som inte uppfyller villkoren för befrielse från sanktionsavgifter. Punkten påverkar inte medlemsstaternas möjlighet att inrätta eftergiftsprogram för andra överträdelser än hemliga karteller eller eftergiftsprogram som gör det möjligt att bevilja fysiska personer nedsättning av sanktionsavgifter.

Enligt punkt 2 är det en förutsättning för nedsättning av sanktionsavgifter att sökanden uppfyller villkoren i artikel 19, avslöjar sitt deltagande i en hemlig kartell och är först med att lägga fram bevis för den misstänkta hemliga kartellen som har ett betydande mervärde för syftet att bevisa en överträdelse som omfattas av eftergiftsprogrammet, i förhållande till de bevis som den nationella konkurrensmyndigheten redan förfogade över vid den tidpunkt då ansökan gjordes.

Enligt punkt 3 ska medlemsstaterna säkerställa att om sökanden lämnar in övertygande bevis som den nationella konkurrensmyndigheten använder för att styrka ytterligare omständigheter som leder till en höjning av sanktionsavgifterna i förhållande till de sanktionsavgifter som annars skulle ha ålagts deltagarna i den hemliga kartellen, så ska den nationella konkurrensmyndigheten inte beakta sådana ytterligare omständigheter när den fastställer den sanktionsavgift som ska påföras den som ansöker om nedsättning av sanktionsavgift och som lämnat in dessa bevis.

I *artikel 19* föreskrivs om de allmänna villkoren för eftergift, som medlemsstaterna ska säkerställa att sökanden är skyldig att uppfylla för att komma i fråga för eftergift för deltagande i hemliga karteller. Villkoren är enligt artikeln följande:

a) Sökanden har upphört med sitt deltagande i den misstänkta hemliga kartellen senast omedelbart efter att ha lämnat in sin ansökan om eftergift; detta gäller med undantag för vad som enligt den behöriga nationella konkurrensmyndighetens åsikt rimligen kan vara nödvändigt för att bevara integriteten i dess utredning.

b) Sökanden ställer sig till förfogande för äkta, fullständigt, löpande och skyndsamt samarbete med den nationella konkurrensmyndigheten från det att ansökan lämnas in till dess att myndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll mot alla parter som varit föremål för utredning genom att anta ett beslut eller på annat sätt har avslutat sitt förfarande; sådant samarbete omfattar att

i) utan dröjsmål förse den nationella konkurrensmyndigheten med all relevant information och alla relevanta bevis rörande den misstänkta hemliga kartellen som sökanden besitter eller har tillgång till, särskilt följande: sökandens namn och adress; namnen på alla andra företag som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen; en detaljerad beskrivning av den misstänkta hemliga kartellen, inklusive vilka produkter och territorier som berörs samt hur länge och på vilket sätt den misstänkta hemliga kartellen har bedrivit sin verksamhet; uppgifter om eventuella tidigare eller möjliga framtida ansökningar om eftergift till andra konkurrensmyndigheter eller konkurrensmyndigheter i tredjeländer i samband med den misstänkta hemliga kartellen,

ii) fortsatt stå till den nationella konkurrensmyndighetens förfogande för att svara på alla frågor som kan bidra till fastställandet av faktiska omständigheter,

iii) se till att ledare, direktörer och andra medarbetare kan höras av den nationella konkurrensmyndigheten och göra rimliga ansträngningar för att se till att tidigare ledare, direktörer och andra medarbetare kan höras av den nationella konkurrensmyndigheten,

iv) inte förstöra, förfalska eller undanhålla relevanta uppgifter eller bevis, och

v) inte avslöja det faktum att ansökan om eftergift lämnats in, eller något av innehållet i denna, innan den nationella konkurrensmyndigheten har gjort invändningar i förfarandet för efterlevnadskontroll i fråga, såvida inte annat överenskommits.

c) När sökanden överväger att lämna in en ansökan om eftergift till den nationella konkurrensmyndigheten får den inte

i) ha förstört, förfalskat eller undanhållit bevis för den misstänkta hemliga kartellen, eller

ii) ha avslöjat det faktum att den övervägt att lämna in en ansökan, eller något av innehållet i denna, utom för andra konkurrensmyndigheter eller tredjeländers konkurrensmyndigheter.

I *artikel 20* föreskrivs det om formen för förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet. Enligt punkt 1 ska sökande kunna lämna in förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet i samband med fullständiga eller förenklade ansökningar skriftligen. Nationella konkurrensmyndigheter ska också ha inrättat ett system som gör det möjligt för dem att godta sådana förklaringar antingen muntligt eller på något annat sätt som tillåter sökanden att inte ta sådana inlämnade förklaringar i besittning, i förvar eller under sin kontroll. Enligt punkt 2 ska de nationella konkurrensmyndigheterna på begäran skriftligen bekräfta att de har mottagit ansökningar med uppgift om datum och klockslag för mottagandet. Enligt punkt 3 ska sökande kunna lämna in förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet på det officiella språket eller något av de officiella språken i den berörda nationella konkurrensmyndighetens medlemsstat eller på ett

annat av unionens officiella språk enligt en bilateral överenskommelse mellan den nationella konkurrensmyndigheten och sökanden.

Artikel 21 innehåller bestämmelser om markeringar för ansökningar om befrielse från sanktionsavgifter. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att företag som vill ansöka om befrielse från sanktionsavgifter inledningsvis, på begäran, ges en plats i kön för eftergift för en period som fastställs från fall till fall av den nationella konkurrensmyndigheten för att sökanden ska kunna samla in de uppgifter och bevis som krävs för att uppfylla de tillämpliga beviskraven för befrielse från sanktionsavgifter. Enligt punkt 2 ska nationella konkurrensmyndigheter själva få bestämma om de ska bevilja begäran enligt punkt 1. Enligt punkten ska ett företag som lämnat in en sådan begäran tillhandahålla den nationella konkurrensmyndigheten uppgifter, om sådana finns tillgängliga, såsom följande:

- a) sökandens namn och adress,
- b) bakgrunden till de farhågor som ledde till begäran,
- c) namnen på alla andra företag som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen,
- d) de berörda produkterna och territorierna,
- e) det misstänkta hemliga kartellbeteendets varaktighet och art;
- f) uppgifter om eventuella tidigare eller möjliga framtida ansökningar om eftergift till andra konkurrensmyndigheter eller konkurrensmyndigheter i tredje land i samband med den misstänkta hemliga kartellen.

Enligt punkt 3 kommer alla uppgifter och bevis som sökanden tillhandahållit inom den tidsfrist som fastställs i enlighet med punkt 1 att anses ha lämnats vid den tidpunkt då den inledande begäran gjordes. Enligt punkt 4 ska sökanden kunna lämna in en begäran enligt punkt 1 på det officiella språket eller något av de officiella språken i den berörda nationella konkurrensmyndighetens medlemsstat eller på ett annat av unionens officiella språk enligt en bilateral överenskommelse mellan den nationella konkurrensmyndigheten och sökanden. Enligt punkt 5 får medlemsstaterna även göra det möjligt för företag som vill ansöka om nedsättning av sanktionsavgifter att inledningsvis begära en plats i kön för eftergift.

Artikel 22 ålägger medlemsstaterna att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter godtar förenklade ansökningar från sökande som har ansökt hos kommissionen om eftergift, antingen genom att ansöka om en markering eller genom att lämna in en fullständig ansökan i samband med samma misstänkta hemliga kartell, förutsatt att dessa ansökningar omfattar mer än tre medlemsstater som berörda territorier. Enligt punkt 2 ska förenklade ansökningar bestå av en kort beskrivning av var och en av följande uppgifter:

- a) sökandens namn och adress,
- b) namn på övriga parter i den misstänkta hemliga kartellen,
- c) den eller de berörda produkterna och territorierna,
- d) det misstänkta hemliga kartellbeteendets varaktighet och art,

e) den eller de medlemsstater där bevisen för den misstänkta hemliga kartellen sannolikt finns, och

f) uppgifter om alla tidigare eller eventuella framtida ansökningar om eftergift som gjorts vid andra konkurrensmyndigheter eller konkurrensmyndigheter i tredjeländer vad avser den misstänkta hemliga kartellen.

I punkt 3 föreskrivs det att när kommissionen tar emot en fullständig ansökan och nationella konkurrensmyndigheter tar emot förenklade ansökningar vad avser samma misstänkta kartell, ska kommissionen vara huvudsaklig samtalspartner för sökanden under perioden innan klarhet har nåtts om huruvida kommissionen kommer att gå vidare med ärendet, helt eller delvis, särskilt när det gäller att ge instruktioner till sökanden om genomförandet av eventuella andra interna utredningar. Under denna period ska kommissionen på begäran informera de berörda nationella konkurrensmyndigheterna om läget. Medlemsstaterna ska säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter endast får begära att sökanden tillhandahåller specifika förtydliganden avseende de element som räknas upp i punkt 2 innan de kräver ingivande av en fullständig ansökan enligt punkt 5.

I punkt 4 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter som tar emot en förenklad ansökan kontrollerar om de redan från en annan sökande har tagit emot en förenklad eller fullständig ansökan som avser samma misstänkta hemliga kartell vid tidpunkten för mottagandet av sådana ansökningar. Om en nationell konkurrensmyndighet inte har mottagit en ansökan från en annan sökande och anser att den förenklade ansökan uppfyller kraven i punkt 2 ska myndigheten informera sökanden om detta.

Enligt punkt 5 ska medlemsstaterna säkerställa att, när kommissionen väl har informerat de berörda nationella konkurrensmyndigheterna om sin avsikt att låta bli att helt eller delvis driva ärendet vidare, sökande ges möjlighet att lämna in fullständiga ansökningar till de berörda nationella konkurrensmyndigheterna. Endast i undantagsfall, när det är helt nödvändigt för avgränsning eller fördelning av ärenden, får en nationell konkurrensmyndighet begära att sökanden lämnar in en fullständig ansökan innan kommissionen har informerat de berörda nationella konkurrensmyndigheterna om sin avsikt att helt eller delvis låta bli att driva ärendet. De nationella konkurrensmyndigheterna ska ha befogenhet att fastställa en rimlig tidsfrist inom vilken sökanden ska lämna in en fullständig ansökan tillsammans med motsvarande bevis och information. Detta påverkar inte sökandens rätt att frivilligt lämna in en fullständig ansökan i ett tidigare skede.

Medlemsstaterna ska enligt punkt 6 också säkerställa att om sökanden lämnar in en fullständig ansökan i enlighet med punkt 5 inom den tidsfrist som fastställts av den nationella konkurrensmyndigheten, ska den fullständiga ansökan anses ha lämnats in vid den tidpunkt som den förenklade ansökan lämnades in, förutsatt att den förenklade ansökan avser samma berörda produkt eller produkter och territorium eller territorier samt samma varaktighet för den misstänkta hemliga kartellen som ansökan om eftergift till kommissionen, vilken kan ha uppdaterats.

Artikel 23 innehåller bestämmelser om samspelet mellan ansökningar om befrielse från sanktionsavgifter och sanktioner som åläggs fysiska personer. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att nuvarande och tidigare ledare, direktörer och andra medarbetare i företag som ansöker om befrielse från sanktionsavgifter hos konkurrensmyndigheter skyddas helt från sanktioner som åläggs i administrativa förfaranden och icke-strafrättsliga rättsliga förfaranden, i samband med deras deltagande i den kartell som ansökan om befrielse från sanktionsavgifter avser, för överträdelser av nationell rätt som i huvudsak har samma syfte som artikel 101 i EUF-fördraget, om

- a) företagets ansökan om befrielse från sanktionsavgifter till den konkurrensmyndighet som driver ärendet uppfyller kraven i artikel 17.2 b och c,
- b) dessa nuvarande och tidigare ledare, direktörer och andra medarbetare aktivt samarbetar i detta avseende med den konkurrensmyndighet som driver ärendet, och
- c) företagets ansökan om befrielse från sanktionsavgifter lämnats in före den tidpunkt då dessa nuvarande eller tidigare ledare, direktörer och andra berörda medarbetare av medlemsstaternas behöriga myndigheter uppmärksammades på de förfaranden som leder till åläggande av sanktioner som avses i denna punkt.

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna säkerställa att nuvarande och tidigare ledare, direktörer och andra medarbetare i företag som ansöker om befrielse från sanktionsavgifter hos konkurrensmyndigheter skyddas från sanktioner som åläggs i straffrättsliga förfaranden, i samband med deras deltagande i den hemliga kartell som ansökan om befrielse från sanktionsavgifter avser, för överträdelser av nationell rätt som i huvudsak har samma syfte som artikel 101 i EUF-fördraget, om de uppfyller villkoren i punkt 1 och aktivt samarbetar med den behöriga myndigheten för lagföring. Om villkoret för samarbete med den behöriga myndigheten för lagföring inte är uppfyllt får den behöriga myndigheten för lagföring fortsätta utredningen.

Enligt punkt 3 får medlemsstaterna för att säkerställa överensstämmelse med rådande grundläggande principer i deras rättssystem föreskriva, genom undantag från punkt 2, att de behöriga myndigheterna har möjlighet att avstå från att ålägga sanktioner eller endast mildra den sanktion som ska åläggas i den mån som bidraget från de personer som avses i punkt 2, när det gäller att upptäcka och utreda den hemliga kartellen, väger tyngre än intresset av att lagföra dessa personer och/eller ålägga dessa personer sanktioner.

Enligt punkt 4 ska medlemsstaterna för säkerställande av att det skydd som avses i punkterna 1, 2 och 3 fungerar i situationer där fler än en jurisdiktion är inblandade föreskriva att i fall där den behöriga myndigheten för sanktioner eller lagföring ligger i en annan jurisdiktion än jurisdiktionen för den konkurrensmyndighet som driver ärendet ska de nödvändiga kontakterna mellan dem säkerställas av den nationella konkurrensmyndigheten i jurisdiktionen för den behöriga myndigheten för sanktioner eller lagföring.

Enligt punkt 5 påverkar artikeln inte rätten för den som har lidit skada till följd av en överträdelse av konkurrensrätten att kräva full ersättning för den skadan i enlighet med direktiv 2014/104/EU.

2.2.7 Ömsesidigt bistånd

Artikel 24 gäller samarbete mellan nationella administrativa konkurrensmyndigheter. I punkt 1 föreskrivs det att medlemsstaterna ska säkerställa att när nationella administrativa konkurrensmyndigheter utför en inspektion eller ett förhör på andra nationella konkurrensmyndigheters vägnar och för deras räkning enligt artikel 22 i förordning (EG) nr 1/2003, ska tjänstemän och andra medföljande personer som är bemyndigade av den ansökande nationella konkurrensmyndigheten ha rätt att närvara och aktivt bistå den anmodade nationella konkurrensmyndigheten, under tillsyn av den anmodade nationella konkurrensmyndighetens tjänstemän, under inspektionen eller förhöret när den anmodade nationella konkurrensmyndigheten utövar de befogenheter som avses i artiklarna 6, 7 och 9 i detta direktiv.

I punkt 2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att de nationella administrativa konkurrensmyndigheterna har befogenhet att på deras eget territorium utöva de befogenheter som avses i

artiklarna 6–9 i detta direktiv, i enlighet med deras nationella rätt på andra nationella konkurrensmyndigheters vägnar och för deras räkning för att fastställa huruvida företag eller företagsammanslutningar underlåtit att följa sådana utredningsåtgärder och beslut som fattats av den ansökande nationella konkurrensmyndigheten och som avses i artiklarna 6 och 8–12. Den ansökande nationella konkurrensmyndigheten och den anmodade nationella konkurrensmyndigheten ska ha befogenhet att utbyta och använda information som bevis i detta syfte, med förbehåll för de skyddsåtgärder som fastställs i artikel 12 i förordning (EG) nr 1/2003.

I *artikel 25* föreskrivs det om begäran om delgivning av preliminära invändningar och andra handlingar. I artikeln konstateras att medlemsstaterna utan att det påverkar tillämpningen av någon annan typ av delgivning som genomförts av en ansökande myndighet i enlighet med de bestämmelser som gäller i dess medlemsstat ska säkerställa att den anmodade myndigheten på begäran av den ansökande myndigheten och på dennas vägnar delger mottagaren

a) preliminära invändningar mot den påstådda överträdelsen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget och sådana beslut som fattats med tillämpning av dessa artiklar,

b) varje annan förfarandeakt som antagits inom ramen för förfarandena för efterlevnadskontroll och som bör delges i enlighet med nationell rätt, och

c) alla andra relevanta handlingar som rör tillämpningen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, inbegripet handlingar som rör verkställighet av beslut om påförandet av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten.

Bestämmelserna i *artikel 26* anknyter till begäran om verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att den anmodade myndigheten, på begäran av den ansökande myndigheten, verkställer beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten som den ansökande myndigheten har antagit i enlighet med artiklarna 13 och 16. Detta ska endast tillämpas i den mån den ansökande myndigheten, efter att ha gjort rimliga ansträngningar på sitt eget territorium, har förvärvat sig om att de företag eller företagssammanslutningar mot vilka sanktionsavgifterna eller vitena är verkställbara inte har tillräckliga tillgångar i den ansökande myndighetens medlemsstat för att sådana sanktionsavgifter eller viten ska kunna drivas in.

Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna för ärenden som inte omfattas av punkt 1 i artikeln, särskilt ärenden där de företag eller företagssammanslutningar mot vilka sanktionsavgifterna eller vitena är verkställbara inte är etablerade i den ansökande myndighetens medlemsstat, föreskriva att den anmodade myndigheten får verkställa beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten som den ansökande myndigheten har antagit i enlighet med artiklarna 13 och 16, när den ansökande myndigheten så begär. Artikel 27.3 d ska inte tillämpas på punkt 2.

Enligt punkt 3 får den ansökande myndigheten endast begära verkställighet av ett slutligt beslut. Enligt punkt 4 ska frågor som gäller preskriptionsfrister för verkställighet av sanktionsavgifter eller viten regleras av den nationella rätten i den ansökande myndighetens medlemsstat.

I *artikel 27* föreskrivs det om allmänna principer för samarbete. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att verkställigheten av begäranden enligt artiklarna 25 och 26 genomförs av den anmodade myndigheten i enlighet med den nationella rätten i den anmodade myndighetens medlemsstat. Enligt punkt 2 ska begäranden enligt artiklarna 25 och 26 verkställas utan onödigt dröjsmål genom ett enhetligt dokument till vilket ska bifogas en kopia av den akt som ska delges eller verkställas. Sådana enhetliga dokument ska ange följande:

- a) namn, känd adress för adressaten, liksom andra relevanta upplysningar för att identifiera denne,
- b) en sammanfattning av relevanta fakta och omständigheter,
- c) en sammanfattning av den bifogade kopian av akten som ska delges eller verkställas,
- d) namn, adress och övriga kontaktuppgifter avseende den anmodade myndigheten, och
- e) den tidsfrist inom vilken delgivningen eller verkställigheten ska genomföras, såsom lagstadgad tidsfrist eller preskriptionsfrist.

I punkt 3 föreskrivs att för begäranden enligt artikel 26 ska det enhetliga dokumentet, utöver kraven i punkt 2 i artikel 27, innehålla följande uppgifter:

- a) information om det beslut som medger verkställighet i den ansökande myndighetens medlemsstat.
- b) dagen då beslutet blev slutligt,
- c) sanktionsavgift eller vitesbelopp, och
- d) information som visar de rimliga ansträngningar som den ansökande myndigheten gjort för att verkställa beslutet på sitt eget territorium.

Enligt punkt 4 ska det enhetliga dokument som medger verkställighet genom den anmodade myndigheten utgöra den enda grunden för de verkställighetsåtgärder som vidtas av den anmodade myndigheten, med förbehåll för kraven i punkt 2. Det ska inte bli föremål för någon form av åtgärd för erkännande, komplettering eller ersättande i den anmodade myndighetens medlemsstat. Den anmodade myndigheten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att verkställa denna begäran, såvida den anmodade myndigheten inte åberopar punkt 6.

I punkt 5 föreskrivs det att den ansökande myndigheten ska säkerställa att det enhetliga dokumentet skickas till den anmodade myndigheten på det officiella språket eller ett av de officiella språken i den anmodade myndighetens medlemsstat, såvida inte den anmodade och den ansökande myndigheten genom en bilateral överenskommelse från fall till fall enas om att det enhetliga dokumentet får skickas på ett annat språk. När så krävs enligt den anmodade medlemsstatens nationella rätt, ska den ansökande myndigheten tillhandahålla en översättning av den handling som ska delges eller det beslut som medger verkställighet av sanktionsavgifter eller viten, till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den anmodade myndighetens medlemsstat. Detta ska inte påverka den anmodade och den ansökande myndighetens rätt att genom en bilateral överenskommelse från fall till fall enas om att en sådan översättning får tillhandahållas på ett annat språk.

Enligt punkt 6 ska den anmodade myndigheten inte vara skyldig att verkställa en begäran enligt artikel 25 eller 26 om begäran inte uppfyller kraven i artikel 27, eller den anmodade myndigheten kan påvisa rimliga skäl som visar att verkställigheten av begäran uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där verkställighet begärs. Om den anmodade myndigheten avser att neka en begäran om bistånd som avses i artikel 25 eller 26 eller begär ytterligare information, ska den kontakta den ansökande myndigheten.

Enligt punkt 7 ska medlemsstaterna, på begäran av den anmodade myndigheten, säkerställa att den ansökande myndigheten fullt ut står för alla rimliga extra kostnader, inklusive översättnings-, arbetskrafts- och administrationskostnader, i samband med åtgärder som vidtas enligt artikel 24 eller 25.

I punkt 8 föreskrivs att den anmodade myndigheten får återkräva alla de kostnader som uppkommit i samband med åtgärder som vidtas enligt artikel 26 från de sanktionsavgifter eller viten som den har samlat in för den ansökande myndighetens räkning, inklusive översättnings-, arbetskrafts- och administrationskostnader. Om den anmodade myndigheten inte lyckas samla in sanktionsavgifterna eller vitena, får den begära att den ansökande myndigheten står för de uppkomna kostnaderna. Det står medlemsstaterna fritt att föreskriva att den anmodade myndigheten också får återkräva de kostnader som uppkommit genom verkställigheten av sådana beslut från det företag mot vilket sanktionsavgifterna eller vitena är verkställbara. Den anmodade myndigheten ska driva in beloppen i sin medlemsstats valuta, i enlighet med den medlemsstatens lagar, författningar och administrativa förfaranden eller praxis. Den anmodade myndigheten ska, vid behov, i enlighet med nationell rätt och praxis, räkna om sanktionsavgifterna eller vitena till valutan i den anmodade myndighetens medlemsstat till den växelkurs som tillämpades det datum då sanktionsavgifterna eller vitena ålades.

Artikel 28 innehåller bestämmelser om tvister som rör begäran om delgivning och verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten. Enligt punkt 1 ska tvister omfattas av behörigheten för de behöriga organen i den ansökande myndighetens medlemsstat och omfattas av den nationella rätten i den medlemsstaten, när de rör

a) lagenligheten av en handling som ska delges i enlighet med artikel 25 eller av ett beslut som ska verkställas i enlighet med artikel 26, och

b) lagenligheten av ett enhetligt dokument som medger verkställighet i den anmodade myndighetens medlemsstat.

Enligt punkt 2 ska tvister som rör verkställighetsåtgärder som vidtagits i den anmodade myndighetens medlemsstat eller som gäller giltigheten av en delgivning som utförts av den anmodade myndigheten omfattas av behörigheten för de behöriga organen i den anmodade myndighetens medlemsstat och omfattas av rätten i den medlemsstaten.

2.2.8 Preskriptionsfrister

Artikel 29 innehåller bestämmelser om preskriptionsfrister för påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att preskriptionsfristerna för de nationella konkurrensmyndigheternas påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten enligt artiklarna 13 och 16 ska tillfälligt upphöra eller avbrytas så länge som förfaranden för efterlevnadskontroll pågår vid nationella konkurrensmyndigheter i andra medlemsstater eller vid kommissionen rörande en överträdelse som gäller samma avtal, beslut av en företagssammanslutning, samordnade förfarande eller annat agerande som strider mot artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Preskriptionsfristen ska tillfälligt upphöra att löpa eller avbrytas från och med delgivningen av den första formella utredningsåtgärden till minst ett företag som är föremål för förfarandet för efterlevnadskontroll. Det ska gälla alla företag eller företagssammanslutningar som har deltagit i överträdelsen. Det tillfälliga upphörandet eller avbrottet ska avslutas den dag då den berörda konkurrensmyndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll genom att fatta ett sådant beslut som avses i artikel 10, 12 eller 13 i detta direktiv eller enligt artikel 7, 9 eller 10 i förordning (EG) nr 1/2003, eller har kommit fram till att det

inte finns några skäl för den att vidta ytterligare åtgärder för dess räkning. Avbrotts- eller upphörandeperiodens varaktighet påverkar inte absoluta preskriptionsfrister som föreskrivs i nationell rätt.

Regleringen i punkt 1 hänför sig till verksamheten i det nätverk (European Competition Network, ECN) som kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter bildar. I artikel 13 i förordning (EG) nr 1/2003 föreskrivs att när ett klagomål har anhängiggjorts vid konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater eller när konkurrensmyndigheter i två eller flera medlemsstater har inlett ett förfarande på eget initiativ enligt artikel 101 eller artikel 102 i EUF-fördraget avseende samma avtal eller förfarande utgör det faktum att en myndighet handlägger ärendet ett tillräckligt skäl för de övriga myndigheterna att avbryta sitt förfarande eller avvisa klagomålet. Kommissionen får också avvisa ett klagomål på den grunden att det handläggs av en konkurrensmyndighet i en medlemsstat. Enligt skäl 18 i förordningens ingress är bestämmelsens målsättning att säkerställa att ärendena handläggs av de därtill mest lämpade myndigheterna i nätverket. Syftet är att varje ärende ska handläggas av endast en myndighet.

Enligt punkt 2 ska preskriptionsfristen för en nationell konkurrensmyndighets påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten avbrytas eller tillfälligt upphöra också så länge som den nationella konkurrensmyndighetens beslut är föremål för ett förfarande vid en överprövningsdomstol. I punkt 3 konstateras det att kommissionen ska säkerställa att meddelanden om att den första formella utredningsåtgärden, som kommissionen mottar från nationella konkurrensmyndigheter enligt artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003, görs tillgängliga för de andra nationella konkurrensmyndigheterna som ingår i Europeiska konkurrensnätverket.

2.2.9 Allmänna bestämmelser

De allmänna bestämmelserna finns i kapitel IX i direktivet, som omfattar artiklarna 30–33.

I *artikel 30* föreskrivs det om nationella administrativa konkurrensmyndigheters roll inför nationella domstolar. Enligt punkt 1 ska medlemsstater som utser både en nationell administrativ konkurrensmyndighet och en nationell rättslig konkurrensmyndighet som ansvarar för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget säkerställa att talan vid den nationella rättsliga konkurrensmyndigheten kan väckas direkt av den nationella administrativa konkurrensmyndigheten.

I punkt 2 föreskrivs det att i den mån nationella domstolar agerar i förfaranden mot beslut som fattats av nationella konkurrensmyndigheter vid utövandet av de befogenheter som avses i kapitel IV och artiklarna 13 och 16 i direktivet för tillämpningen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, inbegripet verkställighet av sanktionsavgifter och viten i detta avseende, ska medlemsstaterna säkerställa att den nationella administrativa konkurrensmyndigheten i sig själv har full rätt att, när så är lämpligt, delta som åklagare, svarande eller motpart i förfarandena och åtnjuter samma rättigheter som sådana offentliga parter i dessa förfaranden.

Enligt punkt 3 ska den nationella administrativa konkurrensmyndigheten ha befogenhet att med samma rätt som fastställs i punkt 2 överklaga

a) nationella domstolars avgöranden om beslut som fattas av nationella konkurrensmyndigheter enligt kapitel IV och artiklarna 13 och 16 i detta direktiv för tillämpningen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, inbegripet verkställighet av sanktionsavgifter och viten i detta avseende, och

b) en nationell rättslig myndighets vägran att bevilja förhandstillstånd för en sådan inspektion som avses i artiklarna 6 och 7 i detta direktiv, i den mån ett sådant tillstånd krävs.

I *artikel 31* föreskrivs det om parter tillgång till ärendeakten och begränsningar av informationsanvändning. Enligt skäl 14 i direktivets ingress bör rätten att få tillgång till ärendeakten inte omfatta konfidentiell information och interna handlingar hos, och skriftväxling mellan, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen.

Enligt punkt 1 får medlemsstaterna föreskriva att om en nationell konkurrensmyndighet begär att en fysisk person ska lämna upplysningar på grundval av sådana åtgärder som avses i artikel 6.1 e, 8 eller 9 får dessa upplysningar inte användas som bevisning för att ålägga den fysiska personen eller hans eller hennes nära anhöriga sanktioner.

I punkt 2 föreskrivs det att medlemsstaterna ska säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter, deras tjänstemän, anställda och övriga personer som arbetar under överinseende av dessa myndigheter inte röjer upplysningar som de har inhämtat på grundval av den befogenhet som avses i detta direktiv och som är av sådant slag att de omfattas av sekretess, med undantag för fall där sådant röjande medges enligt den nationella rätten.

Enligt punkt 3 ska medlemsstaterna säkerställa att tillgång till förklaringarna inom ramen för eftergiftsprogrammet eller till förlikningsinlagorna endast beviljas till parter som är föremål för relevant förfarande och endast för att dessa ska kunna utöva sin rätt till försvar.

Enligt punkt 4 ska medlemsstaterna säkerställa att den part som har fått tillgång till ärendeakten i de nationella konkurrensmyndigheternas förfarande för efterlevnadskontroll endast får använda information som tas från förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet och förlikningsinlagor då det är nödvändigt för utövandet av rätten till försvar i ett förfarande vid nationella domstolar i fall som är direkt knutna till det ärende i vilket tillgång har beviljats och endast om sådana förfaranden gäller

a) fördelningen mellan kartelldeltagarna av sanktionsavgifter som solidariskt ålagts dem av en nationell konkurrensmyndighet, eller

b) prövning av ett beslut genom vilket en nationell konkurrensmyndighet har konstaterat en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget eller bestämmelser i nationell konkurrensrätt.

I punkt 5 föreskrivs det att medlemsstaterna ska säkerställa att följande kategorier av information som inhämtats av en part under ett förfarande för efterlevnadskontroll vid en nationell konkurrensmyndighet inte får användas av den parten i ett förfarande vid nationella domstolar innan den nationella konkurrensmyndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll mot alla parter under utredning genom att anta ett beslut som avses i artikel 10 eller 12 eller på annat sätt har avslutat sitt förfarande:

a) information som andra fysiska eller juridiska personer tagit fram särskilt för förfarandet för efterlevnadskontroll vid den nationella konkurrensmyndigheten,

b) information som den nationella konkurrensmyndigheten tagit fram och överlämnat till parterna under handläggningen av ett förfarande för efterlevnadskontroll, och

c) förlikningsinlagor som återkallats.

Enligt punkt 6 ska medlemsstaterna säkerställa att förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet endast blir föremål för utbyte mellan konkurrensmyndigheter enligt artikel 12 i förordning (EG) nr 1/2003 antingen

a) med sökandens samtycke, eller

b) om den nationella konkurrensmyndigheten som mottar förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet också har mottagit en ansökan om eftergift rörande samma överträdelse från samma sökande som den nationella konkurrensmyndigheten som översänder förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet, under förutsättning att sökanden, när förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet översänds, inte har rätt att ta tillbaka information som den har översänt till den nationella konkurrensmyndigheten som har mottagit förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet.

Enligt punkt 7 ska den form i vilken förklaringarna inom ramen för eftergiftsprogrammet inlämnas inte påverka tillämpningen av punkterna 3–6 i artikeln.

Artikel 32 gäller tillåtlighet av bevis inför nationella konkurrensmyndigheter. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att de typer av bevis som tillåts som bevis vid en nationell konkurrensmyndighet omfattar handlingar, muntliga förklaringar, elektroniska meddelanden, inspelningar och alla övriga föremål som innehåller information, oberoende av vilken form den tar och på vilket medium informationen lagras.

I *artikel 33* finns bestämmelser om driften av Europeiska konkurrensnätverket. Enligt punkt 1 ska kommissionens kostnader för att upprätthålla och utveckla Europeiska konkurrensnätverkets centrala informationssystem (Europeiska konkurrensnätverkssystemet) och för att samarbeta inom Europeiska konkurrensnätverket bäras av Europeiska unionens allmänna budget inom ramen för tillgängliga anslag. Enligt punkt 2 ska Europeiska konkurrensnätverket kunna utarbeta och, när så är lämpligt, offentliggöra bästa praxis och rekommendationer när det gäller oberoende, resurser, befogenheter, sanktionsavgifter och ömsesidigt bistånd.

2.2.10 Slutbestämmelser

Direktivets slutbestämmelser finns i kapitel X, som innehåller artiklarna 34–37.

I *artikel 34* föreskrivs det om införlivande av direktivet i medlemsstaternas nationella lagstiftning. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna senast den 4 februari 2021 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. De ska genast underrätta kommissionen om detta. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda. Enligt punkt 2 ska medlemsstaterna till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av direktivet.

Artikel 35 gäller översyn, och enligt den ska kommissionen senast den 12 december 2024 till Europaparlamentet och rådet överlämna en rapport om införlivandet och genomförandet av direktivet. I förekommande fall får kommissionen se över direktivet och vid behov lägga fram ett lagstiftningsförslag.

I *artikel 36* föreskrivs det om direktivets ikraftträdande. Enligt artikeln träder direktivet i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Enligt *artikel 37* riktar sig direktivet till medlemsstaterna.

Till direktivet har det bifogats ett uttalande från kommissionen enligt vilket kommissionen noterar texten i artikel 11 som överenskommits mellan Europaparlamentet och rådet om interimistiska åtgärder. I uttalandet konstateras det att interimistiska åtgärder kan vara ett viktigt verktyg för konkurrensmyndigheter för att säkerställa att konkurrensen inte skadas medan en utredning pågår. I syfte att göra det möjligt för konkurrensmyndigheter att mer effektivt hantera utvecklingen på snabbväxande marknader, åtar sig kommissionen att genomföra en analys av huruvida det finns möjlighet att förenkla antagandet av interimistiska åtgärder inom Europeiska konkurrensnätverket inom två år från dagen för införlivandet av detta direktiv. Resultaten av detta kommer att läggas fram för Europaparlamentet och rådet.

2.3 Nationellt handlingsutrymme

I huvudsak innehåller direktivbestämmelserna minimiregler om harmonisering, och om medlemsstaterna så önskar kan de anta reglering som är striktare än minimivillkoren i direktivet. Ett undantag från minimiharmoniseringen utgör bestämmelserna i kapitel VI om eftergiftsprogram för hemliga karteller; de är fullharmoniserande till sin natur. Medlemsstaterna ska införliva bestämmelserna i fråga med sin nationella reglering i oförändrat skick. Med eftergift avses enligt punkt 15 i förteckningen i artikel 2.1 både befrielse från sanktionsavgifter och nedsättning av sanktionsavgifter. I konkurrenslagen används begreppet påföljdsavgifter i stället för begreppet sanktionsavgifter.

Även om de flesta av artiklarna i direktivet i princip medger i någon mån nationellt handlingsutrymme i fråga om konkurrensbegränsningar som inte uppfyller handelskriteriet, föreslås det att direktivet ska genomföras så att de bestämmelser som antas i syfte att genomföra direktivet tillämpas oavsett om det är fråga om tillämpning på fristående grund av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, tillämpning som är parallell med den nationella konkurrensregleringen eller tillämpning på fristående grund av enbart den nationella konkurrensregleringen. Grunden för den genomförandemetod som väljs är den nära kopplingen mellan konkurrensregleringen på nationell nivå och konkurrensregleringen i EU samt den problematiska rättssäkerheten i en situation där den materiella reglering som ska tillämpas bestäms utgående från uppfyllandet av handelskriteriet, vilket kräver prövning i varje enskilt fall.

När konkurrensbegränsningar utreds är det ofta omöjligt att i förväg säga när handelskriteriet, som utgör en tröskel för att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och kräver prövning i varje enskilt fall, är uppfyllt. Med handelskriteriet avses att en konkurrensbegränsning är ägnad att påverka handeln mellan medlemsstater. Om den nationella regleringen avviker från regleringen i direktivet är det möjligt att det medan Konkurrens- och konsumentverkets utredningar pågår råder oklarhet om vilka befogenheter och bestämmelser som ska iaktas i förfarandena. Oklarheten angående befogenheter och bestämmelser försvårar konkurrensmyndighetens utredningar betydligt. Också myndighetsverksamhetens förutsägbarhet och rättssäkerheten blir lidande av osäkerhet, vilket är negativt också med tanke på de näringsidkare som är föremål för konkurrensmyndigheternas förfaranden.

Ett undantag från principen att verkställigheten ska vara oberoende av huruvida handelskriteriet är uppfyllt utgör de nya bestämmelser som föreslås i 5 a kap. i konkurrenslagen och gäller gränsoverskridande delgivning och verkställighet. För deras vidkommande föreslås det att ett krav i överensstämmelse med direktivbestämmelserna ska vara att föremålen för delgivning och verkställighet hänför sig till fall som gäller tillämpning av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget förutsätter att handelskriteriet är uppfyllt.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

I avsnittet beskrivs sådan gällande nationell reglering som är relevant med avseende på bestämmelserna i direktivet. Förhållandet mellan grundlagen och de ändringar som föreslås med anledning av direktivbestämmelserna beskrivs mer ingående i avsnittet om lagstiftningsordning.

3.1 Skyddsåtgärder

I *artikel 3* i direktivet föreskrivs det om förutsättningarna för skyddsåtgärder som hänför sig till utredningen av konkurrensbegränsningar. Enligt punkt 1 ska förfaranden avseende överträdelser av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget respektera de allmänna principerna i unionsrätten och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. I punkt 2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att utövandet av de i direktivet nämnda befogenheter som hänför sig till utredningen av konkurrensbegränsningar omfattas av lämpliga skyddsåtgärder när det gäller företagens rätt till försvar, framför allt om förfarandet kan leda till påföljder. Sådana skyddsåtgärder är bland annat rätten att bli hörd och rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol. I punkt 3 krävs att det säkerställs att de nationella konkurrensmyndigheternas förfaranden för efterlevnadskontroll genomförs inom rimlig tid och att de nationella konkurrensmyndigheterna informerar de parter som är föremål för utredning om de preliminära invändningar som har gjorts mot dem enligt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget i form av ett meddelande om invändningar eller en liknande åtgärd innan de fattar ett beslut i vilket en överträdelse konstateras. Parterna bör ha möjlighet att lämna sina synpunkter på dessa invändningar innan ett beslut om konstaterande av en överträdelse fattas. De skyddsåtgärder som avses i artikeln bör utformas så att jämvikt finns mellan respekten för de grundläggande rättigheterna för företag och skyldigheten att säkerställa att artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget tillämpas på ett effektivt sätt.

Enligt punkt 1 ska de allmänna principerna i unionsrätten och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna respekteras i förfaranden avseende överträdelser av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. De allmänna principerna i unionsrätten och i stadgan om de grundläggande rättigheterna är förpliktande reglering.

I punkt 2 åläggs medlemsstaterna att säkerställa att skyddsåtgärder som är lämpliga med avseende på företagens rätt till försvar iakttas när de nationella konkurrensmyndigheterna utövar de befogenheter som avses i direktivet. Bestämmelserna i artikeln gäller både Konkurrens- och konsumentverket, marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen när dessa utövar de befogenheter som avses i direktivet. Som exempel på skyddsåtgärder nämns i direktivet rätten att bli hörd och rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol.

När det gäller de effektiva rättsmedel som nämns i punkt 2 innehåller 21 § i grundlagen bestämmelser om rätten för var och en att få sin sak behandlad och avgjord av en domstol eller någon annan myndighet samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Dessutom krävs i paragrafen att rätten att söka ändring och andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. I 2 mom. föreskrivs uttryckligen om rätten att bli hörd. Inte bara i 21 § i grundlagen utan också i 34 § 1 mom. i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs det att en part innan ett ärende avgörs ska ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. I 2 mom. föreskrivs det om situationer där ett ärende får avgöras utan att en part hörs. Bestämmelser om hörande i samband med att konkurrensbegränsningar utreds finns också

i 38 § 4 mom. i konkurrenslagen, vilket gäller näringsidkares rätt till försvar och där det sägs att en näringsidkare har rätt att bli hörd innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om påföljdsavgift eller fattar ett beslut i vilket det konstaterar en konkurrensbegränsning. I konkurrenslagen föreskrivs det också om överklagande av beslut som fattats med stöd av konkurrenslagen.

Till det i punkt 3 avsedda genomförandet av förfaranden för efterlevnadskontroll inom rimlig tid hänför sig förutom 21 i grundlagen också 23 § i förvaltningslagen, enligt vilken ett ärende ska behandlas utan ogrundat dröjsmål. Enligt 2 mom. ska en myndighet dessutom på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att ges samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider. En bestämmelse om tjänstemäns skyldighet att utföra sina uppgifter utan dröjsmål finns också i 14 § i statstjänstemannalagen (750/1994).

Till det i punkt 3 avsedda antagandet av ett meddelande om invändningar hänför sig 38 § 4 mom. i konkurrenslagen, enligt vilket Konkurrens- och konsumentverket ska underrätta näringsidkaren skriftligen om de invändningar som verket kommit med mot omständigheter som uppdagats vid undersökningen jämte motiveringar. Konkurrens- och konsumentverket ska sätta ut en skälig tid inom vilken näringsidkaren antingen skriftligen eller muntligen kan framföra sina synpunkter till Konkurrens- och konsumentverket.

Den gällande nationella regleringen anses uppfylla kraven i artikel 3 i direktivet, och artikeln förutsätter inte att den nationella regleringen ändras eller kompletteras.

3.2 Konkurrensmyndigheternas oberoende

Tjänstemäns opartiskhet och avsaknad av jäv

Enligt artikel 4.1 ska administrativa konkurrensmyndigheter utföra sina uppdrag och utöva sina befogenheter opartiskt och med hänsyn till en effektiv och enhetlig tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, i enlighet med proportionella krav på ansvarsskyldighet. Det som konstateras i punkten ska dock inte påverka det nära samarbetet mellan konkurrensmyndigheter inom Europeiska konkurrensnätverket.

Bestämmelser om myndighetsverksamhetens opartiskhet finns i 6 § i förvaltningslagen, där det föreskrivs om rättsprinciperna inom förvaltningen. Enligt paragrafen ska myndigheterna bemöta dem som utträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder ska vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna ska skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

Också i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012) föreskrivs det uttryckligen om krav på oberoende och opartiskhet som ska iakttas i verkets tillsynsuppgifter. Enligt 4 § ska Konkurrens- och konsumentverkets tillsynsfunktioner i både konkurrensärenden och konsumentärenden ordnas så att verkets och konsumentombudsmannens oberoende och opartiskhet vid skötseln av de tillsynsuppgifter som ankommer på dem tryggas.

I artikel 4.2 a–c uppräknas mer detaljerat krav som gäller dem som fattar beslut vid utövandet av befogenheterna vid administrativa konkurrensmyndigheter i fråga om konstaterande och upphörande av konkurrensbegränsning, interimistiska åtgärder, åtaganden, sanktionsavgifter och viten. Enligt led a ska sådana personer kunna utföra sitt uppdrag och utöva sina befogenheter oberoende av politisk eller annan yttre påverkan. Vad denna förutsättning beträffar anses

de ovannämnda regleringarna i förvaltningslagen och i lagen om Konkurrens- och konsumentverket vara tillräckliga.

I led b åläggs medlemsstaterna att säkerställa att personalen och personer som fattar beslut vid administrativa konkurrensmyndigheter varken begär eller tar emot instruktioner från regering eller någon annan offentlig eller privat enhet när de utför sitt uppdrag och utövar sina befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Konkurrens- och konsumentverket omfattas av arbets- och näringsministeriets resultatstyrning, men via resultatstyrningen är det ändå inte möjligt att ingripa i fall där Konkurrens- och konsumentverket utövar tillsyn över konkurrensbegränsningar. De mål som i resultatavtalet fastställts för verket är också allmänt hållna, och syftet med dem är inte att styra verkets åtgärder för konkurrens- och konsumentskyddstillsyn.

I led c åläggs medlemsstaterna att säkerställa att personer som fattar beslut vilka avses i artikeln avstår från alla handlingar som är oförenliga med utförandet av deras uppdrag och/eller utövandet av deras befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Dessutom ska det säkerställas att de under en skälig tidsperiod efter det att de lämnat tjänsten avstår från att handha förfaranden för efterlevnadskontroll som kan ge upphov till intressekonflikt. Enligt direktivet bör man när möjliga intressekonflikter bedöms beakta också den berörda tjänstemannens nära anhörigas kopplingar till företag eller organisationer som är föremål för konkurrensmyndighetens förfaranden för efterlevnadskontroll av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Utifrån direktivet är det inte möjligt att entydigt definiera situationer där intressekonflikter kan uppstå, i stället bör de bedömas i varje enskild situation.

I 27 och 28 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om tjänstemannajäv som hänför sig till det i direktivet avsedda undvikandet av intressekonflikt. Enligt förarbetena till förvaltningslagen är utgångspunkten för jäv, som behandlas i 27 §, att en tjänsteman inte får delta i eller vara närvarande vid behandlingen av ett ärende beträffande vilket han eller hon anses vara jävig. Begreppet deltagande i och närvaro vid behandlingen är avsedda att vara innehållsmässigt omfattande, och med dem avses inte endast avgörandet utan också åtgärder som omedelbart föregår avgörandet. En jävig tjänsteman ska inte på något sätt få delta i sådana åtgärder som hänför sig till behandlingen av ett ärende och som påverkar avgörandet i ärendet. Till exempel begäran om utlåtanden, hörande av parter och inhämtande av utredningar är sådana åtgärder, enligt förarbetena. Vanligt kontorsarbete och därmed jämförbara åtgärder saknar däremot betydelse med tanke på jäv (RP 72/2002 rd, s. 86–87).

Jävsgrunder som det föreskrivs om i 28 § i förvaltningslagen är bland annat att tjänstemannen eller en närstående till honom eller henne är part. Med närstående avses tjänstemannens make samt barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far- och morföräldrar samt också den som på något annat sätt står tjänstemannen särskilt nära liksom även dessa personers makar, tjänstemannens föräldrars syskon samt deras makar, tjänstemannens syskonbarn och tidigare make till tjänstemannen, samt tjänstemannens makes barn, barnbarn, syskon, föräldrar och far- och morföräldrar samt också dessa personers makar och tjänstemannens makes syskonbarn. Enligt 28 § 3 mom. anses som närstående också motsvarande halvsläkting. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap.

Förvaltningslagens jävsreglering är direkt tillämplig på Konkurrens- och konsumentverkets verksamhet. Konkurrens- och konsumentverkets arbetsordning upptar också ett uttryckligt omnämnande av att jävsregleringen i förvaltningslagen ska iakttas när ärenden behandlas.

Till jäv hänför sig också 18 § i statstjänstemannalagen, där det föreskrivs om bisysslor. Enligt 2 mom. ska det vid prövning av om tillstånd för bisyssla ska beviljas beaktas att tjänstemannen

inte får bli jävig i sina uppgifter på grund av bisysslan. Bisysslan får inte heller äventyra förtroendet för en opartisk tjänsteutövning, annars inverka skadligt på skötseln av uppgifterna eller utgöra sådan konkurrerande verksamhet som uppenbart skadar arbetsgivaren. På grund av regleringen kan tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket inte inneha en sådan bisyssla som står i strid med deras till konkurrenstillsyn relaterade uppgifter.

I den gällande nationella regleringen finns det inte bestämmelser om en i artikel 4.2.c i direktivet angiven tidsperiod under vilken tjänstemän efter att ha lämnat Konkurrens- och konsumentverket ska avstå från att behandla ärenden som kan ge upphov till intressekonflikt. I direktivet fastställs det inte mer detaljerat hur lång tidsperioden ska vara för att anses vara skälig så som avses i direktivet. Periodens längd kan enligt skäl 20 i direktivets ingress fastställas genom beaktande av arten av de berörda personernas nya yrkesverksamhet och omfattningen av deras deltagande och ansvar i samma förfaranden under anställningen i den nationella administrativa konkurrensmyndigheten. Enligt skäl 21 i direktivets ingress bör varje nationell administrativ konkurrensmyndighet också offentliggöra en uppförandekod som omfattar regler om intressekonflikter. Offentliggörandet av uppförandekoden ska dock inte påverka tillämpningen av strängare nationella regler.

I 44 a § i statstjänstemannalagen föreskrivs det om möjligheten att ingå ett s.k. karensavtal. Enligt förarbetena till en lag om ändring av statstjänstemannalagen (RP 90/2016 rd) begränsas en tjänstemans rätt att övergå till andra uppgifter villkorligt genom ett sådant avtal. Ingående av karensavtal förutsätter att statstjänstemannen har tillgång till sådan information som är sekretessbelagd eller som skyddas av bestämmelser vilka i övrigt begränsar offentligheten, och som på ett väsentligt sätt kan utnyttjas i det nya anställningsförhållandet eller den nya verksamheten för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Enligt förarbetena till bestämmelsen ska det vid prövningen av om informationen på ett väsentligt sätt kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel bedömas om tjänstemannen kan utnyttja information om exempelvis konkurrerande företag eller förhållandena eller marknaden inom branschen. Vid prövningen ska det också bedömas om tjänstemannen har information som företagen inom branschen i allmänhet inte har tillgång till. Enligt 2 mom. utgör ett karensavtal i de situationer som nämns ovan en förutsättning för utnämning eller övergång till en ny uppgift. Karenstiden får enligt 3 mom. avtalas att omfatta högst sex månader och under karenstiden ska en ersättning som motsvarar lönen betalas. I karensavtalet kan ingå en bestämmelse om avtalsvite och vitet får vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden.

Regleringen om karensavtal i dess nuvarande form förefaller inte vara tillräcklig för att uppfylla de krav som anges i artikeln, eftersom bestämmelsen enligt förarbetena till den inte förpliktar en sökande eller en tjänsteman att ingå ett avtal. Samtidigt kan det anses att karensavtalen går utöver kraven i direktivet, eftersom karensavtalen som helhet hindrar tjänstemän från att övergå till en annan arbetsgivares tjänst eller inleda närings- eller yrkesutövning eller annan motsvarande verksamhet.

Till artikel 4.2 c hänför sig utöver karensavtalsregleringen i statstjänstemannalagen också regleringen i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen), som ålägger tjänstemän att inte heller efter att ett tjänsteförhållande hos en myndighet är avslutat röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med sin verksamhet hos myndigheten.

Hur pass tillräcklig den nationella regleringen är när det gäller att uppfylla kraven i artikel 4.2.c i direktivet har dryftats tillsammans med sakkunniga i konkurrensförbudsfrågor som arbetar vid

arbets- och näringsministeriet och sakkunniga i tjänstemannarätt som arbetar vid finansministeriet. Enligt de sakkunniga som närvarade vid en sammankomst är den gällande regleringen tillräcklig för att uppfylla de krav som anges i direktivet.

I helheten ingår förutom den gällande regleringen också Finlands Advokatförbunds vägledande regler om god advokatsed, där jäv för advokater behandlas i kapitel 6. I regelsamlingen finns det ingen specifik regel om situationer som avses i direktivet, där en tjänsteman blir advokat eller jurist vid en advokatbyrå, men de allmänna jävsreglerna gäller. För att nämna ett exempel kan jäv till följd av sekretess- eller tystnadsplikt uppstå, om advokaten har fått kännedom om sådan information under sin tid som tjänsteman. Skyldigheten att följa de vägledande reglerna om god advokatsed grundar sig på 5 § i lagen om advokater (496/1958).

I skäl 21 i direktivets ingress nämns offentliggörandet av den nationella administrativa konkurrensmyndighetens uppförandekod som omfattar regler om intressekonflikter. Konkurrens- och konsumentverket har förbundit sig att bereda en uppförandekod som avses i direktivet och att senast den 4 februari 2021 offentliggöra den på sin webbplats. Avsikten är att det i uppförandekoden med anknytning till de nationella förfaranden som skapas för undvikande av intressekonflikter som nämns i direktivet ska ingå ett förbud mot att delta i rättsliga eller andra processer som är sådana att personen i fråga under sin anställning vid Konkurrens- och konsumentverket har deltagit i det ärende som de gäller. Det är meningen att förbudet ska gälla under en viss tid från och med övergången från Konkurrens- och konsumentverket. Den uppförandekod som Konkurrens- och konsumentverket kommer att utarbeta bedöms tillsammans med den gällande regleringen och Finlands Advokatförbunds vägledande regler om god advokatsed räcka för att uppfylla kraven i direktivet.

Uppsägning av tjänstemän

Enligt artikel 4.3 i direktivet får de personer vid administrativa konkurrensmyndigheter som fattar beslut avskedas endast om de inte uppfyller villkoren för att utöva sitt uppdrag eller om de konstaterats ha gjort sig skyldiga till en allvarlig försummelse enligt nationell rätt.

Enligt 3 § 3 mom. i lagen om Konkurrens- och konsumentverket avgör verkets generaldirektör de ärenden som ska avgöras av verket, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att någon annan tjänsteman ska avgöra dem. I Konkurrens- och konsumentverkets arbetsordning bestäms det bland annat att överdirektören för ansvarsområdet för konkurrensfrågor ska godkänna interimistiska förelägganden. Oberoende av vem det är vid Konkurrens- och konsumentverket som har fått i uppdrag att fatta sådana beslut som avses i direktivet tillämpas på uppsägningen av personer som fattar beslut de förutsättningar för uppsägning som föreskrivs i statstjänstemannalagen. Enligt 25 § 2 mom. i den lagen ska ett uppsägningsskäl som beror av tjänstemannen vara synnerligen vägande. Hur pass vägande skälet är ska prövas som en helhet i vart och ett fall. Enligt 25 § 2 mom. 1 punkten kan som ett synnerligen vägande skäl inte betraktas tjänstemannens sjukdom, lyte eller kroppsskada, om inte följden härav har varit en väsentlig och bestående nedgång i tjänstemannens arbetsförmåga och tjänstemannen på grund härav har rätt till invalidpension. Det bedöms att artikel 4.3 i direktivet inte förutsätter att den gällande regleringen ändras i den mån det är fråga om uppsägning av en tjänsteman på den grunden att tjänstemannen inte längre uppfyller villkoren för att utöva sitt uppdrag.

De ämbetsverkschefer som avses i 26 § 4 mom. i statstjänstemannalagen kan sägas upp också då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till det. Enligt 28 § 2 mom. i statstjänstemannaförordningen (971/1994) är cheferna för de ämbetsverk som är

direkt underställda ministerierna ämbetsverkschefer enligt 26 § 4 punkten i statstjänstemannalagen. Därmed är det möjligt att säga upp generaldirektören för Konkurrens- och konsumentverket också då det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till det. Enligt förarbetena till statstjänstemannalagen innehar de tjänstemän som avses i 26 § befattningar där det faktum att de inte längre åtnjuter särskilt förtroende eller att de uppställda målen av orsaker som beror på dem inte uppnås bör berättiga till att anställningsförhållandet avslutas (RP 291/1993 rd, s. 40). En uppsägning som görs med stöd av bestämmelsen i fråga kan anses vara likställd med en uppsägning som görs på grund av en i artikel 4.3 i direktivet avsedd uppsägning som beror på att tjänstemannen inte längre uppfyller villkoren för att utöva sitt uppdrag.

Enligt artikel 4.3 ska villkoren för att utöva uppdrag och vad som utgör allvarlig försummelse dock fastställas i förväg i den nationella rätten, med hänsyn till behovet av att säkerställa en effektiv kontroll av efterlevnaden. Uttrycket 'allvarlig försummelse' som används i direktivet definieras inte i lag. Enligt 33 § i statstjänstemannalagen kan emellertid en tjänstemans tjänsteförhållande genast upplösas, om tjänstemannen grovt bryter mot eller åsidosätter sin tjänsteplikt. En sådan allvarlig försummelse som avses i direktivet hänför sig till ett i statstjänstemannalagen avsett grovt brott mot eller åsidosättande av tjänsteplikten, och artikeln bedöms inte förutsätta att regleringen ändras.

Enligt 27 § i statstjänstemannalagen är det möjligt att säga upp en tjänsteman, utöver av skäl som hänför sig till tjänstemannen, när ämbetsverket eller den enhet där tjänstemannen arbetar läggs ner. Uppsägning är möjlig också på den grunden att tjänstemannens uppgifter eller ämbetsverkets möjligheter att erbjuda honom uppgifter minskar väsentligen och inte bara tillfälligt. I artikel 4.3 i direktivet föreskrivs det bara om uppsägningsgrunder som hänför sig till tjänstemän. Direktivet bedöms inte förutsätta att regleringen i 27 § i statstjänstemannalagen ändras eller dess tillämplighet begränsas.

Val av medlemmar till konkurrensmyndigheters beslutande organ

Enligt artikel 4.4 i direktivet ska medlemmarna i administrativa konkurrensmyndigheters beslutsfattande organ väljas, rekryteras eller utses i enlighet med tydliga och öppna förfaranden som har fastställts på förhand i nationell rätt.

Konkurrens- och konsumentverket har inga separata beslutande organ, utan fattandet av beslut som anknyter till konkurrensärenden har uppdragits åt generaldirektören och överdirektören för ansvarsområdet för konkurrensfrågor. Generaldirektören och överdirektörerna för ansvarsområdet för konkurrensfrågor respektive ansvarsområdet för konsumentfrågor utnämns av statsrådet. Vid utnämningarna iakttas statstjänstemannalagen.

Enligt 3 § 3 mom. i lagen om Konkurrens- och konsumentverket avgör generaldirektören de ärenden som ska avgöras av Konkurrens- och konsumentverket, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att någon annan tjänsteman ska avgöra dem. Enligt 7 § i Konkurrens- och konsumentverkets arbetsordning avgör generaldirektören bland annat ärenden som gäller förrättande av inspektioner av företag eller företagssammanslutningar i konkurrensärenden; föreläggande av vite för näringsidkare eller sammanslutningar av dem i konkurrensärenden; görande av i konkurrenslagen avsedda ansökningar och framställningar till marknadsdomstolen; samt sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i konkurrensärenden och i uppgifter som gäller utövande av tillsyn över upphandlingslagstiftningen. Enligt arbetsordningen avgör överdirektören för ansvarsområdet för konkurrensfrågor bland annat ärenden om meddelande av i konkurrenslagen avsedda temporära förbud och ålägganden samt i konkurrenslagen avsedd

befrielse från påföljdsavgift. Även i det fallet att Konkurrens- och konsumentverkets generaldirektör och överdirektören för ansvarsområdet för konkurrensfrågor anses vara sådana beslutande organ som avses i artikeln bedöms det att den gällande regleringen om ansökan om tjänster och utnämning av tjänstemän uppfyller kraven i artikel 4.4.

Fastställande av prioriteringar för utförande av uppgifter

Enligt artikel 4.5 i direktivet ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter ha befogenhet att fastställa sina prioriteringar för utförande av uppgifter för tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Enligt skäl 23 i direktivets ingress ska myndigheterna också kunna avvisa klagomål på den grunden att de inte är en prioriterad fråga.

I 32 § i konkurrenslagen föreskrivs det om ärendenas angelägenhetsordning och om lämnande av ett ärende utan prövning. I 1 mom. åläggs Konkurrens- och konsumentverket att ställa sina uppgifter i angelägenhetsordning. I 2 mom. ges en möjlighet att lämna ett ärende utan prövning, om det inte kan anses sannolikt att det är fråga om en förbjuden konkurrensbegränsning enligt 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om konkurrensen på marknaden i fråga totalt sett kan anses fungera trots den misstänkta konkurrensbegränsningen, om den begäran om åtgärd som lämnats in är uppenbart ogrundad, om det inte är sannolikt att det förfarande eller den verksamhetsstruktur som avses i 30 a § har betydande konsekvenser med tanke på förutsättningarna för en sund och fungerande konkurrens, eller om det inte kan anses sannolikt att den misstänkta konkurrensbegränsningen på ett betydande sätt påverkar förutsättningarna för en sund och fungerande konkurrens.

Den sista grunden i 2 mom. för att lämna ett ärende utan prövning fogades till lagen genom en lag om ändring av konkurrenslagen som trädde i kraft den 17 juni 2019 (721/2019). Enligt förarbetena till lagen är syftet med tillägget att till lagen foga en ny prioriteringsgrund som har att göra med konkurrensbegränsningens betydelse och att klarlägga att verket har prövningsrätt när det gäller prioritering av ärenden. Punkten gör det möjligt att beakta konkurrensbegränsningens betydelse som en grund för lämnande av ärendet utan prövning. Således ska tillsynsmyndigheten kunna rikta sina begränsade resurser till utredning av sådana konkurrensbegränsningar som är de mest skadliga med tanke på den samhällsekonomiska prestationsförmågan och den ekonomiska tillväxten. Bestämmelsen i punkten konstateras omfatta endast sådana konkurrensbegränsningar som avses i 5 och 7 § i konkurrenslagen och i artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget (RP 68/2018 rd, s. 60–61). Den gällande 32 § i konkurrenslagen bedöma räcka till för att uppfylla kraven i artikel 4.5 i direktivet.

3.3 Konkurrensmyndigheternas resurser

I artikel 5 i direktivet finns bestämmelser om konkurrensmyndigheternas resurser. Enligt punkt 1 ska nationella konkurrensmyndigheter ha tillräckligt många kvalificerade anställda och tillräckliga ekonomiska, tekniska och teknologiska resurser som är nödvändiga för att de effektivt ska kunna utföra sitt uppdrag vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Enligt punkt 3 ska de nationella konkurrensmyndigheterna beviljas oberoende när de använder den tilldelade budgeten. Enligt punkt 4 ska de nationella administrativa konkurrensmyndigheterna lämna in periodiska rapporter om sin verksamhet och sina resurser till en statlig myndighet eller ett parlamentariskt organ. Rapporterna ska innehålla uppgifter om utnämningar och avskedanden av beslutsorganets medlemmar, omfattningen av de resurser som tilldelades under det aktuella året och eventuella förändringar av denna omfattning jämfört med tidigare år. Rapporterna ska göras offentligt tillgängliga.

Konkurrens- och konsumentverket hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och ministeriet styr och övervakar verkets verksamhet. Konkurrens- och konsumentverket är budgetfinansierat och framlägger för ministeriet årligen ett budgetförslag som gäller verket. Utifrån förslaget bereder arbets- och näringsministeriet och finansministeriet en framställning med tanke på budgetpropositionen som regeringen överlämnar till riksdagen, vilken behandlar budgeten och godkänner den. Upprättandet av de handlingar som rör planeringen och uppföljningen av verkets verksamhet och ekonomi grundar sig på lagen och förordningen om statsbudgeten. Upprättandet av dem styrs dessutom av de föreskrifter som finansministeriet och Statskontoret har meddelat. Konkurrens- och konsumentverkets och konsumentombudsmannens verksamhet styrs av den gällande lagstiftningen, verkets arbetsordning, den årligen uppgjorda budgeten inklusive resultatmål, verksamhets- och ekonomiplanen samt resultatavtalet som ingås med arbets- och näringsministeriet.

I Konkurrens- och konsumentverkets resultatmålsdokument ställs målen upp för fyra år. Målen för det följande året är bindande, och målen för de tre därpå följande åren fastställs preliminärt. I bokslutet och den därtill hörande verksamhetsberättelsen rapporteras det hur de i resultatmålsdokumentet angivna målen för budgetåret har utfallit. I arbets- och näringsministeriets ställningstagande till bokslutet utvärderas resultatavtalets utfall i juni året efter verksamhetsåret, och halvårsutfallet utvärderas i samband med resultatöverläggningarna varje höst. Dessutom rapporteras det två gånger om året till statens rapporteringstjänst Netra hur resultatmålen har utfallit.

Resultatavtalet är ett avtal mellan verket och arbets- och näringsministeriet om årets verksamhetsmål inom ramen för beviljade anslag. Verket och arbets- och näringsministeriet enas om verkets resultatmål vid resultatöverläggningar, men verket beslutar självt om prioriteringen i samband med behandlingen av ärenden vid konkurrenstillsyn och om resultatet av den, samt om hur verksamheten ska riktas i större detalj och hur budgetanslaget ska användas. Resultatavtalet är offentligt och kan ses bland annat på verkets webbplats.

Verkets heltäckande bokslut innehåller verksamhetsberättelsen, bokslutskalkyler och bilagor. I bokslutet ingår uppgifter också om personalen (årsverken, antal, omsättning, genomsnittliga ålder) och till exempel uppgifter om utnämningar och andra förändringar i verkets ledning. Också bokslutet är offentligt och kan ses bland annat på verkets webbplats.

Konkurrens- och konsumentverkets årsverken (alla funktioner inom verket; nedan används också förkortningen årsv.) var 134,6 år 2017, 140,8 år 2018 och 203 år 2019. Målet för antalet årsverken år 2020 är 234. Den stora ökningen i antalet årsverken från år 2018 till år 2019 berodde främst på att konsumenträttsrådgivarna (58 årsv.) överfördes till verket från magistraterna vid ingången av år 2019.

Strax under hälften av de sammanlagt ca 140 årsverken år 2018, alltså ca 66 årsv., fanns inom konkurrenstillsynen och knappt 18 procent (ca 25 årsv.) användes till att främja marknadens funktion. Årsverken inom konkurrenstillsynen har stigit från ca 50 åren 2016 och 2018 till ca 66. Deras procentuella andel av det totala antalet årsverken vid verket har också stigit.

Verkets nettoanslag var 10,62 miljoner euro år 2017, 11,29 miljoner euro år 2018, 15,27 miljoner euro år 2019 och 17,59 miljoner euro år 2020. Anslaget täcker inte bara konkurrensärenden utan också bland annat konsumentärenden. Med konkurrensärenden avses i detta sammanhang utöver tillsyn över konkurrensbegränsningar även till exempel tillsyn över företagsförvärv, offentlig upphandling och konkurrensneutraliteten. År 2018 användes hälften av anslaget till konkurrenstillsyn och 22 procent till främjande av marknadens funktion. Det till konkurrenstillsyn använda anslagets andel av anslaget för hela verket steg från 45 procent år 2016 till 50 procent

år 2018. Siffrorna för år 2018 påverkas av den nya uppgiften att utöva tillsyn över upphandlingar, vilken sorterar under konkurrenstillsynen.

I regeringsprogrammet för statsminister Rinnes regering enades man om att stärka konkurrens- och konsumentpolitiken med 2 miljoner euro. I regeringens budgetmangling gick man in för att höja Konkurrens- och konsumentverkets omkostnadsanslag med 1,35 miljoner euro år 2020. I de justerade ramarna för åren 2021–2023 enades man om att motsvarande tillägg ska vara 1,1 miljoner euro år 2021, 1,35 miljoner euro år 2022 och 1,5 miljoner euro år 2023.

För stärkande och utveckling av kartelltillsynen har det i ramen för åren 2022–2024 reserverats 240 000 euro för vart och ett år.

De ökningar av verkets anslag som gjorts under de senaste åren och som görs i år är också procentuellt sett betydande i förhållande till verkets anslag. Det kan bedömas att verkets anslag, särskilt för konkurrenstillsynens del, har utvecklats gynnsamt jämfört med de flesta andra ämbetsverken.

Man kan bedöma att verket uppfyller kravet i artikel 5 på tillräckligt många kvalificerade anställda för konkurrenstillsyn och tillräckliga ekonomiska, tekniska och teknologiska resurser som är nödvändiga för att det effektivt ska kunna utföra sitt uppdrag och effektivt ska kunna utöva sina befogenheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Verkets resurser kommer även i fortsättningen att ägnas uppmärksamhet som ett led i den normala budget- och resultatstyrningsprocessen, och direktivgenomförandet förutsätter inte några särskilda åtgärder för de tillgängliga anslagens vidkommande.

Enligt artikel 5.2 i direktivet ska nationella konkurrensmyndigheter kunna genomföra utredningar i syfte att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, anta beslut med tillämpning av dessa bestämmelser på grundval av artikel 5 i förordning (EG) 1/2003 och samarbeta nära inom Europeiska konkurrensnätverket. Sådana beslut som avses i artikel 5 i förordningen är beslut att kräva att en överträdelse ska upphöra, att förordna om interimistiska åtgärder, att godta åtaganden, att ålägga böter, att förelägga viten eller att ålägga andra påföljder som föreskrivs i den nationella lagstiftningen. I den utsträckning som föreskrivs i nationell rätt ska de nationella konkurrensmyndigheterna också kunna ge offentliga institutioner och organ råd, om så är lämpligt, om lagstiftningsmässiga, regelrelaterade och administrativa åtgärder som kan ha inverkan på konkurrensen på den inre marknaden samt främja allmänhetens medvetenhet om artikel 101 och 102 i EUF-fördraget.

Enligt 2 § 1 mom. 2 punkten i lagen om Konkurrens- och konsumentverket sköter verket de uppgifter som verket har enligt konkurrenslagen och utövar tillsyn över att de beslut som fattats med stöd av konkurrenslagen iakttas. Enligt 3 § i konkurrenslagen tillämpar Konkurrens- och konsumentverket också bestämmelserna i artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

Enligt 1 § 1 punkten i statsrådets förordning om Konkurrens- och konsumentverket (728/2012) ska verket följa och bedöma konkurrensförhållandena och den utveckling som påverkar konsumenternas ställning samt beredningen av de bestämmelser och föreskrifter som hänför sig till näringslivet och ge utlåtanden i frågor som kan ha konkurrens- eller konsumentpolitiska konsekvenser. Enligt 1 § 3 punkten i lagen ska verket delta i det internationella samarbetet och svara för de internationella uppgifter och skyldigheter som ankommer på verket. Enligt 1 § 5 punkten ska verket bedriva publicerings- och informationsverksamhet inom sitt ansvarsområde.

Den gällande nationella regleringen anses uppta bestämmelser om sådana helheter som förutsätts i artikel 5 i direktivet, och artikeln förutsätter inte att de ändras.

3.4 Inspektionsbefogenheter

Inspektioner av lokaler hos näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare

Enligt artikel 6 i direktivet ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter kunna utföra alla nödvändiga oanmälda inspektioner av företag och företagssammanslutningar. Enligt skäl 31 i direktivets ingress ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter kunna genomföra alla nödvändiga inspektioner av lokaler hos både företag och företagssammanslutningar, om de i enlighet med Europeiska unionens domstols rättspraxis kan visa att det finns rimliga skäl att misstänka en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Ordalydelsen i artikel 6 i direktivet förutsätter dock inte att rimliga skäl existerar.

Bestämmelser om rätten för tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket att förrätta inspektioner i lokaler som näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare har i sin besittning finns i 35 § i den gällande konkurrenslagen. Det är inte en förutsättning för förrättande av inspektion att sådana rimliga skäl som anges i skäl 31 i direktivets ingress visas existera. I praktiken har dock Konkurrens- och konsumentverket alltid rimliga skäl att misstänka förekomsten av en konkurrensbegränsning innan verket beslutar att förrätta en inspektion.

Inspektioner i andra lokaler

Med avvikelse från artikel 7 i direktivet förutsätter, enligt gällande lydelse i 36 § 1 mom., i konkurrenslagen, förrättande av inspektion i andra lokaler än sådana som avses i 35 § att det finns grundad anledning att misstänka ett allvarligt brott mot 5 eller 7 § i konkurrenslagen eller artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. I konkurrenslagen anges sådana förutsättningar för förrättande av inspektion som är strängare än i direktivet, vilket innebär snävare befogenheter. I syfte att säkerställa att konkurrensmyndigheternas befogenheter är effektiva och att förutsättningarna i direktivet är uppfyllda ändras förutsättningarna för förrättande av inspektioner i andra lokaler så att de motsvarar förutsättningarna i direktivet; det föreslås ske genom att hänvisningen i 36 § 1 mom. i konkurrenslagen till ett allvarligt brott stryks. I fortsättningen föreskrivs det i 36 § i konkurrenslagen att en förutsättning för att förrätta inspektion i andra lokaler än sådana som avses i 35 § är att det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

Befogenheter för dem som förrättar inspektion

I 37 § i konkurrenslagen föreskrivs det om befogenheterna för tjänstemän som förrättar inspektion med stöd av 35 och 36 § i konkurrenslagen. Enligt 37 § 1 mom. ska näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare för inspektioner ge Konkurrens- och konsumentverkets, regionförvaltningsverkets och Europeiska kommissionens tjänstemän eller personer som dessa bemyndigat tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att denna lag samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs. I 2 mom. föreskrivs det om rätten för tjänstemän som förrättar inspektion att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som behandlar kommunikation eller uppgifter som avses i 1 mom. på begäran av

den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahållits näringsidkaren. Enligt 3 mom. har tjänstemän som förrättar inspektion i affärslokaler som avses i 35 § rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och rätt att protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler eller bokföring, handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen. Vid förrättande av inspektion i lokaler som inte är affärslokaler har tjänstemän enligt 4 mom. inte befogenheter enligt 3 mom. I 5 mom. föreskrivs att det är möjligt att för förrättande av inspektion få handräckning av polisen enligt bestämmelserna i 9 § 1 mom. i polislagen (872/2011). Vid inspektioner kan Europeiska kommissionen, Konkurs- och konsumentverket och regionförvaltningsverket enligt 6 mom. biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

De ändringar som artikel 24 i direktivet förutsätter föreslås bli införda i paragrafen. De föreslagna ändringarna gör det möjligt att förrätta inspektioner på en annan medlemsstats nationella konkurrensmyndighets vägnar och för dess räkning och att tjänstemän vid en annan medlemsstats konkurrensmyndighet eller personer som denna har bemyndigat deltar i förrättandet av inspektioner. Förrättandet av inspektioner på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar förutsätter att den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet framställer en begäran om saken. Den konkurrensmyndighet som begäran riktas till (dvs. den anmodade myndigheten) har dock befogenhet att avgöra huruvida den samtycker till att förrätta den begärda inspektionen. Syftet med att förrätta inspektion är att klarlägga huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Att förrätta inspektion på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar och för dess räkning avses inte vara möjligt i ärenden som gäller tillsyn över företagsförvärv.

Vid förrättandet av inspektioner som grundar sig på artikel 24 i direktivet ska de nationella konkurrensmyndigheterna iaktta den nationella lagstiftningen om inspektioner, enligt artikel 24. Vid förrättandet av inspektioner på begäran av en annan medlemsstats konkurrensmyndighet ska tjänstemännen vid Konkurs- och konsumentverket och vid den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet därmed iaktta konkurrenslagens bestämmelser om inspektionsförfarandet. Vid inspektioner ska tjänstemännen vid den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet handla under Konkurs- och konsumentverkets tjänstemäns ledning och överinseende.

3.5 Skyldighet att lämna upplysningar

I 33 § i konkurrenslagen föreskrivs det om skyldigheten för näringsidkare, sammanslutningar av näringsidkare, upphandlande enheter, kommuner, samkommuner och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över att lämna uppgifter.

Enligt direktivet får en begäran om information inte tvinga mottagaren av begäran att erkänna en överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. I 38 § 3 mom. i konkurrenslagen föreskrivs det att när en näringsidkare besvarar de frågor som Konkurs- och konsumentverket ställt kan näringsidkaren inte åläggas att erkänna att näringsidkaren gjort sig skyldig till ett brott mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Vad fysiska personer beträffar behöver ingen motsvarande bestämmelse fogas till konkurrenslagen, eftersom endast näringsidkare kan göra sig skyldiga till brott mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. När fysiska personer är verksamma som yrkesutövare är de näringsidkare som avses i konkurrenslagen och omfattas av tillämpningsområdet för 38 § 3 mom. i konkurrenslagen.

Direktivet förutsätter också att upplysningar som begärts genom begäran om information lämnas inom en angiven och rimlig tidsfrist. Konkurrens- och konsumentverket ska iaktta förvaltningslagens bestämmelser i sin verksamhet. Enligt 33 § i förvaltningslagen ska det för komplettering av en handling, avgivande av förklaring och framläggande av utredning sättas ut en frist som är tillräcklig med hänsyn till ärendets art. På grund av denna skyldighet som härrör från förvaltningslagen behöver det i konkurrenslagen inte tas in något separat omnämnande av utsättande av tidsfrist.

3.6 Kallelse att höras

Enligt 34 § i konkurrenslagen har Konkurrens- och konsumentverket rätt att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som av grundad anledning kan misstänkas ha varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får.

En förutsättning för att kallas in och höras är enligt den gällande regleringen att hörandet är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning och att det av grundad anledning kan misstänkas att den som ska höras har varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. Enligt artikel 9 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter åtminstone har befogenhet att kalla varje företrädare för ett företag eller en företagssammanslutning, varje företrädare för andra juridiska personer, och varje fysisk person, om en sådan företrädare eller person kan förfoga över upplysningar som är relevanta för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, till förhör.

De förutsättningar för kallelse att höras som anges i 34 § i konkurrenslagen i dess gällande lydelse är därmed striktare än förutsättningarna i artikel 9 i direktivet, vilket gör att de bör ändras så att de motsvarar de i direktivet angivna förutsättningarna.

De förutsättningar för kallelse att höras som anges i 34 § i dess gällande lydelse ändras så att de motsvarar de förutsättningar som anges i artikel 9 i direktivet. Till paragrafen föreslås också bli fogade nya 2 och 3 mom. där det föreskrivs om sådant ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid ordnande av höranden som förutsätts i artikel 24 i direktivet.

3.7 Konstaterande och upphörande av överträdelser

I 9 § i konkurrenslagen föreskrivs det om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att förelägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt 5 eller 7 § i konkurrenslagen eller artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget samt om verkets befogenhet att ålägga en näringsidkare att leverera en nytta till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som denne erbjuder andra näringsidkare i samma ställning. I 8 § i konkurrenslagen föreskrivs dessutom att ett villkor som har tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller mot ett föreläggande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av Konkurrens- och konsumentverket eller mot ett temporärt förbud eller åläggande som har meddelats av Konkurrens- och konsumentverket, inte får tillämpas eller verkställas, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat.

I konkurrenslagen finns det inte uttryckliga bestämmelser som anges i artikel 10.1 i direktivet och som gäller konstaterande av konkurrensbegränsning och föreläggande om att upphöra med konkurrensbegränsningen, och inte heller finns där uttryckliga bestämmelser om beteendemäss-

iga eller strukturella korrigerande åtgärder. Trots att de befogenheter för Konkurrens- och konsumentverket som föreskrivs i 9 § i dess gällande lydelse kan anses avse att genomförandet av beteendemässiga korrigerande åtgärder åläggs, är det befogat att för uppfyllande av kraven i direktivet och med tanke på regleringens överskådlighet ta in en uttrycklig bestämmelse om dem i konkurrenslagen. Det föreslås att de nya 9 och 9 a § ska uppta bestämmelser om de krav som anges i artikel 10.1 i direktivet.

Enligt artikel 10.2 i direktivet ska medlemsstaterna dessutom säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter underrättar kommissionen när de på den grunden att det inte finns skäl att fortsätta ett förfarande för efterlevnadskontroll som de informerat kommissionen om i enlighet med artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003 avslutar förfarandet. Enligt artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003 ska medlemsstaternas konkurrensmyndigheter när de tillämpar artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget skriftligen meddela kommissionen före eller utan dröjsmål efter påbörjandet av den första formella utredningsåtgärden. Informationen får göras tillgänglig också för konkurrensmyndigheterna i de andra medlemsstaterna.

Även om artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003 inte förpliktar till underrättande som avses i artikel 10.2 i direktivet, förutsätter direktivet inte att den nationella regleringen ändras. Orsaken till att ny reglering inte behövs är att Konkurrens- och konsumentverket även om ingen lagstadgad skyldighet till det finns underrättar kommissionen om sådana beslut som avses i artikeln. Konkurrens- och konsumentverket för in alla fall som uppfyller handelskriteriet, vilket förutsätter att artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget tillämpas, i ett separat system där de kan ses av kommissionen och av de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. I systemet införs också utkast till framställningar och till beslut. Om Konkurrens- och konsumentverket avslutar en utredning på den grunden att bevis för en konkurrensbegränsning inte finns, stängs fallet i systemet och information om att utredningen avslutats förmedlas till kommissionen och de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. På grund av systemet behöver kommissionen inte underrättas separat i situationer enligt artikel 10.2 i direktivet.

3.8 Åtaganden

Enligt gällande lydelse i 10 § i konkurrenslagen kan Konkurrens- och konsumentverket genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits av de näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för de berörda näringsidkarna, om det är möjligt att genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. Konkurrens- och konsumentverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

I praktiken kan ett beslut om åtagande innefatta sådana åtgärder för avhjälpande av ett konkurrensproblem som till sitt innehåll svarar mot beteendemässiga eller strukturella korrigerande åtgärder. Åtgärder som bygger på ett beslut om åtagande skiljer sig dock från beslut om konstaterande och upphörande av överträdelser och från beslut om åläggande av korrigerande åtgärder bland annat så att åtgärder som åläggs i samband med beslut om åtaganden är sådana åtgärder som parterna själva har föreslagit för avhjälpande av konkurrensproblem. I beslut om åtaganden tas det inte heller ställning till om en konkurrensbegränsning har skett över huvud taget.

I artikel 12.1 i direktivet förutsätts det att nationella konkurrensmyndigheter inhämtar åsikter från marknadsaktörerna antingen formellt eller informellt innan ett beslut om åtagande fattas. I 10 § i konkurrenslagen föreskrivs ingen motsvarande skyldighet för Konkurrens- och konsumentverket. I praktiken hör Konkurrens- och konsumentverket ändå marknadsaktörer innan ett

beslut om åtagande fattas. För att de förutsättningar som anges i direktivet ska uppfyllas föreslås att det till konkurrenslagen fogas ett förtydligande omnämnande av att hörande ska företas innan ett beslut om åtagande fattas.

Enligt artikel 12.1 i direktivet bör ett beslut om att ett åtagande ska vara bindande kunna antas för viss tid. I beslutet ska dessutom fastställas att det inte längre finns skäl för konkurrensmyndigheten att ingripa. I beslutet ska det emellertid inte tas ställning till huruvida en konkurrensbegränsning har skett. I 10 § i konkurrenslagen föreskrivs inte om giltighetstiden för beslut om åtaganden och inte heller förpliktas det till att i beslut om åtaganden nämna att skäl för fortsatta åtgärder inte finns.

För tydlighetens skull bör konkurrenslagen kompletteras med sådana omnämnanden som förutsätts i direktivet, dvs. att det inte finns skäl för fortsatta åtgärder och att det är möjligt att fatta beslut om åtaganden för viss tid.

Artikel 12.2 i direktivet ålägger medlemsstaterna att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna har verkliga befogenheter att övervaka att åtagandena genomförs. Med stöd av 46 § i konkurrenslagen kan Konkurrens- och konsumentverket förena iakttagandet av beslut om åtaganden med vite. I konkurrenslagen finns däremot inga uttryckliga bestämmelser om hur tillsynen över att åtaganden iakttas ska ske. Genom 33 § i konkurrenslagen görs det möjligt att begära uppgifter för utredning av konkurrensförhållandena, vilket möjliggör också begäranden som görs för att säkerställa att beslut om åtaganden iakttas. Många gånger har Konkurrens- och konsumentverket också tillsatt gode män för att övervaka att beslut om åtaganden iakttas. Konkurrenslagen föreslås bli ändrad också så att påföljdsavgift kan påföras så som förutsätts i artikel 13.2 f i direktivet, om beslut om åtaganden inte följs. Det har inte framkommit behov av att föreskriva om andra tillsynsmetoder utöver dem som den gällande regleringen i konkurrenslagen möjliggör och påförande av påföljdsavgift, vilket direktivet förutsätter.

Enligt artikel 12.3 i direktivet ska de nationella konkurrensmyndigheterna kunna återuppta förfarandet om efterlevnadskontroll om de sakförhållanden som låg till grund för ett beslut om åtagande har ändrats i något väsentligt avseende, om åtaganden åsidosätts eller om ett beslut om åtagande grundade sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna lämnat. Regleringen i 10 § i konkurrenslagen bedöms uppfylla kraven i direktivet till dessa delar, och motsvarande omnämnande kvarstår i 10 § i konkurrenslagen.

3.9 Interimistiska förelägganden

I 45 § i konkurrenslagen föreskrivs det om temporära bestämmelser. Enligt 1 mom. har Konkurrens- och konsumentverket befogenhet att meddela ett temporärt förbud i situationer där det är behövligt att omedelbart förhindra tillämpning eller genomförande av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket kan också temporärt ålägga en näringsidkare att leverera nyttigheter till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som denna erbjuder andra näringsidkare. Enligt artikel 11.1 i direktivet ska det vara möjligt att förordna om åläggande av interimistiska åtgärder åtminstone i fall som är brådskande på grund av att konkurrensen riskerar att lida allvarlig och irreparabel skada, på grundval av att en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget vid första påseende kan konstateras. Ett sådant beslut ska vara proportionerligt och gälla antingen för en bestämd tidsperiod, som får förnyas i den mån detta är nödvändigt och lämpligt, eller fram till dess att det slutliga beslutet har fattats. De nationella konkurrensmyndigheterna ska underrätta Europeiska konkurrensnätverket om åläggandet av dessa interimistiska åtgärder.

Enligt 45 § 2 mom. i konkurrenslagen ska Konkurrens- och konsumentverket fatta beslut i huvudsaken och göra en framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljdsavgift inom 90 dagar från det att ett temporärt beslut har meddelats. På ansökan av Konkurrens- och konsumentverket inom ovannämnda tid kan marknadsdomstolen förlänga tidsfristen. Om Konkurrens- och konsumentverket inte inom föreskriven tid fattar beslut i huvudsaken eller gör framställning om bestämmande av påföljdsavgift till marknadsdomstolen, förfaller förbudet eller åläggandet. I direktivet förutsätts det att den interimistiska åtgärden gäller antingen för en bestämd tidsperiod, som vid behov får förnyas, eller fram till dess att det slutliga beslutet har fattats.

I Konkurrens- och konsumentverkets praktiska tillsynsverksamhet har det noterats att den i den gällande regleringen angivna tidsfristen 90 dagar är alltför kort och väsentligt försvagar de interimistiska föreläggandenas användbarhet. Utredningar av konkurrensbegränsningar är ofta mycket omfattande, det kan till och med dröja flera år innan de blir färdiga. Om en konkurrensbegränsning vid första påseende är sådan att ett interimistiskt föreläggande behövs för undvikande av att konkurrensen ska lida irreparabel skada, bör utredningar som eventuellt kräver flera år klaras av inom en 90 dagar lång tidsfrist. Om beslut i huvudsaken inte fattas och en framställning om bestämmande av påföljdsavgift inte görs inom tidsfristen, förfaller det interimistiska föreläggandet och risk för en irreparabel konkurrensolägenhet uppstår på nytt. Att tidsfristen är kort i förhållande till utredningarnas varaktighet är till förfång för, och hindrar rentav i praktiken i vissa fall, användningen av interimistiska förelägganden i Konkurrens- och konsumentverkets tillsynsverksamhet. Regleringen i konkurrenslagen föreslås bli ändrad i fråga om de interimistiska föreläggandenas giltighetstid för att dessa föreläggandens användbarhet ska förbättras.

I artikel 11.1 i direktivet förutsätts det att de nationella konkurrensmyndigheterna underrättar Europeiska konkurrensnätverket om interimistiska åtgärder som ålagts på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Enligt artikel 11.4 i förordning (EG) nr 1/2003 ska medlemsstaternas konkurrensmyndigheter underrätta kommissionen senast 30 dagar innan ett beslut fattas med åläggande om att upphöra med en överträdelse, om godtagande av åtaganden eller om återkallelse av ett undantag enligt en förordning om gruppundantag. I detta syfte ska de till kommissionen översända en sammanfattning av ärendet, det planerade beslutet, eller, i avsaknad av sådant, andra dokument av vilka den planerade åtgärden framgår. Denna information får också göras tillgänglig för de andra medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. På begäran av kommissionen ska den handläggande konkurrensmyndigheten till kommissionen överlämna andra dokument som konkurrensmyndigheten innehar och som är nödvändiga för att bedöma ärendet. Den information som lämnas till kommissionen får göras tillgänglig för de övriga medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Nationella konkurrensmyndigheter kan också inbördes utbyta information som är nödvändig för bedömningen av ett fall som de behandlar enligt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. I praktiken innebär meddelandet av ett interimistiskt föreläggande att det krävs att en överträdelse ska upphöra, och enligt artikel 11.4 i förordning (EG) nr 1/2003 ska kommissionen underrättas om detta och informationen får göras tillgänglig också för de övriga medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Ingen separat nationell reglering om informationen om interimistiska förelägganden behövs.

Artikel 11.2 i direktivet förutsätter att beslut om interimistiska åtgärder kan överklagas i ett påskyndat förfarande. I den reglering om ändringssökande som finns i konkurrenslagen föreskrivs det att temporära ålägganden och temporära förbud mot tillämpning och genomförande inte får överklagas genom besvär. Regleringen i konkurrenslagen behöver ändras så, att det blir möjligt att anföra besvär över beslut om interimistiska förelägganden och att sådana besvär ska behandlas skyndsamt.

3.10 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

Regleringen i konkurrenslagen om påförande av påföljdsavgift möjliggör inte att det påförs påföljdsavgifter som grundar sig på överträdelse av de förfarandebestämmelser som avses i artikel 13.2 i direktivet. Regleringen i konkurrenslagen bör kompletteras så att de krav som anges i direktivet blir uppfyllda.

3.11 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare

Enligt 12 § 1 mom. i konkurrenslagen ska en sammanslutning av näringsidkare som bryter mot bestämmelserna i 5 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget åläggas att betala en påföljdsavgift, om inte förfarandet ska anses vara obetydligt eller om det annars anses omotiverat att bestämma en påföljdsavgift för att trygga konkurrensen. Enligt 2 mom. kan påföljdsavgift bestämmas också för en sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

Artikel 14 i direktivet upptar bestämmelser om indrivning av sanktionsavgifter hos medlemmar i en företagssammanslutning. Enligt punkt 3 ska en insolvent företagssammanslutning som har ålagts sanktionsavgifter för konkurrensbegränsning som är sådana att hänsyn vid bestämmandet av dem har tagits också till medlemmarnas omsättning kräva betalning från medlemmarna för att täcka sanktionsavgiften. I punkt 4 förutsätts dessutom att om den betalning som avses i punkt 3 inte har gjorts fullt ut inom den tidsfrist som de nationella konkurrensmyndigheterna fastställt, ska de nationella konkurrensmyndigheterna få kräva att sanktionsavgifterna betalas direkt av vilken som helst av de näringsidkare vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens beslutsfattande organ. Om sanktionsavgiften är helt eller delvis obetald även efter detta, ska de nationella konkurrensmyndigheterna få kräva att det utestående beloppet av sanktionsavgifterna betalas av vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Betalning av sanktionsavgiften ska dock inte krävas från näringsidkare som visar att de inte har genomfört det beslut som fattades av sammanslutningen och som ledde till en överträdelse och dessutom antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan konkurrensmyndighetens utredning inleddes.

I konkurrenslagen ingår inte bestämmelser om att beakta omsättningen hos medlemmar i en sammanslutning av näringsidkare när beloppet av en påföljdsavgift som påförs sammanslutningen bestäms. En bestämmelse om saken föreslås bli fogad till konkurrenslagen i 2 mom. i den nya 13 b §. Konkurrenslagen upptar inte heller bestämmelser som möjliggör ett sådant förfarande i flera steg som krävs i direktivet i fråga om indrivning av påföljdsavgifter som påförts en sammanslutning. Den nya 47 a § föreslås uppta bestämmelser om ett förfarande för stegvis indrivning av påföljdsavgifter som påförs en sammanslutning av näringsidkare.

3.12 Viten

Enligt 46 § 1 mom. i konkurrenslagen kan Konkurrens- och konsumentverket förena de villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som verket meddelat med stöd av konkurrenslagen med vite. Enligt 2 mom. kan marknadsdomstolen förena de villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som avses i konkurrenslagen med vite. Både vite som förelagts av Konkurrens- och konsumentverket och vite som förelagts av marknadsdomstolen döms ut av marknadsdomstolen. Enligt 3 mom. finns bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite i viteslagen (1113/1990). I 4 mom. föreskrivs det om en begränsning som rör vite. Enligt den får vite inte föreläggas en fysisk person för fullgörande av skyldigheten att lämna uppgifter som föreskrivits för fullgörande av skyldigheten enligt 34 §.

Enligt artikel 16.1 i direktivet ska nationella administrativa konkurrensmyndigheter genom beslut kunna förelägga effektiva, proportionella och avskräckande vite som fastställs i proportion till företagens och företagssammanslutningarnas genomsnittliga dagliga totala globala omsättning per dag under föregående räkenskapsår och räknat från den dag som anges i det beslutet. Viten som avses i punkt 1 i artikeln ska kunna föreläggas åtminstone för att förmå företag och företagssammanslutningar att lämna fullständiga och riktiga upplysningar som svar på en konkurrensmyndighets begäran om information i samband med att en konkurrensbegränsning utreds och inställa sig till ett förhör som anknyter till utredningen av en konkurrensbegränsning.

Regleringen i 46 § i konkurrenslagen möjliggör att vilka som helst villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som meddelats med stöd av konkurrenslagen förenas med vite, med undantag för begränsningen i 4 mom. Föreläggande av vite är därmed möjligt i de situationer som anges i direktivet.

Enligt artikel 16.2 ska nationella konkurrensmyndigheter genom beslut kunna förelägga effektiva, proportionella och avskräckande vite för säkerställande av att företag och företagssammanslutningar underkastar sig en inspektion i affärslokalerna och följer beslut om konstaterande och upphörande av överträdelser, interimistiska åtgärder och åtaganden.

Konkurrenslagen upptar inte bestämmelser om hur vitesbeloppet ska bestämmas. Enligt en hänvisning i 46 § 3 mom. följs viteslagens bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite. Enligt 8 § i viteslagen ska vitesbeloppet bestämmas med beaktande av huvudförpliktelsens art och omfattning, den förpliktades betalningsförmåga och övriga omständigheter som inverkar på saken. Det föreslås att 46 § 3 mom. i konkurrenslagen ändras så, att de i artikel 16 i direktivet angivna omständigheter som ska beaktas när vitesbeloppet bestäms nämns i momentet.

I 46 § 4 mom. i konkurrenslagen utesluts användningen av vite när det gäller hörande av fysiska personer. I artikel 8 i direktivet föreskrivs det att nationella konkurrensmyndigheter ska ha befogenhet att begära att alla fysiska och juridiska personer inom en rimlig tidsfrist lämnar upplysningar som kan vara relevanta för tillämpning av konkurrensreglerna. För att det ska vara möjligt att rikta begäranden om information till fysiska personer föreslås till 33 § i konkurrenslagen bli fogat ett nytt 2 mom. som gäller detta. I artikel 16 i direktivet krävs det inte att fysiska personers lämnande av uppgifter som avses i en begäran om information ska kunna förenas med vite. Det föreslås att 46 § 4 mom. i konkurrenslagen kompletteras med en begränsning enligt vilken en begäran som avses i 33 § 2 mom. inte får förenas med vite.

I fråga om höranden föreslås att det till 46 § 4 mom. läggs en precisering där det uttryckligen nämns att det är möjligt att förelägga näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare vite för att säkerställa att deras företrädare inställer sig till ett hörande. Tillägget grundar sig på artikel 16.1 b i direktivet.

3.13 Eftergift

Bestämmelser om befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall, dvs. eftergift (även benämnt förmånlig behandling), finns i 14–17 § i konkurrenslagen. Enligt förarbetena till konkurrenslagen (RP 88/2010 rd, s. 18) är målet att bestämmelserna om befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i så stor utsträckning som möjligt ska motsvara [Europeiska konkurrensnätverkets \(ECN\) modellprogram för förmånlig behandling](#) och Europeiska kommissionens förfarande för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften.

Bestämmelserna i 17 § i konkurrenslagen ändrades genom en lag om ändring av konkurrenslagen (721/2019) för att det s.k. förkortade ansökningsförfarandet (som i direktivet benämns det förenklade ansökningsförfarandet) skulle fås att motsvara det förenklade ansökningsförfarandet i det i november 2012 reviderade modellprogrammet för förmånlig behandling (RP 68/2018 rd, s. 13). I 18 § i konkurrenslagen föreskrivs det om nedsättning av påföljdsavgiften i andra än kartellfall, och enligt förarbetena till lagen avgränsades paragraferna om befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i samband med hemliga karteller avsiktligt så att de gäller enbart fall där hemliga karteller förekommer. Avsikten är inte att ändra på detta.

ECN:s modellprogram innehåller utöver en fullständig ansökan också en förenklad ansökan samt möjligheten att ansöka om en markering. Dessa tre sätt att lämna in ansökningar om eftergift ingår också redan i den gällande konkurrenslagen. Med fullständig ansökan avses en ansökan som till sitt informationsinnehåll uppfyller alla villkor för befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften. Förenklade ansökningar och ansökningar om markering innehåller däremot mer begränsad information och genom dem tryggas sökandens företräde framför övriga sökande. Med markering avses den i konkurrensrätten vedertagna engelska termen '*marker*', som motsvarar den i 17 § 1 mom. i dess gällande lydelse avsedda frist som Konkurrens- och konsumentverket kan fastställa för inlämning av en företagsförklaring samt uppgifter och bevis som avses i lagens 14 § i dess gällande lydelse. Genom en markering är det möjligt att få tid att samla in de uppgifter som behövs för uppgörande av en fullständig ansökan och på så sätt få företräde framför andra eventuella sökande utgående från tidpunkten för lämnande av ansökan om markering.

Om en näringsidkare har ansökt hos Europeiska kommissionen eller hos den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen om befrielse från påföljder eller nedsättning av påföljderna, antingen genom att ansöka om markering eller genom att lämna in en fullständig ansökan i samband med samma misstänkta hemliga kartell, kan näringsidkaren i samma ärende ansöka hos Konkurrens- och konsumentverket om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § genom en förkortad ansökan. Syftet med systemet med förkortade ansökningar är att minska den administrativa bördan för såväl sökandena som konkurrensmyndigheterna genom att möjliggöra att en förkortad ansökan lämnas till konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater. Förkortade ansökningar gör det möjligt att få samma ställning som en fullständig ansökan ger andra sökande vid ansökan om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften innan det har fastställts hos vilken konkurrensmyndighet ärendet ska behandlas. Enligt konkurrenslagen är det möjligt att lämna en förkortad ansökan till Konkurrens- och konsumentverket också när en näringsidkare har ansökt hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater om befrielse från påföljder eller nedsättning av påföljderna.

Behov av att ändra den gällande regleringen

Artiklarna 17–23 i direktivet, vilka gäller eftergiftssystemet, är fullharmoniserande och därför är nationell reglering som avviker från dem inte möjlig. I punkt 12 i förteckningen i artikel 2.1 definieras begreppet hemlig kartell som en kartell vars förekomst är helt eller delvis dold, och i punkt 15 i samma förteckning konstateras det att begreppet eftergift avser både befrielse från sanktionsavgifter och nedsättning av sanktionsavgifter. I skälen 50–67 i direktivets ingress behandlas de artiklar som gäller eftergiftsprogrammet.

Enligt skäl 50 i direktivets ingress är eftergiftsprogrammet ett viktigt instrument för att upptäcka hemliga karteller och bidrar därmed till effektiv lagföring av, och åläggande av sanktioner för,

de allvarligaste överträdelserna av konkurrensrätten. För närvarande råder dock markanta skillnader mellan de eftergiftsprogram som är tillämpliga i medlemsstaterna. Dessa skillnader leder till rättslig osäkerhet för företag som begått en överträdelse om på vilka villkor de kan ansöka om eftergift samt osäkerhet i fråga om deras skydd mot sanktionsavgifter enligt respektive medlemsstats eftergiftsprogram. En sådan osäkerhet kan försvaga incitamenten för företag som kan tänkas ansöka om eftergift att verkligen göra detta. Detta kan i sin tur leda till mindre effektiv kontroll av konkurrensreglernas efterlevnad i unionen eftersom färre hemliga karteller avslöjas.

I skäl 51 i direktivets ingress konstateras det att skillnaderna mellan eftergiftsprogram på medlemsstatsnivå äventyrar också de likvärdiga konkurrensvillkoren för företag som är verksamma på den inre marknaden. Det är därför lämpligt att öka den rättsliga säkerheten för företag på den inre marknaden och öka intresset för eftergiftsprogram i hela unionen genom att minska dessa skillnader och göra det möjligt för alla nationella konkurrensmyndigheter att bevilja befrielse från och nedsättning av sanktionsavgifter och godta förenklade ansökningar på samma villkor. Ytterligare ansträngningar från Europeiska konkurrensnätverket avseende anpassning av eftergiftsprogrammen kan behövas i framtiden.

Artikel 23 i direktivet innehåller bestämmelser om samspelet mellan ansökningar om befrielse från sanktionsavgifter och sanktioner som åläggs fysiska personer. Enligt skäl 64 i direktivets ingress kan rättslig osäkerhet om huruvida nuvarande och tidigare ledare, direktörer och andra medarbetare hos de som ansöker om befrielse är skyddade från individuella sanktioner, såsom sanktionsavgifter, diskvalifikation eller fängelse, hindra potentiella sökande från att ansöka om eftergift. Mot bakgrund av deras bidrag till upptäckt och utredning av hemliga karteller, bör dessa personer följaktligen, i princip, skyddas från sanktioner för deras deltagande i den hemliga kartell som ansökan avser och som åläggs av offentliga myndigheter i straffrättsliga förfaranden, administrativa förfaranden och icke-straffrättsliga rättsliga förfaranden enligt nationell rätt som i huvudsak har samma syfte som artikel 101 i EUF-fördraget, såsom nationell rätt om uppgjorda anbud, när villkoren som fastställs i detta direktiv är uppfyllda. Ett av dessa villkor är att ansökan om befrielse bör göras före den tidpunkt då dessa personer hade uppmärksamats av de behöriga nationella myndigheterna på de förfaranden som kan leda fram till åläggande av sanktioner. Sådana förfaranden inbegriper det tillfälle när dessa personer misstänks bryta mot sådan nationell rätt.

Bestämmelserna i artikel 23 avser situationer där fysiska personer med stöd av medlemsstatens nationella rätt kan åläggas påföljder på grund av en konkurrensbegränsning. Påföljder som åläggs med stöd av konkurrenslagen riktar sig mot näringsidkare som tillämpat ett förfarande som anses vara en konkurrensbegränsning, inte mot fysiska personer. Bestämmelserna i artikel 23 bedöms inte förutsätta några nationella genomförandeåtgärder. Bestämmelserna i artikel 23 bör beaktas, om det i ett senare skede föreskrivs nationellt om påföljder för hemliga karteller också beträffande fysiska personer.

Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall

Enligt 14 § i konkurrenslagen ska en näringsidkare inte åläggas att betala någon påföljdsavgift när det är fråga om en sådan i 5 § eller i artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt avsedd hemlig konkurrensbegränsning mellan konkurrenter genom vilken inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor fastställs, produktion eller försäljning begränsas eller marknader, kunder eller inköpskällor delas upp, om näringsidkaren 1) lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan för-
rätta en i 35 eller 36 § avsedd inspektion, eller 2) efter en i 35 eller 36 § avsedd inspektion

lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan konstatera att en överträdelse av 5 § eller av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har skett. En förutsättning för befrielse från påföljdsavgift är dessutom att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 1 och 2 punkten innan Konkurrens- och konsumentverket fått uppgifterna via andra kanaler. Enligt 3 mom. kan en näringsidkare som har utövat påtryckningar mot en annan näringsidkare för att denna ska delta i en kartell inte beviljas befrielse från påföljdsavgiften.

I artikel 17 i direktivet krävs det att medlemsstaterna säkerställer att nationella konkurrensmyndigheter har inrättat eftergiftsprogram som gör det möjligt för dem att bevilja befrielse från sanktionsavgifter för företag som avslöjar sitt deltagande i hemliga karteller. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att befrielse från sanktionsavgifter beviljas endast om sökanden uppfyller villkoren i artikel 19 och om konkurrensmyndigheten utgående från bevisen kan antingen utföra en inspektion eller konstatera en överträdelse som omfattas av eftergiftsprogrammet, och konkurrensmyndigheten sedan tidigare inte förfogade över tillräckliga bevis för att kunna utföra en sådan inspektion eller konstatera en sådan överträdelse eller myndigheten inte har hunnit utföra en inspektion förrän informationen lämnats. Medlemsstaterna ska säkerställa att företag som har utövat påtryckningar för att få andra företag att delta i en kartell inte kan befrias från sanktionsavgifter. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att konkurrensmyndigheten informerar sökanden om huruvida denna har beviljats villkorlig befrielse från sanktionsavgifter. I fall där den nationella konkurrensmyndigheten avslår ansökan om befrielse från sanktionsavgifter, får sökanden begära att konkurrensmyndigheten överväger att betrakta dess ansökan som en ansökan om nedsättning av sanktionsavgifter.

Det kan anses att 14 § i konkurrenslagen i dess nuvarande lydelse är förenlig med artikel 17 i direktivet, fränsett punkt 4 i artikeln som gäller betraktelse av en ansökan om befrielse från sanktionsavgifter som en ansökan om nedsättning av sanktionsavgifterna. Bestämmelserna i 14 § i konkurrenslagen upptar inte det i artikel 17.4 nämnda erhållandet av ett skriftligt svar, men detta motsvarar Konkurrens- och konsumentverkets interna praxis. Enligt 7 kap. 43 § i förvaltningslagen ska dessutom förvaltningsbeslut ges skriftligen, därför behöver det inte föreskrivas särskilt om den saken i konkurrenslagen.

Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

I 15 § i konkurrenslagen föreskrivs det om nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall. Enligt 1 mom. får andra näringsidkare som har deltagit i en i 14 § 1 mom. avsedd konkurrensbegränsning än de som beviljats befrielse från påföljdsavgift enligt 14 §, nedsättning i påföljdsavgiften om de lämnar Konkurrens- och konsumentverket en företagsförklaring, uppgifter och bevis som är betydelsefulla med tanke på konstaterandet av att det föreligger en konkurrensbegränsning eller av dess hela vidd eller natur. En förutsättning är dessutom att uppgifterna lämnas innan Konkurrens- och konsumentverket får dem via andra kanaler. Påföljdsavgiften sänks med 30–50 procent för den näringsidkare som är den första att lämna uppgifter, med 20–30 procent för den näringsidkare som är den andra att lämna uppgifter och med högst 20 procent för övriga näringsidkare. Enligt 2 mom. kan en näringsidkare som beviljats villkorlig befrielse från påföljdsavgiften enligt 17 § 2 mom. inte beviljas nedsättning i påföljdsavgiften enligt 1 mom. i ett ärende som gäller samma konkurrensbegränsning.

I artikel 18 i direktivet förutsätts det att medlemsstaterna säkerställer att nationella konkurrensmyndigheter har inrättat eftergiftsprogram som gör det möjligt för dem att bevilja nedsättning av sanktionsavgifter för företag som inte uppfyller villkoren för befrielse från sanktionsavgifter. Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att nedsättning av sanktionsavgifter beviljas endast

om sökanden a) uppfyller villkoren i artikel 19, b) avslöjar sitt deltagande i en hemlig kartell, och c) lägger fram bevis för den misstänkta hemliga kartellen som har ett betydande mervärde för syftet att bevisa en överträdelse som omfattas av eftergiftsprogrammet, i förhållande till de bevis som den nationella konkurrensmyndigheten redan förfogade över vid den tidpunkt då ansökan gjordes. Punkt 3 i artikeln förutsätter att medlemsstaterna säkerställer att om sökanden lämnar in övertygande bevis som den nationella konkurrensmyndigheten använder för att styrka ytterligare omständigheter som leder till en höjning av sanktionsavgifterna i förhållande till de sanktionsavgifter som annars skulle ha ålagts deltagarna i den hemliga kartellen, så ska den nationella konkurrensmyndigheten inte beakta sådana ytterligare omständigheter när den fastställer den sanktionsavgift som ska påföras den som ansöker om nedsättning av sanktionsavgift och som lämnat in dessa bevis.

Det anses att 15 § i konkurrenslagen i dess nuvarande lydelse är förenlig med artikel 18 i direktivet, fränsett punkt 3 i artikeln.

Villkor för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

I 16 § i konkurrenslagen föreskrivs det om villkor som ska vara uppfyllda utöver de i 14 § angivna villkoren för befrielse från påföljdsavgift och de i 15 § angivna villkoren för nedsättning av påföljdsavgiften. Enligt 1 mom. ska en näringsidkare upphöra med sitt deltagande i konkurrensbegränsningen omedelbart efter en ansökan enligt 17 § 1 mom. till Konkurrens- och konsumentverket, samarbeta med Konkurrens- och konsumentverket under hela utredningen av konkurrensbegränsningen, avstå från att förstöra sådana bevis som omfattas av ansökan innan ansökan enligt 17 § 1 mom. lämnas in eller efter det att ansökan har lämnats in, och hemlighålla innehållet i en ansökan enligt 17 § 1 mom. och det faktum att näringsidkaren har inlämnat en ansökan eller överväger att inlämna en ansökan. Enligt 2 mom. får dock näringsidkaren under Konkurrens- och konsumentverkets ledning fortsätta att delta i konkurrensbegränsningen i den omfattning som det anses nödvändigt för att säkerställa framgången med de inspektioner som avses i 35 och 36 §. I 3 mom. föreskrivs om ett undantag från den i 1 mom. föreskrivna skyldigheten att hemlighålla innehållet i en ansökan enligt 17 § 1 mom. Undantaget gäller situationer där lämnandet av uppgifter till Europeiska kommissionen eller konkurrensmyndigheten i ett annat land behövs med tanke på utredning av konkurrensbegränsningen.

I artikel 19 i direktivet krävs det att medlemsstaterna säkerställer att sökanden är skyldig att uppfylla vissa i artikeln angivna villkor för att komma i fråga för eftergift för deltagande i hemliga karteller. För det första ska sökanden ha upphört med sitt deltagande i den misstänkta hemliga kartellen senast omedelbart efter att ha lämnat in sin ansökan om eftergift, om inte den nationella konkurrensmyndigheten har ansett att fortsatt deltagande rimligen kan vara nödvändigt för att bevara integriteten i dess utredning. Sökanden ska ställa sig till förfogande för äkta, fullständigt, löpande och skyndsamt samarbete med den nationella konkurrensmyndigheten från det att ansökan lämnas in till dess att myndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll. Sådant samarbete omfattar bland annat att sökanden utan dröjsmål förser den nationella konkurrensmyndigheten med all relevant information och alla relevanta bevis rörande den misstänkta hemliga kartellen som sökanden besitter eller har tillgång till, fortsatt står till den nationella konkurrensmyndighetens förfogande för att svara på alla frågor, ser till att medarbetarna kan höras, och inte förstör, förfalskar eller undanhåller relevanta uppgifter eller bevis. Inte heller får sökanden avslöja för någon annan än de andra konkurrensmyndigheter som ingår i Europeiska konkurrensnätverket eller konkurrensmyndigheter i tredjeländer att den överväger att lämna in en ansökan, eller något av innehållet i ansökan, och när sökanden överväger att lämna in en ansökan får den inte förstöra, förfalska eller undanhålla bevis för den misstänkta hemliga kartellen.

Det kan anses att 16 § i konkurrenslagen i dess nuvarande lydelse huvudsakligen uppfyller kraven i artikel 19 i direktivet. Eftersom bestämmelserna om eftergift i direktivet är fullharmoniserande till sin natur och formuleringarna i artikel 19 är mycket detaljerade vad gäller villkoren och samarbetet behöver formuleringarna i 16 § preciseras.

Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Enligt 17 § 1 mom. i konkurrenslagen ska ansökan om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § göras hos Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket kan fastställa en frist inom vilken sökanden ska lämna Konkurrens- och konsumentverket den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som avses i 14 §. Enligt 2 mom. beviljar Konkurrens- och konsumentverket näringsidkaren villkorlig befrielse från påföljdsavgift efter det att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 14 § till Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket tar inte ställning till andra ansökningar enligt 14 § i samma ärende innan verket har avgjort huruvida en villkorlig befrielse från påföljdsavgiften ska beviljas den näringsidkare som först inlämnat en ansökan. I 3 mom. föreskrivs att om näringsidkaren har lämnat in eller har för avsikt att lämna in en ansökan om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljden till Europeiska kommissionen eller den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §. Företrädesrätten för näringsidkarens ansökan vid Konkurrens- och konsumentverket bestäms enligt tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansöknings. Enligt 4 mom. avslutas förfarandet med att Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett skriftligt beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller samtliga förutsättningar enligt 14 eller 15 samt 16 §.

Enligt 5 mom. får den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket, i marknadsdomstolen eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller ett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning eller ett åläggande att leverera en nytting enligt 9 §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §. Enligt 6 mom. får de uppgifter och bevis som avses i 5 mom. dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (1077/2016).

I artikel 20 i direktivet krävs det att medlemsstaterna säkerställer att sökande kan lämna in förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet i samband med fullständiga eller förenklade ansökningar skriftligen. Dessutom ska nationella konkurrensmyndigheter också ha inrättat ett system som gör det möjligt för dem att godta sådana förklaringar antingen muntligt eller på något annat sätt som tillåter sökanden att inte ta sådana inlämnade förklaringar i besittning, i förvar eller under sin kontroll. Vidare ska konkurrensmyndigheterna om det begärs av sökande skriftligen bekräfta att de har mottagit deras fullständiga eller förenklade ansökningar, och sökande ska kunna lämna in förklaringar i samband med fullständiga eller förenklade ansökningar på det officiella språket eller något av de officiella språken i den berörda nationella konkurrensmyndighetens medlemsstat eller på ett annat av unionens officiella språk enligt en bilateral överenskommelse.

Utgående från gällande lydelse i 17 § får sökanden lämna in en fullständig eller förkortad ansökan, om den har lämnat in eller har för avsikt att lämna in en ansökan om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljden till Europeiska kommissionen eller den behöriga myndigheten i

en annan av Europeiska unionens medlemsstater. Den gällande 17 § upptar inga bestämmelser om att sökanden får lägga fram till en fullständig eller förkortad ansökan anknyttande förklaringar förutom på något av de officiella språken i Finland också på ett annat av unionens officiella språk som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om. I praktiken har Konkurrens- och konsumentverket dock tagit emot också ansökningar som avfattats på engelska. I den finskspråkiga versionen av propositionen används uttrycket täysi hakemus, vilket avser samma sak som det i direktivet använda begreppet täydellinen hakemus.

Markeringar för ansökningar om befrielse från påföljdsavgifter

I konkurrenslagen finns det inte med artikel 21 i direktivet förenliga detaljerade bestämmelser om markeringar för ansökningar om befrielse från påföljdsavgifter. I 17 § 1 mom. i konkurrenslagen finns ett omnämmande som i sak motsvarar markeringar som avses i direktivet. Enligt det kan Konkurrens- och konsumentverket fastställa en frist inom vilken sökanden ska lämna Konkurrens- och konsumentverket den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som avses i 14 §. Till konkurrenslagen föreslås bli fogad en ny 17 a § där det föreskrivs om markeringar som avses i artikel 21 i direktivet.

Förkortade ansökningar

I 17 § 3 mom. i konkurrenslagen föreskrivs att om näringsidkaren har lämnat in eller har för avsikt att lämna in en ansökan om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljden till Europeiska kommissionen eller den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

I artikel 22 i direktivet föreskrivs det mer detaljerat än i den gällande regleringen i konkurrenslagen om innehållet i förenklade ansökningar och om användningen av dem. Det föreslås att bestämmelser om förkortade ansökningar i fortsättningen ska ingå i en separat paragraf, 17 b §.

3.14 Preskription av påföljdsavgift och vite

Enligt 19 § 1 mom. i konkurrenslagen får påföljdsavgift inte bestämmas för överträdelse av bestämmelserna i 5, 7, 25 eller 27 § eller i artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom fem år från den dag då överträdelsen upphörde. Konkurrens- och konsumentverkets åtgärder för utredning av konkurrensbegränsningen avbryter preskriptionstiden som då börjar löpa från början. I 2 mom. föreskrivs separat om en ovillkorlig preskriptionstid för bestämmande av påföljdsavgift. Enligt momentet får påföljdsavgift inte bestämmas, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom tio år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom tio år från den dag då överträdelsen upphörde.

Kapitel VIII i direktivet handlar om preskriptionsfrister. Enligt artikel 29.1 ska medlemsstaterna säkerställa att preskriptionsfristerna för de nationella konkurrensmyndigheternas påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten enligt artiklarna 13 och 16 ska tillfälligt upphöra eller avbrytas så länge som förfaranden för efterlevnadskontroll pågår vid nationella konkurrensmyndigheter i andra medlemsstater eller vid kommissionen rörande en överträdelse som gäller samma avtal, beslut av en företagssammanslutning, samordnade förfarande eller annat

agerande som strider mot artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Preskriptionsfristen ska tillfälligt upphöra att löpa eller avbrytas för alla som misstänks för en överträdelse från och med delgivningen av den första formella utredningsåtgärden till minst ett företag som är föremål för förfarandet för efterlevnadskontroll. Det tillfälliga upphörandet eller avbrottet ska avslutas den dag då den berörda konkurrensmyndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll genom att fatta ett sådant beslut som avses i artikel 10, 12 eller 13 i direktivet eller då kommissionen har fattat ett beslut enligt artikel 7, 9 eller 10 i förordning (EG) nr 1/2003, eller då förfarandet för efterlevnadskontroll avslutas därför att det inte finns några skäl att vidta ytterligare åtgärder. I artikel 10 i direktivet föreskrivs det om konstaterande och upphörande av överträdelser och om beslut om beteendemässiga eller strukturella korrigerande åtgärder, i artikel 12 föreskrivs det om beslut om åtaganden och i artikel 13 föreskrivs det om påföljdsavgifter för överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget och överträdelse av förfarandebestämmelser. I artikel 7 i förordning 1/2003 föreskrivs det om beslut om konstaterande och upphörande av överträdelser samt beslut om beteendemässiga och strukturella korrigerande åtgärder, i artikel 9 i samma förordning föreskrivs det om beslut om åtaganden och i artikel 10 föreskrivs det om beslut att villkoren i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget inte är tillämpliga.

Bestämmelserna i artikel 29 i direktivet, vilka gäller tillfälligt upphörande eller avbrytande av preskriptionsfrister, hindrar inte medlemsstaterna från att vidmakthålla eller införa ovillkorliga preskriptionstider, förutsatt att deras varaktighet i praktiken varken omöjliggör en effektiv kontroll av efterlevnaden av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget eller försvårar den oproportionerligt mycket.

I konkurrenslagen föreskrivs det inte om hur åtgärder som kommissionen eller andra medlemsstaters konkurrensmyndigheter vidtar inverkar på preskriptionstiden. Det föreslås att 19 § i konkurrenslagen ändras så att den motsvarar kraven i artikel 29 i direktivet beträffande den inverkan som kommissionens och de andra medlemsstaternas utredningsförfaranden har på preskriptionstiden.

Av de alternativ som direktivet möjliggör kan i vissa situationer reglering som grundar sig på att preskriptionstiden avbryts leda till att Konkurs- och konsumentverket får en längre tid för utförande av utredningen än vid tillfälligt upphörande innan en framställning om påföljdsavgift ska göras till marknadsdomstolen. Vad beträffar föremålet för framställningen om påföljdsavgift pågår i stället ovissheten om huruvida en överträdelse kommer att konstateras och en eventuell påföljd kommer att åläggas under en längre tid. Den i konkurrenslagen föreskrivna ovillkorliga tio år långa preskriptionstiden minskar dock skillnaden mellan de regleringsalternativ som grundar sig på tillfälligt upphörande respektive avbrytande av preskriptionstiden. Preskriptionstiden kan ha ett indirekt samband också med den tidpunkt då en konkurrensrättslig skadeståndsprocess inleds efter en offentlighetslig efterlevnadskontroll.

Av de alternativ som direktivet möjliggör kan det som grundar sig på tillfälligt upphörande anses vara i någon mån mer värt understöd med avseende på företagets rättsskydd, eftersom preskriptionstiden i den modell som bygger på avbrytande förmodligen i de flesta fall skulle upphöra först i och med den ovillkorliga preskriptionstiden om tio år. Regleringen i 19 § i konkurrenslagen föreslås bli ändrad så att preskriptionstiden upphör tillfälligt för den tid kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat genomför utredningsåtgärder.

Bestämmelserna i artikel 29 i direktivet gäller utöver preskriptionstiderna för påförande av sanktionsavgifter också preskriptionstiderna för föreläggande av vite. Enligt 46 § 3 mom. i konkurrenslagen finns bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite i viteslagen. Enligt 13 § i viteslagen får ett vite inte dömas ut, om inte parten med anledning av att vitet ska

dömas ut har getts tillfälle att lämna förklaring enligt 22 § inom två år från det vitesföreläggandet vann laga kraft och tiden för uppfyllande av huvudförpliktelsen löpte ut, eller då huvudförpliktelsen ska iakttas från en viss tidpunkt, inom två år från det parten bröt mot förpliktelsen. Den i viteslagen angivna preskriptionstiden gäller bara utdömande av vite. För föreläggande av vite har det däremot inte föreskrivits om någon preskriptionstid. Eftersom det i artikel 29 krävs att medlemsstaterna säkerställer att de nationellt föreskrivna preskriptionsfristerna för föreläggande av eventuella viten upphör tillfälligt eller avbryts för den tid kommissionen eller konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater genomför ett utredningsförfarande, förutsätter artikeln inte att den gällande regleringen ändras.

Enligt artikel 29.2 i direktivet ska preskriptionsfristen för påförande av sanktionsavgifter och föreläggande av viten avbrytas eller tillfälligt upphöra också så länge som den nationella konkurrensmyndighetens beslut är föremål för ett förfarande vid en överprövningsdomstol. I direktivet anges det inte mer detaljerat för vilka beslut av konkurrensmyndigheten det gäller att preskriptionstiden för påförande av sanktionsavgift ska avbrytas om ändring i dem söks. Man kan emellertid anta att begreppet beslut i detta sammanhang avser den nationella konkurrensmyndighetens beslut i huvudsaken. Situationer där Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om påföljdsavgift först efter att förfarandet för sökande av ändring i det beslut som fattats i huvudsaken har upphört kan anses vara närmast teoretiska. Ingen ny reglering föreslås med anledning av punkt 2 i artikeln.

Enligt artikel 29.3 ska kommissionen säkerställa att meddelanden om att den första formella utredningsåtgärden, som kommissionen mottar från nationella konkurrensmyndigheter enligt artikel 11.3 i förordning (EG) nr 1/2003, görs tillgängliga för de andra nationella konkurrensmyndigheterna i Europeiska konkurrensnätverket. Artikelpunkten i fråga förutsätter inga nationella genomförandeåtgärder.

3.15 Konkurrensmyndigheternas ömsesidiga bistånd

I 33 § i konkurrenslagen föreskrivs det om skyldigheten att lämna upplysningar till Konkurrens- och konsumentverket, och i 34 § finns bestämmelser om verkets befogenhet att kalla in och höra personer. Bestämmelser om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att förrätta inspektioner i affärslokaler som näringsidkare har i sin besittning finns i 35 § i konkurrenslagen, och bestämmelser om verkets rätt att förrätta inspektioner i andra lokaler finns i 36 §. I 37 § föreskrivs det om förfarandet vid inspektioner. Skyldigheten för Konkurrens- och konsumentverket att på begäran av Europeiska kommissionen förrätta inspektioner i näringsidkares affärslokaler så som bestäms i Europeiska unionens rättsakter konstateras i 35 §, och motsvarande skyldighet i fråga om andra lokaler föreskrivs i 36 §. I 40 § i konkurrenslagen föreskrivs det om utlämnande av handlingar till konkurrensmyndigheterna i ett annat land.

I artikel 24 i direktivet krävs det att medlemsstaterna säkerställer att konkurrensmyndigheterna har rätt att utföra en inspektion eller ett förhör på andra nationella konkurrensmyndigheters vägnar och för deras räkning enligt artikel 22 i förordning (EG) nr 1/2003. Dessutom ska tjänstemän och andra medföljande personer som är bemyndigade av den ansökande konkurrensmyndigheten ha rätt att närvara och aktivt bistå den anmodade konkurrensmyndigheten under inspektionen eller förhöret. Den ansökande nationella konkurrensmyndigheten och den anmodade nationella konkurrensmyndigheten ska ha befogenhet att utbyta och använda information som bevis i detta syfte, med förbehåll för de skyddsåtgärder som fastställs i artikel 12 i förordning (EG) nr 1/2003.

Genom tillämpningsförfordningen omarbetades i stor utsträckning förfarandena för tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Utöver Europeiska kommissionen fick medlemsstaternas konkurrensmyndigheter och nationella domstolar behörighet att tillämpa EU:s konkurrensregler till alla delar. I förordningen föreskrevs det också om samarbete med anknytning till tillämpningen som syftar till att säkerställa att konkurrensreglerna tillämpas enhetligt. För att säkerställa tillämpningens enhetlighet inrättades också Europeiska konkurrensnätverket (ECN), som består av kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter.

I artikel 11 i tillämpningsförfordningen föreskrivs det om samarbete mellan kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter, och enligt artikeln ska de nationella konkurrensmyndigheterna underrätta kommissionen om sådana fall av konkurrensbegränsningar som inverkar på handeln mellan medlemsstaterna, dvs. uppfyller handelskriteriet. I ärenden som uppfyller handelskriteriet ska dessutom medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 30 dagar innan beslut fattas delge kommissionen utkast till beslut om att en överträdelse ska upphöra och utkast till beslut om åtaganden. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter får också rådgöra med kommissionen i alla ärenden som gäller tillämpning av gemenskapsrätten. Samarbetet syftar till att säkerställa att medlemsstaternas nationella konkurrensmyndigheter och domstolar tillämpar konkurrensreglerna enhetligt.

Tillämpningsförfordningen gäller inte företagsförvärvs- eller konkurrensneutralitetsfrågor, endast tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. I medlemsstaterna finns det inte heller enhetliga konkurrensrättsliga processbestämmelser eller processprinciper. I största delen av medlemsstaterna har den nationella konkurrensmyndigheten beslutanderätt, och domstolarna är renodlade besvärdomstolar. En nationell domstol beslutar om beloppet av påföljdsavgift förutom i Finland också i Österrike, Sverige och Malta. Den gällande EU-lagstiftningen om erkännande av beslut som domstolar i andra medlemsstater har fattat är med avseende på kraven i direktivet inte tillräckligt täckande i konkurrensbegränsningsärenden som gäller överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Olika medlemsländer har också olika nationella processbestämmelser och processprinciper. Därför föreslås i propositionen nya nationella bestämmelser om delgivning och verkställighet av vissa gränsöverskridande beslut.

Enligt artikel 12.1 i tillämpningsförfordningen ska kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget vara behöriga att till varandra översända all information om faktiska eller rättsliga omständigheter, även konfidentiella uppgifter, och att använda dem som bevisning. Enligt punkt 2 ska information som utbyts endast användas som bevisning i syfte att tillämpa artikel 101 eller artikel 102 i EUF-fördraget och beträffande den sakfråga för vilken den inhämtades av den översändande myndigheten. Om emellertid nationell konkurrensrätt tillämpas på samma ärende och parallellt med gemenskapens konkurrensrätt samt inte leder till ett annorlunda resultat, kan den information som utbyts enligt artikeln också användas vid tillämpningen av nationell konkurrensrätt. Enligt punkt 3 kan information som utbyts enligt punkt 1 endast användas som bevismedel för att ålägga fysiska personer påföljder om 1) det i den översändande myndighetens lagstiftning förutses påföljder av liknande slag i samband med överträdelser av artikel 101 eller artikel 102 i EUF-fördraget eller 2) informationen har inhämtats på ett sätt som respekterar samma nivå av skydd av fysiska personers rätt till försvar som föreskrivs enligt de nationella bestämmelser som gäller för den mottagande myndigheten. I detta fall får den mottagande myndigheten dock inte använda den utbytta informationen för att utdöma frihetsstraff.

Artikel 24.2 i direktivet kräver att medlemsstaterna säkerställer också att konkurrensmyndigheterna på begäran av nationella konkurrensmyndigheter i andra medlemsländer har befogenhet att utföra inspektioner, framställa begäranden om information och anordna förhör för att utreda huruvida utredningsåtgärder som vidtagits i det ansökande medlemslandet inte har följts eller

beslut som fattats i det ansökande medlemslandet har överträtt. Företagsinspektioner, begäranden om information och höranden är utredningsåtgärder. Beslut om föreläggande om att upphöra med verksamhet och om korrigerande åtgärder samt interimistiska förelägganden och beslut om åtaganden utgör beslut.

Konkurrenslagen upptar inte några detaljerade bestämmelser motsvarande artikel 24 i direktivet om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att vidta utredningsåtgärder för konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstats räkning, till exempel att förrätta inspektioner i affärslokaler eller andra lokaler som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har i sin besittning eller att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan. Regleringen i konkurrenslagen föreslås bli kompletterad till denna del.

3.16 Gränsöverskridande delgivning och verkställighet

Bestämmelser om gränsöverskridande delgivning och verkställighet finns i artiklarna 25–28 i direktivet.

Artikel 25 i direktivet gäller gränsöverskridande delgivning av preliminära invändningar och andra handlingar. Utan att det påverkar tillämpningen av någon annan typ av delgivning som genomförts av en ansökande myndighet i enlighet med de bestämmelser som gäller i dess medlemsstat, ska medlemsstaterna säkerställa att den anmodade myndigheten på begäran av den ansökande myndigheten och på dennas vägnar delger mottagaren preliminära invändningar mot den påstådda överträdelsen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget och sådana beslut som fattats med tillämpning av dessa artiklar; varje annan förfarandeakt som antagits inom ramen för förfarandena för efterlevnadskontroll och som bör delges i enlighet med nationell rätt, och alla andra relevanta handlingar som rör tillämpningen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, inbegripet handlingar som rör verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten. Regleringen i konkurrenslagen föreslås bli kompletterad så att den motsvarar kraven i artikel 25.

I artikel 26 föreskrivs det om begäran om verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten. Enligt gällande lydelse i 47 § i konkurrenslagen ska Rättsregistercentralen se till att beslut som gäller att bestämma påföljdsavgifter enligt 12 § verkställs. Marknadsdomstolen meddelar Rättsregistercentralen beslut om bestämmande av en påföljdsavgift och högsta förvaltningsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om högsta förvaltningsdomstolen ändrar marknadsdomstolens beslut. Till skillnad från vad som i allmänhet gäller verkställighet av administrativa påföljdsavgifter är en lagakraftvunnen dom inte en förutsättning, och det föreskrivs att en påföljdsavgift som avses i 12 § i konkurrenslagen ska verkställas med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). I praktiken har verkställigheten av påföljdsavgifter dock avbrutits för den tid under vilken besvär som anförts över beslut om påföljdsavgifter behandlats.

Rättsregistercentralen sänder en betalningsuppsmaning i fråga om påföljdsavgift till en näringsidkare som har påförts påföljdsavgift. Om näringsidkaren trots betalningsuppsmaningen inte betalar påföljdsavgiften, övergår indrivningen av påföljdsavgiften till utskökningsmyndigheten. Rättsregistercentralen behöver inte konkurrensrättslig sakkunskap för verkställighet av nationella påföljdsavgifter, och det är anledningen till att Konkurrens- och konsumentverket bör delta i samarbetet mellan Rättsregistercentralen och en annan medlemsstats konkurrensmyndighet i fråga om verkställigheten av det beslut som den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet har fattat. Förutom att Konkurrens- och konsumentverket tillhandahåller Rättsregistercen-

tralen konkurrensrättslig sakkunskap samarbetar verket med kommissionen och med konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater och kan vid behov hålla effektiv kontakt med konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater i ärenden som hänför sig till verkställighetsbegäranden.

Konkurrenslagen innehåller inte med artikel 26 i direktivet förenliga bestämmelser om medlemsstaternas samarbete i fråga om verkställighet av påföljdsavgifter, böter eller viten, och därför föreslås bestämmelser om detta bli fogade till konkurrenslagen.

Artikel 27 i direktivet innehåller bestämmelser om förfaranden i samband med gränsöverskridande delgivning och verkställighet. Gränsöverskridande verkställighet gäller bara den juridiska person mot vilken sanktionsavgiften är verkställbar och riktas bara mot den juridiska person som verkställighetsbegäran avser och som i den ansökande medlemsstaten har varit föremål för ett beslut om överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget som inte kunnat verkställas på grund av otillräckliga tillgångar. Därmed kan till exempel böter inte drivas in hos ett finskt dotterbolag om de påförts moderbolaget i en annan medlemsstat, eftersom böter som påförts moderbolaget inte är verkställbara mot dotterbolaget.

I den gällande konkurrenslagen finns det inte med artikel 27 i direktivet förenliga bestämmelser om allmänna principer för samarbetet mellan medlemsstaterna beträffande verkställighet av böter eller viten. Bestämmelser om saken föreslås bli fogade till konkurrenslagen.

Artikel 28 innehåller bestämmelser om behandling av tvister som rör begäran om delgivning eller verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten och om de behöriga myndigheterna. I konkurrenslagen finns det inte med artikel 28 i direktivet förenliga gällande bestämmelser om tvister som rör av konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater framförda begäranden om delgivning och verkställighet av beslut om påförande av sanktionsavgifter eller föreläggande av viten eller böter, så det föreslås att bestämmelser om saken fogas till konkurrenslagen.

3.17 En parts tillgång till ärendeakten och begränsningar av informationsanvändning

De egentliga bestämmelserna om det som anges i rubriken för artikel 31, dvs. parters tillgång till en ärendeakt som finns hos en konkurrensmyndighet och begränsningar av informationsanvändning, finns i punkterna 3–6 i artikel 31 i direktivet. Utöver dem är det enligt punkt 1 i artikeln möjligt för medlemsstaterna att föreskriva att upplysningar som begärts från fysiska personer inte får användas som bevisning för att ålägga den fysiska personen eller hans eller hennes nära anhöriga sanktioner. Denna punkt gäller endast sådana medlemsstater där det på basis av den nationella regleringen är möjligt att utifrån en konkurrensbegränsning ålägga också fysiska personer sanktioner. Punkt 1 förutsätter inte att den gällande regleringen ändras.

Enligt artikel 31.2 ska medlemsstaterna säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter, deras tjänstemän, anställda och övriga personer som arbetar under överinseende av dessa myndigheter inte röjer upplysningar som de har inhämtat på grundval av den befogenhet som avses i direktivet och som är av sådant slag att de omfattas av sekretess, med undantag för fall där sådant röjande medges enligt den nationella rätten. Bestämmelserna i 23 § i offentlighetslagen ålägger de i artikel 31.2 i direktivet avsedda nationella konkurrensmyndigheterna, deras tjänstemän, anställda och övriga personer som arbetar under överinseende av dessa myndigheter att inte röja en handlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som de har fått kännedom om i samband med sin verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. En

uppgift för vilken tystnadsplikt gäller får inte heller röjas efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. Den gällande regleringen uppfyller kraven i artikel 31.2.

Enligt artikel 31.3 ska medlemsstaterna säkerställa att tillgång till förklaringarna inom ramen för eftergiftsprogrammet eller till förlikningsinlagorna endast beviljas till parter som är föremål för relevant förfarande och endast för att dessa ska kunna utöva sin rätt till försvar. Enligt skäl 14 i direktivets ingress bör rätten att få tillgång till ärendeakten vara beroende av företagens berättigade intresse av att deras affärshemligheter skyddas och bör inte omfatta konfidentiell information och interna handlingar hos, och skriftväxling mellan, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen.

Enligt 17 § 5 mom. i konkurrenslagen får den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket, i marknadsdomstolen eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller ett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning eller en skyldighet att leverera en nytting enligt 9 §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §. Ovan avsedda uppgifter och bevis får dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd. Med avvikelse från företagsförklaringar får uppgifter, bevis och sådana förlikningsinlagor som återkallats användas i processer som rör konkurrensrättsliga skadestånd efter att Konkurrens- och konsumentverket har avslutat sitt förfarande. I den gällande konkurrenslagen och i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd föreskrivs det däremot inte desto mer ingående om innehållet i förlikningsinlagor som avses i artikel 31 i direktivet.

I situationer där begäranden om handlingar riktas till en konkurrensmyndighet skyddas företagshemligheter som ingår i materialet i enlighet med offentlighetslagen. Enligt 22 § i offentlighetslagen ska en handling sekretessbeläggas, om det i offentlighetslagen eller någon annan lag föreskrivs att den ska vara sekretessbelagd eller om handlingen innehåller uppgifter för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. I 24 § i offentlighetslagen föreskrivs om sekretessbelagda myndighetshandlingar. Sekretessbelagda myndighetshandlingar är, om inte något annat föreskrivs särskilt, enligt paragrafen bland annat i 20 punkten i paragrafen nämnda handlingar som innehåller uppgifter om en privat företags- eller yrkeshemlighet.

En part har en mer omfattande rätt än andra att få information. Det innebär att den vars intresse, rätt eller skyldighet ett ärende gäller har rätt till information om sådana myndighetshandlingar som kan påverka eller ha påverkat behandlingen av ärendet. På denna grund har parten rätt att också ta del av sekretessbelagda handlingar, men inte ens en part har rätt att ta del av alla dokument.

Handlingar som innehas av en myndighet är inte heller alltid sådana myndighetshandlingar som avses i offentlighetslagen. Ett exempel på sådana handlingar är det som benämns myndigheters interna meddelanden och som det föreskrivs om i 5 § 3 mom. 2 och 3 punkten i offentlighetslagen. Enligt dessa bestämmelser betraktas som en myndighetshandling inte minnesanteckningar eller sådana utkast som ännu inte har lämnats in för föredragning eller någon annan behandling av ett ärende och som har gjorts av den som är anställd hos en myndighet eller den som är verksam på uppdrag av en myndighet, och inte heller handlingar som en myndighet har skaffat för intern utbildning, informationssökning eller annan därmed jämförbar intern användning.

Enligt artikel 31.4 ska medlemsstaterna säkerställa att den part som har fått tillgång till ärendet i de nationella konkurrensmyndigheternas utredningsförfarande endast får använda information som tas från förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet och förlikningsinlagor då det är nödvändigt för utövandet av rätten till försvar i ett förfarande vid nationella domstolar i fall som är direkt knutna till det ärende i vilket tillgång har beviljats och endast om sådana förfaranden gäller antingen fördelningen mellan kartelldeltagarna av sanktionsavgifter som solidariskt ålagts dem av en nationell konkurrensmyndighet eller prövning av ett beslut genom vilket en nationell konkurrensmyndighet har konstaterat en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget eller bestämmelser i nationell konkurrensrätt.

I artikel 31.5 förutsätts det att vissa i punkten uppräknade kategorier av information som en part inhämtat hos en konkurrensmyndighet inte får användas av parten i ett förfarande vid domstolar innan konkurrensmyndigheten har avslutat sitt förfarande för efterlevnadskontroll mot alla parter under utredning. De kategorier av information som uppräknas i punkten är information som tagits fram för förfarandet vid konkurrensmyndigheten, information som konkurrensmyndigheten tagit fram och överlämnat till parterna samt förlikningsinlagor som återkallats.

Enligt artikel 31.6 ska medlemsstaterna säkerställa att förklaringar inom ramen för eftergiftsprogrammet endast blir föremål för utbyte mellan nationella konkurrensmyndigheter enligt artikel 12 i tillämpningsförfordningen antingen med sökandens samtycke, eller om den konkurrensmyndighet som mottar förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet också har mottagit en ansökan om eftergift rörande samma överträdelse från samma sökande som den konkurrensmyndighet som översänder förklaringen. I den sistnämnda situationen är ett krav dessutom att sökanden, när förklaringen inom ramen för eftergiftsprogrammet översänds, inte har rätt att ta tillbaka information som den har översänt till den nationella konkurrensmyndigheten. Det föreslås att bestämmelser som krävs i punkterna 3–6 i artikeln fogas till konkurrenslagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Förslag som grundar sig på direktivet

I propositionen föreslås att de ändringar som krävs i direktivet görs i konkurrenslagen. Med anledning av bestämmelserna i direktivet föreslås flera av de gällande bestämmelserna i konkurrenslagen bli ändrade. Ett flertal nya bestämmelser föreslås också bli införda i konkurrenslagen. Ändringarna rör bland annat bestämmelserna om Konkurrens- och konsumentverkets höranden, begäranden om information och inspektionsbefogenheter, konstaterande av konkurrensbegränsningar och förelägganden om att en konkurrensbegränsning ska upphöra, ålägganden att genomföra korrigerande åtgärder på grund av konkurrensbegränsning, påföljdsavgifter som påförs och viten som föreläggs med stöd av konkurrenslagen samt befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften.

4.1.1.1 Konstaterande och upphörande av överträdelser samt korrigerande åtgärder

Konstaterande och upphörande av överträdelser samt beteendemässiga korrigerande åtgärder

Det föreslås att 9 § i konkurrenslagen ersätts med en ny 9 § som grundar sig på de i artikel 10 i direktivet angivna kraven beträffande konkurrensmyndighetens befogenhet att konstatera en konkurrensbegränsning och förelägga om att den ska upphöra samt befogenhet att ålägga den

som har begått en överträdelse att genomföra beteendemässiga korrigerande åtgärder. Till följd av ordalydelsen i den nya 9 § framgår det av konkurrenslagen tydligare än nu att Konkurrens- och konsumentverket har befogenhet att konstatera att en konkurrensbegränsning har ägt rum samt att utgående från sin prövning meddela ett åläggande om att sådana behövliga beteendemässiga korrigerande åtgärder ska vidtas som är proportionerliga och nödvändiga för att få överträdelsen att upphöra.

Den gällande konkurrenslagen innehåller ingen bestämmelse där det uttryckligen nämns att Konkurrens- och konsumentverket har befogenhet att konstatera att en konkurrensbegränsning har ägt rum. Med stöd av den gällande regleringen är det dock möjligt att göra en framställning om påförande av påföljdsavgift också på grundval av en sådan konkurrensbegränsning som har upphört innan Konkurrens- och konsumentverket har inlett en utredning. Ett separat konstaterande av överträdelse kan dock vara av betydelse med avseende på utvecklingen av rättspraxis, den allmänpreventiva verkan och eventuella skadeståndsrättegångar som förs på grund av en konkurrensbegränsning. Att i konkurrenslagen ta in en separat bestämmelse om konstaterande av överträdelse anses därför vara befogat med avseende på både direktivgenomförandet och regleringens överskådlighet. I 9 § 1 mom. i konkurrenslagen föreslås det bli föreskrivet om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att konstatera överträdelser.

Enligt artikel 10 i direktivet ska nationella konkurrensmyndigheter kunna besluta att ålägga företag och företagssammanslutningar som ägnar sig åt konkurrensbegränsande förfaranden alla beteendemässiga och strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och är nödvändiga för att få denna att upphöra. Som åtgärder som ska vidtas med anledning av en konkurrensbegränsning nämns i den gällande 9 § i konkurrenslagen att Konkurrens- och konsumentverket har befogenhet att förelägga att konkurrensbegränsningen ska upphöra och befogenhet att ålägga en näringsidkare att leverera en nyttinghet. Trots att det i 9 § i konkurrenslagen inte uttryckligen nämns några beteendemässiga korrigerande åtgärder kan det anses att de åtgärder som möjliggörs genom bestämmelsen i praktiken avser genomförandet av sådana beteendemässiga korrigerande åtgärder som avses i artikel 10.1 i direktivet. Också den i 9 § 2 punkten avsedda skyldigheten att leverera en nyttinghet innebär ett åläggande att genomföra ett beteende av ett visst slag. För tydlighetens skull föreskrivs i den nya 9 § 2 mom. som ersätter 9 § i konkurrenslagen uttryckligen om en befogenhet för Konkurrens- och konsumentverket att ålägga beteendemässiga korrigerande åtgärder.

Strukturella korrigerande åtgärder

Den gällande konkurrenslagen gör det inte möjligt att ålägga strukturella korrigerande åtgärder för att få en konkurrensbegränsning att upphöra. Den nya 9 a § föreslås uppta bestämmelser om sådana strukturella korrigerande åtgärder som krävs i artikel 10 i direktivet.

Det finns ingen allmänt erkänd definition av begreppet strukturella korrigerande åtgärder. Ålägganden som gäller beteendet förutsätter att ett företag antingen genomför eller avstår från att genomföra ett visst förfarande, men strukturella korrigerande åtgärder förutsätter i regel att ett företag avyttrar tillgångar. Syftet med strukturella korrigerande åtgärder är att återställa eller bibehålla konkurrensförhållandena på marknaden. Det kan anses vara utmärkande för strukturella korrigerande åtgärder att tillämpning av dem leder till att en konkurrensbegränsning på marknaden upphör som ett resultat av en enda åtgärd. En strukturell korrigerande åtgärd syftar till att eliminera ett incitament att agera i strid med konkurrenslagstiftningen, och oavbruten myndighetstillsyn behövs därför inte. Bland annat i detta hänseende skiljer sig strukturella kor-

rigerande åtgärder från beteendemässiga korrigering åtgärder och verksamhetsrelaterade åtaganden vars iakttagande kräver tillsyn. Det bör emellertid noteras att gränsen mellan beteendemässiga och strukturella korrigering åtgärder är flytande i en del fall.

Åtaganden som näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare har erbjudit konkurrensmyndigheten kan också innefatta åtgärder som påminner om strukturella korrigering åtgärder, men när de genom beslut görs bindande är det inte fråga om strukturella korrigering åtgärder som konkurrensmyndigheten har ålagt för att en konkurrensbegränsning ska fås att upphöra. Ett åläggande att genomföra strukturella korrigering åtgärder förutsätter att det visas att en konkurrensbegränsning har ägt rum. Åtgärder som grundar sig på åtaganden baserar sig däremot på förslag som näringsidkarna själva har lagt fram, och i beslut om åtaganden tas det inte heller ställning till huruvida en konkurrensbegränsning har inträffat.

Eftersom strukturella korrigering åtgärder är betungande för dem som de riktas mot och det i praktiken kan vara rentav omöjligt att återkalla dem, föreskrivs det i de nya konkurrenslagsbestämmelser om sökande av ändring som föreslås i denna proposition uttryckligen att ett beslut om strukturella korrigering åtgärder inte får verkställas förrän det har vunnit laga kraft. För säkerställande av rättsskyddet för den som en strukturell korrigering åtgärd riktar sig mot föreslås det att ändring i ett beslut av marknadsdomstolen om åläggande av en strukturell korrigering åtgärd ska få sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd.

4.1.1.2 Kallelse att höras

Kretsen av personer som kan kallas in och höras. Bestämmelserna i 34 § i konkurrenslagen möjliggör inte i sin nuvarande form att fysiska personer kallas in och hörs i den utsträckning som krävs i direktivet. Även om de som får en kallelse att höras alltid i praktiken är fysiska personer kan man med stöd av 34 § i konkurrenslagen kalla in och höra endast en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som av grundad anledning kan misstänkas ha varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. Enligt artikel 9 i direktivet ska det vara möjligt att till förhör kalla också varje företrädare för andra juridiska personer och varje fysisk person, om en sådan företrädare eller person kan förfoga över upplysningar som är relevanta för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Regleringen i konkurrenslagen bör ändras beträffande kretsen av personer som kan kallas in och höras.

Förutsättningar för kallelse att höras. Enligt 34 § i konkurrenslagen är en förutsättning för att kallas in och höras att det är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning och att den som kallas in av grundad anledning kan misstänkas ha varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. I artikel 9 i direktivet föreskrivs att en förutsättning för att kallas in och höras är att det misstänks att den som kallas in kan förfoga över upplysningar som är relevanta för tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. De i konkurrenslagen angivna förutsättningarna för kallelse att höras är därmed snävare än förutsättningarna i artikel 9 i direktivet, och därför kan de anses vara till förfång för uppnåendet av direktivets syften. Regleringen i konkurrenslagen bör ändras i fråga om förutsättningarna för att kallas in så att det som grund för kallelsen räcker att den som kallas in för att höras kan förfoga över upplysningar som är relevanta för tillämpning av 5 eller 7 § i konkurrenslagen eller artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Till 34 § i konkurrenslagen föreslås med anledning av artikel 24 bli fogade också nya 2 och 3 mom. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om befogenhet för Konkurrens- och konsumentverket

att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat och på den ansökande konkurrensmyndighetens vägnar kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan för att utreda om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande eller har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information. I det föreslagna 3 mom. föreskrivs om rätten för tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat att närvara vid och delta i hörande som avses i 2 mom. under ledning och överinseende av tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket.

4.1.1.3 Inspektionsbefogenheter

Enligt artikel 6.1 i direktivet ska konkurrensmyndigheterna ha befogenhet att utföra alla nödvändiga oanmälda inspektioner av företag och företagssammanslutningar. Enligt den gällande 35 § i konkurrenslagen, som handlar om inspektioner i näringsidkares affärslokaler, har behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning. Den gällande bestämmelsen föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar ordalydelsen i artikel 6 i direktivet genom att det i paragrafen föreskrivs om behörighet att förrätta alla nödvändiga inspektioner. Syftet med ändringen är inte att ändra den nuvarande tröskeln för förrättande av inspektioner.

Bestämmelserna i 36 § i konkurrenslagen, vilka gäller inspektioner i andra lokaler än näringsidkares affärslokaler, föreslås bli ändrade så att det i 1 mom. inte längre nämns att ett allvarligt brott är en förutsättning. Den gällande regleringen i konkurrenslagen anger förutsättningar för inspektioner enligt 36 § som är strängare än de i artikel 7 i direktivet angivna förutsättningarna, vilket innebär en snävare befogenhet. För att det ska säkerställas att konkurrensmyndigheternas befogenheter är effektiva och att kraven i direktivet är uppfyllda ändras förutsättningarna för förrättande av inspektion så att de motsvarar de krav som anges i direktivet. Det sker genom att hänvisningen till allvarligt brott slopas i 36 § 1 mom. I fortsättningen ska det vara en förutsättning för förrättande av inspektion enligt 36 § i konkurrenslagen att det finns grundad anledning att misstänka att det i andra lokaler än sådana som avses i 35 § förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

4.1.1.4 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

Enligt den gällande regleringen i konkurrenslagen är det möjligt att ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att betala en påföljdsavgift bara för brott mot bestämmelserna i 5 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Regleringen i konkurrenslagen föreslås bli kompletterad så att det blir möjligt att påföra påföljdsavgift också för överträdelse av de förfarandebestämmelser som anges i artikel 13.2 a–f i direktivet. Den nya 37 a § föreslås innehålla bestämmelser om detta.

Enligt direktivet är det nationellt möjligt att föreskriva att en förutsättning för påförande av påföljdsavgift enligt artikel 13.2 är att överträdelsen varit uppsåtlig eller skett av oaktsamhet,

men direktivet möjliggör också reglering som grundar sig på strikt ansvar. I samband med påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser bör begreppen uppsåt och oaktsamhet tolkas utifrån Europeiska unionens domstols rättspraxis om tillämpningen av konkurrensreglerna, enligt direktivet. I unionens domstols rättspraxis har uppfyllandet av förutsättningar som gäller uppsåt och oaktsamhet kopplats till att företaget inte kunde ha undgått att veta eller åtminstone borde ha vetat att dess tillvägagångssätt begränsar konkurrensen, oberoende av om företaget visste att det bryter mot konkurrensreglerna. Huruvida de kriterier som framgår av rättspraxisen uppfylls i samband att förfarandebestämmelserna överträds förblir oklart, eftersom en överträdelse av förfarandebestämmelser inte har en lika direkt konkurrensbegränsande verkan som ett tillvägagångssätt som anses utgöra en konkurrensbegränsning. Fastställandet av den närmare innebörden i de förutsättningar som gäller uppsåt och oaktsamhet i situationer där förfarandebestämmelser överträds är dock något som Europeiska unionens domstols framtida rättspraxis beträffande saken får utvisa.

Enligt 12 § i konkurrenslagen, där det föreskrivs om påförande av påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning, kan den som bryter mot bestämmelserna i 5 eller 7 § eller i artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt åläggas att betala en påföljdsavgift. Det anges inte att påförandet av påföljdsavgift förutsätter att det visas att överträdelsen varit uppsåtlig eller skett av oaktsamhet. Inte heller behandlas uppsåt och oaktsamhet i lagens förarbeten (RP 88/2010 rd) i fråga om påföljdsavgift för konkurrensbegränsning. I avsnittet om bedömning av nuläget som ingår i förarbetena till konkurrenslagen konstateras det i samband med bedömning av regleringen om skadeståndsskyldighet för en skada som orsakats genom en konkurrensbegränsning att när det gäller konkurrensbegränsningar utgör exempelvis uppsåtlighet eller oaktsamhet i kartellfall ett väsentligt element i konkurrensbegränsningen, men i sammanhanget konstateras att det också finns situationer i vilka det är mycket svårt att bedöma frågan om vållande vid överträdelse av lagen.

Lagen om konkurrensrättsligt skadestånd, som stiftades för att genomföra direktivet om konkurrensrättsliga skadestånd (2014/104/EU), innehåller inte heller något omnämnande av uppsåt och oaktsamhet som grund för ersättning, utan den utgångspunkt som valdes var att överträdelse av konkurrenslagen konstruerar vållande och därmed är en tillräcklig grund för att den skada som överträdelsen orsakar ska ersättas.

Enligt artikel 13.5 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att begreppet företag tillämpas för ändamålet att påföra moderbolag och rättsliga och ekonomiska efterträdare till företag påföljdsavgifter. I fråga om påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning finns en uttrycklig bestämmelse om tillämpning av ekonomisk succession i 12 § 2 mom. i konkurrenslagen. I skäl 46 i direktivets ingress hänvisas det till att ekonomisk succession tillämpas bara i fråga om sanktionsavgifter för konkurrensbegränsning i situationer för vars del EU-rättspraxis redan existerar.

I 38 § 3 mom. i konkurrenslagen föreskrivs det om rätten för näringsidkare att inte erkänna sig skyldig till ett brott mot konkurrenslagen. Enligt tredje meningen i momentet kan en näringsidkare när den besvarar de frågor som Konkurrens- och konsumentverket ställt inte åläggas att erkänna att den gjort sig skyldig till ett brott mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I förarbetena till lagen konstateras det att enligt den rättspraxis som tillämpas i samband med EU-domstolarnas undersökning av konkurrensärenden är den som är föremål för en utredning inte skyldig att ge sådana svar på frågor som skulle innebära ett erkännande av en överträdelse av konkurrensreglerna. Till följd av skyddet mot självkriminalisering avses det inte vara möjligt att påföra påföljdsavgift utifrån ett i 1 mom. 3 och 4 punkten i 37 a §, vilka föreslås i denna proposition, avsett svar eller underlåtelse att lämna uppgifter när ett svar skulle innebära ett medgivande av att konkurrensreglerna överträtts.

Påföljdsavgifter som påförs med stöd av konkurrenslagen är administrativa påföljder av straffkaraktär, dvs. administrativa sanktioner, och när de påförs gäller det att beakta förbudet mot dubbelbesträffning (*ne bis in idem*). För att förbudet mot dubbelbesträffning ska realiseras är det när det föreskrivs om administrativa sanktioner befogat att undvika ansvarsreglering som överlappar regleringen i strafflagen.

Enligt en hänvisningsbestämmelse i 48 § i konkurrenslagen finns bestämmelser om straff för ingivande av osant intyg till myndighet i 16 kap. 8 § i strafflagen. Enligt 1 mom. i den paragrafen ska den som till en myndighet ger in ett i rättsligt hänseende betydelsefullt osant skriftligt intyg eller en därmed jämförbar teknisk upptagning eller som efter att ha tillverkat ett sådant intyg eller en sådan upptagning överlämnar intyget eller upptagningen till någon annan för att användas för nämnda ändamål, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för ingivande av osant intyg till myndighet dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt 2 mom. döms för ingivande av osant intyg till myndighet också den som bedriver verksamhet som är underställd särskild myndighetstillsyn eller dennes företrädare eller en person som är anställd hos denne eller den som är revisor för ett samfund som står under tillsyn, som i anslutning till en granskning som utförs med stöd av lag eller i övrigt vid uppfyllandet av en i lag bestämd upplysningsskyldighet, för tillsynsmyndigheten uppgör en i rättsligt hänseende betydelsefull osann muntlig uppgift. Enligt förarbetena till lagen (RP 6/1997 rd) ska gärningsmannen ha vetskap om att intyget är osant till sitt innehåll. För att uppsåt ska föreligga räcker det inte att han vet att intyget eventuellt är oriktigt. Uppsåt inbegriper också insikt om att intygets mottagare eller tilltänkta mottagare är en myndighet. Bestämmelserna om en juridisk persons straffansvar kan inte tillämpas på överträdelse av straffbestämmelsen. I praktiken har 16 kap. 8 § i strafflagen inte tillämpats i samband med konkurrensärenden.

Straffansvar enligt 16 kap. 8 § i strafflagen gäller situationer där ett skriftligt intyg ges in till en myndighet i vilseledande syfte. I förarbetena till lagen (RP 6/1997 rd) konstateras det att en skriftlig handling kan betraktas som ett i paragrafen avsett intyg endast om den är avsedd att bevisa någon omständighet. Ingivande av osant intyg är det fråga om bara i situationer där en person styrker riktigheten av en handling som är att betrakta som intyg trots att han eller hon är medveten om att dess innehåll inte är sanningsenligt. En ytterligare förutsättning för att lagrummet ska vara tillämpligt är att syftet är att vilseleda myndigheten (högsta domstolens prejudikat HD1987:80 som meddelades den 15 september 1987). Om den som ger in ett intyg inte har upprättat intyget själv, kommer straffansvar på fråga om han eller hon vet att handlingen är osann och att intyget vilseleder eller syftar till att vilseleda myndigheten. Den som upprättat intyget kan däremot betraktas som skyldig, om han eller hon styrker riktigheten av det upprättade intyget och är medveten om att det är osant och upprättar det i syfte att ge in intyget till myndigheten i vilseledande syfte.

Det kan anses att inte bara den bestämmelse i strafflagen som det hänvisas till i 48 § i konkurrenslagen utan också regleringen i den föreslagna 37 a § har en koppling till 16 kap. 3 och 10 § i strafflagen. I 16 kap. 3 § i strafflagen föreskrivs om hindrande av tjänsteman. Enligt bestämmelsen ska den som utan att använda våld eller hot om våld orättmätigt hindrar eller försöker hindra att en tjänsteåtgärd vidtas eller som försvårar den för hindrande av tjänsteman dömas till böter. Enligt 2 mom. döms för hindrande av tjänsteman också den som förfar på det sätt som nämns i 1 mom. mot den som på en tjänstemans begäran eller med dennes samtycke bistår tjänstemannen i en tjänsteåtgärd som innefattar utövning av offentlig makt. Att motsätta sig en inspektion så som avses i den föreslagna 37 a § 1 mom. 1 punkten kan vara straffbart också enligt nämnda strafflagsbestämmelse. Även i detta sammanhang skiljer sig dock föremålen för straff från varandra i situationer där den som överträtt 37 a § i konkurrenslagen är en fristående juridisk person.

Enligt 16 kap. 10 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen ska den som obehörigen bryter lås, sigill, hinder eller en markering, varmed en myndighet har stängt eller avspärrat ett föremål eller något annat objekt eller på annat sätt bryter sig in i ett föremål eller ett annat objekt som på detta sätt stängts av en myndighet för överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom dömas till böter eller fängelse i högst ett år. En förutsättning för straffbarhet är att myndighetens markering bryts eller att inbrottet i övrigt sker orättmätigt. Brottet förutsätter uppsåt, vilket inbegriper vetskap om att det är fråga om en myndighets markering som gjorts i avsikt att avspärra ett objekt samt vetskap om att gärningsmannen saknar rätt att bryta denna eller rätt till inbrottet (RP 6/1997 rd, s. 79).

Enligt 9 kap. 1 § i strafflagen förutsätter dömande till samfundsbot att en sådan påföljd föreskrivs för brottet. Bestämmelserna i 16 kap. i strafflagen gäller brott mot myndigheter, och enligt 18 § i kapitlet tillämpas på givande av muta, grovt givande av muta, givande av muta åt riksdagsledamot och grovt givande av muta åt riksdagsledamot vad som bestäms om juridiska personers straffansvar. Därmed kan en juridisk person inte bli straffansvarig till exempel för i 16 kap. 3 § i strafflagen avsett hindrande av tjänsteman, i 16 kap. 8 § i strafflagen avsett ingivande av osant intyg till myndighet eller i 16 kap. 10 § i strafflagen avsedd överträdelse av myndighetsförbud som gäller egendom.

Det är möjligt att anse att förfarandena i förteckningen i 37 a § 1 mom. i konkurrenslagen i vissa situationer uppfyller också rekvisitet för de ovannämnda straffbestämmelserna i 16 kap. i strafflagen. Eftersom påföljdsavgift med stöd av den föreslagna 37 a § i konkurrenslagen dock påförs en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare och straff som döms ut enligt 16 kap. 3, 8 och 10 § i strafflagen inte kan riktas mot juridiska personer, är det inte möjligt att med stöd av 37 a § i konkurrenslagen och 16 kap. i strafflagen döma ut straff till samma näringsidkare eller sammanslutning, åtminstone inte i situationer där en fristående juridisk person är föremål för en påföljdsavgift som avses i 37 a § i konkurrenslagen. I sådana situationer bedöms förbudet mot dubbelbestraffning därmed inte utgöra ett problem med avseende på att samma förfarande kan innebära en överträdelse av både 37 a § i konkurrenslagen och de ovannämnda bestämmelserna i 16 kap. i strafflagen. Om påföljdsavgift däremot påförs en enskild näringsidkare, kan det eventuellt bli fråga om att reglerna i både konkurrenslagen och strafflagen tillämpas samtidigt i strid med förbudet mot dubbelbestraffning. Görandet av en framställning om påföljdsavgift kan på det sätt som angetts ovan vara så som avses i den föreslagna 37 a § 1 mom. omotiverat i situationer där en enskild näringsidkares förfarande är föremål för förundersökning eller anhängigt i en domstol eller om en dom redan har getts beträffande förfarandet.

Rättsregistercentralen avses sköta verkställigheten av påföljdsavgifter som påförs med stöd av den föreslagna 37 a § på motsvarande sätt som verkställigheten av påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning. Till 47 § 1 mom. i konkurrenslagen som gäller verkställighet av påföljdsavgift fogas till denna del en hänvisning till den föreslagna 37 a §.

Enligt gällande lydelse i 44 § 4 mom. i konkurrenslagen verkställs en påföljdsavgift utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Enligt lagens 20 § preskriberas en offentlig fordran fem år efter ingången av året efter det år då den påfördes eller debiterades, och i annat fall vid ingången av året efter det år då fordran förföll till betalning. I 19 § föreslås bli föreskrivet om preskription av påföljdsavgifter som påförts med stöd av den föreslagna 37 a §. Enligt bestämmelsen förutsätter påförandet av påföljdsavgift att framställning till marknadsdomstolen om påförande har gjorts inom två år från den dag då Konkurrens- och konsumentverket fick kännedom om överträdelsen. En annan förutsättning är att tiden mellan överträdelsen och görandet av framställningen inte varit längre än fem år.

4.1.1.5 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare

I artikel 14 i direktivet föreskrivs det om indrivning av sanktionsavgifter hos medlemmar i en företagssammanslutning. Enligt artikel 14.3 ska en insolvent företagssammanslutning som ålagts sådana sanktionsavgifter för en konkurrensbegränsning där hänsyn tagits också till medlemmarnas omsättning kräva betalning från medlemmarna för att täcka sanktionsavgiften.

I artikel 14.4 krävs dessutom att om den betalning som avses i punkt 3 inte har gjorts fullt ut inom den tidsfrist som de nationella konkurrensmyndigheterna fastställt, får de nationella konkurrensmyndigheterna kräva att sanktionsavgifterna betalas direkt av vilken som helst av de näringsidkare vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens beslutsfattande organ. Om sanktionsavgiften ännu efter detta är helt eller delvis obetald, ska de nationella konkurrensmyndigheterna få kräva att sanktionsavgiften betalas av vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Betalning av sanktionsavgiften får dock inte krävas från näringsidkare som visar att de inte har genomfört det beslut som fattades av sammanslutningen och som ledde till en konkurrensbegränsning och dessutom antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan utredningen inleddes.

I konkurrenslagen finns det inte bestämmelser om att beakta omsättningen för medlemmar i en sammanslutning av näringsidkare vid bestämmandet av storleken på en påföljdsavgift som påförs en sammanslutning, och i fortsättningen avses det bli föreskrivet om saken i den nya 13 b § som fogas till konkurrenslagen. Inte heller upptar konkurrenslagen bestämmelser som möjliggör direktivets krav på ett förfarande för verkställighet av sanktionsavgifter som påförs en sammanslutning. Förfarandebestämmelser för indrivning av påföljdsavgifter som påförs en sammanslutning av näringsidkare föreslås ingå i den nya 47 a §.

Enligt 4 § i konkurrenslagen avses med näringsidkare en fysisk person samt en eller flera enskilda eller offentliga juridiska personer som bedriver ekonomisk verksamhet. Bestämmelserna om påföljdsavgift som påförs en sammanslutning av näringsidkare gäller därmed också sammanslutningar av offentligt ägda enheter som bedriver ekonomisk verksamhet.

I fråga om förfarandet vid indrivning av en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning kräver direktivet att det förfarande som beskrivs i artikel 14.3 och 14.4 möjliggörs i den nationella regleringen. I direktivet krävs att de nationella konkurrensmyndigheterna har den befogenhet som behövs för att fatta sådana beslut som avses i de nämnda punkterna i artikeln. Vid det nationella genomförandet ges Konkurrens- och konsumentverket utrymme för prövning i fråga om att fatta indrivningsbeslutet.

Tidsfrister som ska iakttas vid indrivning

Enligt det gällande 44 § 4 mom. i konkurrenslagen verkställs en påföljdsavgift utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Vad beträffar indrivningen av en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning behöver det i princip inte föreskrivas särskilt om preskribering av verkställigheten. Enligt 20 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter preskriberas en offentlig fordran fem år efter ingången av året efter det år då den påfördes eller debiterades. Enligt den gällande regleringen preskriberas också en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning fem år efter ingången av året efter det år då den påfördes eller debiterades.

I propositionen föreslås den gällande regleringen bli ändrad så att det på lagnivå föreskrivs att alla beslut om påföljdsavgifter och om indrivning av dem ska vara verkställbara först när de har vunnit laga kraft. I fråga om indrivningen av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning är utgångspunkten den att det inte finns behov av att särskilt föreskriva om preskription av verkställigheten. Eftersom det i den föreslagna 47 a § föreskrivs att en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning på grundval av en överträdelse som har samband med dess medlemmars verksamhet ska drivas in i första hand hos sammanslutningen och i andra hand hos sådana medlemmar i sammanslutningen som uppfyller vissa förutsättningar anses det vara motiverat att föreskriva särskilt om preskription i konkurrenslagen. I den föreslagna regleringen räknas preskriptionen separat för varje beslut om indrivning. Enligt förslaget ska preskriptionstiden börja löpa först när beslutet vunnit laga kraft.

4.1.1.6 Interimistiska förelägganden

Det föreslås att de ändringar som krävs i artikel 11 i direktivet görs i 45 § i konkurrenslagen, där det nu föreskrivs om temporära bestämmelser. Dessutom ändras paragrafens ordalydelse i den svenskspråkiga texten så att begreppet interimistiskt föreläggande i fortsättningen används i paragrafen och paragrafrubriken i stället för begreppen temporära bestämmelser, temporärt förbud och temporärt åläggande. Motsvarande ändring föreslås också i 8 och 9 § i konkurrenslagen.

Förutsättningar för att meddela ett interimistiskt föreläggande

Förutsättningar som nämns i artikel 11 i direktivet är att det vid första påseende kan konstateras att det förfarande som är föremål för utredning innebär att konkurrensen lider allvarlig och irreparabel skada. Motsvarande förutsättningar föreslås bli fogade till regleringen i konkurrenslagen, och i fortsättningen förutsätter meddelandet av ett interimistiskt föreläggande att det på basis av Konkurrens- och konsumentverkets preliminära utredningar av förfarandet ser ut att vara så att det förfarande som är föremål för utredning innebär att konkurrensen lider allvarlig och irreparabel skada. Meddelandet av ett interimistiskt föreläggande förutsätter inte att saken utreds lika grundligt som till exempel görandet av en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift.

Giltighetstid

Enligt artikel 11.1 i direktivet ska interimistiska åtgärder gälla antingen för en bestämd tidsperiod, som får förnyas i den mån detta är nödvändigt och lämpligt, eller fram till dess att den nationella konkurrensmyndigheten fattar det slutliga beslutet.

Enligt gällande lydelse i 45 § 2 mom. i konkurrenslagen ska Konkurrens- och konsumentverket fatta beslut i huvudsaken och göra en framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljdsavgift inom 90 dagar från det att ett temporärt beslut har meddelats. På ansökan av Konkurrens- och konsumentverket inom ovannämnda tid kan marknadsdomstolen förlänga tidsfristen. Om Konkurrens- och konsumentverket inte inom föreskriven tid fattar beslut i huvudsaken eller gör framställning till marknadsdomstolen, förfaller förbudet eller åläggandet. Fastän det i konkurrenslagen inte uttryckligen nämns att det som i 45 § benämns temporära bestämmelser meddelas för viss tid, innebär den gällande regleringen att sådana bestämmelser gäller en viss tid, dvs. 90 dagar efter att de meddelats. Tidsfristen kan också förlängas på en ansökan som Konkurrens- och konsumentverket inom tidsfristen gör hos marknadsdomstolen.

Trots att det kan anses att den nuvarande regleringen om giltighetstid för vad som i fortsättningen avses bli benämnt interimistiska förelägganden motsvarar kraven i direktivet föreslås den bli ändrad för att den i direktivet eftersträfvade användbarheten för interimistiska förelägganden ska främjas. Också ett praktiskt behov av att ändra regleringen om giltighetstid har upptäckts: i Konkurrens- och konsumentverkets tillsynsverksamhet har det konstaterats att den 90 dagar långa tidsfrist som följer av den nuvarande regleringen är otillräcklig. Utredningar av konkurrensbegränsningar är ofta mycket omfattande, och det kan till och med ta flera år att utföra dem. Om en konkurrensbegränsning vid första påseende är sådan att ett interimistiskt föreläggande behövs för att förhindra att konkurrensen lider irreparabel skada, gäller det i princip att inom 90 dagar klara av en utredning som eventuellt kräver flera år. Om beslut i huvudsaken inte fattas och en framställning om bestämmande av påföljdsavgift inte görs inom nämnda tidsfrist, förfaller det interimistiska föreläggandet och risk för en irreparabel konkurrensolägenhet uppstår på nytt. Att tidsfristen är kort i förhållande till utredningarnas varaktighet är till stort förfång för interimistiska föreläggandens användbarhet i Konkurrens- och konsumentverkets tillsynsverksamhet.

Enligt den gällande regleringen är det möjligt att ansöka hos marknadsdomstolen om förlängning av tidsfristen. Ansökan om förlängning medför emellertid extra arbete för myndigheten, vilket minskar de myndighetsresurser som är tillgängliga för att utreda huvudsaken. Det är också möjligt att förlängning av tidsfristen leder till att giltighetstiden för ett interimistiskt föreläggande blir längre än i en situation där det interimistiska föreläggandet gäller tills Konkurrens- och konsumentverket fattar beslut i huvudsaken. Om det interimistiska föreläggandet gäller tills beslut fattas i huvudsaken, kan Konkurrens- och konsumentverket effektivare koncentrera sina resurser till att utreda huvudsaken, vilket i sin tur förkortar den tid som åtgår till att fatta beslut och därmed är positivt också för de näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som är föremål för interimistiska förelägganden.

Också det påskyndade förfarande för överklagande enligt artikel 11.2 i direktivet som krävs i fråga om beslut om interimistiska förelägganden kan ytterligare försvaga de resurser som är tillgängliga för utredning av huvudsaken, om den nuvarande regleringen som grundar sig på att interimistiska förelägganden gäller en viss tid kvarstår. Det är möjligt att både sökande av ändring i påskyndat förfarande som gäller verkets beslut om meddelande av ett interimistiskt föreläggande och en ansökan om förlängning av det interimistiska föreläggandet är anhängiga vid marknadsdomstolen samtidigt, varvid den samtidiga behandlingen minskar de resurser som är tillgängliga för utredning av huvudsaken.

Av ovannämnda skäl föreslås det att regleringen i konkurrenslagen om interimistiska förelägganden ändras så, att interimistiska förelägganden ska gälla tills Konkurrens- och konsumentverket har fattat beslut i huvudsaken och en i 12 § 3 mom. avsedd framställning har gjorts eller gälla under en viss tid som Konkurrens- och konsumentverket har bestämt. Den tillämpliga giltighetstidens form väljs i varje enskilt fall för sig. I fråga om tidsbegränsad giltighet är det möjligt för Konkurrens- och konsumentverket att genom ett separat beslut förlänga giltighetstiden på det sätt som förutsätts i direktivet i situationer där det är nödvändigt och lämpligt. Vad beträffar förlängning av giltighetstiden för tidsbegränsade interimistiska förelägganden är skillnaden i förhållande till nuläget att det i fortsättningen är Konkurrens- och konsumentverket och inte marknadsdomstolen som beslutar om förlängning av tidsgränsen. Också sökande av ändring i ett beslut av Konkurrens- och konsumentverket om förlängning av tidsgränsen ska behandlas skyndsamt.

Att giltighetstiden för interimistiska förelägganden binds till Konkurrens- och konsumentverkets fattande av beslut i huvudsaken möjliggör inte heller en situation där verksamhet som förbudits genom ett interimistiskt föreläggande skulle kunna fortgå medan ändring söks i verkets

beslut, eftersom verkets beslut i huvudsaken till sin art är antingen ett förbudsbeslut, ett beslut om åtagande eller ett beslut om att dra bort ärendet. Enligt 44 § 1 mom. i konkurrenslagen ska förbudsbeslut och beslut om åtaganden iakttas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat. I situationer där beslut om att dra bort ett ärende fattas finns det inte behov av interimistiska förelägganden. Om Konkurrens- och konsumentverket anser det vara befogat att göra en framställning bara om påförande av en påföljdsavgift utan ett förbudsbeslut finns det heller inte något behov av ett interimistiskt föreläggande efter att beslut i huvudsaken har fattats.

Ändringssökande

I 44 § 1 mom. i konkurrenslagen i dess gällande lydelse förbjuds uttryckligen sökande av ändring i temporära förbud och ålägganden som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat. Dessutom förbjuds i 2 mom. sökande av ändring i beslut som marknadsdomstolen har meddelat och som gäller förlängning av tidsfristen för temporära förbud och ålägganden som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat.

I artikel 11.2 i direktivet krävs det att medlemsstaterna säkerställer att lagenligheten i interimistiska åtgärder kan prövas i ett påskyndat förfarande för överklagande. Eftersom direktivet kräver en möjlighet att med hjälp av ändringssökande förvissa sig om lagenligheten i interimistiska åtgärder bör besvärsförbudet i 44 § 1 mom. i konkurrenslagen upphävas. Till bestämmelsen om ändringssökande fogas dock en hänvisning till 45 § för att säkerställa att ett interimistiskt föreläggande iakttas även om besvär har anförts. Genom tillägget säkerställs att det förfarande som förbjuddits genom det interimistiska föreläggandet inte kan fortgå under den tid då sökande av ändring i beslutet om meddelande av det interimistiska föreläggandet pågår.

I artikel 11.2 i direktivet krävs det att sökande av ändring i interimistiska förelägganden prövas i ett påskyndat förfarande för överklagande. Det föreslås att en bestämmelse om detta fogas till det nya 49 a § 1 mom. i konkurrenslagen, vilket handlar om ändringssökande. Enligt momentet ska besvär över ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat med stöd av 45 § behandlas skyndsamt. Bestämmelsen om ändringssökande i den gällande 44 § i konkurrenslagen behöver ändras också till följd av att lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019, nedan även FRL) trätt i kraft. De ändringar som FRL förutsätter har beaktats så långt som möjligt när bestämmelserna om ändringssökande formulerats i propositionen.

4.1.1.7 Viten

Regleringen om viten i 46 § i konkurrenslagen föreslås bli ändrad så, att den motsvarar de i direktivet angivna kraven i fråga om vitets tillämpningsområde och bestämmande av vitets storlek. Enligt förslaget ska vite inte heller i fortsättningen kunna sättas ut för fysiska personer, utan endast för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare. Inga ändringar föreslås i fråga om förfarandet vid utsättande av vite.

4.1.1.8 Eftergift

Det kan anses att 14 § i den nuvarande konkurrenslagen är förenlig med artikel 17 i direktivet, bortsett från punkt 4 som gäller betraktande av en ansökan om befrielse från sanktionsavgifter som en ansökan om nedsättning av sanktionsavgifter. Till 14 § i konkurrenslagen föreslås bli fogad en bestämmelse om att en ansökan om befrielse från påföljdsavgift som Konkurrens- och konsumentverket avslagit kan behandlas som en ansökan om nedsättning av påföljdsavgiften.

För att ansökan ska behandlas som en ansökan om nedsättning förutsätts det att den näringsidkare som gjort ansökan begär detta.

Bestämmelserna i 14 § i konkurrenslagen upptar inget med artikel 17.4 förenligt omnämnande av givande av ett skriftligt svar, men i praktiken ger Konkurrens- och konsumentverket ett skriftligt svar som avses i artikeln. Dessutom ska förvaltningsbeslut ges skriftligen, enligt 7 kap. 43 § i förvaltningslagen. I 14 § i konkurrenslagen föreslås inte bli föreskrivet särskilt så som anges i artikel 17.4 i direktivet att skriftlig information om resultatet ska ges, eftersom det i 7 kap. 43 § i förvaltningslagen föreskrivs att förvaltningsbeslut ska ges skriftligen. Näringsidkare kan redan med stöd av den gällande lagstiftningen be Konkurrens- och konsumentverket underrätta dem skriftligen om resultatet av ansökan.

Det kan anses att 15 § i den gällande konkurrenslagen är förenlig med artikel 18 i direktivet, med undantag för punkt 3 i artikeln enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att om sökanden lämnar in övertygande bevis som den nationella konkurrensmyndigheten använder för att styrka ytterligare omständigheter som leder till en höjning av sanktionsavgifterna i förhållande till de sanktionsavgifter som annars skulle ha ålagts deltagarna i den hemliga kartellen, så ska den nationella konkurrensmyndigheten inte beakta sådana ytterligare omständigheter när den fastställer den sanktionsavgift som ska påföras den som ansöker om nedsättning av sanktionsavgift och som lämnat in dessa bevis. Till 15 § i konkurrenslagen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom. för att kraven i artikel 18.3 ska uppfyllas.

Det kan anses att 16 § i den gällande konkurrenslagen i huvuddrag uppfyller kraven i artikel 19 i direktivet. Eftersom eftergiftsbestämmelserna i direktivet är fullharmoniserande till sin natur och formuleringarna i artikel 19 är mycket detaljerade i fråga om villkoren och samarbetet, föreslås formuleringarna i 16 § bli preciserade. Paragrafens innehåll motsvarar i fortsättningen i huvuddrag innehållet i 16 § i dess gällande lydelse, men förutsättningarna för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall föreskrivs i större detalj än i den gällande paragrafen. Förslaget syftar inte till att ändra det rådande nuläget, utan till att föreskriva mer detaljerat på paragrafnivå om de allmänna förutsättningarna för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften för att de i artikel 19 angivna kraven ska uppfyllas.

Regleringen i 17 § i konkurrenslagen föreslås bli ändrad för att de i artikel 20 i direktivet angivna kraven ska uppfyllas. Genom förslaget förtydligas bestämmelserna om ansökningsförfarandet, och det föreslagna innehållet i paragrafen motsvarar Konkurrens- och konsumentverkets nuvarande praxis. I paragrafen omnämns i fortsättningen explicit muntlig och annan mottagning av företagsförklaringar som lämnas in i syfte att bli beviljad befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften. Likaså föreslås det i paragrafen bli angivet en möjlighet att begära att Konkurrens- och konsumentverket skriftligen styrker att en ansökan om eftergift har tagits emot. I paragrafen avses också bli nämnt att det är möjligt att lägga fram företagsförklaringar förutom på finska eller svenska också på ett officiellt språk i en annan av Europeiska unionens medlemsstater som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om.

Artikel 21 i direktivet innehåller bestämmelser om markeringar för ansökningar om befrielse från sanktionsavgifter, och i artikel 22 finns bestämmelser om förenklade ansökningar. I det gällande 17 § 1 mom. föreskrivs det om ett förfarande som i sak motsvarar markeringar, och bestämmelser om användning av förkortade ansökningar finns i 17 § 3 mom. Bestämmelserna i direktivet är betydligt mer detaljerade för vardera helhetens del, och därför föreslås det att omnämmandena i den gällande 17 § av markeringar och förkortade ansökningar slopas. Bestämmelser om märkningar finns i den föreslagna 17 a § och bestämmelser om förkortade ansökningar finns i den föreslagna 17 b §.

4.1.1.9 Preskription av påföljdsavgiften och viten

Direktivet överlåter åt medlemsstaterna att nationellt avgöra huruvida preskriptionstiden för påförande av en påföljdsavgift ska upphöra tillfälligt eller avbrytas med anledning av ett utredningsförfarande som kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat har inlett.

Enligt artikel 29.1 tredje stycket i direktivet ska preskriptionsfristen börja om från början (avbrytande) eller fortgå (tillfälligt upphörande att löpa) den dag då konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller kommissionen i ärendet har fattat ett beslut om konstaterande och upphörande av en konkurrensbegränsning eller om beteendemässiga eller strukturella korrigerande åtgärder, ett beslut om åtagande eller ett beslut om sanktionsavgift eller annars har lagt ner utredningen. En skillnad i förhållande till regleringen i den gällande konkurrenslagen är att i samband med Konkurrens- och konsumentverkets åtgärder för att utreda en konkurrensbegränsning börjar preskriptionstiden löpa från början så snart en åtgärd har vidtagits, inte först i och med beslutet har fattats eller utredningen har lagts ner.

4.1.1.10 Konkurrensmyndigheternas ömsesidiga bistånd

Ändringar som krävs i artikel 24 i direktivet införs i konkurrenslagen. Ändringarna gäller möjliggörande av utredningsåtgärder som vidtas på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar och för dess räkning samt möjliggörande av att tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten deltar, och de föreslås bli införda i 33–37 § i konkurrenslagen vilka gäller befogenheterna i fråga och i 40 § som gäller informationsutbyte.

I allmänhet har tjänstemän vid och andra personer som är bemyndigade av den konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär bistånd sådan kunskap om en misstänkt konkurrensbegränsning eller överträdelse av en förfarandebestämmelse som de har inhämtat i samband med förutredning av ett ärende. På motsvarande sätt kan arbetsspråket, helt eller delvis, också inom ett företag som är föremål för åtgärder vara ett språk som är ett officiellt språk eller något annat språk som används i den andra medlemsstaten, och i sådana situationer behöver tjänstemän från den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet eller bemyndigade personer aktivt delta i själva inspektionen eller hörandet för att inspektionen eller hörandet ska kunna förrättas effektivt. Dessutom kan tjänstemännen från konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller andra personer som är bemyndigade ha sådan teknisk sakkunskap, särskilt beträffande informationssystem som företaget använder, som är en förutsättning för att inspektionen ska kunna förrättas effektivt. För att det ska vara möjligt att utnyttja kunskaperna om det ärende som utreds samt språkkunskaperna och den tekniska sakkunskapen hos tjänstemännen eller andra personer som är bemyndigade av konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten bör dessa ha rätt att delta aktivt i förrättandet av inspektioner och i höranden på motsvarande sätt som tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket. Tjänstemännen vid den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet föreslås dock stå under Konkurrens- och konsumentverkets överinseende.

4.1.1.11 Gränsöverskridande delgivning och verkställighet

I konkurrenslagen finns det inte reglering om de helheter som det föreskrivs om i artiklarna 25–28 i direktivet. Bestämmelser som förutsätts i direktivet föreslås bli fogade till konkurrenslagen i form av ett samlat nytt 5 a kap., som omfattar 44 och 44 a–44 d §. Eftersom den gällande 44 §, där det föreskrivs om överklagande, är den första paragrafen i 6 kap. börjar 6 kap. i konkurrenslagen i fortsättningen med 45 §, som gäller interimistiska förelägganden. Till följd av det

nya 5 a kap. finns bestämmelserna om ändringssökande i fortsättningen i de nya 49 a och 49 b § som fogas till 6 kap.

4.1.1.12 Rätten för den som är under utredning att ta del av vissa handlingar samt begränsningar av informationsanvändning

Det föreslås att en ny 38 a § fogas till konkurrenslagen för att bestämmelserna i artikel 31.3–31.6 i direktivet ska införlivas. Enligt skäl 14 i direktivets ingress bör rätten att få tillgång till akten vara beroende av företagets berättigade intresse av att deras affärshemligheter skyddas och den bör inte omfatta konfidentiell information och interna handlingar hos, och skriftväxling mellan, de nationella konkurrensmyndigheterna och kommissionen.

4.1.2 Förutsebarheten i fråga om påföljdsavgiftens belopp

I propositionen föreslås att mer detaljerade bestämmelser om uppskattning av påföljdsavgiften tas in i konkurrenslagen. Avsikten med de preciserade uppskattningsgrunderna som inte hänförs sig direkt till direktivet är att de påföljdsavgifter som Konkurrens- och konsumentverket gör framställningar om ska bli mer förutsebara. Direktivet förutsätter endast att det i de nationellt påförda sanktionsavgifterna tas hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått, att sanktionsavgifterna är effektiva, proportionella och avskräckande, att den högsta sanktionsavgift som påförs en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare är minst tio procent av näringsidkarens eller sammanslutningens totala globala omsättning och att omsättningen hos medlemmarna i sammanslutningen under vissa förutsättningar beaktas i den högsta sanktionsavgift som påförs en sammanslutning. Syftet med förslaget är att förbättra möjligheten för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare att i förväg uppskatta storleksordningen för den påföljdsavgift som en överträdelse leder till och att på så sätt effektivare förebygga inledandet och fortsättningen av en förbjuden konkurrensbegränsning. I syfte att förbättra påföljdsavgifternas förutsebarhet, deras jämförbara genomförande och likabehandlingen föreslås att det i konkurrenslagen föreskrivs tydligare än i nuläget om beräkning av påföljdsavgiften. Konkurrens- och konsumentverket tillämpar sedan bestämmelserna när det uppskattar påföljdsavgiftens storlek och gör en framställning till marknadsdomstolen om påföljdsavgiftens belopp. Utöver att Konkurrens- och konsumentverket ska tillämpa de nya bestämmelserna ska verket också i fortsättningen ta del av bötesbeslut som kommissionen och EU:s domstolar har fattat och den rättspraxis som dessa bildar, och i tillämpliga delar beakta dem i sina framställningar om påföljdsavgiftens belopp.

Det är meningen att Konkurrens- och konsumentverket vid helhetsbedömningen av påföljdsavgiften ska tillämpa ett förfarande där påföljdsavgiften består av ett grundbelopp och anpassningar av grundbeloppet. Enligt de föreslagna nya bestämmelserna ska grundbeloppet bestämmas på basis av själva överträdelsen, och inverkan av överträdelsens varaktighet samt anpassningarna av grundbeloppet uppskattas på basis av hur var och en som deltagit i överträdelsen agerat.

Den föreslagna ändringen närmar det nationella förfarandet vid bestämmande av påföljdsavgifter till det förfarande som Europeiska kommissionen tillämpar (kommissionens riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003). De föreslagna bestämmelserna motsvarar inte fullt ut kommissionens praxis. I konkurrenslagen föreslås det inte bli föreskrivet att en försvarande omständighet som höjer påföljdsavgiftens grundbelopp är att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare vägrar att samarbeta eller obstruerar utredningen av överträdelsen, eftersom en separat överträdelsebestämmelse som gäller dessa omständigheter föreslås. Det föreslås inte bli föreskrivet i konkurrenslagen att en omstän-

dighet som sänker påföljdsavgiftens grundbelopp är att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare lägger fram bevis för att överträdelsen skett av oaktsamhet. Vidare innehåller de föreslagna ändringarna inte något omnämnande av att grundbeloppet kan höjas för att en avskräckande verkan ska uppkomma, något som kommissionen tillämpar i sitt förfarande. Därmed innehåller de föreslagna ändringarna inte särskilda bestämmelser om att påföljdsavgiften i syfte att en tillräcklig avskräckande verkan ska åstadkommas kan höjas när det gäller näringsidkare vars omsättning är påfallande stor, oavsett vilken andel av denna omsättning som härrör från sådan försäljning av varor och tjänster som är knuten till överträdelsen. Inte heller inbegriper de föreslagna ändringarna en särskild bestämmelse om höjning av påföljdsavgiften för säkerställande av att påföljdsavgiften är större än beloppet av orättmätig vinst som erhållits genom överträdelsen, om det är möjligt att uppskatta beloppet.

De föreslagna ändringarna innebär att påföljdsavgiftens belopp uppskattas annorlunda än i nuläget. De leder till att Konkurrens- och konsumentverket ger en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare tillfälle att bli hörd också angående påföljdsavgiftens belopp under förvaltningsförfarandet, innan en framställning om påföljdsavgift görs till marknadsdomstolen.

Sättet att uppskatta det grundbelopp av påföljdsavgift som är förenligt med förslaget och anpassningar av grundbeloppet grundar sig till sina centrala delar på Europeiska kommissionens riktlinjer för beräkning av böter. Riktlinjerna handlar om administrativa föreskrifter som kommissionen har meddelat och som inte binder unionens domstolar. Därför föreslås det att de detaljerade reglerna om uppskattning av påföljdsavgiftens belopp som anges i de föreslagna 13 b–13 f § ska tillämpas direkt bara av Konkurrens- och konsumentverket, inte av marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. På så sätt tryggas domstolarnas vidsträckta prövningsrätt vid uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift. Det är dock meningen att marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen i sin helhetsbedömning av påföljdsavgiftens belopp ska beakta de försvarande respektive förmildrande omständigheterna i 13 e § samt de i 13 f § angivna grunderna för nedsättning av påföljdsavgiften då näringsidkaren är insolvent.

4.1.3 Förslag om behandlingsfrister för företagsförvärvsärenden

Det föreslås att ändringar av teknisk natur görs i 29 § i konkurrenslagen, där det föreskrivs om behandling i marknadsdomstolen av ärenden om tillsyn över företagsförvärv. Ändringarna gäller hur behandlingsfrister räknas. Bestämmelserna i 26 § 1 och 2 mom. om hur behandlingsfristen för företagsförvärvsärenden vid Konkurrens- och konsumentverket ska räknas ändrades genom en ändringslag som trädde i kraft den 17 juni 2019, vilket är anledningen till att behandlingsfristerna räknas i arbetsdagar i stället för kalendermånader. I 29 § där det föreskrivs om behandlingsfrister för företagsförvärvsärenden i marknadsdomstolen gjordes motsvarande ändringar inte, och därför räknas fristerna för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket på ett annat sätt än när det gäller behandlingen i marknadsdomstolen.

Till följd av den föreslagna ändringen räknas behandlingsfristen för företagsförvärvsärenden i fortsättningen i arbetsdagar i stället för i kalendermånader också i fråga om behandlingen i marknadsdomstolen. I fortsättningen regleras behandlingsfristerna för företagsförvärv enhetligt när det gäller både behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket och behandlingen i marknadsdomstolen.

4.1.4 Förslag som gäller regleringen om ändringssökande

Bestämmelserna i direktivet förutsätter att regleringen om ändringssökande i konkurrenslagen ändras, bland annat i fråga om Konkurrens- och konsumentverkets beslut om interimistiska fö-

relägganden. Utöver de ändringar som krävs i direktivet föreslås det att regleringen om ändringssökande ändras på de sätt som förutsatts i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Tillämpningen av FRL började den 1 januari 2020 och FRL ersatte den tidigare förvaltningsprocesslagen (586/1996). För tydlighetens skull delas regleringen i 44 § i den gällande konkurrenslagen upp på två olika paragrafer, av vilka den första gäller sökande av ändring hos marknadsdomstolen i beslut av Konkurrens- och konsumentverket och den andra gäller sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i beslut av marknadsdomstolen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

ECN+-direktivet är den viktigaste reformen av EU:s konkurrenslagstiftning och den nationella konkurrenslagstiftningen på många år och kommer att effektivisera och förenhetliga kontrollen över efterlevnaden av EU:s konkurrensregler i unionens territorium. Även om direktivet förenhetligar EU:s konkurrensregler och tillämpningen av dem kommer vissa nationella skillnader i fråga om avvägningen och genomförandesätten att kvarstå. Genomförandet kommer sannolikt att öka konkurrensreglernas förebyggande verkan och effektivisera tillsynen över konkurrensbegränsningar. Detta har i sin tur en indirekt positiv verkan för konkurrensens funktion. Effektiv konkurrenstillsyn är av stor betydelse inte bara för möjliggörande av produktivitetsökning och ekonomisk tillväxt utan också för tryggnad av likvärdiga konkurrensförutsättningar för företagen. Fungerande konkurrens gynnar också konsumenter och kundföretag eftersom den tillhandahåller alternativ, håller prisnivån i styr och bidrar till att höglklassiga och innovativa nyttigheter ser dagens ljus.

I direktivet föreskrivs inte påföljder för fysiska personer som inte bedriver ekonomisk verksamhet och därmed inte är näringsidkare. Direktivet gäller enbart konkurrensbegränsningar, inte till exempel regler om tillsyn över företagsförvärv.

Direktivgenomförandet ökar Konkurrens- och konsumentverkets befogenheter. Det breddar också verkets och domstolarnas befogenheter att göra framställning om respektive påföra påföljdsavgifter samt förelägga och döma ut viten. I fortsättningen kan ett företag påföras en påföljdsavgift förutom för konkurrensöverträdelser också för överträdelse av förfaranderegler och för underlåtenhet att iaktta vissa beslut. Också Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att framställa att strukturella korrigerande åtgärder ska åläggas är ny i den nationella lagen, men det kan bedömas att eftersom andra metoder för att ingripa är primära kommer strukturella korrigerande åtgärder att tillgripas ytterst sällan, om ens någonsin. På detta tyder också att kommissionen i praktiken inte alls har använt sig av strukturella korrigerande åtgärder som dess behörighet omfattar.

Allt som allt kommer situationen för företag som följer konkurrenslagen och dess förfaranderegler inte att förändras särskilt mycket. Den effektiviserade tillsynen över konkurrensreglerna kan ha effekter som är positiva för företagen, eftersom effektiv konkurrenstillsyn ingriper till exempel i en konkurrens eller varuleverantörs missbruk av dominerande marknadsställning eller i en kartell på en grossistmarknad. I gengäld växer påföljdsrisken i viss mån för företag som inte följer konkurrenslagen och dess förfaranderegler samt de beslut som meddelats.

Utgående från direktivet kommer också uppskattningen av beloppet av påföljdsavgifter som påförs sammanslutningar att förändras, och medlemmarna i en sammanslutning kan när vissa förutsättningar är uppfyllda bli tvungna att betala en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, om sammanslutningen inte klarar av att betala den. I sådana fall där en sammanslutnings överträdelse har samband med medlemmarnas verksamhet ska vid uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift som påförs sammanslutningen beaktas inte bara sammanslutningens omsättning utan också omsättningen för varje medlem i sammanslutningen som var verksam på den

marknad som påverkades av sammanslutningens överträdelse. Dessutom föreskrivs det om ett system som är indelat i steg och som innebär att om en sammanslutning inte klarar av att betala den påförda påföljdsavgiften ska avgiften drivas in hos medlemsföretagen. Indrivningen förutsätter enligt direktivet inte att medlemsföretaget självt har gjort sig skyldigt till en konkurrensbegränsning. Åläggandet av påföljder för sammanslutningars konkurrensöverträdelser effektiviseras, liksom också betalningen av påföljdsavgifter, eftersom även medlemmar kan bli tvungna att betala påföljdsavgift när vissa förutsättningar är uppfyllda. Bestämmelseändringar som hänför sig till sammanslutningar kan för sin del förebygga att sammanslutningar agerar i strid med konkurrenslagen. Sanktioneringssystemet för sådana sammanslutningar som begått konkurrensöverträdelser och för deras medlemsföretag skärps till följd av de krav som anges i direktivet. I vissa fall kan detta betyda att medlemsföretag utträder ur sammanslutningar, till exempel branschföreningar, om medlemmarna inte är övertygade om att sammanslutningen följer konkurrensrätten.

De detaljerade eftergiftsrelaterade reglerna i direktivet kommer att ha en positiv effekt på eftergiftssystemets funktion inom hela EU, och därigenom sannolikt indirekt också på avslöjandet av karteller. Eftergiftssystemets funktion inom hela EU kommer sannolikt att vara tillförlitligare och mer förutsägbart än förr med avseende på de företag som ansöker om eftergift.

I fortsättningen kommer samarbetet mellan EU:s nationella konkurrensmyndigheter att bli ännu intensivare, och därmed effektiviseras och förenhetligas tillsynen över EU:s konkurrensregler. I och med att direktivet genomförs blir till exempel delgivning och verkställighet av bötesbeslut som överskrider medlemsstaternas gränser möjliga, liksom också inspektioner som förrättas på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat. Samarbetet mellan konkurrensmyndigheterna inverkar också på preskriptionen av påförandet av påföljdsavgifter. Preskriptionstiden för framställning om påföljdsavgift i ett fall som behandlas vid Konkurrens- och konsumentverket upphör tillfälligt för den tid kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat genomför en utredning. Detta bidrar till att förlänga preskriptionstiden för framställning om påföljdsavgift, men den absoluta preskriptionstiden om tio år förblir oförändrad.

Vid beredningen har rättsskyddet uppmärksamrats, bland annat i form av att verkets hörande av parter utökats och i form av direkt besvärsmöjlighet. Dessutom föreslås det bli föreskrivet på lagnivå att påföljdsavgifter och strukturella korrigerande åtgärder kan verkställas först efter att de vunnit laga kraft.

Förslag som gäller uppskattning av beloppet av påföljdsavgift

De preciserade grunder för uppskattning av beloppet av påföljdsavgift som inte hänför sig direkt till direktivet väntas göra beloppen av påföljdsavgift som Konkurrens- och konsumentverket framställer mer förutsebara från företagssynpunkt. Förutsebarheten ökar sannolikt i någon mån också när det gäller påföljdsavgifter som domstolar påför, även om domstolarna med stöd av lag inte tillämpar samtliga av specialvillkoren för uppskattning av beloppet av påföljdsavgift. Enligt lag ska bara verket tillämpa alla bestämmelser, även de mer detaljerade sådana, om uppskattning av beloppet av påföljdsavgifter i sina framställningar.

De föreslagna ändringarna närmar Konkurrens- och konsumentverkets förfarande vid uppskattning av beloppet av påföljdsavgift till det förfarande som Europeiska unionen tillämpar. Samtidigt kan man anta att också nivån på de påföljdsavgifter som verket gör framställningar om närmar sig den nivå som kommissionen tillämpar. Sannolikt leder de föreslagna ändringarna

ändå inte alla gånger i Konkurrens- och konsumentverkets tillämpningspraxis till sådana framställningar om påföljdsavgift där beloppen är större än i de framställningar som görs med stöd av den gällande lagstiftningen. Särskilt vad de allvarigaste och långvarigaste överträdelserna beträffar kan ändringarna emellertid inverka höjande på de påföljdsavgifter som föreslås. Detta gäller också situationer där en överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare begått har samband med medlemmarnas verksamhet, varvid grunden för uppskattning av beloppet av påföljdsavgift som enligt framställningen bör påföras sammanslutningen i fortsättningen avses vara medlemmarnas sammanlagda omsättning utöver sammanslutningens egen omsättning.

De föreslagna ändringarna omfattar samtidigt också bestämmelser om den betydelse som varje i en överträdelse deltagande näringsidkares och sammanslutning av näringsidkares eget agerande och omständigheterna har för uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift; detta möjliggör i fortsättningen tydligare än förr att till exempel förmildrande omständigheter eller insolvens beaktas i helhetsbedömningen som faktorer vilka nedsätter påföljdsavgiften. Trots att bara Konkurrens- och konsumentverket ska tillämpa alla regler om uppskattning av påföljdsavgiftens belopp har reglerna sannolikt en indirekt faktisk inverkan också på domstolarnas uppskattning av påföljdsavgifternas belopp i en viss mån.

Förslag som gäller *interimistiska* föreläggandens giltighetstid

Även om ändringar i regleringen om interimistiska föreläggandens giltighetstid föreslås förblir tröskeln för att meddela ett interimistiskt föreläggande hög. Enligt den föreslagna paragrafen ska det omedelbart kunna konstateras att konkurrensbegränsningen kan skada konkurrensen allvarligt och irreparabelt. I praktiken är sådana situationer att vänta mycket sällan, uppskattningsvis i högst 1–3 fall årligen. Från Konkurrens- och konsumentverkets synpunkt blir de interimistiska föreläggandena i någon mån användbarare än i nuläget. Den nya regleringen möjliggör att ändring söks hos marknadsdomstolen och att besvaren behandlas skyndsamt; med avseende på näringsidkarnas rättsskydd är detta positivt.

Konsekvenser för *Rättsregistercentralen*

Enligt konkurrenslagen ska Rättsregistercentralen se till att beslut som gäller att bestämma påföljdsavgifter enligt konkurrenslagen verkställs. Ingen ändring avseende detta föreslås. För Rättsregistercentralen föreslås i stället nya uppgifter som grundar sig på artiklarna 13, 14, 26 och 27 i direktivet. Rättsregistercentralen ska i fortsättningen sköta också verkställigheten av andra nationella påföljdsavgifter, till exempel påföljdsavgifter för överträdelse av på direktivet baserade förfaranderegler, och verkställigheten av påföljdsavgifter som påförts en sammanslutning och som utgående från ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat sträcker sig till medlemmar i sammanslutningen. Rättsregistercentralen blir behörig myndighet också vid gränsöverskridande verkställighet som avses i artiklarna 26 och 27 i direktivet.

Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning

Artikel 14.4 i direktivet gäller indrivning hos medlemmar av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning, om sammanslutningen inte har betalat påföljdsavgiften. Rättsregistercentralens arbete avgränsas genom valet av det sätt på vilket verkställigheten genomförs. Rättsregistercentralen behöver inte själv bedöma medlemsföretagens solvens eller besluta från vilket eller vilka medlemsföretag en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska krävas. Konkurrens- och konsumentverket ska fatta beslut om vilka medlemsföretag betalning ska krävas från. För Rättsregistercentralen återstår att driva in beloppet i enlighet med verkets beslut.

I förväg är det inte möjligt att ge en exakt uppskattning av antalet fall där en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning inte kan drivas in hos sammanslutningen och där det finns behov av att börja driva in avgiften hos medlemmarna. Mängden eventuellt extra arbete kan ställas i proportion till att verket varje år i allmänhet gör 0-3 framställningar till marknadsdomstolen som gäller påföljdsavgifter i konkurrensbegränsningsärenden. Bara en del av framställningarna är riktade mot sammanslutningar. Dessutom gäller ändringen av Rättsregistercentralens nuvarande verksamhet bara fall där en sammanslutning inte betalar en påföljdsavgift som påförts den. Därmed kan det bedömas att Rättsregistercentralens arbetsmängd ökas bara marginellt genom artikel 14 i direktivet.

Verkställighet av gränsöverskridande böter och viten

Artikel 26 i direktivet gäller gränsöverskridande begäranden om verkställighet av lagakraftvunna konkurrensböter och viten i EU. Rättsregistercentralens roll breddas i och med artikel 26, eftersom det i Finland när vissa förutsättningar är uppfyllda blir aktuellt att verkställa också böter eller viten som förelagts i ett annat medlemsland. Rättsregistercentralen ska så som krävs i direktivet på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat verkställa beslut om påföljdsavgifter, böter eller viten som fattats i den andra medlemsstaten i konkurrensbegränsningsärenden som uppfyller handelskriteriet, förutsatt att man i det ansökande landet redan har gjort rimliga ansträngningar som inte lett till upptäckten av tillräckliga tillgångar i det landet. Skyldigheten att verkställa beslut gäller situationer där man i det ansökande medlemslandet utan framgång har försökt driva in viten, böter eller påföljdsavgifter, och rätten till verkställighet gäller en situation där det företag som förelagts böter eller vite inte är etablerat i det ansökande landet.

Antalet begäranden om verkställighet som Finland kommer att få ta emot kan inte uppskattas exakt i förväg, eftersom det är fråga om en ny process och antalet är beroende av de andra medlemsländernas agerande. Man kan i varje fall förmoda att begärandena om att verkställighet ska ske i Finland sannolikt kommer att vara relativt ovanliga i förhållande till bötes- och vitesbesluten i alla konkurrensärenden. I praktiken överväger myndigheten i ett annat land att göra en begäran närmast i sådana relativt sällsynta situationer där det förväntas att det i Finland finns tillgångar som inte har upptäckts i det land där konkurrensöverträdelseprocessen ägde rum och som företaget etablerat sig i. Möjligen kommer fallen på sin höjd att vara några per år.

Påföljdsavgifter för överträdelse av förfaranderegler

I fortsättningen är det både i Finland och i de övriga medlemsländerna möjligt att påföra påföljdsavgifter enligt artikel 13 i direktivet och att förelägga viten enligt artikel 16 i direktivet också på grundval av underlåtelse att iaktta förfaranderegler. Det är sannolikt att de nuvarande nationella verkställighetsfallen ökar något i antal i och med genomförandet av dessa artiklar, men troligtvis förblir de ändå på en mycket måttlig nivå. Antalet verkställighetsfall påverkas dels av eventuella framställningar om påföljdsavgift som Konkurrens- och konsumentverket gör med anledning av överträdelse av förfarandebestämmelser, dels av eventuella begäranden från andra medlemsländer om verkställighet av utdömda böter i sådana fall där handelskriteriet uppfylls. Dessutom kan antalet begäranden om verkställighet påverkas av viten som Konkurrens- och konsumentverket eller marknadsdomstolen har förelagt och som marknadsdomstolen efter det har dömt ut samt av sådana eventuella begäranden om verkställighet av viten som de övriga medlemsländerna gör. Hittills har det i Finland mycket sällan förelagts viten med anknytning till konkurrensöverträdelser, men användningen av dem kan öka något i och med att vitesbestämmelsen ändras utgående från direktivet. Rättsregistercentralens uppgifter ökar därmed sannolikt i liten utsträckning, när centralen verkställer eventuella finska påföljdsavgifter och viten

som har att göra med överträdelse av förfarandereglerne och eventuellt motsvarande böter eller viten som förelagts i ett annat medlemsland. Antalet fall går inte att uppskatta exakt i förväg, men de kan vara till exempel 0 eller 1 per år beroende på företagens iakttagande av förfarandereglerne och verkets utövning av sin prövningsrätt i fråga om framställningar om påföljdsavgift.

Det praktiska genomförandet av verkställighetsuppgifter

De nya verkställighetsuppgifterna förutsätter ändringar i Rättsregistercentralens indrivningssystem RAJSA för att verkställigheten ska kunna skötas elektroniskt i indrivningssystemet. Verkställigheten av en påföljdsavgift som påförs en sammanslutning förutsätter att Rättsregistercentralen utför verkställighetsuppgiften inom utsatt tid och underrättar Konkurs- och konsumentverket om verkställighetsåtgärderna och resultaten av dem, varpå verket vid behov ålägger medlemmar i sammanslutningen att betala påföljdsavgiften. Ett särdrag i samband med sådan verkställighet av en påföljdsavgift som sker på begäran av en annan medlemsstat är att Rättsregistercentralen ska redovisa de medel som erhållits till följd av verkställigheten till den EU-medlemsstat som meddelat beslutet om påföljdsavgift.

Rättsregistercentralen ska redan mot slutet av år 2020 börja bereda ändringarna i indrivningssystemet RAJSA för att de ändringar som behövs ska hinna slutföras innan lagen träder i kraft. Kostnadsförslaget för dessa systemändringar är sammanlagt ca 120 000 euro. Kostnaderna orsakas av den nya påföljdsavgift som ska införas i verkställighetssystemet och av de utvecklingsuppgifter som krävs för uppföljning av att påföljden verkställs. Införandet av den nya påföljdsavgiften förutsätter att programvaran går noggrant igenom och uppdateras samt i synnerhet testas.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Strukturella korrigerande åtgärder

För de strukturella korrigerande åtgärdernas del behandlades möjligheten att föreskriva att användningen av dem förutsätter att åtgärden tillgrips i sista hand. Förslaget motiverades framför allt med att strukturella korrigerande åtgärder är betungande och ytterst svåra eller rentav omöjliga att annullera.

I direktivet konstateras emellertid att även om strukturella åtgärder kan antas vara mer betungande än beteendemässiga åtgärder bör de dock kunna användas i situationer där de skulle vara effektivare för att få överträdelsen att upphöra än en beteendemässig åtgärd. Därmed ansågs direktivet inte möjliggöra att det föreskrivs att en förutsättning för strukturella korrigerande åtgärder är att de tillgrips i sista hand. För att stärka näringsidkarnas rättsskydd i fråga om strukturella korrigerande åtgärder föreslås det bli föreskrivet att sådana åtgärder inte får verkställas förrän beslutet om åläggande av dem har vunnit laga kraft. Utöver förutsättningen om laga kraft föreslås det också att ändring i ett beslut av marknadsdomstolen om en strukturell korrigerande åtgärd får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd.

5.1.2 Förutsebarhet i fråga om påföljdsavgiftens belopp

I arbetsgruppen bedömdes, som ett alternativ till de i propositionen föreslagna bestämmelserna om uppskattning av beloppet av påföljdsavgift för konkurrensbegränsning, en modell där de bestämmelser som inverkar på påföljdsavgiftens storlek skulle gälla alla instanser: Konkurrens-

och konsumentverket, marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. I propositionen gick man emellertid in för en lösning där bara vissa föreslagna bestämmelser ska tillämpas vid domstolarna, varvid dessa har större prövningsrätt. Om de bestämmelser som inverkar på påföljdsavgiftens belopp gällde endast Konkurrens- och konsumentverket skulle deras betydelse för att öka förutsebarheten i fråga om påföljdsavgiftens belopp inte vara lika stor.

Ett av målen för de föreslagna bestämmelserna är att förfarandet för påförande av påföljdsavgift ska förenhetligas med förfarandet i kommissionens riktlinjer för beräkning av böter. Kommissionens riktlinjer är administrativa bestämmelser som kommissionen utfärdar och som inte är bindande för unionens domstolar. Även av den anledningen föreslås det att de detaljerade reglerna för uppskattning av påföljdsavgiftens belopp i 13 b–13 f § ska tillämpas i oförändrat skick bara av Konkurrens- och konsumentverket, men inte av marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. På så sätt tryggas domstolarnas omfattande prövningsrätt vid uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift.

5.1.3 Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

Uppsåt och oaktsamhet

Det bör vara möjligt att påföra en påföljdsavgift för överträdelse av de förfarandebestämmelser som anges i artikel 13.2 i direktivet, om överträdelsen har begåtts antingen uppsåtligt eller av oaktsamhet. Enligt direktivets ingress är det dock inte nödvändigt att i den nationella lagstiftningen ta in att uppsåt och oaktsamhet ska föreligga, eftersom direktivet möjliggör också reglering som grundar sig på kriteriet om strikt ansvar. Om det i den nationella regleringen förutsätts att överträdelsen har begåtts uppsåtligt eller av oaktsamhet, bör tolkningen inte ske utifrån begreppen uppsåt och oaktsamhet i förfaranden som genomförs av rättsliga myndigheter i samband med brottmål. I stället bör begreppen tolkas utifrån Europeiska unionens domstols rättspraxis om tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

Det är något av en utmaning att koppla samman överträdelser av förfarandebestämmelser med tolkningen av begreppen uppsåt och oaktsamhet i Europeiska unionens domstols rättspraxis om tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Orsaken är att en överträdelse av förfarandebestämmelser inte har ett lika direkt samband med att konkurrensen begränsas som ett förfarande som betraktas som konkurrensbegränsning.

I konkurrenslagen föreskrivs det inte att uppsåt eller oaktsamhet är förutsättningar för att konstatera en konkurrensbegränsning. Inte heller nämns det i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd något om uppsåt eller oaktsamhet, trots att dessa förutsättningar anges i det direktiv som genomfördes nationellt genom lagen. När det gäller påföljdsavgifter för överträdelse av förfarandebestämmelser föreslås det till konkurrenslagen dock bli fogat att uppsåt och oaktsamhet ska vara förutsättningar, eftersom de kan anses vara ändamålsenligare än det i direktivet angivna alternativet att påföljdsavgift påförs på basis av kriteriet om strikt ansvar. Den exakta definieringen av begreppens innebörd är dock något som enligt direktivet ska fastställas i Europeiska unionens domstols rättspraxis.

Påföljdsavgiftens maximibelopp

I arbetsgruppen behandlades också alternativet att föreskriva att maximibeloppet av påföljdsavgift enligt 37 a §, som gäller påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser, ska utgöra ett visst belopp. Användningen av en gräns i euro ansågs kunna göra det möjligt att tillämpa ett förfarande där påförandet av påföljdsavgift är mer summariskt än vid tillämpning av

en gräns som är kopplad till en procentandel, och således minskar mängden extra arbete i marknadsdomstolen. Arbetsgruppen gick dock in för att föreslå att påföljdsavgiftens maximibelopp ska basera sig på en procentandel, eftersom det ansågs att detta bättre beaktar omfattningen hos företagens verksamhet och bemöter företagen jämlikare än ett maximibelopp i euro. Ett maximibelopp i euro skulle kunna leda till alltför låga påföljdsavgifter, i synnerhet för stora företag, vilket inte är förenligt med direktivets krav att påföljdsavgifterna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Vidare förutsätter artikel 13.2 i direktivet uttryckligen att påföljdsavgiftens storlek står i proportion till den globala omsättningen för den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som påförs påföljdsavgift, varför ett fast maximibelopp framför allt i fråga om aktörer med stor omsättning skulle kunna vara problematiskt med avseende på förutsättningarna i direktivet. Det av arbetsgruppen föreslagna maximibeloppet 1 % motsvarar det maximibelopp som kommissionen med stöd av tillämpningsförfordningen kan påföra för motsvarande överträdelse.

5.1.4 Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare

Enligt artikel 14.4 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter har befogenhet att kräva att en obetald del av en påföljdsavgift som har påförts en sammanslutning – till exempel en branschförening – betalas av sådana medlemmar i sammanslutningen som uppfyller de i direktivet angivna förutsättningarna. Regleringen i artikeln medger endast mycket litet nationellt handlingsutrymme vid genomförandet. I artikeln förutsätts bland annat att den nationella konkurrensmyndigheten får kräva att en obetald del av en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning i första etappen ska betalas av vilket som helst företag vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens beslutsfattande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades. Om påföljdsavgiften inte kan drivas in i sin helhet hos dem som varit medlemmar i det beslutsfattande organet, ska den obetalda delen vid behov kunna drivas in hos vilken som helst av de medlemsföretag i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Enligt direktivet är det inte en förutsättning för indrivning att medlemsföretaget självt har gjort sig skyldig till konkurrensbegränsning.

I direktivet avses med nationella konkurrensmyndigheter både administrativa och rättsliga konkurrensmyndigheter. I arbetsgruppen övervägdes det huruvida det är ändamålsenligast att befogenheten anförtros den nationella administrativa konkurrensmyndigheten (Konkurrens- och konsumentverket) eller de nationella rättsliga konkurrensmyndigheterna (marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen). Arbetsgruppen ansåg att det mer ändamålsenliga alternativet är att befogenheten anförtros Konkurrens- och konsumentverket, bland annat därför att verket på grund av den information som samlats i samband med utredning av konkurrensbegränsningen har de bästa förutsättningarna att fastställa de medlemmar i sammanslutningen av vilka det enligt direktivet kan krävas att de betalar den obetalda delen av den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen.

I arbetsgruppen övervägdes alternativa modeller till exempel för hur Konkurrens- och konsumentverket ska fatta beslut om indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning hos medlemmar som varit företrädare i sammanslutningens beslutande organ respektive medlemmar som enbart varit medlemmar i sammanslutningen. För att förfarandet ska vara enkelt diskuteras en modell där Konkurrens- och konsumentverket genom ett enda beslut utser alla som kan tänkas bli föremål för indrivning. I beslutet skulle det först uppräknas de näringsidkare som varit företrädare i sammanslutningens beslutande organ och som påföljdsavgiften ska drivas in hos i första hand. Efter dem skulle i beslutet uppräknas de som varit enbart medlemmar i sammanslutningen vid den tid då överträdelsen begicks och som var verksamma på den marknad

som påverkades av överträdelsen. Krav på att de sistnämnda medlemmarna ska betala påföljdsavgift skulle kunna ställas först efter att krav riktats mot medlemmarna i sammanslutningens beslutande organ, vilka nämnts i beslutet på första plats.

Modellen med ett enda beslut ansågs vara sämre med tanke på rättsskyddet för näringsidkare som enbart varit medlemmar i sammanslutningen, eftersom besvärstiden för Konkurrens- och konsumentverkets beslut också för deras del skulle ha börjat löpa genast när beslutet fattades, även om det i praktiken skulle ha varit helt omöjligt att veta om krav på betalning av den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen de facto skulle komma att ställas på dem i något som helst skede. Krav på betalning som riktas mot dem som varit enbart medlemmar i sammanslutningen skulle därmed eventuellt ha framförts mot slutet av beslutets besvärstid eller eventuellt när besvärstiden redan gått ut, vilket skulle vara orimligt med tanke på de näringsidkare som enbart varit medlemmar i sammanslutningen. Därför skulle alternativet sannolikt ha lett till att de näringsidkare som beslutet avsett skulle ha anfört besvär över Konkurrens- och konsumentverkets beslut för säkerhets skull, för att undgå att förlora sin besvär rätt. Därmed skulle det stora antalet besvär antagligen ha belastat domstolarna onödigt mycket.

Att ett enda beslut skulle fattas ansågs vara orimligt också från Konkurrens- och konsumentverkets synpunkt, eftersom verket enligt förvaltningslagen ska ge alla som är föremål för ett beslut tillfälle att bli hörda innan beslutet fattas. En sammanslutning kan ha tiotals medlemmar, därför skulle det sannolikt i många fall ha medfört en oskäligt omfattande skyldighet att höra alla som beslutet riktat sig till trots att inte alla medlemmar i sammanslutningen skulle ha nämnts i Konkurrens- och konsumentverkets beslut om indrivning av en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen.

Arbetsgruppen tog upp också ett alternativ där marknadsdomstolen innan indrivningsbeslutet kan verkställas skulle bekräfta betalningsskyldigheten för näringsidkare som nämns i det beslut som Konkurrens- och konsumentverket fattat med stöd av 47 a §. Detta alternativ ansågs emellertid belasta marknadsdomstolen onödigt mycket, därför frångicks det.

Under beredningen övervägdes också ett alternativ som direktivet möjliggör och enligt vilket Konkurrens- och konsumentverket inte skulle ha någon prövningsrätt i fråga om att låta bli att driva in en obetald del av en sammanslutnings påföljdsavgift hos medlemmarna i sammanslutningen. Direktivet ansågs dock möjliggöra också en tolkning enligt vilken Konkurrens- och konsumentverket inte är tvunget att i alla situationer kräva att medlemmar i en sammanslutning som påförts påföljdsavgift för konkurrensbegränsning betalar avgiften. I arbetsgruppen understöddes det sistnämnda tolkningsalternativet, som är gynnsammare för medlemmarna i en sammanslutning.

I samband med propositionsberedningen behandlades två alternativ i fråga om definitionen av begreppet beslutande organ, vilket ingår i den föreslagna 47 a §. Det första alternativet gick ut på att begreppet beslutande organ avser endast formella beslutande organ som anges i lagstiftningen eller i en sammanslutnings stadgar. Enligt det andra alternativet är det möjligt att som beslutande organ betrakta utöver formellt angivna beslutande organ också sådana organ i en sammanslutning som utövar faktisk bestämmanderätt. Det föreslås att det förstnämnda alternativet används i propositionen, eftersom det ansågs vara mer värt understöd med avseende på rättsskyddet för medlemmarna i en sammanslutning. Tillämpningen av definitionen av formella beslutande organ kan emellertid leda till att det i praktiken oftare blir nödvändigt att driva in en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning hos näringsidkare som enbart är medlemmar i sammanslutningen än om den definition som är förenlig med det andra alternativet tillämpades.

Indrivningen hos medlemmar i en sammanslutning av en obetald del av en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen genom ett lagakraftvunnet beslut behandlas med avseende på de grundläggande rättigheterna i avsnittet Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

5.1.5 Interimistiska förelägganden

Enligt artikel 11.1 i direktivet ska interimistiska åtgärder gälla antingen för en bestämd tidsperiod, som får förnyas i den mån detta är nödvändigt och lämpligt, eller fram till dess att den nationella konkurrensmyndigheten har fattat det slutliga beslutet. De förutsättningar som anges i direktivet ser ut att möjliggöra tre olika alternativ i fråga om interimistiska föreläggandens varaktighet. Det första alternativet är att det föreskrivs att interimistiska förelägganden ska gälla tills det förfarande som rör huvudsaken avslutas. Alternativ nummer två är att föreskriva att interimistiska förelägganden ska gälla en viss tid, som får förlängas i den mån det är nödvändigt och lämpligt. Det tredje alternativet är att låta konkurrensmyndigheten i varje enskilt fall besluta om det interimistiska föreläggandet ska gälla tills det slutliga beslutet har fattats eller en viss tid, som kan förlängas. Direktivet överlåter åt medlemsstaterna att nationellt överväga också huruvida interimistiska förelägganden ska gälla tills en nationell administrativ konkurrensmyndighet eller en nationell rättslig konkurrensmyndighet har fattat det slutliga beslutet. I Finland är Konkurrens- och konsumentverket den administrativa konkurrensmyndighet som avses i direktivet. Marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen är sådana nationella rättsliga konkurrensmyndigheter som avses i direktivet.

Direktivet möjliggör att interimistiska förelägganden gäller för en viss tid, liksom nu. Om ett interimistiskt föreläggande gäller för en viss tid, ska giltighetstiden enligt direktivet kunna förlängas i situationer där det är nödvändigt och lämpligt. I Konkurrens- och konsumentverkets praktiska tillsynsverksamhet har det dock noterats att de tidsfrister som anges i den nuvarande regleringen är för korta i förhållande till den tid utredningen kräver. Fastän det är möjligt att ansöka om förlängning av tidsfristen hos marknadsdomstolen kräver det att en separat process inleds, vilket därmed minskar de resurser som är tillgängliga för att utreda huvudsaken. Också den påskyndade besvärprocess som krävs i direktivet skulle kunna pågå samtidigt, vilket även det skulle minska de myndighetsresurser som är tillgängliga för att utreda huvudsaken.

Enligt direktivet är det också möjligt att ge Konkurrens- och konsumentverket befogenhet att besluta om giltighetstiden för ett interimistiskt föreläggande som meddelas för viss tid. Även i detta sammanhang bör tidsgränsen kunna förlängas när detta är nödvändigt och lämpligt. Det är dock en utmaning att bedöma vad som är en ändamålsenlig giltighetstid för ett interimistiskt föreläggande. Om varaktigheten uppskattas alltför snävt och verket separat behöver be marknadsdomstolen förlänga den måste Konkurrens- och konsumentverket inleda en process för förlängning av tidsgränsen, vilket minskar myndighetens resurser. Utöver den process som gäller förlängning av tidsgränsen kan ett påskyndat besvär förfarande vara anhängigt samtidigt och ytterligare minska de resurser för utredning av huvudsaken som myndigheten har tillgång till. En alltför lång tidsgräns däremot kan i en del fall vara orimlig för den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som det interimistiska föreläggandet riktar sig mot, om verket inte har någon skyldighet att upphäva ett interimistiskt föreläggande som blivit obehövligt.

I den proposition som remissbehandlades föreslogs en modell där interimistiska förelägganden gäller tills Konkurrens- och konsumentverket har fattat beslut i huvudsaken. Vid beredningen efter remissbehandlingen gick man utgående från de inkomna utlåtandena in för att föreslå ett alternativ där ett interimistiskt föreläggande som Konkurrens- och konsumentverket meddelat gäller antingen en viss tid eller tills beslut i huvudsaken har fattats. Konkurrens- och konsumentverket beslutar från fall till fall vilkendera typen av giltighetstid som ska tillämpas. Verket

föreslås också ha möjlighet enligt artikel 11 i direktivet att förlänga giltighetstiden för ett tidsbegränsat interimistiskt föreläggande i situationer där en förlängning är nödvändig och lämplig.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

När propositionen utarbetades hade medlemsstaterna Spanien, Portugal, Rumänien, Sverige och Tyskland hunnit utarbeta utkast till föreslagna ändringar i den nationella regleringen. De bestämmelser i direktivet som rör strukturella korrigeringar (artikel 10), sanktionsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser (artikel 13), verkställighet av sanktionsavgift som riktas mot medlemmarna i en sammanslutning (artikel 14) samt samarbete mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter (artiklarna 24–28) är utmanande att genomföra nationellt. I propositionen har det tagits fasta på de avsnitt om dessa artiklar som ingår i [det i Sverige publicerade förslaget till genomförande av direktivet](#). Utöver Sveriges förslag har de bestämmelser i [Tysklands förslag till ändring av konkurrensregleringen](#) som rör verkställighet av påföljdsavgifter som riktas mot medlemmar i en sammanslutning av näringsidkare granskats.

På ett allmänt plan kan det sägas om Sveriges och Tysklands förslag att i båda ländernas förslag till genomförande har de skyldigheter som följer av artiklarna i direktivet i mycket stor utsträckning formulerats på samma sätt som i direktivet när de införlivats med den nationella lagstiftningen.

Strukturella korrigeringar

I Sveriges förslag ges den nationella konkurrensmyndigheten Konkurrensverket befogenhet att ålägga beteendemässiga och strukturella korrigeringar. De lagstadgade förutsättningarna är att den strukturella korrigeringen är nödvändig för att konkurrensbegränsningen ska upphöra. Vid valet mellan två likvärdiga korrigeringar ska den åtgärd väljas som är minst betungande för företaget.

Verkställighet av sanktionsavgift som påförts en sammanslutning

I Sverige ska en lagakraftvunnen sanktionsavgift betalas inom 30 dagar. Om den inte betalas i tid, ska Konkurrensverket lämna den obetalda avgiften för indrivning. Sanktionsavgiften ska verkställas inom fem år från det att beslutet om den vann laga kraft.

Enligt förslaget ska Konkurrensverket få besluta att indrivningen av en sanktionsavgift (konkurrensskadeavgift) som påförts en sammanslutning men inte betalats till fullo ska riktas mot ett eller flera av de medlemsföretag som vid tidpunkten för överträdelsen var företrädare i sammanslutningens beslutsfattande organ. Konkurrensmyndigheten föreslås också få rätt att besluta att ett eller flera andra medlemsföretag ska betala resterande del av avgiften, om full betalning inte sker enligt vad som sägs ovan. Enligt det svenska förslaget kan endast sådana medlemmar i en företagssammanslutning som inte var företrädare i sammanslutningens beslutsfattande organ vid tidpunkten för överträdelsen befrias från betalningsskyldighet, om de var omedvetna om det beslut av sammanslutningen som ledde till överträdelsen eller aktivt tog avstånd från beslutet. När verkställigheten riktas mot ett företag som varit företrätt i sammanslutningens beslutsfattande organ eller mot ett medlemsföretag får den avgift som företaget ska betala inte överstiga 10 procent av företagets omsättning.

I det förslag till ändring av konkurrenslagen som lagts fram i Tyskland har man valt en lösning där den tyska konkurrensmyndigheten fastställer en tidsgräns inom vilken en sammanslutning

ska kräva att dess medlemmar betalar andelar av påföljdsavgiften. Om medlemmarna inte betalar tillräckligt för att hela påföljdsavgiften ska täckas, har konkurrensmyndigheten rätt att pröva huruvida den ska kräva att den utestående delen betalas direkt av vilken näringsidkare som helst vars företrädare varit medlem i sammanslutningens beslutsfattande organ vid tidpunkten för överträdelsen. Om någon del av påföljdsavgiften är obetald ännu efter detta, får konkurrensmyndigheten kräva att den utestående delen ska betalas av vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen.

Sanktionsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

I Sverige beslutar Patent- och marknadsdomstolen på ansökan av Konkurrensverket om genomförande av en undersökning hos ett företag, dvs. platsundersökning (inspektion). I sista momentet i 5 kap. 3 §, vilken gäller undersökning hos företag, föreslås ett tillägg om genomförande av undersökning med anledning av förfarandefel som näringsidkare begått och för vilka det som i Sveriges promemoria kallas utredningsskadeavgift kan påföras. Det föreslås att artikel 13 i direktivet, vilken gäller utredningsskadeavgift, ska tas in i den nya 21 § i konkurrenslagen.

6 Remissvar och hur de har beaktats

Propositionsutkastet var ute på remiss från den 14 maj till den 24 juni 2020. Begäran om utlåtande sändes till 24 remissinstanser och sammanlagt 26 utlåtanden om propositionen kom in. Utlåtanden gavs av Ålands landskapsregering, Antti Aine, Finlands Näringsliv EK, Helsingfors förvaltningsdomstol, Centralhandelskammaren, högsta förvaltningsdomstolen, Konkurrens- och konsumentverket, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, marknadsdomstolen, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, Rättsregistercentralen, Finlands Advokattförbund, Finska Konkurrensrättsliga Föreningen rf, Finlands Kommunförbund rf, Företagarna i Finland rf, dataombudsmannens byrå, finansministeriet och flera sammanslutningar av näringsidkare. Utgående från utlåtandena ändrades de föreslagna bestämmelserna i någon mån, och ett flertal ändringar gjordes i motiveringarna. Under den fortsatta beredning som följde efter remissbehandlingen kontaktades bland annat Konkurrens- och konsumentverket, justitieministeriet och Rättsregistercentralen.

I utlåtandena ansågs det huvudsakligen att de föreslagna ändringarna i konkurrenslagen som görs för att genomföra direktivet är motiverade. I utlåtandena uppmärksammades framför allt 9 a § som gäller strukturella korrigerande åtgärder, 47 a § som gäller indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare samt 13–13 d §, vilka gäller påföljdsavgift. I utlåtandena kommenterades särskilt och framfördes kritik mot ändringen av regleringen om sammanslutningar av näringsidkare. En del av kritiken i utlåtandena gällde omständigheter som följer av direktivet och beträffande vilka inget nationellt handlingsutrymme anses existera. Särskilt vad beträffar indrivningen av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare, men i någon mån också i fråga om strukturella korrigerande åtgärder, framfördes önskemål som inte är möjliga att uppfylla med avseende på det nationella genomförandet av direktivet. I vissa utlåtanden lades det också fram förslag som inte har en direkt koppling till vare sig direktivets nationella genomförande eller sådant som fastställdes i det uppdrag som den arbetsgrupp som berett frågan fick. Detta gällde bland annat önskemålet om att Konkurrens- och konsumentverket skulle tillhandahålla effektivare rådgivning, särskilt i fråga om påföljdsavgifter som påförs sammanslutningar av näringsidkare och indrivning av dem.

I huvudsak understöddes i utlåtandena 9 a §, som handlar om strukturella korrigerande åtgärder. I några utlåtanden ansågs att det finns behov av vidareutveckling med avseende på bland annat

kravet att regleringen ska vara exakt och noga avgränsad och förfarandereglernas överskådlighet, och det konstaterades att Konkurrens- och konsumentverkets prövningsrätt i frågan är stor. I vissa utlåtanden lyftes det fram som positivt för rättsskyddet att näringsidkaren ges tillfälle att bli hörd före en framställning och att marknadsdomstolen ålägger en åtgärd på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. I några utlåtanden önskades en precisering av huruvida marknadsdomstolen i sitt beslutsfattande är bunden till den korrigerande åtgärd som föreslås i verkets framställning. Vid den fortsatta beredningen har detta preciserats i motiveringen.

I fråga om 10 §, som gäller beslut om åtaganden, uppmärksammades det i ett utlåtande att valet beträffande beslutets giltighetstid inte bör grunda sig endast på myndighetens ändamålsenlighetsprövning. Motiveringen har ändrats med anledning av utlåtandet.

Bestämmelserna i 13–13 f §, vilka gäller påföljdsavgifter och föreslagits utifrån nationella utgångspunkter, understöddes i några utlåtanden och de föreslagna ändringarna sågs som viktiga särskilt med tanke på påföljdsavgifternas förutsebarhet och enhetlighet. I ett par utlåtanden ansågs det visserligen att den mer detaljerade regleringen är obehövlig eller onödigt mekanisk. Angående förhållandet mellan nationell rätt och EU-rätten påpekades det i utlåtandet från Konkurrens- och konsumentverket att propositionen avviker i någon mån från EU:s vedertagna praxis för påföljdsbedömning. Enligt utlåtandet finns det skäl att undvika ytterligare ändringar eftersom redan de föreslagna ändringarna minskar graden av enhetlighet och försvårar jämförelser av EU:s praxis och inhemsk praxis, vilket minskar förutsebarheten.

I några utlåtanden ansågs påföljdsavgiftens maximibelopp vara högt, i synnerhet vad gäller sammanslutningar av näringsidkare. I några utlåtanden ansågs det att konkurrensbegränsningens allvar inte bör beaktas både i påföljdsavgiftens grundbelopp (den föreslagna 13 b §) och när påföljdsavgiften höjs separat (den föreslagna 13 d §). I några utlåtanden önskades det att vissa begrepp skulle preciseras eller öppnas, bland dem begreppet ”har samband med medlemmarnas verksamhet”.

Vid den fortsatta beredning som skedde efter att remissvaren inkommit beslöt man att konkurrensbegränsningarnas allvar alltså skulle beaktas i både 13 b och 13 d §. Om möjligheten att separat höja påföljdsavgiften på grundval av en konkurrensbegränsnings allvar utelämnades skulle det i fråga om långvariga konkurrensbegränsningar leda till proportionellt sett strängare bestraffning.

I ett par utlåtanden togs det upp att det var önskvärt att förtydliga i vilken mån bestämmelserna i offentlighetslagen räcker för att genomföra direktivet till exempel med avseende på handlingar som rör eftergift och i vilken mån särskilda bestämmelser i konkurrenslagen behövs. För att nämna ett exempel ansågs det i justitieministeriets utlåtande att förhållandet mellan 38 a § och offentlighetslagen var oklart.

I utlåtandet från Konkurrens- och konsumentverket föreslogs att motiveringen till 34 §, som gäller kallelse att höras, i fråga om hänvisningen till förvaltningslagen som motsvarar gällande lag skulle kompletteras med en hänvisning till 6 kap. 42 § i förvaltningslagen. Motiveringen har kompletterats till denna del. I utlåtandet föreslogs också sanktioner för lämnande av oriktiga eller vilseledande uppgifter vid hörande på motsvarande sätt som i 37 a §, vilken gäller överträdelse av förfarandebestämmelser.

I fråga om inspektioner önskades det i ett par utlåtanden att begreppen skulle tydliggöras vid den fortsatta beredningen. I de utlåtanden (ett par stycken) där ställning togs till förebyggande domstolskontroll av inspektioner, något som ingick i arbetsgruppens mandat, ansågs det vara positivt att reglering om saken inte föreslogs.

I Konkurrens- och konsumentverkets utlåtande föreslogs att 37 a §, som handlar om påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser, skulle ändras så att paragrafen närmare motsvarar ordalydelsen i direktivet. Konkurrens- och konsumentverket ansåg också att det är befogat att den ekonomiska successionen gäller även påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser. I utlåtandet föreslogs att det till motiveringen skulle fogas att en näringsidkare har rätt att bli hörd också innan en framställning om påföljdsavgift görs med stöd av 37 a §. Motiveringen har kompletterats till denna del. I det utlåtande som marknadsdomstolen gav påpekades att det i propositionen inte tas upp processuella frågor angående påföljdsavgift som påförs med stöd av paragrafen. I motiveringen har det tydliggjorts att en framställning om påföljdsavgift för överträdelse av förfaranderegler kan behandlas i marknadsdomstolen som ett separat ärende eller i samband med behandlingen av huvudsaken. I justitieministeriets utlåtande ansågs det vara adekvat att i paragrafen ha en bestämmelse som garanterar proportionaliteten och går ut på att påföljdsavgift inte ska påföras, om överträdelsen ska anses vara obetydlig eller om påförandet av påföljdsavgift annars ska anses vara ogrundat. Motiveringen har ändrats när det gäller den påpekade motstridigheten mellan paragraftexten och detaljmotiveringen till den. I ett utlåtande föreslogs det till skillnad från vad som sägs i direktivet att påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser ska kunna påföras endast när förfarandet har inverkat på bedömningen av huvudsaken.

Utgående från remissvaren och de kompletterande utredningar som gjordes under den fortsatta beredningen av propositionen beslutade man att till lagförslaget foga en bestämmelse om tillämpning av ekonomisk succession i fråga om påföljdsavgifter för överträdelse av förfarandebestämmelserna.

Positiv respons fick förslaget om verkställighet över medlemsstaternas gränser bland annat för att Konkurrens- och konsumentverket ska säkerställa att en begäran från en annan medlemsstat uppfyller förutsättningarna innan verket begär att Rättsregistercentralen verkställer den samt för att det är möjligt att neka till en begäran om gränsöverskridande verkställighet under de förutsättningar som föreskrivs och verkställigheten gäller endast den juridiska person mot vilken böterna ska verkställas.

Det föreslogs att bland annat utsökbarheten för verkets beslut och bestämmelserna om processens framskridande och om avgörande av tvister skulle preciseras vid den fortsatta beredningen. I ett par utlåtanden framfördes synpunkten att det föreslagna verkställighetssättet i fråga om delgivningar, vilket stöder sig på artikel 28, samt motiveringen till det behöver omarbetas. Utgående från yttranden från domstolshåll och diskussioner med justitieministeriet ändrades reglerna om gränsöverskridande verkställighet så att noggrannare bestämmelser om processen föreslås och besvär över uppfyllande av förutsättningarna för begäranden om verkställighet styrs till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslaget att utsträcka den i 45 §, vilken gäller interimistiska förelägganden, angivna tidsgränsen från 90 dagar till när Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning i huvudsaken eller beslut i huvudsaken fattats vann inte understöd från de flesta som tog ställning till det, även om en del var positivt inställda till förslaget. I justitieministeriets utlåtande ansågs den föreslagna regleringen vara en förbättring från rättsskyddssynpunkt, men i ett par utlåtanden ansågs det att skyldigheten att upphäva ett obehövligt interimistiskt föreläggande eller den därtill anknutna möjligheten att skyndsamt söka ändring inte förbättrar det försvagade rättsskyddet tillräckligt. I Konkurrens- och konsumentverkets utlåtande understöddes den föreslagna bestämmelsen. Utgående från remissvaren har till paragrafen fogats en möjlighet för Konkurrens- och konsumentverket att meddela interimistiska förelägganden också för en viss tid så att verket också kan förlänga tidsgränsen genom ett separat beslut.

I största delen av utlåtandena kommenterades 47 a §, där det föreskrivs om indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare. I en del utlåtanden framfördes oro för negativa inverkningar som ändringarna i regleringen om påföljdsavgifter för sammanslutningar kan ha på bland annat näringsverksamheten, den samhälleliga intressebevakningen och föreningsfrihetens omfattning. I några utlåtanden önskades det att begreppet ”beslutande organ” i fråga om sammanslutningar av näringsidkare skulle öppnas, liksom också begreppet ”sammanslutning av näringsidkare” som är vedertaget i konkurrensrätten. Utgående från remissvaren har begreppet ”beslutande organ” avgränsats och förtydligats i motiveringen, och begreppet ”sammanslutning” har öppnats ytterligare. Kritik väckte också den på direktivet baserade omständigheten att en medlem i en sammanslutning enligt propositionen kan bli betalningsskyldig i sista hand när det gäller en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, även om medlemmen inte själv deltagit i överträdelsen.

Beviströskeln för befrielse från betalningsskyldighet ansågs i en del utlåtanden vara alltför hög. Eftersom beviströskeln i stor utsträckning grundar sig på direktivet ändrades den inte, men motiveringen finslipades utifrån utlåtandena. I merparten av utlåtandena understöddes den för Konkurrens- och konsumentverket föreslagna prövningsrätten i fråga om att låta bli att hos medlemmar driva in en avgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare. I justitieministeriets utlåtande ansågs det visserligen att Konkurrens- och konsumentverkets prövningsrätt i fråga om riktandet av indrivningsbeslut bör vara mer noga avgränsad och exakt.

I ett par utlåtanden uppmärksammades tidsfristen för indrivning av påföljdsavgift och huruvida tidsfristen i praktiken är tillräcklig för indrivning i sådana fall där verkets beslut om indrivning hos medlemmar överklagas. Vid den fortsatta beredningen ändrades 47 a § så att den möjliggör en realistisk indrivningstid. I ett par utlåtanden föreslogs tydligare reglering om att påföljdsavgiften eller ett beslut enligt 47 a § om indrivning av påföljdsavgift hos medlemmar i en sammanslutning verkställs först efter att ha vunnit laga kraft. Bestämmelsen och motiveringen modifierades utgående från detta.

Bestämmelserna i 19 §, vilken gäller preskription av påföljdsavgift, och 29 §, som handlar om tidsfristen för behandling av företagsförvärv i marknadsdomstolen, understöddes. Bestämmelserna i 33 §, som gäller skyldigheten att lämna upplysningar, kommenterades närmast i justitieministeriets utlåtande, där det till vissa delar föreslogs att regleringen skulle vara exaktare och att motiveringen skulle kompletteras med avseende på eventuella känsliga uppgifter och den allmänna dataskyddsförordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679)). Formuleringen i 46 §, som gäller vite, har ändrats en aning med utgångspunkt i justitieministeriets utlåtande.

I utlåtandet från dataombudsmannens byrå konstaterades det att propositionen ytterligare bör kompletteras bland annat genom att dataskyddsförordningen beaktas. Utgående från det utlåtandet och justitieministeriets utlåtande har motiveringen i propositionen kompletterats bland annat i fråga om beaktande av dataskyddsförordningen samt behandling av personuppgifter i samband med att konkurrensbegränsningar utreds vid Konkurrens- och konsumentverket. Utgående från justitieministeriets yttrande har stycket om förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning kompletterats också vad beträffar de strukturella korrigeringar åtgärderna.

7 Specialmotivering

För att direktivet ska kunna genomföras nationellt föreslås ändringar i ett flertal gällande bestämmelser i konkurrenslagen. Dessutom föreslås nya bestämmelser bli fogade till lagen. Utifrån rent nationella utgångspunkter föreslås också ändringar som gäller bestämmelserna om påföljdsavgifternas belopp, ändringssökande och behandlingsfrister för företagsförvärvsärenden.

Det föreslås att bestämmelser om de ändringar som krävs i artiklarna 24–28 i direktivet och gäller gränsöverskridande delgivning och verkställighet tas in i det nya 5 a kap., som innehåller 44 och 44 a–44 d §. Regleringen i 44 § i den gällande konkurrenslagen, vilken handlar om överklagande, ersätts med de nya 49 a och 49 b §. Eftersom 44 § i fortsättningen ingår i 5 a kap. är 45 §, där det föreskrivs om interimistiska förelägganden, hädanefter den första paragrafen i 6 kap.

8 §. Förbud mot genomförande av en konkurrensbegränsning. Paragrafen föreslås bli ändrad så att hänvisningen till ett temporärt förbud eller åläggande som har meddelats av Konkurrens- och konsumentverket ersätts med en hänvisning till ett interimistiskt föreläggande. Paragrafens innehåll förblir i övrigt oförändrat och motsvarar den gällande 8 §. Den föreslagna ändringen grundar sig på de föreslagna ändringarna i 45 §, vilken gäller interimistiska förelägganden. Med anledning av dem används i 45 § begreppet interimistiskt föreläggande i stället för begreppen temporärt förbud och åläggande vilka används i den gällande paragrafen.

9 §. Konstaterande och upphörande av överträdelser. Den gällande bestämmelsen föreslås bli ersatt med en ny 9 §, vars rubrik är ”Konstaterande och upphörande av överträdelser”. Paragrafen delas upp i två moment där det i enlighet med vad som krävs i artikel 10 i direktivet föreskrivs om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att konstatera ett en konkurrensbegränsning har ägt rum och förelägga om att den ska upphöra om samt om verkets befogenhet att ålägga den som har begått en överträdelse att genomföra beteendemässiga korrigerande åtgärder.

I 1 mom. föreslås bli föreskrivet att om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bryter eller har brutit mot 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, kan Konkurrens- och konsumentverket konstatera överträdelsen och förelägga om att den ska upphöra. Regleringen i momentet grundar sig på artikel 10.1 i direktivet, enligt vilken nationella konkurrensmyndigheter ska ha befogenhet att konstatera en överträdelse och ålägga de berörda företagen eller företagssammanslutningarna att upphöra med den.

Enligt artikel 10.1 andra stycket i direktivet ska det kunna konstateras också att en överträdelse har ägt rum tidigare. I 9 § i konkurrenslagen i dess gällande lydelse nämns inget om konstaterande av en överträdelse som har ägt rum tidigare, men i praktiken har Konkurrens- och konsumentverket även nu befogenhet att göra en framställning om påföljdsavgift också i fråga om överträdelser som redan upphört. För att kraven i direktivet ska uppfyllas och regleringen ska bli överskådligare föreskrivs i det nya 1 mom. uttryckligen om en befogenhet för Konkurrens- och konsumentverket att konstatera att en överträdelse har ägt rum tidigare. Dessutom kan möjligheten att konstatera en överträdelse genom ett separat beslut utan att en framställning om påföljdsavgift görs ha betydelse för utvecklingen av rättspraxis, den allmänpreventiva verkan och eventuella skadeståndsrättegångar som förs på grundval av konkurrensbegränsning.

Ett beslut av Konkurrens- och konsumentverket där förekomsten av en konkurrensbegränsning konstateras är ett överklagbart förvaltningsbeslut som avses i FRL 7 § 1 mom. Enligt den bestämmelsen får besvär över ett förvaltningsbeslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet samt av den som har besvärsrätt enligt särskilda bestämmelser i lag. Ett beslut där enbart förekomsten av en konkurrensbegränsning konstateras kan inverka på inte bara den som beslutet avser utan också andra näringsidkares ställning så som avses i FRL 7 § 1 mom.

I 2 mom. i den nya 9 § föreskrivs det om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att ålägga den som har överträtt de i 1 mom. nämnda bestämmelserna att genomföra alla beteendemässiga korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra. Bestämmelsen grundar sig på artikel 10.1 i direktivet.

På motsvarande sätt som bestämmelsen i 9 § 1 punkten i konkurrenslagen i dess gällande lydelse överlåter också det föreslagna nya 9 § 2 mom. åt Konkurrens- och konsumentverket att överväga hurdana korrigerande åtgärder verket ålägger. Vid åläggandet av korrigerande åtgärder gäller det dock att iakttäta proportionalitetsprincipen, vilket innebär att Konkurrens- och konsumentverket har en skyldighet att bland de alternativa åtgärder som räcker för att få konkurrensbegränsningen att upphöra välja den som är minst betungande för näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare.

9 a §. Strukturella korrigerande åtgärder. Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 10 i direktivet, som ålägger medlemsstaterna att säkerställa att nationella konkurrensmyndigheter utöver befogenhet att ålägga beteendemässiga korrigerande åtgärder har befogenhet att ålägga dem som gjort sig skyldiga till en konkurrensbegränsning att genomföra sådana strukturella korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och är nödvändiga för att få denna att upphöra.

I 1 mom. föreskrivs enligt förslaget om en möjlighet att ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som har brutit mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget att genomföra strukturella korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra. De strukturella korrigerande åtgärderna kan vara av många olika slag och det är inte möjligt att definiera dem uttömmande, men i momentet nämns som exempel på strukturella korrigerande åtgärder en skyldighet att avyttra aktier i ett konkurrerande företag eller att avyttra en affärsenhet.

I 2 mom. föreslås bli föreskrivet om förutsättningarna för att ålägga en strukturell korrigerande åtgärd. Enligt momentet kan strukturella korrigerande åtgärder åläggas endast antingen när en i 9 § 2 mom. avsedd beteendemässig korrigerande åtgärd inte är tillräcklig för att korrigera överträdelsen, eller när en beteendemässig korrigerande åtgärd är mer betungande för föremålet för den än en strukturell korrigerande åtgärd. I en situation där en beteendemässig korrigerande åtgärd och en strukturell korrigerande åtgärd är lika effektiva när det gäller att korrigera överträdelsen, ska i enlighet med proportionalitetsprincipen den av åtgärderna väljas som är mindre betungande för den som är föremål för åtgärden. I momentet föreskrivs också uttryckligen om en skyldighet att säkerställa att en strukturell korrigerande åtgärd inte leder till att näringsidkarens förutsättningar att bedriva den återstående ekonomiska verksamheten går förlorade.

I 3 mom. föreskrivs om förfarandet vid åläggande av en strukturell korrigerande åtgärd. Enligt bestämmelsen ska marknadsdomstolen ålägga en strukturell korrigerande åtgärd på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Marknadsdomstolens behörighet begränsar sig inte endast till att godkänna eller avslå Konkurrens- och konsumentverkets framställning, utan marknadsdomstolen kan också ålägga en strukturell korrigerande åtgärd som avviker från Konkurrens- och konsumentverkets framställning. Marknadsdomstolen kan också ålägga en korrigerande åtgärd som inte är strukturell, om detta anses vara ett ändamålsenligare alternativ än den strukturella korrigerande åtgärd som Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning om.

Att föreskriva att åläggandet av strukturella korrigerande åtgärder faller inom marknadsdomstolens behörighet är befogat med avseende på företagens rättsskydd, eftersom de strukturella korrigerande åtgärderna underställs rättslig förhandsprövning. Detta är motiverat med hänsyn

till att de strukturella korrigeringar åtgärderna är betungande för den som blir föremål för dem. I de nya konkurrenslagsbestämmelserna om ändringssökande föreskrivs det uttryckligen att en strukturell korrigering åtgärd inte får verkställas förrän beslutet om åläggande av den har vunnit laga kraft.

I momentet föreskrivs också om en skyldighet att ge näringsidkaren tillfälle att bli hörd innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning till marknadsdomstolen om åläggande av en strukturell korrigering åtgärd. När Konkurrens- och konsumentverket bereder en framställning till marknadsdomstolen om åläggande av en strukturell korrigering åtgärd kan verket diskutera med föremålet för åtgärden om alternativa strukturella korrigeringar åtgärder för att säkerställa att den korrigering åtgärd som framställningen gäller är proportionerlig. Möjligheten till diskussioner innebär dock inte en skyldighet att tillämpa ett förhandlingsförfarande som syftar till samförstånd, utan Konkurrens- och konsumentverket har full prövningsrätt när det gäller beslut om innehållet i den strukturella korrigering åtgärd som verket gör en framställning om. Med hjälp av diskussionerna kan Konkurrens- och konsumentverket ändå skapa sig en bättre bild av inverkan av den strukturella korrigering åtgärd som verket överväger och på så sätt underlätta säkerställandet av att den strukturella korrigering åtgärden inte leder till att förutsättningarna för den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som är föremål för den strukturella korrigering åtgärden enligt 2 mom. att bedriva den återstående ekonomiska verksamheten går förlorade.

10 §. Åtaganden. Det föreslås att den gällande 10 § ändras i överensstämmelse med kraven i artikel 12 i direktivet. I fortsättningen är paragrafen uppdelad i två moment.

Enligt första meningen i 1 mom. kan Konkurrens- och konsumentverket, efter att ha hört marknadsaktörer, genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits av de näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för dessa parter, om det är möjligt att genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet.

Tillägget av omnämmandet av att marknadsaktörer ska höras grundar sig på artikel 12.1 i direktivet, enligt vilken nationella konkurrensmyndigheter ska inhämta åsikter från marknadsaktörerna antingen formellt eller informellt innan beslut om åtaganden fattas. I 10 § i konkurrenslagen i dess gällande lydelse föreskrivs det inte om en skyldighet för Konkurrens- och konsumentverket att höra marknadsaktörer, men i praktiken har Konkurrens- och konsumentverket ändå hört marknadsaktörer innan ett beslut om åtagande har fattats. Ett uttryckligt omnämmande av skyldigheten att höra marknadsaktörer fogas till paragrafen av tydlighetsskäl. Tillägget av omnämmandet ger dock inte marknadsaktörerna en subjektiv rätt att bli hörda, utan Konkurrens- och konsumentverket får också i fortsättningen besluta från fall till fall vilka marknadsaktörer som behöver höras.

I 1 mom. föreskrivs också att det i ett beslut om åtagande ska nämnas att det inte längre finns skäl för Konkurrens- och konsumentverket att ingripa. Omnämmandet av att skäl för fortsatt ingripande saknas grundar sig på artikel 12.1 i direktivet, enligt vilken saken ska nämnas i ett beslut om åtagande.

I momentet föreskrivs att ett beslut om åtagande ska gälla antingen tills vidare eller för en viss tid. Artikel 12.1 i direktivet innehåller en skyldighet att möjliggöra att beslut om åtaganden får antas för viss tid. I Konkurrens- och konsumentverkets tillsynsverksamhet är det vanligare med beslut om åtaganden som gäller för en viss tid, men enligt verkets erfarenheter bör det också vara möjligt att fatta sådana beslut om åtaganden som gäller tills vidare. Eftersom ordalydelsen i direktivet innebär en skyldighet att möjliggöra att beslut om åtaganden fattas för en viss tid

men inte hindrar att beslut som gäller tills vidare fattas, avses det i momentet vara möjligt att fatta både beslut om åtaganden som gäller tills vidare och beslut om åtaganden som gäller för en viss tid. Konkurrens- och konsumentverket ska i varje enskilt fall avgöra giltighetstiden för ett beslut om åtagande. Vid bedömningen av huruvida de åtaganden som parterna föreslagit är tillräckliga till sitt innehåll och sin tidsdimension beaktas bland annat huruvida åtagandet är tillräckligt för att eliminera konkurrensproblemet samt åtagandenas proportionalitet. Ett föreslaget åtagande ska inte heller föranleda onödigt administrativt arbete.

Enligt artikel 12.2 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna har verkliga befogenheter att övervaka att åtaganden genomförs. Konkurrenslagen upptar inga uttryckliga bestämmelser om metoderna för övervakning av att åtaganden genomförs. I 33 § i konkurrenslagen möjliggörs begäranden om information för utredning av konkurrensförhållandena; detta gör att begäranden kan göras också för att säkerställa att beslut om åtaganden iakttas. Konkurrens- och konsumentverket har ofta också tillsatt gode män för att övervaka att beslut om åtaganden iakttas.

Innehållet i 2 mom. motsvarar andra meningen i den gällande lagens 10 §, enligt vilken Konkurrens- och konsumentverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat. I artikel 12.3 i direktivet krävs att ett förfarande ska kunna återupptas av motsvarande anledningar. I överensstämmelse med tillämpningspraxis för den gällande 10 § kan Konkurrens- och konsumentverket även i fortsättningen ta upp ärendet till ny behandling också på initiativ av den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som har erbjudit åtagandena, om initiativtagaren anger grunder som är tillräckliga för att ärendet ska behandlas på nytt. I dessa situationer grundar sig möjligheten till ny behandling på att ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende.

13 §. Helhetsbedömning av beloppet av påföljdsavgift. Den gällande 13 § ersätts med en ny 13 § där det i fortsättningen föreskrivs om helhetsbedömning av beloppet av påföljdsavgift. Med avvikelse från den gällande 13 § föreskrivs det i fortsättningen om maximibeloppet av påföljdsavgift i den nya 13 a § som fogas till lagen.

Innehållet i 1 mom. motsvarar första meningen i den gällande 13 §. Genom den i momentet avsedda helhetsbedömningen säkerställs det att påföljdsavgifterna för överträdelse av konkurrensreglerna är effektiva, proportionella och avskräckande.

Bestämmelsen i 2 mom. är ny. Enligt momentet ska hänsyn i den helhetsbedömning som avses i 1 mom. tas till de försvårande respektive förmildrande omständigheter som anges i 13 e § 2 och 3 mom. samt de i 13 f § angivna till näringsidkarens insolvens anknytande grunderna för nedsättning av påföljdsavgiften. I momentet föreskrivs dessutom att endast Konkurrens- och konsumentverket vid beräkningen av påföljdsavgiftens grundbelopp ska tillämpa det förfarande som föreskrivs i 13 b–13 d § samt i 13 e § 1 och 4 mom. Fastän det förfarande som gäller påföljdsavgiftens grundbelopp och vissa anpassningar av det är rättsligt bindande endast för Konkurrens- och konsumentverket kommer det sannolikt att i viss mån ha en indirekt faktisk inverkan också på domstolarnas bedömning av påföljdsavgifternas belopp.

Bestämmelsen i 3 mom. är ny. Enligt momentet har en näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare rätt att bli hörd angående beloppet av och grunderna för påföljdsavgift innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om avgiften. Momentet kompletterar därmed den i 38 § föreskrivna rätten för näringsidkare att bli hörda också angående beloppet av påföljdsavgift.

13 a §. Maximibeloppet av påföljdsavgift. Det som föreskrivs i 1 mom. motsvarar med vissa preciseringar andra meningen i den gällande lagens 13 §. Enligt momentet får påföljdsavgiften vara högst tio procent av den totala globala omsättningen för en i en konkurrensbegränsning deltagande näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare. I fråga om Konkurrens- och konsumentverkets meddelande av framställning om påföljdsavgift ska maximibeloppet av påföljdsavgift enligt förslaget beräknas utifrån omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken framställningen om påföljdsavgift meddelas. När marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen påför påföljdsavgift beräknas maximibeloppet utifrån omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken beslutet om påföljdsavgift fattas. Regleringen om maximibeloppet av påföljdsavgift grundar sig på artikel 15.1 i direktivet, där det föreskrivs att den högsta sanktionsavgift som får påföras för deltagande i en konkurrensbegränsning ska bestämmas utifrån det räkenskapsår som föregick beslutet.

I 2 mom. föreskrivs särskilt om maximibeloppet av påföljdsavgift i fråga om en sammanslutning av näringsidkare. Enligt 4 § i konkurrenslagen avses med näringsidkare en fysisk person samt en eller flera enskilda eller offentliga juridiska personer som bedriver ekonomisk verksamhet. Bestämmelserna om påföljdsavgift som påförs en sammanslutning av näringsidkare gäller därmed också sammanslutningar av offentligt ägda enheter som bedriver ekonomisk verksamhet.

I situationer där en överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare gör sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet ska enligt momentet maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs sammanslutningen vara tio procent av den sammanräknade omsättningen för sammanslutningen och för varje medlem i sammanslutningen som är verksam på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. I exempelvis prisrekommendationer som ges eller minimipriser som antas av en branschorganisation är det fråga om verksamhet där en sammanslutning deltar i en förbjuden konkurrensbegränsning som har samband med medlemmarnas verksamhet. En central omständighet i samband med bedömningen är att sammanslutningen inte själv är verksam på den marknad som är föremål för verksamheten eller som förfarandet inverkar på. I dessa situationer har sammanslutningen inget objektivt intresse som är oberoende av medlemmarnas intressen. Ett sådant förfarande var det fråga om till exempel i de förenade målen T-217/03 och T-245/03 *FNCBV m.fl. mot kommissionen*. Å andra sidan bör också en sammanslutnings omsättning som härrör från affärsverksamhet beaktas vid uppskattningen av påföljdsavgiftens belopp i fall där också sammanslutningen bedriver affärsverksamhet på den marknad som förfarandet riktar sig mot eller påverkar.

Vid beräkning av det maximibelopp som det föreskrivs om i momentet bestäms de räkenskapsperioder vars omsättningar ska räknas samman på motsvarande sätt som i fråga om beräkning av de i 1 mom. avsedda maximibeloppen. I momentet föreskrivs också om en begränsning enligt vilken i maximibeloppet av påföljdsavgift när det gäller en framställning om påföljdsavgift inte ska beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd eller har påförts en påföljdsavgift för samma överträdelse. När det gäller påförande av påföljdsavgift ska omsättningen för en sådan medlem i en sammanslutning som separat påförs eller har påförts en påföljdsavgift för samma överträdelse inte beaktas. Syftet med begränsningen är att säkerställa att en och samma näringsidkares omsättning inte beaktas när maximibeloppet av två olika påföljdsavgifter bestäms.

13 b §. Utgångspunkt för påföljdsavgiftens grundbelopp. Paragrafen är ny. I 1 mom. föreskrivs om utgångspunkterna för uppskattning av påföljdsavgiftens grundbelopp. Enligt momentet innehåller påföljdsavgiftens grundbelopp en andel som får vara högst 30 procent av den omsättning som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare haft genom försäljning av till överträdelsen anknyttande nyttigheter under det senaste kalenderår då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen.

I 1 mom. föreskrivs om den omsättning som ligger till grund för beräkning av påföljdsavgiftens grundbelopp. Den i momentet avsedda omsättningen motsvarar termen försäljningsvärde, som Europeiska kommissionen använder i sina beräkningsregler. Om en konkurrensbegränsning gäller inköpsmarknader används inköpsvärdet i stället för omsättningen vid beräkning av påföljdsavgiften. När påföljdsavgiftens grundbelopp beräknas består utgångspunkten av den omsättning som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare haft genom försäljning av till överträdelsen direkt eller indirekt anknytande nyttigheter, dvs. varor, eller tjänster under det senaste kalenderår då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen. Omsättningen för det senaste överträdelseåret avspeglar för sin del överträdelsens omfattning. Det är som är föremål för granskning är det senaste hela kalenderåret då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen. Om överträdelsen fördelas över två år så att den inte pågick någotdera hela kalenderåret, utgår beräkningen från värdena för det av åren som bäst avspeglar verksamhetens volym. Som relevant omsättning beaktas förutom den omsättning som uppkommit genom försäljning av till överträdelsen direkt anknytande nyttigheter också den omsättning som uppkommit genom försäljning av till överträdelsen indirekt anknytande nyttigheter. Med omsättning som uppkommit genom försäljning av till överträdelsen indirekt anknytande nyttigheter kan avses till exempel omsättningen i fråga om produkter vars pris bestäms utifrån prissättningen av till överträdelsen direkt anknytande nyttigheter. Ett exempel på detta kan vara att den produkt som överträdelsen gäller förekommer i en variant som till sin kvalitet är sämre eller bättre och att priset på den varianten bestäms utgående från prissättningen av den produkt som anknyter direkt till överträdelsen. I regel beaktas omsättningen inom det geografiska område som berörs av överträdelsen. I exempelvis en situation som rör uppdelning av marknader går det dock inte nödvändigtvis alltid att bestämma den relevanta omsättningen så här tydligt. Principen vid bestämmande av omsättningen är att utgångspunkten för beräkning av påföljdsavgift är volymen av den verksamhet som överträdelsen gäller.

Vid bestämmandet av den omsättning som avses i 1 mom. används de exaktaste uppgifter som är tillgängliga. Om de uppgifter som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har uppgett är uppenbart ofullständiga eller otillförlitliga även efter att Konkurrens- och konsumentverket har begärt en komplettering av dem, kan omsättningen bestämmas utgående från partiella uppgifter eller andra uppgifter som betraktas som relevanta eller ändamålsenliga. Vid denna bedömning kan man som hjälp använda till exempel omsättningen för något annat år än det senaste året då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen. Vid beräkningen används de exaktaste uppgifter som finns att tillgå. Uppskattningen ska göras från fall till fall. Den omsättning som avses i 1 mom. beaktas exklusive mervärdesskatt och andra skatter som direkt hänför sig till försäljningen.

I 2 mom. föreskrivs om bestämmande av omsättningen som ligger till grund för beräkning av påföljdsavgiftens grundbelopp i en situation där den överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare har begått har samband med dess medlemmars verksamhet. Då ska som sammanslutningens omsättning betraktas utöver sammanslutningens omsättning också den sammanräknade omsättningen enligt 1 mom. för de medlemmar i sammanslutningen som är verksamma på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. Vid beräkningen av det på sätt uppkommande grundbeloppet av sammanslutningens påföljdsavgift ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd eller har påförts påföljdsavgift för samma överträdelse. Bestämmelsens syfte är att säkerställa att en och samma näringsidkares omsättning inte heller beaktas när grundbeloppet av två olika påföljdsavgifter bestäms.

I 3 mom. föreskrivs om huruvida en andel av omsättningen som befinner sig i den nedre eller den övre delen av skalan ska beaktas som utgångspunkt för uppskattning av grundbeloppet i ett visst fall. Enligt momentet baserar sig detta på en helhetsbedömning där hänsyn kan tas till

överträdelsens art, alla i överträdelsen deltagande parter sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och huruvida överträdelsen genomförts i praktiken samt andra relevanta omständigheter. Överträdelsens art, omfattning och klandervärdhet inverkar på den andel (0–30 procent) som räknad på omsättningen utgör utgångspunkten för påföljdsavgiftens grundbelopp. I samband med 3 mom. gäller helhetsbedömningen därmed själva överträdelsen och överträdelsetypen.

Enligt 4 mom. beaktas när det gäller avtal mellan konkurrenter om priser, uppdelning av marknader och produktionsbegränsningar den andel av den i 1 mom. avsedda omsättningen som överstiger 15 procent, om inte något annat följer av särskilda skäl. De avtal som nämns i momentet hör till sin natur till de allvarligaste konkurrensbegränsningarna, och därför ska tillräckligt stränga påföljder åläggas för dem. I 4 mom. föreskrivs därför att i fråga om dessa konkurrensbegränsningar ska i allmänhet beaktas en sådan andel av den i 1 mom. avsedda omsättningen som ligger i övre änden av skalan.

13 c §. *Beaktande av överträdelsens varaktighet i påföljdsavgiftens grundbelopp.* Paragrafen är ny. I den föreskrivs om beaktande av överträdelsens varaktighet i påföljdsavgiftens grundbelopp. I 1 mom. föreskrivs att den enligt 13 b § uppskattade andelen av grundbeloppet ska multipliceras med antalet år då en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i överträdelsen.

Enligt 2 mom. ska perioder som understiger sex månader räknas som ett halvt år, och perioder som överstiger sex månader men understiger ett år räknas som ett helt år. Om en överträdelse har pågått till exempel i fem år och tre månader multipliceras den i enlighet med 13 b § uppskattade delen av grundbeloppet med 5,5.

13 d §. *Höjning av påföljdsavgiftens grundbelopp till följd av en allvarlig överträdelse.* Paragrafen är ny. Enligt den ska för att en tillräckligt avskräckande verkan ska uppnås i samband med en överträdelse som bedöms vara allvarlig, oberoende av hur länge en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i överträdelsen, 15–25 procent av den i 13 b § 1 mom. avsedda omsättningen läggas till det belopp som uppskattats enligt 13 b och 13 c §. Den höjning som avses i paragrafen ska därmed inte multipliceras med antalet år då överträdelsen pågått. Hur stor höjningen av påföljdsavgiftens grundbelopp ska vara bedöms på motsvarande sätt som i 13 b § 3 mom. Som allvarliga överträdelser ska betraktas bland annat de i 13 b § 4 mom. nämnda överträdelserna, dvs. horisontella konkurrensbegränsningar rörande priser, uppdelning av marknader och produktionsbegränsningar. En höjning som avses i paragrafen kan läggas till påföljdsavgiften också vid andra överträdelser som utgående från helhetsbedömningen är att betrakta som allvarliga.

13 e §. *Anpassningar av påföljdsavgiftens grundbelopp.* Paragrafen är ny. I den föreskrivs om anpassningar av det enligt 13 b–13 d § uppskattade grundbeloppet. Anpassningarna kan höja eller sänka påföljdsavgiftens grundbelopp. Paragrafen innehåller förteckningar över försvårande respektive förmildrande omständigheter. För de försvårande omständigheternas vidkommande är förteckningen uttömmande, för de förmildrande omständigheternas vidkommande är den av exemplifierande natur.

Enligt 1 mom. kan påföljdsavgiftens i enlighet med 13 b–13 d § uppskattade grundbelopp sättas ned eller höjas genom att hänsyn tas till eventuella förmildrande respektive försvårande omständigheter i fråga om varje näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i överträdelsen.

I 2 mom. föreskrivs om försvårande omständigheter. Enligt 2 mom. kan påföljdsavgiftens grundbelopp höjas i fråga om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som deltagit i överträdelsen, när det är fråga om att överträdelsen upprepats eller fortsatt efter ett myndighetsingripande, när näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare är ledare för eller initiativtagare till överträdelsen eller när påtryckningar på andra näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare har utövats för att dessa ska delta i överträdelsen. Vid bedömningen av beloppet av påföljdsavgift kan försvårande omständigheter bli tillämpliga tillsammans eller var för sig utgående från prövning i varje enskilt fall.

I 3 mom. föreskrivs om förmildrande omständigheter. Enligt 3 mom. kan påföljdsavgiftens grundbelopp sänkas i fråga om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som deltagit i överträdelsen, när det är fråga om till exempel en i 12 § 1 mom. i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd avsedd förlikning. Vidare kan som förmildrande omständighet betraktas att överträdelsen upphört omedelbart efter ett myndighetsingripande i överträdelsen, utom när det är fråga om en kartell eller något annat hemligt förfarande. Som en förmildrande omständighet kan betraktas också en påfallande ringa del i överträdelsen, när en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare samtidigt visar att den låtit bli att tillämpa ett förbjudet förfarande och betett sig konkurrenspräglad på marknaden. Den omständigheten att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har deltagit i en överträdelse under en kortare tid än andra parter anses i sig inte vara en förmildrande omständighet, eftersom omständigheten beaktas när det beräknas vilken inverkan överträdelsens varaktighet har på påföljdsavgiften. Också samarbete som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bedriver med Konkurrens- och konsumentverket utan att det hör till tillämpningsområdet för 14 eller 15 § i konkurrenslagen och som sträcker sig utöver näringsidkarens eller sammanslutningens lagstadgade samarbetsförpliktelser kan enligt 3 mom. betraktas som en förmildrande omständighet. Med lagstadgade samarbetsförpliktelser avses utöver de förpliktelser som föreskrivs i konkurrenslagen sådana eventuella andra samarbetsförpliktelser som föreskrivs i annan lagstiftning. Som en förmildrande omständighet kan likaså komma i fråga att den som överträdelse betraktade verksamheten bedrivs med stöd av ett godkännande som myndigheten gett eller som är föreskrivet i lag. Vid bedömningen av påföljdsavgiftens belopp kan de förmildrande omständigheterna bli tillämpliga tillsammans eller var för sig utgående från prövning i varje enskilt fall. Förteckningen över förmildrande omständigheter som kan beaktas när påföljdsavgiften bestäms är inte uttömmande, vilket framgår av den i 6 punkten i förteckningen föreskrivna möjligheten att som förmildrande omständighet betrakta också andra omständigheter som är relevanta för saken.

I 4 mom. föreskrivs om ett tak för höjningen, vilket ska tillämpas när en i 2 mom. 1 punkten angiven upprepning eller fortsättning av överträdelsen efter ett myndighetsingripande beaktas som försvårande omständighet. Enligt 4 mom. kan påföljdsavgiftens grundbelopp höjas med högst 100 procent för varje konstaterad överträdelse, när det är fråga om en upprepning eller fortsättning av överträdelsen efter ett myndighetsingripande.

13 f §. Beaktande av näringsidkarens solvens. Paragrafen är ny. I den föreskrivs att det av särskilda skäl på begäran av en näringsidkare är möjligt att vid uppskattningen av påföljdsavgiftens belopp beakta näringsidkarens insolvens i en viss social och ekonomisk kontext. I paragrafen avsedd nedsättning av påföljdsavgiften ska inte beviljas enbart på grund av att näringsidkaren har en ogynnsam ekonomisk situation eller går med förlust. Enligt paragrafen kan nedsättning beviljas endast om näringsidkaren lägger fram objektiva bevis för att påförandet av påföljdsavgift oåterkalleligen skulle äventyra näringsidkarens ekonomiska bärkraft och leda till att dess tillgångar förlorade allt sitt värde. Tillämpningen av paragrafen är begränsad till särskilda situationer, och det är bara på begäran av näringsidkaren det kan bli aktuellt att ta ställning till en tillämpning av den i ett enskilt fall. En sådan nedsättning av påföljdsavgiften som avses i paragrafen görs efter de andra stegen i uppskattningen av påföljdsavgiften.

14 §. Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall. Paragrafen föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar de villkor för befrielse från påföljdsavgift som anges i artikel 17 i direktivet.

I 1 mom. slopas uttryckliga omnämnanden av fastställande av inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor, begränsning av produktion eller försäljning samt uppdelning av marknader, kunder eller inköpskällor. I fortsättningen nämns i paragrafen bara hemliga karteller. Med hemlig kartell avses i överensstämmelse med punkt 12 i förteckningen i artikel 2.1 i direktivet en kartell vars förekomst är delvis eller helt dold. Enligt punkt 11 i förteckningen i artikel 2.1 avses med kartell ett avtal eller ett samordnat förfarande mellan två eller flera konkurrenter som syftar till att samordna deras konkurrensbeteende på marknaden eller påverka de relevanta konkurrensparametrarna, såsom genom, men ej begränsat till, fastställande av eller samordning av inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor, även med anknytning till immateriella rättigheter, tilldelning av produktions- eller försäljningskvoter, uppdelning av marknader och kundkretsar, inklusive uppgjorda anbud, import- eller exportrestriktioner eller konkurrensbegränsande åtgärder mot andra konkurrenter.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. motsvarar de gällande 2 och 3 mom.

Till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. som grundar sig på artikel 17.4 i direktivet. Enligt momentet kan Konkurrens- och konsumentverket på begäran av en näringsidkare som ansökt om befrielse från påföljdsavgift behandla en avslagen ansökan om befrielse från påföljdsavgift som en ansökan om nedsättning av påföljdsavgiften. För att den avslagna ansökan om befrielse ska kunna behandlas som en ansökan om nedsättning av påföljdsavgift behöver den näringsidkare som lämnat in ansökan uttryckligen begära detta.

15 §. Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall. Till paragrafen fogas ett nytt 3 mom. som grundar sig på artikel 18.3 i direktivet. Enligt momentet ska i beloppet av påföljdsavgift som påförs en näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften inte beaktas sådana ytterligare omständigheter som inverkar höjande på påföljdsavgiftens belopp och som har kunnat styrkas utgående från övertygande bevis som den näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften har lämnat in.

Momentets tillämpningsområde är avgränsat på så sätt att den näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften ska ha lämnat in övertygande bevis som använts för att styrka ytterligare omständigheter som leder till en höjning av påföljdsavgiftens belopp. Om till exempel B, som ansöker om nedsättning av påföljdsavgiften, lämnar in övertygande bevis för en priskartells varaktighet så att kartellens varaktighet med hjälp av dem kan visas ha varit längre än vad som annars skulle ha kunnat visas, inverkar i fråga om sökande B denna förlängning av kartellverksamhetens varaktighet inte på det belopp av påföljdsavgift som påförs, men nog på beloppet av påföljdsavgift för de övriga näringsidkare som deltagit i kartellverksamheten.

16 §. Villkor för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall. Paragrafen föreslås bli ändrad så att dess innehåll i huvudsak motsvarar den gällande 16 §, men det föreskrivs mer detaljerat än i den gällande 16 § om villkoren för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften. Enligt 15 och 16 § i den gällande konkurrenslagen, Konkurrens- och konsumentverkets riktlinjer för eftergift och artikel 18 i direktivet utesluts inte den som utövat påtryckningar i fråga om en konkurrensöverträdelse ur kretsen av näringsidkare som kan beviljas nedsättning av påföljdsavgiften. Avsikten är inte att ändra detta rättsläge.

Bestämmelsen i 1 mom. 1 punkten grundar sig på artikel 19 a i direktivet och motsvarar i huvuddrag 16 § 1 mom. 1 punkten och 16 § 2 mom. i den gällande lagen. I punkten föreslås bli

föreskrivet att en näringsidkare ska upphöra med sitt deltagande i den misstänkta hemliga kartellen senast omedelbart efter att ha lämnat in sin ansökan enligt 17 § 1 mom. till Konkurrens- och konsumentverket, med undantag för sådant deltagande som enligt Konkurrens- och konsumentverkets åsikt är nödvändigt för att bevara integriteten i utredningen. Fortsatt deltagande i kartellen kan komma i fråga närmast bara när det för tryggande av en inspektion enligt 35 eller 36 § i konkurrenslagen är nödvändigt att näringsidkaren deltar i kartellen. Fortsatt deltagande i en kartell innebär dock inte i allmänhet att sökanden instrueras att fortsätta att genomföra konkurrensbegränsningen i oförändrat skick. Syftet är endast att säkerställa att inspektioner enligt 35 och 36 § lyckas. Bestämmelsen ger Konkurrens- och konsumentverket en möjlighet att instruera sökanden att till exempel inte ändra sitt beteende plötsligt så att de övriga kartellmedlemmarna kan sluta sig till att sökanden kontaktat Konkurrens- och konsumentverket och börjar förstöra handlingar som är väsenliga för utredningen. Fortsatt deltagande förutsätter alltid att Konkurrens- och konsumentverket ger instruktioner om saken, och när instruktioner ges ska Konkurrens- och konsumentverket beakta också de skador som eventuellt drabbar tredje parter vid fortsatt kartellverksamhet. Utan sådana instruktioner från Konkurrens- och konsumentverket får näringsidkaren inte fortsätta att delta i konkurrensbegränsningen.

Bestämmelsen i 2 punkten grundar sig på artikel 19 b i direktivet och motsvarar till sitt innehåll i huvudsak 16 § 1 mom. 2 punkten i den gällande lagen, men punktens ordalydelse ändras så att den blir mer lik ordalydelsen i artikel 19 b i direktivet. Enligt den föreslagna punkten ska näringsidkaren ställa sig till förfogande för äkta, fullständigt, löpande och skyndsamt samarbete med Konkurrens- och konsumentverket från det att ansökan lämnas in till dess att Konkurrens- och konsumentverket har avslutat utredningen mot alla som varit under utredning genom att fatta ett beslut eller göra en framställning till marknadsdomstolen. Med beslut avses till exempel ett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning som Konkurrens- och konsumentverket enligt 9 § i den gällande lagen meddelar efter avslutad utredning. Med framställning till marknadsdomstolen avses en i 12 § i den gällande lagen avsedd framställning till marknadsdomstolen om påföljdsavgift.

Bestämmelsen i 3 punkten grundar sig på artikel 19 c i direktivet och förenar sakinnehållet i den gällande lagens 16 § 1 mom. 3 och 4 punkt med lagens 16 § 3 mom. Enligt punkten ska näringsidkaren före inlämnandet av ansökan inte ha förstört, förfalskat eller undanhållit bevis för den misstänkta hemliga kartellen, eller inte ha avslöjat det faktum att den övervägt att lämna in en ansökan, eller något av innehållet i denna, utom för andra konkurrensmyndigheter. Med andra konkurrensmyndigheter avses i detta sammanhang Europeiska kommissionen, konkurrensmyndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater och konkurrensmyndigheterna i tredjeländer.

I 2 mom. 1–6 punkten föreskrivs om det mer detaljerade innehållet i den samarbetsskyldighet som avses i 1 mom. 2 punkten. Punkterna i momentet grundar sig på artikel 19 b i–v i direktivet. Enligt 1 punkten i momentet ska näringsidkaren utan dröjsmål förse Konkurrens- och konsumentverket med alla relevanta företagsförklaringar samt all relevant information och alla relevanta bevis rörande den misstänkta hemliga kartellen som näringsidkaren besitter eller har tillgång till, särskilt sökandens namn och adress; namnen på alla andra företag som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen; en detaljerad beskrivning av den misstänkta hemliga kartellen, inklusive vilka produkter och territorier kartellen avser samt hur länge och på vilket sätt den misstänkta hemliga kartellen har bedrivit sin verksamhet; samt uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen. Med andra konkurrensmyndigheter avses i likhet med i 1 mom. 3 punkten Europeiska kommissionen, konkurrensmyndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater och konkurrensmyndigheterna i tredjeländer. Enligt 2 punkten ska näringsidkaren fortsatt stå till Konkurrens- och konsumentverkets förfogande för att svara på alla frågor

som kan bidra till fastställandet av faktiska omständigheter. I 3 punkten föreskrivs att näringsidkaren ska se till att dess direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket och göra rimliga ansträngningar för att se till att tidigare direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket. I 4 punkten föreskrivs det att näringsidkaren från det att ansökan lämnas in inte får förstöra, förfalska eller undanhålla relevanta uppgifter eller bevis. I 1 mom. 3 punkten föreskrivs om en skyldighet med motsvarande innehåll som gäller innan ansökan lämnats in. Enligt 5 punkten får näringsidkaren inte avslöja det faktum att ansökan lämnats in, eller något av innehållet i denna, förrän Konkurrens- och konsumentverket har lagt fram ett utkast till beslut eller till en framställning om påföljdsavgift, såvida inte annat överenskommit. En uttrycklig i 5 punkten avsedd annan överenskommelse ska ingå med Konkurrens- och konsumentverket. Enligt 6 punkten ska näringsidkaren förfara på också andra sätt för att bidra till utredningen av den misstänkta hemliga kartellen. Avsikten är att visa att innehållet i det samarbete som näringsidkaren förutsätts bedriva inte regleras utömmade i 1–5 punkten i momentet.

17 §. Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall. Paragrafen föreslås bli ändrad så att den bättre motsvarar kraven i direktivet. Bestämmelserna i de föreslagna 1 och 3 mom. avses bli tillämpade också i fråga om ansökningar enligt 17 a och 17 b §.

Bestämmelsen i 1 mom. motsvarar första meningen i det gällande 1 mom. Det som i det gällande 1 mom. föreskrivs om en frist inom vilken en företagsförklaring, uppgifter och bevis ska lämnas föreskrivs det i fortsättningen om i den nya 17 a §, vilken gäller markeringar.

Bestämmelserna i 2 mom. motsvarar det gällande 2 mom.

Det gällande 3 mom. ersätts med ett nytt 3 mom. som grundar sig på artikel 20 i direktivet. Enligt det nya momentet kan Konkurrens- och konsumentverket ta emot företagsförklaringar skriftligen och muntligen när en näringsidkare ansöker om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften. I momentet föreskrivs att Konkurrens- och konsumentverket på begäran av näringsidkaren skriftligen ska bekräfta att ansökan tagits emot. I en skriftlig bekräftelse ska datumet och klockslaget för mottagande av ansökan nämnas. En skriftlig bekräftelse sker därmed bara på en uttrycklig begäran. Bekräftelsen kan också göras muntligen. Enligt momentet kan näringsidkaren lägga fram företagsförklaringar på finska eller svenska eller på ett sådant officiellt språk i en av Europeiska unionens medlemsstater som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om. Det sannolikaste språk som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden särskilt kommer överens om är engelska, och Konkurrens- och konsumentverket har redan i sin nuvarande praxis tagit emot på engelska avfattade ansökningar när överenskommelse om detta har nåtts med sökanden.

När Konkurrens- och konsumentverket tar emot muntliga företagsförklaringar som avses i 3 mom. ska verket iakttä 20 och 42 § i förvaltningslagen. Enligt 20 § i förvaltningslagen har ett ärende inletts när den handling som avser detta har kommit in till en behörig myndighet eller när ett ärende som får inledas muntligen har framförts och de uppgifter som behövs för att behandlingen av ärendet ska kunna påbörjas har registrerats. Enligt 42 § i förvaltningslagen ska uppgifter om muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende antecknas eller registreras på något annat sätt. Till följd av förvaltningslagens bestämmelser registreras uppgifter också om muntligen framförda företagsförklaringar i samband med att de tas emot, oberoende av om den muntliga företagsförklaringen framförs i samband med att ärendet inleds eller först i ett senare skede.

Bestämmelsen i 4 mom. motsvarar 17 § 4 mom. i den gällande lagen

I 5 mom. görs en teknisk ändring som gäller hänvisningen till 9 §. Med anledningen av ändringen hänvisas det i fortsättningen till beslut om konstaterande av en överträdelse och föreläggande om att upphöra med den och till beslut om åläggande att genomföra en beteendemässig korrigering åtgärd; sådana beslut föreskrivs det om i 9 §. Ändringen grundar sig på de ändringar som föreslås bli gjorda i 9 §. Till momentet fogas också en hänvisning till den nya 9 a §, som gäller strukturella korrigering åtgärder.

Bestämmelsen i 6 mom. motsvarar till sitt innehåll 17 § 6 mom. i den gällande lagen. I den finskspråkiga propositionen har det gjorts en smärre språklig ändring i momentet.

17 a §. Markering för ansökan om befrielse från påföljdsavgift. Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 21 i direktivet. Sakinnehållet i paragrafen motsvarar andra meningen i det gällande 17 § 1 mom., men bestämmelserna om markeringsförfarandet är mer detaljerade än i den gällande regleringen. Begreppet markering som används i paragrafen avser den i konkurrensrätten vedertagna engelskspråkiga termen ”marker”, som motsvarar den i 17 § 1 mom. i den gällande lagen avsedda tidsfrist som Konkurrens- och konsumentverket fastställer för lämnande av den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som avses i 14 §. I enlighet med det nya 3 mom. som föreslås i 17 § kan en näringsidkare lägga fram de i paragrafen avsedda företagsförklaringarna samt ansökan om markering på finska eller svenska eller på ett sådant officiellt språk i en av Europeiska unionens medlemsstater som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om.

Det som föreskrivs i 1 mom. grundar sig på artikel 21.1 och 21.2 i direktivet. Enligt momentet kan Konkurrens- och konsumentverket bevilja näringsidkare en tidsbunden markering för att näringsidkaren ska kunna samla in de företagsförklaringar, uppgifter och bevis som behövs för en i den gällande 14 § avsedd befrielse från påföljdsavgift. Konkurrens- och konsumentverket bestämmer tidsfristens längd. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra en tidsfrist inom vilken en näringsidkare som ansöker om befrielse från påföljdsavgift kan samla in de företagsförklaringar, uppgifter och bevis som behövs för att bevisröskeln ska överstigas samtidigt som näringsidkarens företräde framför andra kartellmedlemmar som ansöker om befrielse från påföljdsavgift tryggas.

Det som föreskrivs i 2 mom. grundar sig på artikel 21.2 i direktivet. I momentet uppräknas de uppgifter som en näringsidkare ska tillhandahålla Konkurrens- och konsumentverket för att få markeringen. Näringsidkaren ska lämna in de av de i momentet uppräknade uppgifterna som är tillgängliga för näringsidkaren. Uppgifter som ska lämnas in är följande: sökandens namn och adress, en motivering till att näringsidkaren gjort en ansökan om befrielse från påföljdsavgift, namnen på alla andra näringsidkare som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen, vilka produkter och territorier kartellen avser, den misstänkta hemliga kartellverksamhetens varaktighet och art samt uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen. Med andra konkurrensmyndigheter som nämns i punkt 6 i förteckningen avses både konkurrensmyndigheterna i andra medlemsstater i Europeiska unionen och konkurrensmyndigheterna i tredjeländer. Uppgifter om vilka andra länder ansökningar har riktats till behövs med tanke på helhetsbilden.

Bestämmelsen i 3 mom. grundar sig på artikel 21.3 i direktivet. Enligt momentet ska alla företagsförklaringar, uppgifter och bevis som näringsidkaren tillhandahållit under markeringens giltighetstid anses ha lämnats in vid den tidpunkt då den inledande begäran gjordes. Den tidpunkt då begäran gjordes avser den tidpunkt då Konkurrens- och konsumentverket tog emot näringsidkarens begäran om erhållande av markering. Enligt förarbetena till den gällande lagen anses

uppgifter som lämnats inom den fastställda fristen ha blivit inlämnade vid den tidpunkt då Konkurrens- och konsumentverket fastställde en frist för sökanden. Det föreslagna 3 mom. ändrar denna tidpunkt så att den är lika med den tidpunkt som anges i artikel 21.3 i direktivet. I praktiken försiggår inlämnandet av begäran om markering, mottagandet av den och fastställandet av tidsfristen inom en kort tidsperiod.

17 b §. Förkortade ansökningar. Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 22 i direktivet. Paragrafens sakinnehåll motsvarar 17 § 3 mom. i den gällande lagen, men bestämmelserna om saken i paragrafen är så som krävs i direktivet påfallande mer detaljerade än i den gällande konkurrenslagen. I den nya paragrafen kvarstår den i det gällande 17 § 3 mom. föreskrivna möjligheten att ta emot förkortade ansökningar i situationer där en näringsidkare i samma ärende har lämnat in en ansökan till den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat. I den finskspråkiga versionen av propositionen används uttrycket täysi hakemus, vilket avser samma sak som det i direktivet använda begreppet täydellinen hakemus. I enlighet med det nya 3 mom. som föreslås i 17 § kan en näringsidkare lägga fram de i paragrafen avsedda företagsförklaringarna på finska eller svenska eller på ett sådant officiellt språk i en av Europeiska unionens medlemsstater som näringsidkaren och Konkurrens- och konsumentverket har kommit överens om.

I 1 mom. föreskrivs att om en näringsidkare har ansökt hos Europeiska kommissionen eller hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljden, antingen genom att ansöka om en markering eller genom att lämna in en fullständig ansökan i samband med samma misstänkta hemliga kartell, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

I förteckningen i 2 mom. anges de uppgifter som ska ingå i en förkortad ansökan. Enligt momentet ska i förkortade ansökningar anges en kort beskrivning av sökandens namn och adress, namn på övriga parter i den misstänkta hemliga kartellen, vilka produkter och territorier kartellen avser, den misstänkta hemliga kartellens varaktighet och art, de medlemsstater där bevisen för den misstänkta hemliga kartellen sannolikt finns, och uppgifter om alla tidigare eller eventuella framtida ansökningar om eftergift som gjorts vid andra konkurrensmyndigheter vad avser den misstänkta hemliga kartellen. Utöver om de uppgifter som ska anges i förkortade ansökningar föreskrivs det i momentet om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att be näringsidkaren förtydliga omständigheter som nämns i förteckningen.

Enligt 3 mom. ska Konkurrens- och konsumentverket ge en näringsidkare som lämnat in en förkortad ansökan tillfälle att lämna in en fullständig ansökan, om kommissionen har informerat om sin avsikt att låta bli att helt eller delvis driva ärendet vidare. I praktiken innebär givandet av tillfälle att Konkurrens- och konsumentverket sätter ut en frist för inlämnande av en fullständig ansökan.

När kommissionen tar emot en fullständig ansökan och nationella konkurrensmyndigheter tar emot förkortade ansökningar vad avser samma misstänkta kartell, ska kommissionen vara huvudsaklig samtalspartner för sökanden. Innan kommissionen har beslutat om huruvida den kommer att gå vidare med ärendet, helt eller delvis, ger den instruktioner till sökanden, bland annat om genomförandet av eventuella andra interna utredningar. Under denna period ska kommissionen på begäran informera de berörda nationella konkurrensmyndigheterna om läget. Om kommissionen har informerat de nationella konkurrensmyndigheterna om sin avsikt att låta bli att helt eller delvis driva ärendet vidare, ges näringsidkaren möjlighet att lämna in fullständiga ansökningar till de berörda nationella konkurrensmyndigheterna.

Enligt momentet ska Konkurrens- och konsumentverket ge en näringsidkare som lämnat in en förkortad ansökan tillfälle att lämna in en fullständig ansökan också när en fullständig ansökan har lämnats in till den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen.

Enligt 4 mom. får Konkurrens- och konsumentverket, om det är nödvändigt för avgränsning av ett ärende eller fördelning av ärenden, begära att näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan innan kommissionen har informerat om sin avsikt att helt eller delvis låta bli att driva ärendet. Begäran kan göras också om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften i enlighet med 1 mom. har sökts endast hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater. Att göra en i momentet avsedd begäran innan kommissionen har informerat om sin avsikt att helt eller delvis låta bli att driva ärendet är möjligt bara under exceptionella omständigheter, eftersom den primära myndighet som är samtalspartner för en näringsidkare i ett ärende som gäller förkortade ansökningar är Europeiska kommissionen när en fullständig ansökan om samma misstänkta kartell har lämnats till denna.

Enligt momentet fastställer Konkurrens- och konsumentverket en rimlig tidsfrist inom vilken en fullständig ansökan ska lämnas in. I momentet konstateras för tydlighetens skull också att det som föreskrivs i momentet inte begränsar näringsidkarens rätt att frivilligt lämna in en fullständig ansökan redan innan Konkurrens- och konsumentverket framställt en begäran om saken.

I 5 mom. föreskrivs det att om Konkurrens- och konsumentverket inte från någon annan näringsidkare har fått en ansökan som gäller samma misstänkta kartell och om den förkortade ansökan uppfyller förutsättningarna enligt 2 mom., ska Konkurrens- och konsumentverket underrätta näringsidkaren om dennes företrädesrätt. Företrädesrätten för näringsidkarens ansökan vid Konkurrens- och konsumentverket bestäms enligt tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan.

I 6 mom. föreskrivs att om näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan inom den tidsfrist som med stöd av 3 eller 4 mom. fastställts av Konkurrens- och konsumentverket, eller frivilligt i ett tidigare skede, ska ansökan anses ha lämnats in vid tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan. En ytterligare förutsättning är dock att den förkortade ansökan avser samma produkter och territorier samt samma varaktighet för den misstänkta hemliga kartellen som den i 1 mom. avsedda till Europeiska kommissionen eller till den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater inlämnade ansökan, vilken kan ha kompletterats.

19 §. Preskription av påföljdsavgiften. Till paragrafen föreslås bli fogade nya 2 och 4 mom. där det föreskrivs om i artikel 29 i direktivet förutsatt tillfälligt upphörande av påföljdsavgiftens preskriptionstid med anledning av utredningsåtgärder som Europeiska kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat genomför samt om preskription av en påföljdsavgift som påförts för överträdelse av en förfarandebestämmelse. Det gällande 1 mom. förblir oförändrat, och det nuvarande 2 mom. blir 3 mom. eftersom nya moment fogas till paragrafen.

Enligt det nya 2 mom. medför åtgärder av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat och kommissionen för att utreda samma konkurrensbegränsning att den i 19 § 1 mom. avsedda preskriptionstiden upphör tillfälligt. Avgörande för att preskriptionstiden tillfälligt ska upphöra att löpa är i enlighet med kraven i artikel 29.1 andra stycket i direktivet den tidpunkt då åtminstone en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som är föremål för utredning har delgetts den första formella utredningsåtgärden. Enligt förarbetena till den gällande konkurrenslagen är exempelvis Konkurrens- och konsumentverkets beslut om förrättande av en inspektion eller Konkurrens- och konsumentverkets begäran om utredning sådana åtgärder av Konkurrens- och konsumentverket som avbryter den i 19 § avsedda preskriptionen. Med formell

utredningsåtgärd avses i detta sammanhang motsvarande åtgärder som i den gällande 19 §. Sådana åtgärder av Konkurrens- och konsumentverket avbryter också en i kommissionens reglering eller i den andra medlemsstatens nationella reglering angiven preskriptionstid i samma ärende. Bestämmelser om preskriptionstider för kommissionens åläggande av påföljder finns i artikel 25 i rådets förordning (EG) nr 1/2003. Med samma ärende avses en annan konkurrensmyndighets utredning av samma förfarande. Mottagandet av näringsidkares ansökningar om eftergift är dock inte en åtgärd som medför att preskriptionstiden tillfälligt upphör att löpa.

I det föreslagna 4 mom. föreskrivs det om preskription av en i 37 a § avsedd påföljdsavgift som påförts för överträdelse av förfarandebestämmelser. Avsikten är att 37 a § ska fogas till konkurrenslagen för att kraven i artikel 13.2 i direktivet ska uppfyllas. Enligt momentet får påföljdsavgift inte påföras med stöd av 37 a §, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom två år från den dag då Konkurrens- och konsumentverket fick kännedom om överträdelser. I momentet föreskrivs också om en ovillkorlig preskriptionstid, som är fem år räknat från överträdelse av förfarandebestämmelsen.

29 §. Företagsförvärv i marknadsdomstolen. I paragrafen föreslås en ändring av teknisk natur till följd av vilken tidsfrister som fastställts för marknadsdomstolen i fortsättningen uttrycks i arbetsdagar i stället för kalendermånader. Angivandet av behandlingsfristen i arbetsdagar motsvarar 26 § i den gällande lagen, där det föreskrivs om Konkurrens- och konsumentverkets behandlingsfrister i samband med företagsförvärv. Tidsfristerna i den paragrafen ändrades från kalendermånader till arbetsdagar genom lag 721/2019, som trädde i kraft den 17 juni 2019.

Den i 1 mom. föreskrivna fristen för behandling i marknadsdomstolen av Konkurrens- och konsumentverkets framställningar om förbud mot företagsförvärv ska i fortsättningen vara 69 arbetsdagar. Marknadsdomstolen ska därmed meddela sitt beslut med anledning av Konkurrens- och konsumentverkets framställning om förbud mot ett företagsförvärv inom 69 arbetsdagar från det att framställningen gjordes.

Den i 2 mom. föreskrivna giltighetstiden för ett förbud mot verkställande av företagsförvärvet ska i fortsättningen vara 23 arbetsdagar. Det i momentet avsedda förbudet mot verkställande av företagsförvärvet förfaller, om marknadsdomstolen inte inom 23 arbetsdagar från det att framställningen gjordes bestämmer något annat.

33 §. Skyldighet att lämna upplysningar. Formuleringarna i 33 § 1 mom. i den gällande konkurrenslagen ändras så, att förutsättningarna för att göra en begäran om information motsvarar kraven i artikel 8 i direktivet. I överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 8 i direktivet får sådana begäranden om information som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 33 § gör inte tvinga mottagarna att erkänna en överträdelse av konkurrensreglerna. Till paragrafen föreslås bli fogade nya 2–4 mom. där det föreskrivs om begäranden om information som krävs i direktivet och som riktas till fysiska personer i syfte att utreda konkurrensbegränsningar, om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att begära information för att utreda sådana överträdelser av förfaranderegler som avses i det föreslagna 37 a § 1 mom. samt om begäranden om information som Konkurrens- och konsumentverket gör på andra medlemsstaters konkurrensmyndigheters vägnar. Det gällande 2 mom. blir 5 mom. eftersom nya 2–4 mom. fogas till paragrafen, och det förblir oförändrat till sitt innehåll. De ändringar av paragrafen eller av konkurrenslagen i övrigt som föreslås i denna proposition ändrar inte sådana regler och principer som hänför sig till advokathemligheten eller till skyddet för juridisk rådgivning. Enligt det gällande 38 § 3 mom. i konkurrenslagen är en näringsidkare inte skyldig att ge Konkurrens- och konsumentverket handlingar som innehåller konfidentiell brevväxling mellan en utomstående juridisk rådgivare och dennas klient. Det i 38 § 3 mom. i konkurrenslagen avsedda skyddet för

konfidentialitet för en advokat och huvudmannen i samband med juridisk rådgivning har bedömts till exempel i högsta förvaltningsdomstolens beslut HFD:2019:98, punkterna 753–765.

Det föreslås att *1 mom.* ändras så, att en förutsättning för skyldigheten att lämna upplysningar i fortsättningen är att Konkurrens- och konsumentverket har gjort en begäran i stället för att ha gett en uppmaning, vilket anges i den gällande formuleringen. Hänvisningen till en begäran som Konkurrens- och konsumentverket gjort anger tydligare än en hänvisning till en uppmaning att skyldigheten att lämna upplysningar uppkommer på basis av en uttrycklig begäran. Ändringen är teknisk till sin natur och har ingen inverkan på vare sig momentets innehåll eller hur det tolkas.

Enligt det nya *2 mom.* ska fysiska personer på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar. Med konkurrensbegränsning avses ett förfarande som strider mot bestämmelserna i 5 och 7 § samt i artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Att momentet fogas till paragrafen grundar sig på artikel 8 i direktivet, enligt vilken nationella administrativa konkurrensmyndigheter ska få begära att varje fysisk person lämnar upplysningar, förutsatt att upplysningarna kan vara relevanta för utredningen av en konkurrensbegränsning. Fysiska personers skyldighet att lämna upplysningar omfattar motsvarande uppgifter och handlingar som den i 33 § 1 mom. i konkurrenslagen angivna skyldigheten för en näringsidkare, en sammanslutning av näringsidkare, en upphandlande enhet, en kommun, en samkommun och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över att lämna upplysningar.

I överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 8 begränsar sig fysiska personers skyldighet att lämna upplysningar till enbart sådana upplysningar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar. Skyldigheten avser därmed inte i 1 mom. nämnda uppgifter som begärs för utredning av konkurrensförhållandena; sådana uppgifter ska lämnas av näringsidkare, en sammanslutning av näringsidkare, en upphandlande enhet, en kommun, en samkommun och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över. Begäranden om information som riktas till fysiska personer kan på grund av den avgränsning som motsvarar artikel 8 inte heller göras för att genomföra tillsyn över företagsförvärv enligt 4 kap. i konkurrenslagen eller tillsyn över förutsättningarna för en jämlik konkurrens enligt 4 a kap.

Enligt artikel 8 i direktivet ska begäranden om information vara proportionerliga. Kravet på proportionalitet är också en del av förvaltningens rättsprinciper som föreskrivs i 6 § i förvaltningslagen. I enlighet med förvaltningens rättsprinciper ska begäranden om information som Konkurrens- och konsumentverket framställer till fysiska personer vara proportionerliga.

Enligt det nya *3 mom.* ska näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av överträdelser som avses i 37 a § 1 mom. Syftet med den skyldighet att lämna upplysningar som föreskrivs i momentet är att säkerställa möjligheten för Konkurrens- och konsumentverket att få alla uppgifter och handlingar som behövs för att visa en misstänkt överträdelse av förfarandereglererna och göra en framställning om påföljdsavgift för överträdelsen.

I det nya *4 mom.* föreskrivs det om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att till Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge uppgifter och handlingar för utredning av om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har underlåtit att följa ett av en annan

medlemsstats konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigering åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande eller har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Momentet grundar sig på artikel 24 i direktivet, där det krävs att medlemsstaterna säkerställer att nationella administrativa konkurrensmyndigheter har befogenhet att utföra inspektioner, göra begäranden om information och genomföra förhör på begäran av andra medlemsstaters konkurrensmyndigheter för att utreda huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har underlåtit att följa den ansökande nationella konkurrensmyndighetens utredningsåtgärder eller beslut. I artikel 24.2 i direktivet hänvisas det till artikel 6 som gäller inspektioner i företags lokaler, artikel 8 som gäller begäranden om information, artikel 9 som gäller förhör, artikel 10 som gäller konstaterande och upphörande av överträdelser, artikel 11 som gäller interimistiska åtgärder och artikel 12 som gäller beslut om åtaganden. Sådana utredningsåtgärder som avses i artikeln är inspektion i affärslokaler, begäranden om information och höranden, och sådana beslut som avses i artikeln är beslut om upphörande av överträdelser, betendemässiga och strukturella korrigering åtgärder, interimistiska förelägganden samt beslut om åtaganden. Till följd av att momentet fogas till paragrafen kan Konkurrens- och konsumentverket i fortsättningen på begäran av till exempel Konkurrensverket i Sverige göra en begäran om information för att utreda huruvida ett beslut om åtagande som meddelats i Sverige har följts. Momentet förpliktar inte Konkurrens- och konsumentverket att uppfylla en begäran från konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, utan Konkurrens- och konsumentverket har rätt att överväga huruvida verket ska uppfylla den begäran som den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet har framställt.

Det nya 4 mom. ger inte Konkurrens- och konsumentverket befogenhet att ålägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar till Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge uppgifter och handlingar för utredning av om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget. Det gäller dock att lägga märke till att Konkurrens- och konsumentverket med stöd av artikel 22 i förordning (EG) nr 1/2003 får företa utöver inspektioner också andra utredningsåtgärder enligt den nationella lagstiftningen på uppdrag av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, och för dess räkning, som krävs för att konstatera om det föreligger en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Det som föreskrivs i 5 mom. motsvarar det gällande 33 § 2 mom.

34 §. Kallelse att höras. Paragrafen föreslås bli ändrad så att den i paragrafen föreskrivna förutsättningen för kallelse att höras motsvarar kraven i artikel 9 i direktivet. Det föreslås också att nya 2 och 3 mom. som grundar sig på artikel 24 i direktivet fogas till paragrafen.

I 1 mom. föreskrivs det om Konkurrens- och konsumentverkets befogenhet att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som kan förfoga över upplysningar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsning. Förutsättningen motsvarar kravet i artikel 9 i direktivet. På motsvarande sätt som i 34 § i den gällande konkurrenslagen föreskrivs det också i det föreslagna 1 mom. om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att protokollföra de svar som verket får. I momentet finns alltså en hänvisning till förvaltningslagen som motsvarar slutet av den gällande 34 §. Hänvisningen innebär bland annat att Konkurrens- och konsumentverket i enlighet med 42 § i förvaltningslagen ska anteckna eller registrera uppgifter om muntligen framförda yrkanden och utredningar som kan inverka på avgörandet i ett ärende.

Med företrädare för näringsidkare eller för sammanslutningar av näringsidkare avses alla personer som utifrån en anställning, ställningsfullmakt eller något annat band kan anses ha en koppling till dem som de företräder. För att nämna ett exempel är de som omfattas av den direktionsrätt som en näringsidkare i egenskap av arbetsgivare har sådana företrädare som avses i bestämmelsen. Om en person som kallas in och hörs inte har en ovan avsedd koppling till dem som avses i bestämmelsen, ska hen anses höra till gruppen ”någon annan” som anges i momentet.

Momentets indelning i företrädare och andra personer är av betydelse därför att det är bara företrädare för näringsidkare och för sammanslutningar av näringsidkare som enligt artikel 16.1 b i direktivet ska kunna föreläggas vite som riktas mot den som de företräder; detta görs för att säkerställa att företrädaren i fråga inställer sig till hörandet. Enligt 46 § 4 mom. i den gällande konkurrenslagen får vite inte föreläggas en fysisk person för fullgörande av skyldigheten enligt 34 §. Inte heller är det i fortsättningen möjligt att förena en med stöd av 34 § utfärdad kallelse som riktats till en fysisk person med vite, och en bestämmelse om detta kvarstår i 46 § 4 mom. i konkurrenslagen.

I det nya 2 mom. föreskrivs så som krävs i artikel 24 i direktivet om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan för att utreda om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande, eller har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information. En förutsättning för att kallas in och höras är att den som kallas in för att höras kan förfoga över upplysningar som behövs för att utreda de överträdelser som nämns i momentet.

I det nya 3 mom. föreskrivs på det sätt som krävs i artikel 24 om rätten för tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat att närvara vid och aktivt delta i hörande under överinseende av tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket. Momentet möjliggör att tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat deltar i hörandet på samma sätt som tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket genom att ställa frågor under Konkurrens- och konsumentverkets överinseende och styrning. Ett i momentet föreskrivet hörande som ordnas på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat kan genomföras till exempel i en situation där en person som ska höras vistas i Finland och kan antas ha upplysningar som är av betydelse med tanke på en konkurrensbegränsning som utreds av konkurrensmyndigheterna i Sverige.

I det föreslagna 3 mom. finns också en passus som motsvarar slutet av 34 § i den gällande konkurrenslagen och säkerställer att Konkurrens- och konsumentverket har rätt att protokollföra de svar som det får vid höranden enligt det nya 2 mom. som ordnas på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar.

35 §. Inspektioner i näringsidkares affärslokaler. Formuleringarna i 1 mom. preciseras så att det i momentet föreskrivs om en rätt för behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket att förrätta alla behövliga inspektioner på de i momentet uppräknade platserna för att övervaka att konkurrenslagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs samt för att bedöma företagsförvärv. Ändringen av momentets ordalydelse grundar sig på ordalydelsen i artikel 6.1 i direktivet, och avsikten med ändringen är inte att ändra tröskeln för inspektioner i förhållande till den gällande regleringen.

Bestämmelsen i 2 mom. förblir oförändrad.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom. där det så som krävs i artikel 24 i direktivet föreskrivs om rätten för tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat förrätta inspektioner i lokaler som avses i 1 mom. för att utreda huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd, åtagande eller interimistiskt föreläggande, eller har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information. Momentet ger Konkurrens- och konsumentverket befogenhet att förrätta inspektion på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, men förpliktar inte till det.

Det som föreskrivs i 4 mom. motsvarar det gällande 3 mom.

Det som föreskrivs i 5 mom. motsvarar i övrigt det gällande 4 mom., men hänvisningen i momentet ändras till en hänvisning till 1–4 mom. med anledning av att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. Genom ändringen möjliggörs så som krävs i direktivet förrättande av fortsatt inspektion också i fråga om inspektioner som förrättas med stöd av det nya 3 mom.

Bestämmelsen i 6 mom. motsvarar det gällande 5 mom.

36 §. Inspektioner i andra lokaler. Formuleringen i 1 mom. ändras så att den motsvarar det som föreskrivs i artikel 7 i direktivet. Det föreslås att ett nytt 4 mom. där det föreskrivs om inspektioner som förrättas på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat fogas till paragrafen. De gällande 4–6 mom. blir 5–7 mom. med anledning av tillägget. De hänvisningar till de tidigare momenten som ingår i det som blir 5–7 mom. ändras så att de motsvarar paragrafens nya uppbyggnad.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att förrättandet av inspektion inte längre förutsätter att överträdelsen är allvarlig. Ändringen grundar sig på artikel 7 i direktivet, enligt vilken det för förrättande av inspektion räcker att rimlig misstanke finns om att sådana handlingar som har samband med föremålet för inspektionen och som kan vara av betydelse för att bevisa en överträdelse av konkurrensreglerna förvaras. För förrättande av inspektion med stöd av 36 § räcker i enlighet med kraven i direktivet i fortsättningen grundad anledning att misstänka en överträdelse av 5 eller 7 § i konkurrenslagen eller av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. motsvarar bestämmelserna i de gällande 2 och 3 mom.

I det nya 4 mom. föreskrivs så som krävs i artikel 24 i direktivet angående rätten för tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket att på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat förrätta inspektion i lokaler som avses i 1 mom. för att utreda huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har överträtt artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget, har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande, eller har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information. Momentet ger Konkurrens- och konsumentverket befogenhet att förrätta inspektion på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat, men förpliktar inte till det. Konkurrens- och konsumentverket har därmed prövningsrätt i fråga om förrättandet av den begärda inspektionen.

Det som föreskrivs i 5 mom. motsvarar i övrigt det gällande 4 mom., men den hänvisning till 1–3 mom. som finns i det gällande 4 mom. ändras till en hänvisning till 1–4 mom. med anledning av att det nya 4 mom. fogas till paragrafen. Till följd av ändringen ska i enlighet med vad som krävs i artikel 7.2 i direktivet tillstånd hos marknadsdomstolen inhämtas i förväg också i fråga om en inspektion som med stöd av 36 § förrättas på begäran av konkurrensmyndigheterna i en annan medlemsstat.

Bestämmelsen i 6 mom. motsvarar i övrigt det gällande 5 mom., men den hänvisning till 1–3 mom. som finns i det gällande 5 mom. ändras till en hänvisning till 1–4 mom. med anledning av att det nya 4 mom. fogas till paragrafen. Genom ändringen möjliggörs förrättande av fortsatt inspektion också i fråga om inspektioner som förrättas på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat. Ändringen grundar sig på det som krävs i artikel 7.3 i direktivet.

Bestämmelsen i 7 mom. motsvarar det gällande 6 mom.

37 §. Förfarandet vid inspektioner. Det föreslås att ändringar i paragrafen görs utifrån artikel 24 i direktivet. Till följd av ändringarna har också tjänstemän vid konkurrensmyndigheter i andra medlemsstater och personer som dessa bemyndigat rätt att få tillträde till lokaler som är föremål för inspektionen och att aktivt biträda Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemän vid inspektionen. Tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten och personer som denna bemyndigat föreslås inte ha några i paragrafen avsedda självständiga inspektionsbefogenheter. Däremot kan de aktivt biträda Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemän vid inspektionen. I 7 mom., vilket fogas till paragrafen, föreskrivs det uttryckligen att tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten och personer som denna har bemyndigat ska stå under Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemäns ledning och överinseende vid förrättande av inspektioner.

Till 1 mom. fogas ett omnämnande av tjänstemän vid en annan medlemsstats konkurrensmyndighet. Med anledning av tillägget ska näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare för inspektioner ge Konkurrens- och konsumentverkets, regionförvaltningsverkets, Europeiska kommissionens och en annan medlemsstats konkurrensmyndighets tjänstemän eller personer som dessa bemyndigat tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. Tillägget medför att tjänstemän vid en annan medlemsstats konkurrensmyndighet också har rätt att under Konkurrens- och konsumentverkets ledning och överinseende granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att konkurrenslagen eller de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs.

Bestämmelserna i 2–5 mom. motsvarar de gällande 2–5 mom.

Till 6 mom. fogas ett omnämnande av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat. Tillägget ger också konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten så som krävs i artikel 24 i direktivet möjlighet att vid förrättandet av inspektioner anlita andra personer som den har bemyndigat därtill.

Det föreslås att ett nytt 7 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet får tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat aktivt biträda Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemän under dessas ledning och överinseende vid förrättande av inspektioner. Momentet möjliggör så som krävs i artikel 24 i direktivet att tjänstemän vid den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet eller personer som har bemyndigats av denna har rätt att delta i en inspektion som med stöd av 35 och 36 § i konkurrenslagen förrättas på begäran av konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten.

37 a §. Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser. Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 13.2 i direktivet, enligt vilken företag och företagssammanslutningar ska kunna påföras effektiva, proportionella och avskräckande sanktionsavgifter på de grunder som uppräknas i artikel 13.2 a–f, dvs. om de underlåter att underkasta sig en inspektion i företagets lokaler, bryter sådana förseglingar som anbringats vid en företagsinspektion, som svar på en fråga som ställs vid företagsinspektionen lämnar ett oriktigt, vilseledande svar eller underlåter eller vägrar att lämna ett fullständigt svar, lämnar oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter som svar på en begäran om information eller inte lämnar uppgifterna inom angiven tidsfrist, underlåter att inställa sig till ett förhör samt underlåter att följa ett beslut om konstaterande av att en konkurrensbegränsning överträds, ett åläggande att upphöra med överträdelsen, ett beslut om korrigerande åtgärder, en interimistisk åtgärd eller åtaganden.

Påförandet av påföljdsavgift förutsätter att överträdelsen så som anges i artikel 13.2 i direktivet är uppsåtlig eller sker av oaktsamhet. Om det nationellt föreskrivs att uppsåt och oaktsamhet är en förutsättning för påförande av påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser, ska begreppen uppsåt och oaktsamhet enligt direktivet tolkas utifrån Europeiska unionens domstols rättspraxis om tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. I Europeiska unionens domstols rättspraxis har uppfyllandet av förutsättningarna kopplats till att företaget inte kunde vara ovetande om eller åtminstone borde ha vetat att dess agerande begränsade konkurrensen oberoende av om företaget visste att det överträdde konkurrensreglerna. Det specificeras inte huruvida de kriterier som framgår av nämnda rättspraxis uppfylls i samband med att förfarandebestämmelser överträds, eftersom överträdelser av förfarandebestämmelser i första hand tryggar genomförandet av konkurrensmyndigheternas utredningar och inte har en lika direkt konkurrensbegränsande verkan som ett förfarande som betraktas som en konkurrensbegränsning.

Unionens allmänna domstol har bedömt uppfyllandet av kriterierna beträffande uppsåt och oaktsamhet i fråga om brytande av försegling (se målet T-141/08 *E.ON Energie*, punkterna 254–262) och vägran att underkasta sig en inspektion (se målet T-272/12 *EPH*, punkterna 38–47 och 56–61). Av domarna i målen går det dock inte att härleda några allmänna kriterier för uppfyllande av villkor som gäller uppsåt och oaktsamhet i fråga om överträdelser av förfarandebestämmelserna. Fastställandet av den närmare innebörden i begreppen uppsåt och oaktsamhet i situationer som uppräknas i artikel 13.2 är något som Europeiska unionens domstols framtida rättspraxis får utvisa.

Påföljdsavgift som avses i paragrafen och vite är i princip inte avsedda att användas i fråga om ett och samma förfarande, men samtidig användning av dem är inte utesluten. Samtidig användning av påföljdsavgift som avses i paragrafen och vite kan vara motiverad till exempel i en situation där en näringsidkare vid vite är förpliktad att besvara en utredningsbegäran från Konkurrens- och konsumentverket och det först i ett senare skede visar sig att de inlämnade uppgifterna varit så pass oriktiga att det på grund av den omständigheten är befogat att påföra också påföljdsavgift.

Regleringen om påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning föreslås bli ändrad för att det ska bli lättare att förutse beloppet av påföljdsavgift. Det ska inte betraktas som en försvårande omständighet som höjer beloppet av påföljdsavgift att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare vägrar att samarbeta med Konkurrens- och konsumentverket eller obstruerar utredningen av konkurrensbegränsningen. Syftet med detta är att säkerställa att det inte är möjligt att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare påförs påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser och att påföljdsavgiften för konkurrensbegränsning höjs på basis av samma förfarande.

Den reglering om ändringssökande som finns i konkurrenslagen föreslås bli ändrad till följd av att lagen om rättegång i förvaltningsärenden trätt i kraft. Ändring i ett beslut om påföljdsavgift som marknadsdomstolen har meddelat får även i fortsättningen sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. I den föreslagna 49 b §, där det föreskrivs om ändringssökande hos högsta förvaltningsdomstolen, föreskrivs uttryckligen att beslut om påföljdsavgifter enligt 37 a § inte får verkställas förrän de har vunnit laga kraft.

En i paragrafen avsedd påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen utgående från en framställning som Konkurrens- och konsumentverket har gjort. Behandlingen i marknadsdomstolen av en framställning om påförande av påföljdsavgift är inte avsedd att vara beroende av huruvida marknadsdomstolen behandlar någon framställning om den konkurrensbegränsning i samband med vars utredning den överträdelse av en förfaranderegler som ligger till grund för framställningen om påföljdsavgift har skett. Detta är motiverat därför att förfaranderegler kan överträdas också i samband med utredning av sådana konkurrensbegränsningar för vars del Konkurrens- och konsumentverket inte gör någon framställning till marknadsdomstolen. Den framställning om påförande av påföljdsavgift som avses i paragrafen kan emellertid behandlas också samtidigt med det därtill anknyttande konkurrensbegränsningsärendet, om ärendena är anhängiga samtidigt vid marknadsdomstolen. Bestämmelser om preskription för påföljdsavgift finns i lagens 19 §.

Enligt 1 mom. kan Konkurrens- och konsumentverket göra en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare för överträdelser som nämns i en förteckning i momentet, fränsett de fall då överträdelserna måste betraktas som obetydliga eller påförandet av påföljdsavgift annars är att betrakta som obefogat. I momentet åläggs Konkurrens- och konsumentverket ingen skyldighet att göra en framställning om påförande av påföljdsavgift för de överträdelser som nämns i förteckningen, utan verket har prövningsrätt i fråga om görandet av framställning. Påförandet av påföljdsavgift förutsätter att överträdelserna begåtts uppsåtligt eller av oaktsamhet. I enlighet med bestämmelserna i direktivet bör begreppen uppsåt och oaktsamhet tolkas utifrån Europeiska unionens domstolars rättspraxis.

Enligt momentet ska påföljdsavgift inte påföras, om överträdelserna måste betraktas som obetydliga eller påförandet av påföljdsavgift annars är att betrakta som obefogat. Grunden för att utesluta obetydliga överträdelser ur bestämmelsens tillämpningsområde är att det i direktivet förutsätts att påföljdsavgiften är proportionerlig och att bedömningen stämmer överens med den bedömning som görs med stöd av 12 § i konkurrenslagen. Eftersom påföljdsavgiften enligt vad som föreskrivs i direktivet ska bestämmas i förhållande till näringsidkarens globala omsättning och beloppet därmed kan vara påfallande stort kan en påföljdsavgift som påförs för en obetydlig överträdelse stå i strid med kravet på proportionalitet. I vissa fall kan det också vara obefogat att påföra påföljdsavgift.

På grund av förbudet mot dubbelbestraffning kan påföljdsavgift som avses i paragrafen inte påföras i situationer där ett straffrättsligt förfarande har inletts eller en dom redan har meddelats i fråga om samma förfarande. Förbudet mot dubbelbestraffning kommer dock i princip inte i fråga beträffande de förfaranden som avses i paragrafen, eftersom straffansvar för en juridisk person sannolikt inte kan komma i fråga i de situationer som avses i paragrafen.

När det bedöms huruvida en påföljdsavgift ska anses vara obefogad så som avses i momentet bör uppmärksamhet ägnas också åt den förfaranderegler som överträtts och innehållet i den. Om till exempel uppgifter som lämnats varit oriktiga eller ofullständiga därför att begäran om information har lämnat rum för tolkning eller varit oklar när det gäller vilka uppgifter som avsetts, kan det vara obefogat att påföra påföljdsavgift.

Förteckningen i momentet upptar sex punkter där det föreskrivs om de förutsättningar utifrån vilka en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare kan påföras påföljdsavgift. De förutsättningar som anges i punkterna i förteckningen motsvarar förutsättningarna i artikel 13.2 a–f i direktivet. Förutsättningarna för påförande av påföljdsavgift är på motsvarande sätt som i direktivet begränsade till att gälla enbart situationer där konkurrensbegränsningar begås. Med konkurrensbegränsningar avses överträdelser av 5 och 7 § samt av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Med stöd av den föreslagna 37 a § är det inte möjligt att påföra påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser som begåtts i samband med tillsyn över företagsförvärv eller konkurrensneutralitet.

Enligt 1 punkten i förteckningen kan påföljdsavgift påföras, om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare motsätter sig en inspektion som ska förrättas enligt 35 § för utredning av en konkurrensbegränsning. Punkten grundar sig på artikel 13.2 a. Påföljdsavgift kan därmed inte påföras i en situation där en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare motsätter sig en inspektion i affärslokaler enligt 35 § i konkurrenslagen som ska förrättas för bedömning av företagsförvärv eller en inspektion i andra lokaler, dvs. genomsökning av bostäder, enligt 36 § som ska förrättas för utredning av en konkurrensbegränsning. Att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som är föremål för en inspektion motsätter sig inspektionen avser alla slag av förfaranden genom vilka den strävar efter att hindra, störa eller fördröja personer som med stöd av 35 § förrättar en inspektion. Som exempel på detta kan nämnas att de som förrättar inspektion hindras från att få tillträde till lokaler som ska inspekteras och att de inte ges lösenord som behövs för att elektroniska handlingar och uppgifter som den som är föremål för inspektionen har i sin besittning ska bli tillgängliga. Unionens allmänna domstol ansåg i målet T-272/12 *EPH* att den omständigheten att en person med nyckelposition inom bolaget erhöll åtkomst till sitt e-postkonto efter att kommissionens tjänstemän hade blockerat kontot för att förrätta inspektion utgjorde vägran att underkasta sig inspektion.

Enligt 2 punkten i förteckningen kan påföljdsavgift påföras med anledning av att en försegling som med stöd av 37 § 3 mom. i konkurrenslagen anbringats i samband med utredning av en konkurrensbegränsning har brutits. Punkten grundar sig på artikel 13.2 b i direktivet. Ordalydelsen i punkten är sådan att bestämmelsen inte gäller enbart förseglingar som tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket har anbringat utan så som krävs i direktivet omfattar också förseglingar som anbringats av tjänstemän vid Europeiska kommissionen och tjänstemän som bemyndigats av kommissionen och de nämnda myndigheterna.

I 3 punkten i förteckningen möjliggörs påförandet av påföljdsavgift i en situation där en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare inte rättar eller kompletterar en oriktig, vilseledande eller ofullständig utredning som getts på en med stöd av 37 § 3 mom. gjord begäran som framställts i samband med en inspektion enligt 35 § för att utreda en konkurrensbegränsning, eller inte lämnar in en begärd utredning. Punkten grundar sig på artikel 13.2 c i direktivet. Den är tillämplig på situationer där en näringsidkare via till exempel en med stöd av 39 § 2 mom. i förvaltningslagen avfattad inspektionsberättelse över inspektionen får kännedom om att en företrädare för näringsidkaren i sitt svar har lämnat myndigheten oriktiga, vilseledande eller ofullständiga uppgifter. Den i punkten avsedda skyldigheten att rätta uppgifter uppkommer först när näringsidkaren uttryckligen ges tillfälle att ta del av eller yttra sig om handlingar av vilka en oriktig, vilseledande eller ofullständig uppgift framgår.

Enligt 4 punkten i förteckningen kan påföljdsavgift påföras när oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter lämnas vid besvarandet av en med stöd av 33 § 1 mom. i konkurrenslagen gjord begäran om information för utredande av en konkurrensbegränsning eller när de begärda

uppgifterna inte lämnas inom den tid som Konkurrens- och konsumentverket enligt 33 § i förvaltningslagen satt ut. Punkten grundar sig på artikel 13.2 d i direktivet. Påföljdsavgift ska inte påföras om överskridningen av en tidsfrist är obetydlig, utan bestämmelsen är i första hand avsedd för situationer där en näringsidkare utan grund vägrar att lämna uppgifter eller fördröjer lämnandet av dem på ett sätt som äventyrar Konkurrens- och konsumentverkets utredningsverksamhet eller iakttagandet av lagstadgade tidsfrister.

Med det i 3 och 4 punkten i förteckningen använda begreppet oriktig utredning / oriktig uppgift avses information som inte stämmer och som gäller till exempel en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare, dess verksamhet eller den marknad som granskas. Med ofullständiga uppgifter avses åter information som till någon del är bristfällig eller otillräcklig och som till sin faktiska betydelse är jämförbar med lämnande av osann uppgift. I fråga om uppgiftens ofullständighet är det också möjligt att ofullständigheten kan framgå först en tid efter att Konkurrens- och konsumentverket har fått uppgiften.

Både oriktiga och ofullständiga uppgifter kan också vara vilseledande. I 3 och 4 punkten i förteckningen avses dock också uppgifter som i sig är korrekta och fullständiga men som av någon annan orsak är vilseledande. Det är till exempel fråga om situationer där uppgifter som lämnas till Konkurrens- och konsumentverket och som presenteras i ett visst sammanhang ger en sådan bild av någon relevant omständighet som inte stämmer överens med fakta.

När det bedöms huruvida inlämnade uppgifter är oriktiga, ofullständiga och vilseledande är det nödvändigt att beakta också innehållet i de frågor som Konkurrens- och konsumentverket har ställt och i de begäranden om information som verket har gjort. Frågor och begäranden om information ska vara noggrant specificerade och tydliga, och vad innehållet beträffar ska de vara rimliga. Också tidsfristen för inlämnande av uppgifter som begärts ska vara rimlig med avseende på den som begäran om information riktas till.

En förutsättning för påförande av påföljdsavgift är att de uppgifter som avses i 3 och 4 punkten är oriktiga, ofullständiga eller vilseledande i väsentlig utsträckning. Det innebär att de ska vara relevanta för Konkurrens- och konsumentverkets utredningar och påverka utförandet av utredningarna. Med uppgifter avses endast befintliga uppgifter och verifierbara fakta, inte till exempel inofficiella bedömningar eller åsikter vars riktighet inte går att verifiera.

Bestämmelser om näringsidkares skydd mot självkriminalisering, dvs. rätten att inte erkänna sig skyldig till en överträdelse av konkurrenslagen, finns i 38 § 3 mom. i konkurrenslagen. I tredje meningen i momentet föreskrivs att när en näringsidkare besvarar de frågor som Konkurrens- och konsumentverket ställt kan näringsidkaren inte åläggas att erkänna att näringsidkaren gjort sig skyldig till ett brott mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I förarbetena till lagen konstateras att enligt den rättspraxis som tillämpas i samband med EU-domstolarnas undersökning av konkurrensärenden är den som är föremål för en utredning inte skyldig att ge sådana svar på frågor som skulle innebära ett erkännande av en överträdelse av konkurrensreglerna. Till följd av skyddet mot självkriminalisering är det inte möjligt att med stöd av 1 mom. 3 och 4 punkten i den föreslagna 37 a § påföra påföljdsavgift när underlåtelsen att svara har berott på skyddet mot självkriminalisering.

I 5 punkten i förteckningen föreskrivs det att en förutsättning är att en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare inte inställer sig till ett hörande enligt 34 § i konkurrenslagen som hänför sig till utredningen av en konkurrensbegränsning. Punkten grundar sig på artikel 13.2 e. En i punkten avsedd företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare kan även vara en annan fysisk person än en företrädare som avses i 2 kap. 6 § 3 mom. i lagen angående rättighet att idka näring (122/1919). På motsvarande

sätt som när det gäller viten är det inte möjligt att påföra påföljdsavgift i en situation där en person som kallats in för att höras är en tidigare anställd hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare. I direktivet krävs inte heller att det ska vara möjligt att påföra påföljdsavgift på den grunden att oriktiga eller vilseledande uppgifter lämnats vid hörande.

Den förutsättning som anges i 6 punkten i förteckningen är att ett beslut om konstaterande av en konkurrensbegränsning och ett föreläggande om att den ska upphöra, ett beslut om en betendemässig eller strukturell korrigerande åtgärd, ett interimistiskt föreläggande eller ett beslut om åtagande inte har följts. Punkten grundar sig på artikel 13.2 f, där det hänvisas till artikel 10 som gäller konstaterande och upphörande av överträdelser, artikel 11 som gäller interimistiska åtgärder och artikel 12 som gäller beslut om åtaganden.

I 2 mom. föreskrivs om uppskattning av påföljdsavgiftens storlek och om ett maximibelopp. I direktivet saknas detaljerade bestämmelser om dessa. De krav som anges i direktivet är att påföljdsavgifter för överträdelse av förfarandebestämmelser ska vara effektiva, proportionella och avskräckande, varutöver de ska bestämmas i proportion till den globala totala omsättningen för den som begått överträdelsen.

Enligt momentet ska det vid bestämmandet av påföljdsavgiftens storlek göras en helhetsbedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning samt det klandervärda i överträdelsen. Vid uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift ska det uppmärksammas bland annat hur omfattande överträdelsen av förfarandebestämmelsen är. Exempelvis i fråga om 4 punkten i det föreslagna 1 mom. gäller det att bedöma huruvida det är fråga om en enskild ofullständig, oriktig eller vilseledande uppgift som lämnats som svar på en begäran om information som gjorts med stöd av 33 § i konkurrenslagen eller en uppgift som inte lämnats, eller huruvida det är fråga om en mer omfattande uppgiftshelhet. Det klandervärda i överträdelsen av förfarandebestämmelsen påverkas av bland annat den fördel som eftersträvas genom överträdelsen, de negativa konsekvenserna för Konkurrens- och konsumentverkets utredningsverksamhet, de negativa konsekvenserna för andra marknadsaktörer samt om näringsidkaren tidigare har påförts påföljdsavgift för liknande beteende. Som en faktor som ökar det klandervärda i överträdelsen beaktas därmed vid sidan av övriga faktorer att överträdelsen av en förfarandebestämmelse upprepas.

Den helhetsbedömning som ska tillämpas när påföljdsavgiften bestäms motsvarar i huvudsak helhetsbedömningen av beloppet av påföljdsavgifter som påförs med stöd av 12 § i konkurrenslagen. Skillnaden är dock att överträdelsens varaktighet inte nämns explicit som en omständighet som ska beaktas vid helhetsbedömningen, eftersom varaktigheten inte spelar en lika stor roll som vid den helhetsbedömning av påföljdsavgift som ska påföras som görs i enlighet med 12 §. Exempelvis längden på den tid under vilken en uppgift som begärts inte har lämnats blir dock beaktad som en del av bedömningen av överträdelsens omfattning och det klandervärda i den. En påföljdsavgift som grundar sig på överträdelse av en förfarandebestämmelse kopplas emellertid inte till utfallet av ett konkurrensbegränsningsärende som eventuellt anknyter till saken. Detta är ändamålsenligt därför att det inte nödvändigtvis är så att en näringsidkare som överträtt en förfarandebestämmelse har gjort sig skyldig till en konkurrensbegränsning eller ens är föremål för misstanke om en konkurrensbegränsning.

I momentet föreslås det bli föreskrivet att påföljdsavgiftens maximibelopp är en procent av den totala globala omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken Konkurrens- och konsumentverket meddelar sin framställning om påföljdsavgift för den som är skyldig till överträdelsen. Bestämmelsen grundar sig på artikel 13.2 i direktivet, enligt vilken påföljdsavgift för överträdelse av en förfarandebestämmelse ska bestämmas i förhållande till den totala globala

omsättningen för den näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som begått överträdelsen. Taket för maximibeloppet motsvarar regleringen i artikel 23 i förordning (EG) nr 1/2003, enligt vilken kommissionen för överträdelse av förfaranderegler som anges i förordningen får ålägga böter på upp till 1 procent av föregående räkenskapsårs omsättning.

I 3 mom. föreslås det bli föreskrivet om det förfarande som ska tillämpas när påföljdsavgift påförs. Enligt momentet ska beslut om påförande av påföljdsavgift fattas av marknadsdomstolen på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Förfarandet är likadant som det i 12 § föreskrivna förfarandet för påförande av påföljdsavgift, och marknadsdomstolen har därmed prövningsrätt när det gäller att besluta huruvida den påför en påföljdsavgift som Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning om eller inte. Marknadsdomstolen kan också påföra påföljdsavgift till ett belopp som avviker från Konkurrens- och konsumentverkets framställning. Att marknadsdomstolen är den instans som påför påföljdsavgift innebär att de grunder för påförande av påföljdsavgift som Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om blir föremål för en rättslig bedömning innan påföljdsavgift påförs. Det föreslagna förfarandet kan anses vara bättre med avseende på företagens rättsskydd än alternativet att Konkurrens- och konsumentverket självständigt skulle kunna påföra påföljdsavgift. Enligt 38 § 4 mom. i konkurrenslagen har en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare rätt att bli hörd innan Konkurrens- och konsumentverket med stöd av den föreslagna 37 a § gör en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift. Enligt momentet påförs påföljdsavgiften för betalning till staten.

Enligt 4 mom. kan påföljdsavgift påföras också en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang. Syftet med momentet är att säkerställa att påföljdsavgift för överträdelse av förfaranderegler inte är möjlig att undgå genom ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang som genomförs efter överträdelsen. Momentet grundar sig på artikel 13.5 i direktivet, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att begreppet företag tillämpas för ändamålet att påföra moderbolag och rättsliga och ekonomiska efterträdare till företag sanktionsavgifter.

38 a §. *Rätten för den som är under utredning att ta del av vissa handlingar samt begränsningar av informationsanvändning.* Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 31 i direktivet.

Enligt 1 mom. har endast den som är under utredning, för att kunna utöva sin rätt att försvara sig, rätt att ta del av innehållet i en företagsförklaring och en förlikningsinlägga som lämnats för erhållande av befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften. I överensstämmelse med artikel 31.3 i direktivet kan tillgång till de uppgifter som avses i momentet beviljas endast dem som utreds av Konkurrens- och konsumentverket och endast för att dessa ska kunna utöva sin rätt till försvar.

Vid lämnandet av uppgifter som avses i momentet ska 4 kap. i offentlighetslagen, där det föreskrivs om utlämnande av uppgifter ur en handling, iakttas. I det fallet att Konkurrens- och konsumentverket vägrar att lämna ut en företagsförklaring till en part får parten söka ändring i beslutet i enlighet med offentlighetslagens bestämmelser om ändringssökande.

Begreppet företagsförklaring är detsamma som i 14 § i konkurrenslagen, där begreppet infördes i samband med det nationella genomförandet av direktiv 2014/104/EU (skadeståndsdirektivet). Enligt förarbetena till införandet (RP 83/2016 rd) är avsikten att begreppet företagsförklaring ska tolkas i enlighet med artikel 2.16 i skadeståndsdirektivet. Enligt artikeln avses med förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet (leniency statement), dvs. företagsförklaring, en muntlig eller skriftlig redogörelse som lämnas av ett företag eller en fysisk person, eller för ett

företags eller en fysisk persons räkning, till en konkurrensmyndighet, eller en uppteckning av denna, med beskrivning av vad det företaget eller den fysiska personen vet om en kartell och företagets eller personens roll i denna, och som utarbetats särskilt för att lämnas in till konkurrensmyndigheten för att denna ska bevilja befrielse från eller nedsättning av sanktionsavgifter inom ramen för ett eftergiftsprogram; detta omfattar inte redan befintlig information. I skadeståndsdirektivet avses med förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet endast förklaringar som lämnats i kartellfall.

Begreppet förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet som används i skadeståndsdirektivet motsvarar begreppsmässigt den förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet som avses i punkt 17 i förteckningen i artikel 2.1 i ECN+-direktivet. Det i konkurrenslagen använda begreppet företagsförklaring avser samma sak som begreppet förklaring inom ramen för eftergiftsprogrammet, vilket används i artikel 2.16 i skadeståndsdirektivet och i punkt 17 i förteckningen i artikel 2.1 i ECN+-direktivet.

Enligt 4 kap. 16 § 1 mom. i offentlighetslagen kan uppgifter lämnas ut ur en myndighetshandling muntligen eller så att handlingen läggs fram för påseende och kopiering eller får avlyssnas hos myndigheten eller så att en kopia eller en utskrift av den lämnas ut. I praktiken har Konkurrens- och konsumentverket vid utlämnandet av uppgifter som ingår i företagsförklaringar tillämpat det s.k. showroom-förfarandet där den som är under utredning ges möjlighet att ta del av uppgifterna i en företagsförklaring i Konkurrens- och konsumentverkets lokaler. Motsvarande förfarande avses bli tillämpat också i fortsättningen i fråga om uppgifterna i företagsförklaringar. Förfarandet vid lämnande av uppgifter är avsett att även i fortsättningen motsvara regleringen i 4 kap. i offentlighetslagen.

Med den förlikningsinlägga som anges i momentet avses i överensstämmelse med punkt 18 i förteckningen i artikel 2.1 i direktivet en frivillig redogörelse från ett företag, eller för ett företags räkning, till en konkurrensmyndighet, i vilken företaget medger eller avstår från att bestrida sitt deltagande i en överträdelse av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget eller nationell konkurrensrätt, och sitt ansvar för denna överträdelse, vilken har utarbetats särskilt för att göra det möjligt för konkurrensmyndigheten att tillämpa ett förenklat eller påskyndat förfarande.

I 2 mom. föreskrivs om rätten för den som är under utredning att använda uppgifterna i de i 1 mom. avsedda företagsförklaringarna och förlikningsinlägorna för att utöva sin rätt att försvara sig vid en domstol. Enligt artikel 31.4 i direktivet är förutsättningar för informationsanvändning för det första att ett ärende som behandlas vid en domstol är direkt knutet till det ärende i vilket tillgång till handlingarna har beviljats. För det andra är en förutsättning att det ärende som behandlas gäller fördelningen mellan dem som deltagit i överträdelsen av en påföljdsavgift som solidariskt påförts på grund av att 5 § i konkurrenslagen eller artikel 101 i EUF-fördraget överträtts; ett beslut där en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget konstateras eller sökande av ändring i ett sådant beslut; eller en framställning av Konkurrens- och konsumentverket som gäller en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget.

I 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i artikel 31.5 om förbud för den som är under utredning att som bevis vid domstolar använda i punkten angiven information som Konkurrens- och konsumentverket har samlat in under sina utredningar innan Konkurrens- och konsumentverket har avslutat sitt förfarande mot alla som varit under utredning. Bestämmelsen i 1 punkten i momentet grundar sig på artikel 31.5 a, och enligt den omfattar det i momentet angivna förbudet mot informationsanvändning svar som andra fysiska eller juridiska personer har gett på en av Konkurrens- och konsumentverket framställd begäran om information eller information som ingår i annat material som de fysiska eller juridiska personerna i fråga har tagit fram särskilt för

konkurrensmyndighetens förfarande. Bestämmelsen i 2 punkten i momentet grundar sig på artikel 31.5 b, och enligt den omfattar förbudet mot informationsanvändning information som ingår i ett beslutsutkast som Konkurrens- och konsumentverket utarbetat eller i något annat material som Konkurrens- och konsumentverket under sitt förfarande har sammanställt och överlämnat till parterna. I 3 punkten utsträcks förbudet till att gälla också förlikningsinlagor som återkallats, i överensstämmelse med artikel 31.5 c.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om de i artikel 31.6 i direktivet angivna förutsättningarna för utbyte av företagsförklaringar mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter. Enligt momentet kan företagsförklaringar bytas i enlighet med artikel 12 i tillämpningsförfordningen. En förutsättning är dessutom att den näringsidkare som lämnat företagsförklaringen har gett sitt samtycke eller att både den mottagande konkurrensmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket har fått en ansökan om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften av samma sökande avseende samma överträdelse och sökanden inte kan återta den information som lagts fram för den mottagande konkurrensmyndigheten.

40 §. Utlämnande av handlingar till konkurrensmyndigheterna i ett annat land. Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 3 mom., som grundar sig på sista meningen i artikel 24.2 i direktivet. Enligt momentet ska Konkurrens- och konsumentverket ha rätt att utbyta information med en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat. I momentet nämns också möjligheten att använda information som utbyts som bevis, med förbehåll för de skyddsåtgärder som fastställs i artikel 12 i tillämpningsförfordningen. Enligt artikel 12.1 i tillämpningsförfordningen ska kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget vara behöriga att till varandra översända all information om faktiska eller rättsliga omständigheter, även konfidentiella uppgifter, och att använda dem som bevisning. Enligt artikel 12.2 ska information som utbyts endast användas som bevisning i syfte att tillämpa artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och beträffande den sakfråga för vilken den inhämtades av den översändande myndigheten. Om emellertid nationell konkurrensrätt tillämpas på samma ärende och parallellt med gemenskapens konkurrensrätt samt inte leder till ett annorlunda resultat, kan den information som utbyts enligt artikeln också användas vid tillämpningen av nationell konkurrensrätt. Enligt artikel 12.3 kan information som utbyts enligt punkt 1 i artikeln endast användas som bevismedel för att ålägga fysiska personer påföljder om 1) det i den översändande myndighetens lagstiftning förutses påföljder av liknande slag i samband med överträdelser av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget eller 2) informationen har inhämtats på ett sätt som respekterar samma nivå av skydd av fysiska personers rätt till försvar som föreskrivs enligt de nationella bestämmelser som gäller för den mottagande myndigheten. I detta fall får den mottagande myndigheten dock inte använda den utbytta informationen för att utdöma frihetsstraff.

5 a kap. Gränsöverskridande delgivning och verkställighet i medlemsstaterna

Till konkurrenslagen föreslås bli fogat ett nytt 5 a kap., som innehåller de på kraven i artiklarna 24–28 i direktivet grundade nya 44 och 44 a–44 d § vilka gäller gränsöverskridande delgivning och verkställighet. Den föreslagna regleringen behöver dock inlemmas i konkurrenslagen därför att de konkurrensrättsliga processbestämmelserna och processprinciperna inte har förenhetligats i Europeiska unionens medlemsstater, och den gällande lagstiftningen och avtalen om erkännande av beslut som andra medlemsstaters domstolar har fattat är inte tillräckliga i konkurrensbegränsningsärenden som gäller överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget. Med anledning av att kapitlet fogas till lagen ersätts den gällande 44 §, som gäller överklagande, med de nya 49 a och 49 b §. Med avvikelse från den gällande regleringen är regleringen om ändringssökande i fortsättningen uppdelad på två olika paragrafer, vilka fogas till 6 kap. i konkurrenslagen.

44 §. Delgivning över Europeiska unionens medlemsstaters gränser. Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 25 i direktivet. En begäran om gränsöverskridande delgivning gäller fall som uppfyller handelskriteriet, och en begäran om delgivning kan inkomma i olika steg i konkurrensprocessen men det är dock alltid fråga om ett fall som artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget tillämpas på. Det innebär att en gränsöverskridande delgivning förutsätter att handelskriteriet är uppfyllt. Uppfyllandet prövas i varje enskilt fall.

I 1 mom. föreskrivs om en skyldighet för Konkurrens- och konsumentverket att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat och på dess vägnar utföra delgivningar, när den begäran som framställts uppfyller förutsättningarna enligt 44 b §. En förutsättning för den delgivningsskyldighet som avses i momentet är att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har gjort en begäran. Konkurrensmyndigheten ska begära delgivning, även om någon annan än konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten är skyldig att utföra delgivningen. Delgivningssamarbetet försiggår mellan medlemsstaternas konkurrensmyndigheter via det datatekniska system som ECN-nätverket förfogar över, även om de nationella konkurrensmyndigheterna inte i första hand förpliktas i den nationella lagstiftningen att sköta delgivningen.

I förteckningen i momentet föreskrivs om vad delgivningsskyldigheten omfattar. Enligt 1 punkten i förteckningen ska skyldigheten omfatta de preliminära invändningarna mot den påstådda överträdelsen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget och de beslut som fattats med tillämpning av dessa artiklar. De preliminära invändningar som avses i punkten motsvarar Konkurrens- och konsumentverkets utkast till framställning i det misstänkta konkurrensbegränsningsärendet. Delgivningsskyldigheten kan också omfatta andra handlingar med anknytning till konkurrensprocessen som hänför sig till tillämpning av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget, till exempel handlingar som rör interimistiska förelägganden. Delgivningen ska göras så som i lagstiftningen i Finland föreskrivs om delgivning, när den ansökande konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten har lämnat de uppgifter som nämns i 44 b §.

I 2 mom. föreskrivs att Konkurrens- och konsumentverket tillämpar förvaltningslagen vid delgivning enligt paragrafen. I praktiken sänder Konkurrens- och konsumentverket i regel till parten per post mot mottagningsbevis den handling som ska delges. Också i fråga om delgivningar som utförs med stöd av 44 § kan Konkurrens- och konsumentverket delge den andra medlemsstatens konkurrensmyndighets meddelande om invändningar eller någon annan handling per post mot mottagningsbevis eller på något annat sätt som föreskrivs i förvaltningslagen.

I 3 mom. föreskrivs om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att sända en begäran om delgivning till en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i situationer där delgivning behövs med stöd av den nationella lagstiftningen.

44 a §. Verkställighet över Europeiska unionens medlemsstaters gränser. I paragrafen föreslås det bli föreskrivet om samarbete mellan medlemsstaterna vid verkställighet av påföljdsavgifter, böter och viten. Paragrafen grundar sig på artikel 26 i direktivet. En eventuell begäran om verkställighet på en annan medlemsstats konkurrensmyndighets vägnar i ett konkurrensbegränsningsärende som uppfyller handelskriteriet kan komma i fråga först när ett ärende om överträdelse av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget har vunnit laga kraft i den ansökande medlemsstaten. En ytterligare förutsättning är att verkställigheten trots försök inte har lyckats i den ansökande medlemsstaten eftersom tillgångarna är otillräckliga. I enlighet med artikel 11 har kommissionen och de övriga medlemsstaterna vid den konkurrensrättsliga processens inledande underrättats om det beslut som begäran om verkställighet grundar sig på. Dessutom har kommissionen kunnat kommentera beslutsutkastet innan beslutet har fattats i den ansökande medlemsstaten i enlighet med dennas nationella regler, liksom också besvaren över beslutet och verkställigheten.

Med böter och påföljdsavgifter avses påföljder som ålagts i medlemsländernas konkurrensrättsliga processer. Påföljdsavgifter som påförs med stöd av konkurrenslagen motsvarar böter som föreläggs i en konkurrensrättslig process. Med viten avses viten enligt artikel 16 i direktivet. Vid verkställigheten i Finland av i paragrafen avsedda påföljdsavgifter som påförts och böter och viten som förelagts i en annan medlemsstat ska lagen om verkställighet av skatter och avgifter iakttas.

I 1 mom. föreskrivs att Konkurrens- och konsumentverket efter att ha säkerställt att en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b § ska godkänna begäran för verkställighet. I det beslut som Konkurrens- och konsumentverket fattar är det fråga endast om att verket konstaterar att begäran uppfyller de föreskrivna förutsättningarna, så att Rättsregistercentralen kan börja verkställa det i den andra medlemsstaten fattade beslut som nämns i ansökan. Det är inte fråga om en åtgärd för identifiering, komplettering eller ersättande av det i den andra medlemsstaten fattade beslut om påföljdsavgift, böter eller vite som begäran avser utan om utredning av de i direktivet angivna förutsättningarna för verkställighet.

Utöver förutsättningarna enligt 44 b § i konkurrenslagen förutsätter uppkomsten av den skyldighet som anges i momentet också att de ytterligare förutsättningar som uppräknas särskilt i momentet är uppfyllda. Den första ytterligare förutsättningen är att rimliga ansträngningar har gjorts för att verkställa beslutet i den medlemsstat som begärt verkställighet. Den andra ytterligare förutsättningen är att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte haft tillräckliga tillgångar i den medlemsstat som framställt begäran. Den tredje ytterligare förutsättningen är att den näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som beslutet som ska verkställas är riktat till har tillgångar i Finland.

Enligt 2 mom. har Konkurrens- och konsumentverket rätt att till en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat rikta en begäran motsvarande en i 1 mom. avsedd begäran om verkställighet av sådana beslut om påföljdsavgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

I 3 mom. föreskrivs om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att för verkställighet godkänna en begäran om verkställighet som uppfyller kraven i 44 b § med undantag för kravet på att rimliga ansträngningar har gjorts för att verkställa beslutet, när begäran gäller beslut om påföljdsavgift, böter eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats av konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten. Även i fråga om begäranden som avses i 3 mom. ska Konkurrens- och konsumentverket säkerställa att de i 44 b § föreskrivna förutsättningarna är uppfyllda innan verket fattar ett beslut där begäran godkänns. En förutsättning är också att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte är etablerad i den medlemsstat som framställt begäran och att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har tillgångar i Finland. Ingen skyldighet att godkänna begäran ska föreligga, men för att godkännande ska kunna ske ska konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstat som framställt begäran lämna de uppgifter som förutsätts i 44 b §, med undantag för visande att rimliga ansträngningar har gjorts i syfte att verkställa beslutet. Efter att Konkurrens- och konsumentverket fått de uppgifter som förutsätts i 44 b § ska verket bedöma huruvida förutsättningarna för att inleda verkställighet är uppfyllda.

Enligt 4 mom. ska Rättsregistercentralen utan dröjsmål efter att Konkurrens- och konsumentverket har godkänt den andra medlemsstatens begäran för verkställighet se till att det i begäran specificerade beslutet om påföljdsavgift, böter eller vite verkställs med iakttagande av lagen om

verkställighet av skatter och avgifter. Förfarandet vid verkställigheten motsvarar verkställigheten av lagakraftvunna beslut om påföljdsavgift som påförts med stöd av konkurrenslagen, eftersom även de verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Rättsregistercentralen ska sköta verkställigheten utan dröjsmål.

I 5 mom. föreskrivs om rätten för Konkurrens- och konsumentverket att, när förutsättningarna enligt 3 mom. är uppfyllda, att begära att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat verkställer beslut om påföljdsavgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

44 b §. Föresättningar för gränsöverskridande delgivning och verkställighet. Paragrafen grundar sig på artikel 27 i direktivet och i den föreskrivs det om uppgifter som ska lämnas av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär delgivning enligt 44 § eller verkställighet enligt 44 a §. I de föreslagna 44 och 44 a § hänvisas det till 44 b § och konstateras att konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten som framställer en begäran om gränsöverskridande delgivning eller verkställighet ska lämna de uppgifter som föreskrivs i 44 b §. De uppgifter som avses i paragrafen ska lämnas i ett standardformulär som motsvarar det enhetliga dokument som avses i artikel 27.2 i direktivet.

Enligt 1 mom. ska en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär delgivning enligt 44 § eller verkställighet enligt 44 a § lämna följande uppgifter i ett standardformulär: namn och känd adress i fråga om delgivningens mottagare eller den som är föremål för verkställighet samt andra specificerande uppgifter; en sammanfattning av relevanta fakta och omständigheter; en kopia av den akt som ska delges eller verkställas och en sammanfattning av akten; namn, adress och övriga kontaktuppgifter i fråga om den myndighet som tar emot begäran; och den tidsfrist inom vilken delgivningen eller verkställigheten ska genomföras, såsom lagstadgad tidsfrist eller preskriptionstid. Vid delgivning enligt 44 § i konkurrenslagen och verkställighet enligt 44 a § ska således iaktas tidsfrister och preskriptionstider som det föreskrivs om i lagstiftningen i den medlemsstat där det beslut som är föremål för begäran om delgivning eller verkställighet har fattats.

I 2 mom. föreslås det bli föreskrivet i överensstämmelse med artikel 27.3 att den konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär verkställighet enligt 44 a § utöver den information som avses i 1 mom. ska lämna information om det beslut som ska verkställas, inklusive uppgift om dagen då beslutet vann laga kraft samt uppgift om beloppet av påföljdsavgift, böter eller vite. Dessutom ska konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten lämna information som visar de rimliga ansträngningar som den har gjort för att verkställa beslutet inom sitt eget territorium.

I 3 mom. föreskrivs om en möjlighet för Konkurrens- och konsumentverket att neka till att genomföra en delgivning som avses i 44 § eller till att godkänna en i 44 a § avsedd begäran om verkställighet. Att neka är möjligt för det första när den begäran som framställts inte uppfyller kraven i konkurrenslagen. Att neka föreslås vara möjligt också om delgivningen eller verkställigheten uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i Finland, det vill säga de centralaste värderingar och grundläggande principer som ingår i rättsordningen. Konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten som framställt begäran ska underrättas om ett nekande eller om behovet av ytterligare information.

44 c §. Förfarandena vid begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet. Paragrafen grundar sig på artikel 27 i direktivet, och i den föreskrivs om förfarandena vid sådana begäranden om gränsöverskridande delgivning och verkställighet som avses i de föreslagna 44 och 44 a §.

Enligt *1 mom.* kan uppgifter med avseende på delgivning och verkställighet lämnas på finska eller svenska eller på ett av Europeiska unionens officiella språk när överenskommelse om att använda det språket har ingåtts särskilt innan uppgifterna lämnats. I fråga om delgivningar förutsätts det att konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten som framställt begäran och Konkurrens- och konsumentverket har kommit överens om språket. I fråga om begäranden om verkställighet ska överenskommelse om användning av det språk som avses i momentet nås mellan konkurrensmyndigheten i den ansökande medlemsstaten och Rättsregistercentralen. Om den ansökande myndigheten lämnar de uppgifter som avses i 44 b § på ett språk som inte har överenskommit i förväg är det möjligt att neka till att utföra den begärda delgivningen eller verkställigheten. Att neka är möjligt också i det fallet att uppgifter som avses i 44 b § inte alls har lämnats.

I *2 mom.* föreskrivs om täckande av kostnaderna för att uppfylla en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt. I enlighet med artikel 27.7 och 27.8 i direktivet föreskrivs det i momentet att den konkurrensmyndighet i den andra medlemsstaten som har framställt begäran svarar för skäliga extra kostnader i samband med delgivningen och verkställigheten, inklusive översättnings-, arbetskrafts- och administrationskostnader. Rättsregistercentralen föreslås få täcka de till verkställigheten anknyttande kostnaderna genom de påföljdsavgifter, böter eller viten som den har samlat in på den andra medlemsstatens konkurrensmyndighets vägnar. För att täcka verkställighetskostnaderna får Rättsregistercentralen dra av dem innan medlen redovisas till en myndighet i den medlemsstat som gjort begäran om verkställighet. Om detta inte är möjligt, ska den konkurrensmyndighet i den andra medlemsstaten som gjort begäran stå för kostnaderna.

44 d §. *Tvister som rör begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet.* Paragrafen grundar sig på artiklarna 27 och 28 i direktivet. I den föreskrivs om tvister som rör begäranden om gränsöverskridande delgivning och verkställighet samt det i 44 b § avsedda standardformuläret.

Enligt *1 mom.* får förvaltningsklagan anföras över fel i Konkurrens- och konsumentverkets delgivningsförfarande som grundar sig på 44 §. Omnämmandet av förvaltningsklagan är av informativ natur eftersom det är möjligt att anföra förvaltningsklagan även utan en särskild bestämmelse om detta.

I momentet föreslås också bli föreskrivet om sökande av ändring i ett i 44 a § 1 och 3 mom. avsett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat om godkännande av begäran om verkställighet. Enligt momentet får besluten i fråga överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen med iakttagande av bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ändringssökandet avviker från den ordinära besvärsväg som föreskrivs 49 a § i konkurrenslagen, enligt vilken marknadsdomstolen behandlar besvären. De besvär som avses i momentet styrs till de allmänna förvaltningsdomstolarna, eftersom det inte är fråga om ett ärende som kräver konkurrensrättslig sakkunskap och som bör hänvisas till marknadsdomstolen. I de beslut av Konkurrens- och konsumentverket som avses i momentet är det fråga om att bedöma huruvida förutsättningarna för begäran om verkställighet är uppfyllda. En ogiltighetsinvändning kan basera sig till exempel på förekomsten av en i artikel 27.6 i direktivet avsedd grund för nekande, som det föreslås bli föreskrivet om 44 b § 3 mom.

Enligt momentet får beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat verkställas trots att besvär har anförts. Bestämmelsen avviker från utgångspunkten, enligt vilken myndighetens beslut är verkställbara först när de har vunnit laga kraft. Enligt artikel 27.2 i direktivet ska begäranden enligt artiklarna 25 och 26 verkställas utan onödigt dröjsmål genom ett enhetligt dokument. Hur effektivt direktivgenomförandet är påverkas direkt av bland annat de nationella

förfarandenormer som gäller förvaltningsbeslutens verkställbarhet. Därför föreslås i momentet bli föreskrivet att de beslut av Konkurrens- och konsumentverket som avses i det är verkställbara även om de inte har vunnit laga kraft.

Enligt 2 mom. ska invändningar i fråga om lagenligheten i ett beslut eller någon annan med tillämpningen av artikel 101 eller 102 i EUF-fördraget förknippad handling som ska delges och i fråga om lagenligheten i ett beslut som ska verkställas samt i fråga om ett avsett standardformulär som avses i 44 b § så som förutsätts i artikel 28.1 i direktivet avgöras i den medlemsstat som framställt begäran, med iakttagande av lagstiftningen i den medlemsstaten. I de tvister som avses i momentet är det fråga om meningsskiljaktigheter kring innehållet i den handling eller det beslut som delgivningen eller verkställigheten gäller eller kring lagenligheten i det i 44 b § avsedda standardformuläret. De laglighetsinvändningar som avses i momentet ska därmed avgöras i Finland utgående från nationell lagstiftning när Konkurrens- och konsumentverket begär delgivning eller verkställighet i en annan medlemsstat.

6 kap. Särskilda bestämmelser

I propositionen föreslås att det till konkurrenslagen fogas ett nytt 5 a kap. som omfattar 44 och 44 a–44 d §. Eftersom den gällande 44 § är den första paragrafen i 6 kap. börjar 6 kap. i fortsättningen med 45 §, som gäller interimistiska förelägganden (temporära bestämmelser, enligt den nuvarande rubriken). Regleringen om överklagande i den gällande 44 § ersätts i fortsättningen med 49 a och 49 b §, vilka tas in i 6 kap.

45 §. Interimistiska förelägganden. I 1 mom. föreskrivs om befogenheten för Konkurrens- och konsumentverket att meddela interimistiska förelägganden och om förutsättningarna för detta. Enligt momentet kan Konkurrens- och konsumentverket i situationer där det omedelbart kan konstateras att tillämpningen eller genomförandet av en konkurrensbegränsning kan skada konkurrensen allvarligt och irreparabelt meddela ett interimistiskt föreläggande om att upphöra med konkurrensbegränsningen. Förutsättningarna för att meddela ett interimistiskt föreläggande motsvarar det som krävs i artikel 11.1 i direktivet. Meddelande av ett interimistiskt föreläggande förutsätter inte att ärendet utreds lika grundligt som ett i den föreslagna 9 § avsett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning eller görandet av en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift.

I 2 mom. föreskrivs det om interimistiska föreläggandens giltighetstid. Enligt momentet ska ett interimistiskt föreläggande som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat gälla en viss tid eller tills verkets beslut i huvudsaken har fattats och en i 12 § 3 mom. avsedd framställning har gjorts. Konkurrens- och konsumentverket ska i varje enskilt fall besluta vilkendera typen av giltighetstid som ska tillämpas. Bestämmelsen avviker från den gällande regleringen, enligt vilken Konkurrens- och konsumentverket ska fatta beslut i huvudsaken och göra en framställning till marknadsdomstolen enligt 12 § 3 mom. om bestämmande av påföljdsavgift inom 90 dagar från det att ett temporärt beslut har meddelats.

I 2 mom. föreskrivs om en möjlighet för Konkurrens- och konsumentverket att förlänga ett tidsbegränsat interimistiskt föreläggandes giltighetstid genom ett separat beslut. Möjligheten att förlänga tidsgränsen grundar sig på artikel 11.1 i direktivet, enligt vilken giltighetstiden för ett interimistiskt föreläggande ska kunna förlängas när det är nödvändigt och lämpligt. Ett tidsbegränsat interimistiskt föreläggande eller en förlängning av tidsgränsen kan dock inte gälla efter att verkets beslut i huvudsaken har fattats och en i 12 § 3 mom. avsedd framställning har gjorts.

I 2 mom. föreskrivs också om en skyldighet för Konkurrens- och konsumentverket att omedelbart upphäva ett interimistiskt föreläggande som inte längre är befogat. Skyldigheten gäller både interimistiska förelägganden som gäller tills verket har fattat sitt beslut i huvudsaken och tidsbegränsade interimistiska förelägganden. Syftet med skyldigheten är att säkerställa att interimistiska förelägganden som begränsar näringsidkares och sammanslutningar av näringsidkares verksamhetsbetingelser undanröjs i situationer där Konkurrens- och konsumentverket under sina utredningar upptäcker att ett interimistiskt föreläggande blivit obehövligt. Behovet av att ett interimistiskt föreläggande ska fortsätta att gälla kan upphöra till exempel när risken för allvarlig och irreparabel skada på konkurrensen har eliminerats därför att den som misstänkts för konkurrensbegränsning har ändrat sitt beteende medan Konkurrens- och konsumentverkets utredningar pågått.

Det som föreskrivs i 3 mom. motsvarar innehållsmässigt det gällande 3 mom., men hänvisningen i momentets första mening till ett temporärt förbud eller åläggande ändras till en hänvisning till ett interimistiskt föreläggande. Ändringen är av teknisk natur och syftet med den är att ändra språkdräkten så att den motsvarar den ändrade paragrafrubriken.

Med avvikelse från den gällande regleringen föreslås det att ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat om ett interimistiskt föreläggande ska få överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Bestämmelser om ändringssökande föreslås i lagens 49 a och 49 b §. Besvär över ett interimistiskt föreläggande ska behandlas skyndsamt i marknadsdomstolen och föreläggandet ska iaktas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

46 §. Vite. Det föreslås att de ändringar som krävs i direktivet görs i paragrafen. Även i fortsättningen ska vite kunna sättas ut för i 4 § avsedda näringsidkare, bland dem också firmor och självständiga yrkesutövare som bedriver ekonomisk verksamhet. Bestämmelser om begränsningar i fråga om att sätta ut vite för fysiska personer finns i 4 mom., och regleringen i det momentet motsvarar det gällande 4 mom.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. motsvarar de gällande 1 och 2 mom., och det som i momentet föreskrivs om Konkurrens- och konsumentverkets och marknadsdomstolens behörighet att sätta ut vite skiljer sig inte från nuläget. Avsikten är dock i princip inte att vite ska sättas ut i fråga om ett sådant förfarande för vilket påföljdsavgift enligt den föreslagna 37 a § påförs. Samtidig användning av vite och påföljdsavgift enligt den föreslagna 37 a § är dock inte utesluten. Samtidig användning kan vara motiverad till exempel i en situation där en näringsidkare vid vite är förpliktad att besvara en utredningsbegäran som Konkurrens- och konsumentverket har gjort och det först i ett senare skede visar sig att de inlämnade uppgifterna varit så pass oriktiga att det av den orsaken är befogat att påföra också påföljdsavgift enligt den föreslagna 37 a §.

Det föreslås att en i artikel 16 i direktivet förutsatt precisering av hur vitesbeloppet ska fastställas fogas till början av 3 mom. Preciseringsen hänför sig till situationer där vitet anknyter till en konkurrensbegränsning eller till en utredning av en konkurrensbegränsning eller till iakttagande av ett förbud, beslut, föreläggande eller åläggande enligt 9 § som gäller konstaterande och upphörande av överträdelse samt beteendemässiga korrigerande åtgärder, enligt 9 a § som gäller strukturella korrigerande åtgärder, enligt 10 § som gäller åtaganden, enligt 33 § som gäller skyldighet att lämna upplysningar, enligt 34 § som gäller hörande, enligt 35 § som gäller inspektioner i näringsidkares affärslokaler eller enligt 45 § som gäller interimistiska förelägganden. I de situationer som uppräknas i momentet ska vitet fastställas i proportion till näringsidkarens eller sammanslutningens av näringsidkares genomsnittliga dagliga totala globala omsättning för räkenskapsperioden före den tidpunkt då beslutet om utsättande av vite fattades. I praktiken

fastställs vitesbeloppet i de situationer som nämns i momentet genom att omsättningen för räkenskapsperioden före den tidpunkt då beslutet om utsättande av vite fattades divideras med antalet kalenderdagar och det erhållna beloppet multipliceras med antalet dagar fullgörandet av huvudskyldigheten dröjt räknat från den dag då beslutet om utsättande av vite fattades. Den del av den sålunda erhållna omsättningen som ska utgöra vitesbeloppet fastställs utgående från prövning i varje enskilt fall. Kommissionen har till exempel i ett vitesbeslut som gällt Google fastställt att vitet ska utgöra fem procent av den genomsnittliga dagliga omsättningen.

Det sätt att fastställa vitets storlek som föreskrivs i momentet gäller inte fastställande av storleken på vite som sätts ut i samband med i 4 kap. i konkurrenslagen avsedd tillsyn över företagsförvärv och i 4 a kap. avsedd tillsyn över konkurrensneutralitet. För deras vidkommande är det meningen att bestämmelserna i den gällande lagen ska följas också i fortsättningen. Detta förtydligas genom att det i slutet av momentet anges att det på vite i övrigt tillämpas vad som föreskrivs i viteslagen.

Det föreslås att 4 mom., vilket gäller begränsningar i tillämpningsområdet för vite, ändras så att den i 33 § 2 mom. föreskrivna skyldigheten att lämna upplysningar inte får förenas med vite som sätts ut för fysiska personer, och inte heller får vite sättas ut för fysiska personer för säkerställande av att de inställer sig till ett hörande som avses i 34 §. Till följd av begränsningarna kan vite även i fortsättningen sättas ut endast för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare. Till momentet fogas för tydlighetens skull också ett uttryckligt omnämnande av att vite på det sätt som krävs i artikel 16.1 b i direktivet kan sättas ut för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare för att säkerställa att deras företrädare inställer sig till ett hörande som avses i 34 §.

47 §. Hur påföljdsavgiften verkställs. Till 1 mom. fogas hänvisningar till sådana lagakraftvunna beslut om påföljdsavgifter för överträdelse av förfarandebestämmelser som meddelats med stöd av den föreslagna 37 a § och till med stöd av 47 a § 2 och 3 mom. meddelade lagakraftvunna beslut om indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare. Med anledning av hänvisningarna ska Rättsregistercentralen i fortsättningen se till inte bara att påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning drivs in utan också att lagakraftvunna beslut som meddelats med stöd av 37 a § och 47 a § 2 och 3 mom. verkställs. Med avvikelse från den gällande ordalydelsen föreslås i momentet uttryckligen bli föreskrivet att de beslut som nämns i det är verkställbara först när de har vunnit laga kraft.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att där tydligare än i det gällande 2 mom. föreskrivs att marknadsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om sina beslut om påförande av påföljdsavgift. Det är fråga om en ändring av teknisk natur.

Ordalydelsen i 3 mom. föreslås bli preciserad, men momentets sakinhåll förblir oförändrat. Det är fråga om en ändring av teknisk natur.

Bestämmelsen i 4 mom. motsvarar det gällande 4 mom.

I ordalydelsen i 5 mom. föreslås kompletteringar av teknisk natur för att regleringen i momentet ska förtydligas. Till momentet fogas ett uttryckligt omnämnande av att den del som motsvarar en nedsättning av påföljdsavgiften ska återbetalas. I momentet föreskrivs i fortsättningen om en skyldighet för Rättsregistercentralen att utan ansökan återbetala en påföljdsavgift eller den del av påföljdsavgiften som motsvarar en nedsättning, om det beslut som gäller påföljdsavgift har upphävts eller om avgiftsbeloppet har nedsatts.

Till paragrafen föreslås bli fogat ett nytt 6 mom., som till sitt innehåll i huvudsak motsvarar det gällande 44 § 4 mom. Bestämmelsen föreslås bli flyttad till 47 §, eftersom den inte föreslås kvarstå i de nya bestämmelser i konkurrenslagen som gäller ändringssökande. Också vad innehållet beträffar passar hänvisningsbestämmelsen bättre i 47 §, som handlar om hur påföljdsavgifter verkställs, än i anslutning till bestämmelserna om ändringssökande.

I momentet föreslås bli konstaterat att lagen om verkställighet av skatter och avgifter ska iakttas vid verkställigheten av påföljdsavgift som påförs med stöd av konkurrenslagen, om inte något annat föreskrivs i konkurrenslagen. Genom att ett omnämnande av möjligheten att avvika från det principiella iakttagandet av lagen om verkställighet av skatter och avgifter möjliggörs i enlighet med 3 mom. i den föreslagna 49 b § att påföljdsavgifter enligt 12 och 37 a § och beslut enligt 47 a § verkställs först efter att de har vunnit laga kraft.

47 a §. *Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare.* Paragrafen är ny och grundar sig på artikel 14.3 och 14.4 i direktivet. I paragrafen föreskrivs om att driva in påföljdsavgift hos medlemmar i en sådan sammanslutning av näringsidkare som har påförts påföljdsavgift för konkurrensbegränsning. Paragrafen gäller situationer där medlemmarnas omsättning har beaktats vid beräkning av sammanslutningens påföljdsavgift och sammanslutningen inte själv klarar av att betala den påförda påföljdsavgiften. Utgående från Konkurrens- och konsumentverkets beslut som avses i 2 och 3 mom. kan den andel av påföljdsavgiften som en medlem i en sammanslutning ska betala vara en annan än enligt den ansvarsfördelning som fastställs i annan nationell lagstiftning. Exempelvis är utgångspunkten för lagstiftningen om privata sammanslutningar med begränsat ansvar såsom registrerade föreningar, aktiebolag och andelslag att aktieägarna och medlemmarna inte har personligt ansvar för sammanslutningens förpliktelser. Det belopp som ska betalas kan avvika också från exempelvis den i associationslagstiftningen vedertagna jämlikhetsprincipen enligt vilken delägarskap och medlemskap i en sammanslutning i princip resulterar i jämlika rättigheter och skyldigheter. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan indrivningen av påföljdsavgift riktas mot en sådan medlem i en sammanslutning som bedriver ekonomisk verksamhet. En sådan medlem kan vara till exempel ett aktiebolag. Indrivningen kan riktas mot en fysisk persons tillgångar bara när den fysiska personen är en näringsidkare som avses i lagens 4 §.

En i paragrafen avsedd sammanslutning av näringsidkare motsvarar det i den gällande konkurrenslagen använda begreppet sammanslutning av näringsidkare. Enligt förarbetena till den gällande konkurrenslagen motsvarar begreppet det begrepp som tillämpas i EU:s lagstiftning (RP 88/2010 rd, s. 41). I EU:s konkurrensregler föreskrivs det emellertid inte om en uttrycklig definition av begreppet sammanslutning, och därför avgörs begreppets innehåll i sista hand genom unionsdomstolarnas rättspraxis. I unionsdomstolens rättspraxis har det konstaterats att begreppet företagssammanslutning bör tolkas i vid bemärkelse. Det centrala vid bedömningen av begreppet sammanslutning anses vara huruvida organisationen i fråga utgör ett institutionaliserat sätt för samordning av företagets beteende. Detta kan anses vara fallet, om företagen inom ramen för organet kollektivt deltar i väsentligt beslutsfattande som rör ett konkurrensbegränsande förfarande och med hjälp av dessa beslut strävar efter att eller åtminstone samtycker till att samordna sitt marknadsbeteende (rättspraxis: se till exempel målet C-382/12 P, MasterCard m.fl. mot kommissionen, punkterna 66–76). I Finland är samarbetsorganen för näringsidkare inom olika branscher och motsvarande sammanslutningar ofta registrerade föreningar. Även till exempel ett aktiebolag kan dock vara en sammanslutning av näringsidkare.

I 1 mom. föreskrivs så som förutsätts i artikel 14.3 om skyldigheten för en sammanslutning att kräva betalning från medlemmarna för att täcka en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, om sammanslutningen inte själv kan betala en lagakraftvunnen påföljdsavgift för kon-

kurrensbegränsning som påförts den och i vars storlek hänsyn har tagits till medlemmarnas omsättning. Omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning ska beaktas i situationer där sammanslutningens överträdelse har samband med dess medlemmars verksamhet. I exempelvis prisrekommendationer som ges eller minimipriser som antas av en branschorganisation är det fråga om verksamhet där en sammanslutning deltar i en förbjuden konkurrensbegränsning som har samband med dess medlemmars verksamhet. En central omständighet i samband med bedömningen är att sammanslutningen inte själv är verksam på den marknad som är föremål för verksamheten eller som förfarandet inverkar på. I dessa situationer har sammanslutningen inget objektivt intresse som är oberoende av medlemmarnas intressen. I 2 mom. i den föreslagna 13 a § föreslås bli föreskrivet om beaktande av medlemmarnas omsättning i maximibeloppet av påföljdsavgift, och i 2 mom. i den föreslagna 13 b § föreslås bli föreskrivet om beaktande av medlemmarnas omsättning i påföljdsavgiftens grundbelopp.

Sammanslutningens i momentet avsedda oförmåga att betala påföljdsavgift innebär inte att sammanslutningen bör vara insolvent på det sätt som avses i konkurslagen (120/2004), och oförmågan att betala påföljdsavgift behöver inte konstateras i ett separat förfarande. Innan betalning krävs bör sammanslutningen dock på något sätt visa för sina medlemmar att den inte själv klarar av att betala den påförda påföljdsavgiften.

Bestämmelserna i 2 mom. grundar sig på artikel 14.4 i direktivet. I momentet föreskrivs att Konkurrens- och konsumentverket har möjlighet att besluta att det utestående beloppet av en påföljdsavgift drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var företrädare i sammanslutningens styrelse eller i något annat beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades. Med beslutande organ avses verkställande direktören, styrelsen och andra eventuella formella beslutande organ som bestäms i sammanslutningens stadgar eller i motsvarande stiftelseurkunder. En förutsättning för fattande av beslut är att sammanslutningen inte har betalat en påföljdsavgift fullt ut inom ett år från det att beslutet om påföljdsavgift vann laga kraft. Konkurrens- och konsumentverket kan dock fatta ett i momentet avsett beslut innan den ett år långa tidsfristen har gått ut, om indrivningen av påföljdsavgift till följd av ansökan om utsökning har upphört i och med ett hinderintyg som avses i utsökningensbalken.

Momentet ger Konkurrens- och konsumentverket möjlighet att fatta beslut om indrivning men förpliktar inte till det. Konkurrens- och konsumentverket beslutar utgående från prövning i varje enskilt fall huruvida ett beslut om indrivning behöver fattas. Att fatta beslut kan vara onödigt till exempel i en situation där den börda som indrivningen medför bedöms vara orimligt stor i förhållande till det utestående beloppet av påföljdsavgift eller nyttan av indrivning. Det står Konkurrens- och konsumentverket fritt att avgöra också hos vilka av de näringsidkare som varit företrädare i det beslutande organet det utestående beloppet av påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska drivas in. Det förutsätts inte att en medlem som varit företrädare i det beslutande organet alltså är medlem i sammanslutningen, utan indrivningen kan riktas också mot tidigare medlemmar i sammanslutningen som var företrädare i det beslutande organet när det beslut som ledde till överträdelse fattades. När Konkurrens- och konsumentverket beslutar vilka som ska bli föremål för indrivning kan verket beakta till exempel huruvida någon näringsidkare beviljats befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften med stöd av 14 eller 15 § i konkurrenslagen. Konkurrens- och konsumentverkets beslut är verkställbart först när det vunnit laga kraft. Om Konkurrens- och konsumentverket bestämmer sig för att inte fatta det beslut som avses i momentet, ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos sammanslutningen.

Företrädare för näringsidkare eller för sammanslutningar av näringsidkare är alltid fysiska personer, och i rättspraxis godtas inte invändningen att enskilda inte kan företräda näringsidkare och möjliggöra att konkurrensrättsligt ansvar riktas mot den näringsidkare eller sammanslutning

av näringsidkare som de företräder. Exempelvis marknadsdomstolen har i sitt avgörande MAO:781:17 punkterna 1697–1707 bedömt invändningen att företrädare för näringsidkare varit verksamma i styrelserna för sammanslutningar bara i egenskap av fysiska personer, inte i egenskap av företrädare för näringsidkare som är föremål för en framställning om påföljdsavgift. Marknadsdomstolen ansåg att invändningen inte var trovärdig.

Konkurrens- och konsumentverket kan bedömas ha de bästa förutsättningarna att bedöma i vilken ordning påföljdsavgift ska drivas in, eftersom verket vid utarbetandet av en framställning om beloppet av påföljdsavgift som ska påföras en sammanslutning ska utreda medlemmarnas omsättning som ska beaktas i påföljdsavgiften. Konkurrens- och konsumentverket har därmed redan tillgång till sådan information om sammanslutningens medlemmar som är till nytta när avgiftens maximibelopp enligt det föreslagna 13 a § 1 mom. fastställs för var och en av medlemmarna i sammanslutningen. Utgående från denna information kan Konkurrens- och konsumentverket bedöma också huruvida det på grund av begränsningen i 13 a § 1 mom. är möjligt att driva in påföljdsavgiften fullt ut hos de näringsidkare som var företrädare i sammanslutningens styrelse eller i något annat beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades, eller huruvida det i ärendet behöver gås vidare till att så som föreskrivs i det föreslagna 3 mom. driva in betalning hos sådana medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Av de ovannämnda skälen föreslås att Konkurrens- och konsumentverket, och inte till exempel marknadsdomstolen, ska fatta beslut om indrivning hos medlemmar i en sammanslutning och att besvär över beslutet får anföras hos en domstol.

I samband med att beslut om indrivning utarbetas ska Konkurrens- och konsumentverket ge de näringsidkare som nämns i beslutet tillfälle att bli hörda. Med hjälp av hörandet ges näringsidkarna möjlighet att visa att de på det sätt som avses i det föreslagna 47 a § 4 mom. inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet. Om en näringsidkare klarar av att visa att dessa villkor är uppfyllda nämner Konkurrens- och konsumentverket inte näringsidkaren i sitt beslut, och hos den kan därmed inte drivas in påföljdsavgift eller en del av den som påförts sammanslutningen. Vid bedömningen av huruvida villkoren är uppfyllda kan Konkurrens- och konsumentverket ta hänsyn också till uppgifter och handlingar som inhämtats under utredningen av överträdelsen.

Enligt 3 mom. får Konkurrens- och konsumentverket, om påföljdsavgiften inte blivit indriven fullt ut hos de i 2 mom. avsedda medlemmarna i en sammanslutning inom ett år från det att ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 2 mom. fattat vann laga kraft, besluta att det utestående beloppet drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Momentet grundar sig på artikel 14.4 i direktivet där det föreskrivs att om det är nödvändigt för att säkerställa full betalning av påföljdsavgiften, efter det att de nationella konkurrensmyndigheterna har krävt betalning från sådana medlemmar i sammanslutningen som varit företrädare i sammanslutningens beslutande organ, får de nationella konkurrensmyndigheterna kräva att det utestående beloppet av påföljdsavgifterna betalas av vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum.

Också 3 mom. ger Konkurrens- och konsumentverket möjlighet att fatta beslut om indrivning men förpliktar inte till det. Konkurrens- och konsumentverkets prövningsrätt motsvarar prövningsrätten i 2 mom., och verket beslutar utgående från prövning i varje enskilt fall huruvida ett beslut om indrivning behöver fattas. Att fatta beslut kan vara onödigt till exempel i en situation där den börda som indrivningen medför bedöms vara orimligt stor i förhållande till det utestående beloppet av påföljdsavgift eller nyttan av indrivning. Även i fråga om beslut som avses i 3 mom. står det Konkurrens- och konsumentverket fritt att avgöra hos vilka av de medlemmar

i sammanslutningen som varit verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen det utestående beloppet av påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska drivas in. Indrivningen hos medlemmar förutsätter inte att näringsidkaren i fråga alltjämt är medlem i sammanslutningen, utan det är möjligt att rikta indrivningen också mot tidigare medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen och var medlemmar i sammanslutningen när överträdelsen ägde rum.

På motsvarande sätt som i samband med utarbetandet av beslut vilka avses i 2 mom. ska Konkurrens- och konsumentverket ge de näringsidkare som nämns i beslutet tillfälle att bli hörda. Med hjälp av hörandet ges näringsidkarna möjlighet att visa att de på det sätt som avses i det föreslagna 47 a § 4 mom. inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet. När Konkurrens- och konsumentverket beslutar vilka som ska bli föremål för indrivning kan verket beakta till exempel huruvida någon näringsidkare beviljats befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften med stöd av 14 eller 15 § i konkurrenslagen. Konkurrens- och konsumentverkets beslut är verkställbart först när det vunnit laga kraft. Om Konkurrens- och konsumentverket har fattat ett beslut som avses i 2 mom. men beslutar att inte fatta ett beslut som avses i 3 mom., ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos de medlemmar i sammanslutningen som nämns i det med stöd av 2 mom. fattade beslutet.

Att fatta ett beslut som avses i momentet är möjligt först efter att den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen har drivits in i enlighet med 2 mom. hos sådana näringsidkare som var företrädare i sammanslutningens beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades. Indrivningen av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning hos medlemmar som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen är således sekundär i förhållande till indrivning hos näringsidkare som var företrädare i sammanslutningens beslutande organ. Det är meningen att den marknad som avses i detta sammanhang ska bedömas i samma geografiska och nyttighetsrelaterade omfattning som i det avgörande där förekomsten av en konkurrensbegränsning som sammanslutningen genomfört konstaterats. Bedömningen är därmed överensstämmande med Konkurrens- och konsumentverkets, marknadsdomstolens och i sista hand högsta förvaltningsdomstolens avgörande om konstaterande av överträdelsen.

Enligt 3 mom., vilket föreslås utifrån formuleringarna i artikel 14.4 och skäl 48 i direktivets ingress, får Konkurrens- och konsumentverket besluta hos vilka av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen betalning av påföljdsavgiften ska krävas. Detta innebär att inte alla sådana medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum automatiskt blir tvungna att stå för betalningen av påföljdsavgift som påförts sammanslutningen. Utgångspunkten är dock i enlighet med direktivets syfte att Konkurrens- och konsumentverket, när detta förutsätts för att betalning av påföljdsavgiften fullt ut ska säkerställas, ska kräva att den utestående delen av påföljdsavgiften drivs in hos sådana medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen.

Indrivningen av den utestående delen av påföljdsavgiften hos medlemmar som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen är på motsvarande sätt som enligt formuleringen i artikel 14.4 i direktivet kopplad till att Konkurrens- och konsumentverket bedömer att betalning behöver krävas för säkerställande av att påföljdsavgiften betalas fullt ut, efter att försök att driva in påföljdsavgiften på det sätt som avses i 2 mom. först har gjorts hos medlemmar som var företrädare i sammanslutningens styrelse eller i något annat beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades.

Behovet av att kräva betalning kan framgå till exempel så att det inte har varit möjligt att driva in avgifter hos medlemmar som avses i 2 mom. eller de indrivna avgifterna inte räcker för att fullt ut betala den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen. Den sistnämnda situationen kan uppstå till exempel på grund av bestämmelsen i 13 a § 1 mom. där ett enskilt företags ekonomiska ansvar begränsas. Det är även möjligt att de medlemmar som var företrädare i sammanslutningens beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades visar så som avses i 4 mom. att de inte har genomfört det beslut som ledde till en överträdelse och därmed befrias från att betala påföljdsavgift. För att säkerställa att påföljdsavgift betalas fullt ut kan det också i det fallet behövas en framställning om att påföljdsavgift ska drivas in hos de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad som påverkades av överträdelsen.

Det är meningen att Rättsregistercentralen, på motsvarande sätt som i fråga om påföljdsavgifter som påförs med stöd av den gällande konkurrenslagen, ska svara för verkställigheten av beslut som Konkurrens- och konsumentverket fattar med stöd av 47 a § 2 och 3 mom. Ett omnämnande av saken fogas till 47 § i konkurrenslagen, där det föreskrivs om indrivning av påföljdsavgifter.

I 4 mom. föreskrivs om en begränsning som motsvarar slutet av artikel 14.4. Enligt begränsningen får Konkurrensverket inte rikta ett beslut som verket med stöd av 2 eller 3 mom. i paragrafen fattat mot sådana medlemmar i en sammanslutning som visar att de inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan Konkurrens- och konsumentverket började utreda överträdelsen.

Förutsättningarna för det i momentet avsedda visandet av att medlemmarna varit omedvetna om att ett beslut som sammanslutningen fattat avses vara desamma som i EU:s rättspraxis. En näringsidkare kan anses vara omedveten om ett beslut som sammanslutningen har fattat till exempel när sammanslutningens beslut inte har offentliggjorts eller när medlemmarna i sammanslutningen inte har informerats om beslutet, och näringsidkaren inte heller har fått del av exempelvis ett sådant protokoll som förts över det beslutande organets möte eller av någon annan handling där det beslut som strider mot konkurrenslagen framgår. Avsikten är att frågan om medvetenheten om sammanslutningens beslut ska avgöras utgående från en helhetsbedömning av den bevisning som läggs fram i saken. Att medlemmarna aktivt tagit avstånd från det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse innebär i praktiken ett motsvarande offentligt avståndstagande som en näringsidkare enligt vedertagen rättspraxis förutsätts genomföra för att kunna undgå att ansvara för en konkurrensbegränsning, när en företrädare för näringsidkaren har deltagit i ett möte där konkurrensbegränsande åtgärder har diskuterats. Ett annat alternativ är att avståndstagandet visas genom att näringsidkaren berättar om det konkurrensbegränsande förfarandet för de behöriga konkurrensmyndigheterna (se mål C-510/06 P *Archer Daniels Midland mot kommissionen*, punkterna 119–120: de övriga parterna uppfattning om företagets avsikt är avgörande när det bedöms huruvida företaget har bestämt sig för att ta avstånd från ett olagligt avtal. Bedömningen har varit densamma i de förenade målen C-204/00 m.fl. *Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen*, punkterna 81–82. Enligt punkt 103 i målet T-303/02 *Westfalen mot kommissionen* ska begreppet öppet avståndstagande tolkas restriktivt, och till exempel ett skriftligt meddelande till de andra parterna kan uppfylla kriterierna. Enligt punkt 76 i målet T-377/06 *Comap mot kommissionen* ska det meddelande som syftar till att öppet ta avstånd från ett konkurrensbegränsande beteende vara klart och otvetydigt, så att de andra deltagarna i kartellen klart förstår det berörda företagets avsikter). Befrielse från påföljdsavgiften är möjlig både för näringsidkare som är företrädare i sammanslutningens beslutande organ och för näringsidkare som bara är medlemmar i sammanslutningen.

I 5 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i en passus i skäl 48 i direktivets ingress om en skyldighet för Konkurrens- och konsumentverket att när verket fattar beslut som avses i 2 och

3 mom. ta hänsyn till den relativa storleken på de medlemmar som tillhör sammanslutningen och situationen för små och medelstora företag. Med hänsyn till medlemmarnas relativa storlek och till situationen för små och medelstora företag avses iakttagande av proportionalitetsprincipen vid utarbetandet av beslut som Konkurrens- och konsumentverket meddelar med stöd av 2 och 3 mom. Skyldigheten att iaktta proportionalitetsprincipen vid utarbetandet av myndighetsbeslut uttrycks också i 6 § i förvaltningslagen. Med anledningen av passusen får Konkurrens- och konsumentverket när det fattar beslut som avses i 2 och 3 mom. beakta till exempel att en sammanslutningsmedlem som har mindre omsättning inte ska avkrävas en större andel av den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen än en medlem vars omsättning är betydligt större. Utöver att det inbördes förhållandet mellan medlemmarna bör beaktas vid indrivning hos medlemmar av påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska hänsyn när beslut om indrivning fattas tas, om möjligt, också till att indrivningen av påföljdsavgift eller en del av den som påförts sammanslutningen i synnerhet för de små och medelstora företagens del inte bör leda till att deras verksamhetsbetingelser upphör.

I momentet föreskrivs också om maximibeloppet i fråga om ansvar. Enligt bestämmelsen får en enskild näringsidkares ansvar för en påföljdsavgift för konkurrensbegränsning som påförts en sammanslutning inte tillsammans med en påföljdsavgift som påförts näringsidkaren för samma överträdelse överstiga det maximibelopp som föreskrivs i 13 a § 1 mom. Enligt den bestämmelse som det hänvisas till får påföljdsavgiften vara högst tio procent av den totala globala omsättningen för en i en konkurrensbegränsning deltagande näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare. I maximibeloppet beaktas både en eventuell påföljdsavgift som påförts näringsidkaren separat för samma förfarande och det belopp som näringsidkaren ska betala av den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen. Summan av dessa får inte överstiga det maximibelopp som räknats utgående från 13 a § 1 mom.

I 6 mom. föreskrivs om tidsfristen för indrivning av påföljdsavgift. Enligt momentet ska en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning drivas in i sin helhet antingen inom fem år från det att marknadsdomstolens eller högsta domstolens beslut om påföljdsavgift vann laga kraft eller inom två år från det att Konkurrens- och konsumentverkets med stöd av 2 eller 3 mom. fattade beslut vann laga kraft, om denna tid är längre tid än den först avsedda. I praktiken innebär detta att indrivningen av påföljdsavgift ska genomföras fullt ut inom två år från det att Konkurrens- och konsumentverkets med stöd av 2 eller 3 mom. fattade beslut vann laga kraft, om denna två år långa tidsfrist upphör senare än den fem år långa tidsfrist som räknats från det att marknadsdomstolens eller högsta förvaltningsdomstolens beslut om påföljdsavgift vunnit laga kraft.

49 a §. Sökande av ändring hos marknadsdomstolen. I fortsättningen föreskrivs det i 49 a § i konkurrenslagen om sökande av ändring i beslut av Konkurrens- och konsumentverket hos marknadsdomstolen. Med avvikelse från 44 § i den gällande lagen, där det föreskrivs om överklagande, förelås det tydliggörande bli föreskrivet om ändringssökande i två olika paragrafer så att den ena paragrafen innehåller bestämmelser om sökande av ändring hos marknadsdomstolen i beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat, medan det i den andra paragrafen föreskrivs om sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i beslut som marknadsdomstolen har fattat. I paragraferna anges dessutom tydligare än förr vilka kategorier av beslut som omfattas av besvärsförbud och vilka kategorier av beslut ändring inte får sökas särskilt i.

Den hänvisning till förvaltningsprocesslagen som finns i 1 mom. i den gällande lagen föreslås bli ändrad till en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som trädde i kraft vid ingången av år 2020. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av konkurrenslagen har meddelat får därmed överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i FRL. I momentet föreskrivs också om situationer där ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat ska iaktas även om besvär har anförts, om inte

marknadsdomstolen bestämmer något annat. I en ny bestämmelse i momentet föreskrivs det att ett interimistiskt föreläggande som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat enligt 45 § ska iakttas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat, och att marknadsdomstolen ska behandla sådana besvär skyndsamt. Skyldigheten att behandla besvär skyndsamt omfattar förutom besvär över beslut om meddelande av interimistiska förelägganden också besvär över beslut om förlängning av tidsgränsen för tidsbegränsade interimistiska förelägganden. Ändringen grundar sig på artikel 11 i direktivet, vilken gäller interimistiska åtgärder. Att behandlingen ska ske skyndsamt grundar sig på artikel 11.1 i direktivet, där det föreskrivs att medlemsstaterna ska säkerställa att lagenligheten, inbegripet proportionaliteten, i de interimistiska åtgärderna kan prövas i ett påskyndat förfarande för överklagande.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag där ändring i beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat inte får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen. Ändring i beslut som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 26 § 1 mom. har fattat om väsentliga brister i en anmälan om företagsförvärv får inte heller i fortsättningen sökas genom besvär. Likaså får ändring inte sökas genom besvär i ett med stöd av 37 § 5 mom. fattat beslut om givande av handräckning. Den som anmäler ett företagsförvärv får inte anföra besvär över ett beslut som meddelats med stöd av 25 § och genom vilket det har bestämts att de villkor som anmälaren har ställt ska iakttas.

I momentet görs en ändring av teknisk natur så att hänvisningen i den gällande lagen till 37 § 4 mom. rättas till en hänvisning till 37 § 5 mom. I 44 § i den gällande lagen, där det föreskrivs om överklagande, konstateras det i 3 mom. att ändring i ett beslut om handräckning som har meddelats med stöd av 37 § 4 mom. inte får sökas genom besvär, fastän bestämmelsen om handräckning finns i 37 § 5 mom. i den gällande lagen.

Däremot får beslut om förbud och beslut om beteendemässiga korrigerande åtgärder som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat enligt 9 §, beslut om åtaganden enligt 10 § och beslut om utsättande av vite enligt 46 § överklagas hos marknadsdomstolen och därpå direkt hos högsta förvaltningsdomstolen alldeles som hittills. Enligt 47 a § som föreslås bli fogad till lagen genom denna proposition får Konkurrens- och konsumentverket besluta om hos vilka av medlemmarna i en sammanslutning påföljdsavgift ska drivas in, om den påföljdsavgift som påförts sammanslutningen inte har betalats. Ett sådant beslut får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat med stöd av 47 a § får dock inte verkställas förrän det vunnit laga kraft.

I 3 mom. föreslås det bli föreskrivet om sådana beslut av Konkurrens- och konsumentverket som inte får överklagas särskilt genom besvär. Det är fråga om förrättande av inspektion i näringsidkares affärslokaler enligt 35 §, med stöd av 17 § 4 mom. meddelade beslut om huruvida förutsättningarna enligt 14–16 § för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften är uppfyllda och med stöd av 26 § 3 mom. fattade beslut om förlängning av behandlingsfristen i samband med företagsförvärv.

När det gäller förrättande av inspektion i affärslokaler preciseras bestämmelsen i förhållande till den gällande lagen så, att verkets beslut om förrättande av inspektion i näringsidkares affärslokaler i fortsättningen inte får överklagas särskilt genom besvär. Ett inspektionsbeslut får därmed vid behov behandlas i marknadsdomstolen i anslutning till huvudsaken. I den gällande lagen konstateras att ett beslut om förrättande av en sådan inspektion inte får överklagas genom besvär.

Enligt 17 § 4 mom. i konkurrenslagen meddelar Konkurrens- och konsumentverket beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller förutsättningarna för befrielse från påföljdsavgift eller nedläggning av påföljdsavgiften. Sådana beslut får inte överklagas särskilt genom besvär hos marknadsdomstolen. Enligt RP 88/2010 rd behövs ingen möjlighet att överklaga särskilt genom besvär i detta fall, eftersom de yrkanden som ansluter sig till Konkurrensverkets beslut kan framföras för marknadsdomstolen vid behandlingen av huvudsaken om framställning om påföljdsavgift. I den gällande lagen hänvisas det felaktigt till 17 § 3 mom. i stället för till 17 § 4 mom. När konkurrenslagen ändrades genom lag 721/2019, som trädde i kraft den 17 juni 2019, blev 17 § 3 mom. 17 § 4 mom. I det sammanhanget rättades dock inte hänvisningen i 44 §, vilken gäller överklagande, till att gälla 17 § 4 mom. En teknisk rättelse av hänvisningen görs i samband med denna proposition så att beslut om beviljande av eftergift alltså inte får överklagas särskilt genom besvär.

Beslut om förlängning av behandlingsfristen i samband med företagsförvärv, vilka det föreskrivs om i 26 § 3 mom., får inte heller i fortsättningen överklagas särskilt genom besvär hos marknadsdomstolen.

I 44 § 4 mom. i den gällande konkurrenslagen föreskrivs det att lagen om verkställighet av skatter och avgifter ska iakttas vid verkställigheten av påföljdsavgifter som påförs med stöd av konkurrenslagen. En bestämmelse som motsvarar momentet i fråga föreslås bli intagen i 47 § i konkurrenslagen, vilken handlar om hur påföljdsavgift verkställs.

49 b §. *Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.* I fortsättningen föreskrivs det om ändringssökande hos högsta förvaltningsdomstolen i den nya 49 b § som fogas till konkurrenslagen. I dess 1 mom. föreslås det bli föreskrivet att ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har fattat får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Alldeles som i den föreslagna 49 a § ändras den gällande lagens hänvisning till förvaltningsprocesslagen så att det i fortsättningen hänvisas till FRL. Därmed ska FRL iakttas också när ändring i beslut som marknadsdomstolen har meddelat söks hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt FRL 107 § får ett beslut som en förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. I fråga om anförande av besvär över beslut som fattats av andra förvaltningsdomstolar gäller vad som föreskrivs särskilt. Enligt FRL 2 § tillämpas lagen på rättegången i de allmänna förvaltningsdomstolarna, vilka är högsta förvaltningsdomstolen och de regionala förvaltningsdomstolarna, inbegripet Ålands förvaltningsdomstol. Enligt paragrafen tillämpas lagen dessutom på rättegång i förvaltningsärenden i försäkringsdomstolen, marknadsdomstolen och arbetsdomstolen. Förvaltningsdomstolarna namnges i 4 kap. 3 § i domstolslagen (673/2016).

Den bestämmelse om besvärstillstånd som finns i FRL 107 § gäller därmed bara anförande av besvär hos högsta förvaltningsdomstolen över beslut som en förvaltningsdomstol har fattat, och marknadsdomstolen anses inte vara en i FRL 2 § avsedd förvaltningsdomstol. För att överklaga beslut av marknadsdomstolen genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen behövs därmed besvärstillstånd bara om det föreskrivs särskilt om det.

I denna proposition föreslås det inte bli föreskrivet att begäran om besvärstillstånd krävs för anförande av besvär över beslut av marknadsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen. Det innebär att anförande av besvär över beslut av marknadsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen inte förutsätter besvärstillstånd i fortsättningen heller.

Ett beslut som marknadsdomstolen har fattat och som gäller till exempel påförande av påföljdsavgift på framställning av Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 12 §, påförande av påföljdsavgift för överträdelse av förfaranderegler med stöd av 37 a § eller åläggande av strukturella korrigerande åtgärder enligt 9 a § får enligt förslaget överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. Ett beslut av marknadsdomstolen får därmed överklagas genom besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen när marknadsdomstolen i första instans påför påföljdsavgift eller ålägger strukturella korrigerande åtgärder. Redan hittills har det varit möjligt att anföra besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen över beslut av marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift. Också till exempel sådana beslut av marknadsdomstolen som gäller utsättande eller utdömande av vite får enligt förslaget överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. Likaså föreslås det att sådana beslut av marknadsdomstolen som har meddelats med anledning av att ändring har sökts i beslut som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 47 a § 2 och 3 mom. har fattat ska få överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd.

I 2 mom. föreskrivs om situationer där beslut av marknadsdomstolen med avvikelser från huvudregeln inte får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat får inte sökas genom besvär, när saken gäller ett med stöd av 26 § 2 mom. meddelat beslut om förlängning av fristen för behandling av företagsförvärv, ett i 36 § 5 mom. avsett beviljande av inspektionsbefogenhet i fråga om andra lokaler än affärslokaler eller ett interimistiskt föreläggande enligt 45 §. Enligt den gällande lagen får en temporär bestämmelse av Konkurrens- och konsumentverket inte överklagas genom besvär. I fortsättningen är det enligt förslaget möjligt att överklaga ett interimistiskt föreläggande genom besvär hos marknadsdomstolen, och besvaren ska behandlas skyndsamt. Däremot får beslutet av marknadsdomstolen inte överklagas vidare genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen.

I 3 mom. föreskrivs en huvudregel enligt vilken ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat ska iakttas även om besvär har anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Huvudregeln är förenlig med gällande rätt.

Momentet innehåller ingen hänvisning till förlängning av tidsfristen för ett interimistiskt föreläggande, eftersom 45 § som gäller interimistiska förelägganden föreslås bli ändrad så att ett interimistiskt föreläggande gäller under den av verket utsatta tidsfristen eller tills verkets beslut i huvudsaken har fattats och en i 12 § 3 mom. avsedd framställning om påföljdsavgift har gjorts.

I momentet föreslås bli föreskrivet om nya undantag från huvudregeln att ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat ska iakttas även om besvär har anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. I momentet föreslås bli föreskrivet att beslut om strukturella korrigerande åtgärder enligt 9 a §, beslut om påföljdsavgift för konkurrensbegränsning enligt 12 och beslut om påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser enligt 37 a § samt i 47 a § 2 och 3 mom. avsedda beslut om indrivning hos medlemmar av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare är verkställbara först när de har vunnit laga kraft.

För de strukturella korrigerande åtgärdernas del grundar sig det faktum att avvikelser från huvudregeln görs dels på ingripande i äganderätten, dels på att strukturella korrigerande åtgärder till sin natur är sådana att det efter att de verkställts kan vara orimligt svårt eller rentav omöjligt att återställa situationen. Om marknadsdomstolen till exempel i överensstämmelse med en framställning som Konkurrens- och konsumentverket gjort ålägger ett företag att avyttra viss affärsverksamhet eller aktier i form av strukturella korrigerande åtgärder, skulle det sannolikt vara svårt att annullera transaktionen efter att högsta förvaltningsdomstolen eventuellt fattat ett beslut där innehållet är ett annat, och det skulle vara oändamålsenligt också från köparens syn-

punkt. Fastän högsta förvaltningsdomstolen i praktiken sannolikt skulle förhindra att en strukturell korrigering åtgärd verkställs innan beslutet vunnit laga kraft föreskrivs det tydligt och förutsebart på lagnivå, bland annat på grund av det i 15 § i grundlagen föreskrivna egendoms-skyddet, att verkställighet får ske först efter det att beslutet vunnit laga kraft.

Enligt 44 § 4 mom. i den gällande lagen verkställs en påföljdsavgift utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Det betyder att påföljdsavgifter enligt lag kan verkställas innan ett beslut av marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen har vunnit laga kraft. I praktiken har domstolarna emellertid när de meddelat beslut meddelat att verkställighetsförbud råder tills beslutet vunnit laga kraft.

Enligt det betänkande som arbetsgruppen för utveckling av regleringen som gäller administrativa påföljder av straffkaraktär (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 52/2018) gav är den regleringsprincip som ska betraktas som utgångspunkt att en administrativ sanktion är verkställbar först när beslutet om den har vunnit laga kraft. I betänkandet konstateras vidare att det i princip behöver föreskrivas särskilt att laga kraft är ett villkor för verkställighet av påföljdsavgift, om det i speciallagstiftning föreskrivs att påföljdsavgiften ska verkställas med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter eller om beslutet om påföljdsavgift med stöd av en specialbestämmelse annars är möjligt att verkställa fastän det inte vunnit laga kraft.

I denna proposition föreslås det bli föreskrivet på lagnivå att påföljdsavgifter ska verkställas först när beslutet om påförande av dem har vunnit laga kraft. Bestämmelsen förtydligar rättsläget, ökar förutsebarheten och minskar domstolarnas arbete med avseende på separata verkställighetsförbud. Vidare motsvarar bestämmelsen regleringsprinciperna i betänkandet av den ovannämnda arbetsgruppen för utveckling av regleringen som gäller administrativa påföljder av straffkaraktär.

8 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 4 februari 2021.

De i propositionen föreslagna 9 a, 13, 13 a–13 f samt 47 a § avses bli tillämpade på konkurrensbegränsningar som genomförs eller fortgår efter lagens ikraftträdande. I den föreslagna 9 a § föreskrivs det om strukturella korrigering åtgärder som åläggs på grund av konkurrensbegränsning och som inte regleras i den gällande konkurrenslagen. Om det var möjligt att ålägga strukturella korrigering åtgärder utgående från konkurrensbegränsningar som i sin helhet begåtts före lagens ikraftträdande, skulle det med avseende på dem som misstänks för konkurrensbegränsning vara fråga om en i något mån oförutsebar påföljd. Med tanke på direktivets syfte att effektivisera konkurrenstillsynen är det dock motiverat att kunna ålägga strukturella korrigering åtgärder i situationer där en konkurrensbegränsning som inletts före lagens ikraftträdande fortgår också efter det att lagen trätt i kraft. Enligt den föreslagna ikraftträdanderegleringen är det möjligt att ålägga strukturella korrigering åtgärder som avses i den föreslagna 9 a § i fråga om konkurrensbegränsningar som genomförs eller fortgår efter lagens ikraftträdande.

I de föreslagna 13 och 13 a–13 f § föreskrivs mer ingående än i den gällande konkurrenslagen om bestämmande av storleken på påföljdsavgifter för konkurrensbegränsning. Syftet med ändringarna är att förbättra möjligheterna att förutse beloppet av påföljdsavgifter och att den nationella uppskattningen av påföljdsavgifternas storlek bättre ska motsvara det bedömningssätt som kommissionen tillämpar. För de föreslagna ändringarnas del är det möjligt att påföljdsavgifterna för konkurrensbegränsningar blir i någon mån större, och därför ska bestämmelserna tillämpas på påföljdsavgifter för konkurrensbegränsningar som genomförs eller fortgår efter lagens ikraftträdande. Om bestämmelserna började tillämpas genast efter det att lagen trätt i kraft

skulle det vara möjligt att de bestämmelser som ska iakttas när en framställning görs om bestämmande av storleken på en påföljdsavgift i ett ärende som redan länge varit anhängigt vid Konkurrens- och konsumentverket ändras medan behandlingen pågår. Att de tillämpliga bestämmelserna ändras under pågående behandling av ärendet kan anses vara i viss mån oförutsebart och problematiskt med avseende på den som framställningen om påföljdsavgift riktas mot. Om de nya bestämmelserna däremot tillämpades bara på konkurrensbegränsningar som i sin helhet genomförts efter lagens ikraftträdande skulle de gällande bestämmelserna om uppskattning av påföljdsavgifternas belopp tillämpas ännu långt efter att den nya lagen trätt i kraft. Så skulle ske till exempel i sådana fall där konkurrensbegränsningar pågått i flera år och konkurrensbegränsningen bara till en liten del genomförts före den nya lagens ikraftträdande.

I den föreslagna 47 a § föreskrivs det om indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare för en konkurrensbegränsning som har samband med dess medlemmars verksamhet. Det är fråga om ett nytt förfarande som möjliggör att en påföljdsavgift för konkurrensbegränsning som påförts en sammanslutning drivs in hos medlemmar i sammanslutningen på det sätt som krävs i direktivet i en situation där sammanslutningens konkurrensbegränsning har samband med medlemmarnas verksamhet. Eftersom bestämmelsen breddar medlemmarnas ansvar för en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, avses den bli tillämpad på påföljdsavgifter för konkurrensbegränsningar som har samband med medlemmarnas verksamhet och som genomförs eller fortgår efter lagens ikraftträdande. Regleringen i den föreslagna 47 a § anknyter till ändringarna av uppskattningen av beloppet av påföljdsavgift för konkurrensbegränsning som påförs sammanslutningar, bland annat vad gäller beaktandet av medlemmarnas omsättning, och därför föreslås det att paragrafen ska börja tillämpas samtidigt som 13–13 f §.

De nya 2 och 4 mom. som föreslås bli fogade till 19 § avses bli tillämpade på ärenden som blir anhängiga vid Konkurrens- och konsumentverket efter det att lagen trätt i kraft. I den föreslagna nya 19 § 2 mom. föreskrivs det om tillfälligt upphörande av preskriptionstiden för påförande av påföljdsavgift i en situation där kommissionen eller konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat har inlett ett utredningsförfarande som gäller konkurrensbegränsning. I fortsättningen kommer också åtgärder som kommissionen och konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat vidtar för att utreda konkurrensbegränsningar att innebära att preskriptionstiden tillfälligt upphör att löpa för den tid utredningen pågår. Den absoluta preskriptionstid för påförande av påföljdsavgift som finns i den gällande regleringen, tio år, ändras dock inte. I den nya 4 mom. som föreslås i paragrafen föreskrivs det om preskription för påföljdsavgifter för överträdelse som avses i den föreslagna 37 a §.

Det föreslås att 29 § ändras så att de tidsfrister som avses i paragrafen räknas i arbetsdagar i fortsättningen i stället för i kalendermånader. De nya tidsfristerna ska tillämpas på sådana framställningar om förbud mot företagsförvärv som görs efter lagens ikraftträdande. Om det nya sättet att räkna tidsfristerna togs i bruk vid lagens ikraftträdande skulle följden kunna vara en situation där räkningen av tidsfrister ändras mitt under behandlingen av ett företagsförvärv som är anhängigt vid Konkurrens- och konsumentverket. Sättet att räkna tidsfristerna vid behandling av ärenden bör vara så tydligt som möjligt, därför avses de ändringar som föreslås bli införda i 29 § bli tillämpade först på sådana i paragrafen avsedda framställningar om förbud mot företagsförvärv som görs efter det att lagen har trätt i kraft.

I den föreslagna 37 a § föreskrivs det om en möjlighet att göra en framställning om påföljdsavgift för sådana överträdelse som anges i 1 mom. i paragrafen. Att påföra en motsvarande påföljdsavgift är inte möjligt med stöd av de gällande bestämmelserna i konkurrenslagen. De påföljdsavgifter som avses i paragrafen är till sin natur administrativa påföljder av straffkaraktär, därför är det motiverat att tillämpa paragrafen i situationer där överträdelse genomförs efter det

att lagen har trätt i kraft. Att göra en framställning om påföljdsavgift för överträdelse av 37 a § är därmed möjligt bara i situationer där överträdelsen i sin helhet har skett efter att lagen trätt i kraft.

Oberoende av vad som föreskrivs i 2–5 mom. ska ärenden som vid lagens ikraftträdande har inletts hos marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen slutbehandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande. Syftet med momentet är att säkerställa att de bestämmelser som tillämpas på ärenden som är anhängiga vid marknadsdomstolen och vid högsta förvaltningsdomstolen inte ändras under pågående behandling.

9 Förhållande till andra propositioner

Samband med andra propositioner

Lagen om vårdlandskap

Utkastet till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap samt till lämnande av underrättelse enligt artikel 12 och 13 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse remissbehandlades mellan den 15 juni och den 25 september 2020. Avsikten är att den slutliga propositionen ska överlämnas till riksdagen i december 2020. Propositionsutkastet innehåller också ändringsförslag som gäller konkurrenslagens paragrafer om konkurrensneutralitet och skyldigheten att lämna upplysningar. Det föreslås att 30 a, 30 c, 30 d och 33 § i konkurrenslagen ändras så att de täcker också vårdlandskapen och vårdlandskapssammanslutningar samt enheter som dessa har bestämmanderätt över. Avsikten är att det i konkurrenslagen ska hänvisas också till det krav i lagen om vårdlandskap som gäller marknadsmässig prissättning. I samband med både den proposition som gäller lagen om vårdlandskap och denna proposition som gäller konkurrenslagen föreslås ändringar i 33 § i konkurrenslagen, där det föreskrivs om skyldigheten att lämna upplysningar.

Temporär ändring av tidsfristerna för behandling av företagsförvärv

Till riksdagen överlämnades den 11 juni 2020 en regeringsproposition med förslag till lag om temporär ändring av 26 § i konkurrenslagen (RP 99/2020 rd). I den föreslogs det att konkurrenslagen skulle ändras temporärt så att fristen för den fortsatta behandlingen av ett företagsförvärv förlängs med cirka en månad på grund av den inverkan som de undantagsförhållanden som orsakats av covid-19-epidemin haft. Propositionen behandlades inte i riksdagen före sommaruppehållet. För att den temporära bestämmelsen ska vara tillämplig under den period som avses i den propositionen överlämnades den 2 juli 2020 en kompletterande regeringsproposition (RP 106/2020 rd). Enligt den kompletterande propositionen ska bestämmelsen tillämpas på företagsförvärv som har anmälts till Konkurrens- och konsumentverket efter det att den kompletterande regeringspropositionen har lämnats, dvs. efter den 2 juli 2020. Lagen (699/2020) gällde till och med den 31 oktober 2020, men dess konsekvenser sträcker sig till maj 2021 som längst. I denna proposition föreslås inga ändringar i 26 § i konkurrenslagen.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

10.1 Påföljdsavgifter

Påföljdsavgifternas förutsebarhet

Administrativa disciplinära påföljder och andra påföljder av straffkaraktär som åläggs i administrativ ordning är inte straff som döms ut för brott i den bemärkelse som avses i 8 § i grundlagen. Den straffrättsliga legalitetsprincipen tillämpas därmed inte som sådan på regleringen av administrativa påföljder. I grundlagsutskottets praxis har det visserligen ansetts att regleringen av administrativa påföljder ska uppfylla de allmänna kraven på exakthet och proportionalitet (GrUU 14/2013 rd, s. 2/II, GrUU 34/2012 rd, s. 3, GrUU 17/2012 rd, s. 5, GrUU 9/2012 rd, s. 2, GrUU 60/2010 rd, s. 5, GrUU 11/2009 rd, s. 8, GrUU 12/2006 rd, s. 2–3, GrUU 32/2005 rd, s. 3, GrUU 19/2004 rd, s. 3–5, GrUU 4/2004 rd, s. 7, GrUU 74/2002 rd, s. 5). Av bestämmelser om administrativa påföljder ska det således entydigt framgå mot vilken lagstiftning handlingar eller försummelser ska bryta för att påföljden ska kunna bli en sanktion. Dessutom måste de handlingar och försummelser som sanktioneras också karakteriseras i lagen för att kunna specificeras. Särskilt viktigt är det att bestämmelserna ger dem som är föremål för regleringen en tillräcklig förutsebarhet beträffande bestämmandet av påföljder.

Utifrån 2 § 3 mom. i grundlagen ska det föreskrivas om de allmänna grunderna för administrativa påföljder i lag, eftersom påförande av påföljder innebär utövning av offentlig makt. Grundlagsutskottet har ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt (GrUU 43/2010 rd, GrUU 40/2002 rd). Exempelvis när det föreskrivs om en administrativ påföljdsavgift ska det lagstiftas exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa avgiften (GrUU 43/2013 rd, s. 3, GrUU 14/2013 rd, s. 2, GrUU 34/2012 rd, s. 3, GrUU 17/2012 rd, s. 5, GrUU 11/2012 rd, s. 3, GrUU 9/2012 rd, s. 2, GrUU 57/2010 rd, s. 2, GrUU 55/2005 rd, s. 2, GrUU 32/2005 rd, s. 2).

I propositionen föreslås att det ska föreskrivas betydligt exaktare om uppskattning av beloppet av påföljdsavgift än i den gällande 13 § i konkurrenslagen. De ovannämnda omständigheterna har beaktats när handlingsalternativen övervägts så att det inte har ansetts möjligt att riktlinjer som Konkurrens- och konsumentverket själv utarbetar och lägger ut på sin webbplats och som är betydligt mer detaljerade än i lag ensamla räcker för att uppskatta beloppet av påföljdsavgift. När propositionen bereddes togs kriterierna för uppskattning av beloppet av påföljdsavgift in i lag (13 och 13 a–13 f §), eftersom det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Ambitionen har varit att reglerna om uppskattning av beloppet av påföljdsavgift ska vara så tydliga som möjligt och att de från näringsidkarnas synpunkt ska vara mer förutsebara och jämlika än reglerna i den nuvarande regleringen. Redan enligt den gällande lagen påförs påföljdsavgift genom domstolsbeslut på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Med hänsyn tagen till rättsskyddet föreslås det i konkurrenslagen dessutom i förtydligande syfte bli föreskrivet att endast lagakraftvunna beslut om påföljdsavgifter är verkställbara, och att besvär över beslut som marknadsdomstolen har fattat om påföljdsavgifter får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen utan begäran om besvärstillstånd. Näringsidkare som avses bli påförda påföljdsavgift hörs också i enlighet med 38 § i den gällande konkurrenslagen innan en framställning görs till marknadsdomstolen. Trots den föreslagna preciseringen av regleringen fortsätter domstolarna att ha en omfattande prövningsrätt när det gäller att bedöma påföljdsavgiftens storlek.

Påföljdsavgift för överträdelse av förfaranderegler

I propositionen föreslås det bli föreskrivet på det sätt som krävs i artikel 13 i direktivet att framställning om påföljdsavgift kan göras och påföljdsavgift kan påföras också för överträdelse av de förfaranderegler som nämns särskilt i artikeln. Bestämmelser om detta föreslås i 37 a § i konkurrenslagen.

Grundlagsutskottet har lagt vikt vid att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande och mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se till exempel GrUU26/2018 rd, GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd). Utskottet har framhållit att det finns anledning att tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet också i fråga om påföljder som innebär betydande utövning av offentlig makt.

Artikel 13.2 i direktivet medger inget nationellt handlingsutrymme när det gäller förfaranden genom vilka nationella administrativa konkurrensmyndigheter ska kunna påföra påföljdsavgifter eller i icke-straffrättsliga rättsliga förfaranden begära att påföljdsavgifter påförs. Direktivet möjliggör inte alternativet att underlåta iakttagande av förfarandebestämmelser medför endast vite. Direktivet ger dock medlemsstaterna en möjlighet att välja om påförandet av påföljdsavgift förutsätter uppsåt eller oaktsamhet eller grundas på kriteriet om strikt ansvar, under förutsättning att kriteriet är förenligt med Europeiska unionens domstols rättspraxis. Begreppen uppsåt och oaktsamhet bör tolkas utifrån Europeiska unionens domstols rättspraxis om tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget och inte utifrån tolkningen av begreppen uppsåt och oaktsamhet i förfaranden som genomförs av rättsliga myndigheter i samband med brottmål.

Enligt den föreslagna 37 a § förutsätter påförandet av påföljdsavgift att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare begår en överträdelse uppsåtligt eller av oaktsamhet. I paragrafens ordalydelse ägnas dessutom uppmärksamhet bland annat åt att det av paragrafen framgår att Konkurrens- och konsumentverket har prövningsrätt i fråga om görande av en framställning om påföljdsavgift. Konkurrens- och konsumentverket föreslås inte ha en ovillkorlig skyldighet att göra en framställning om påförande av påföljdsavgift i alla situationer där förfarandebestämmelser har överträtts. Verkets prövningsrätt i fråga om användning av påföljdsavgift framgår i enlighet med grundlagsutskottets praxis (GrUU 12/2019 rd) uttryckligen av bestämmelsen ("kan påföras"). Vidare konstateras det i paragrafen att verket inte kan göra en framställning om påföljdsavgift, om överträdelsen ska anses vara obetydlig eller påförandet av påföljdsavgift annars ska anses vara omotiverat.

Proportionaliteten hos påföljdsavgifter för överträdelse av förfaranderegler beaktas dessutom i maximibeloppet av påföljdsavgift. Enligt direktivet bör sanktionsavgifter fastställas i proportion till den totala globala omsättningen och vara effektiva, proportionella och avskräckande, men de mer detaljerade specialvillkoren beträffande beloppet överläts åt medlemsstaterna att avgöra. Enligt propositionen får påföljdsavgiften för överträdelse av förfarandebestämmelser vara högst en procent av näringsidkarens totala globala omsättning under räkenskapsperioden före den under vilken Konkurrens- och konsumentverket meddelar sin framställning om påföljdsavgift, medan den vid överträdelse av förbud mot konkurrensbegränsning är högst tio procent. Storleken av en påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser grundas enligt förslaget på en helhetsbedömning där det gäller att ta hänsyn till överträdelsens art och omfattning samt det klandervärda i överträdelsen.

Innan framställningen om påföljdsavgift görs ska Konkurrens- och konsumentverket ge den som är föremål för framställningen tillfälle att bli hörd. Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen.

10.2 Strukturella korrigerande åtgärder

Enligt artikel 10 i direktivet ska det i den nationella lagstiftningen föreskrivas om s.k. strukturella korrigerande åtgärder som åläggs för att en konkurrensbegränsning ska upphöra. Syftet med de strukturella korrigerande åtgärderna är att återställa eller bibehålla konkurrensförhållandena på marknaden. Vad bestämmelsens innehåll och förutsättningar beträffar lämnar direktivet

just inget nationellt handlingsutrymme. Ett sådant förekommer i någon mån för åläggandeprocessens del.

Grundlagsutskottet tog i sitt utlåtande GrUU 12/2001 rd, som gavs den 20 mars 2001, ställning till de strukturella korrigerande åtgärder som då hade föreslagits för kommissionen. Grundlagsutskottets utlåtande av år 2001 hänförde sig till beredningen av tillämpningsförordningen, vilken är en del av EU:s konkurrenslagstiftning, och till skrivelsen U 71/2000 rd som anknöt till tillämpningsförordningen. Utskottet konstaterade i sitt utlåtande att de strukturella korrigerande åtgärderna bör bedömas utgående från egendomsskyddet som tryggas i 15 § grundlagen och att överträdelse av konkurrensrättsreglerna i sig är en godtagbar motivering till att ålägga företaget begränsningar som gäller dess tillgångar. Utskottet påpekade dock att villkoren för åläggande av begränsningar bör bestämmas exakt, begränsningarna bör vara nödvändiga och proportionella och det väsentliga innehållet i de begränsningsåtgärder som avses bli tillgripna bör framgå av förordningen.

Strukturella korrigerande åtgärder har ingått i kommissionens verktygsuppsättning sedan maj 2004, men de har inte använts i praktiken. Enligt artikel 7 i tillämpningsförordningen får kommissionen genom beslut ålägga företag eller företagssammanslutningar alla åtgärder som hänför sig till företagets agerande (beteendemässiga åtgärder) eller strukturella åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra. Enligt artikeln får strukturella åtgärder endast åläggas om det antingen inte finns någon lika effektiv beteendemässig åtgärd eller om en lika effektiv beteendemässig åtgärd skulle vara mer betungande för det berörda företaget än den strukturella åtgärden. I teorin skulle de strukturella korrigerande åtgärder som ingår i kommissionens verktygsuppsättning ha kunnat bli tillämpliga också på företag som bedriver verksamhet i Finland. I och med det direktiv som genomförs genom denna proposition blir strukturella korrigerande åtgärder tillgängliga också för nationella konkurrensmyndigheter.

Det kan antas, även med beaktande av grundlagsutskottets uppfattning, att strukturella korrigerande åtgärder begränsar egendomsskyddet som tryggas i 15 § i grundlagen, eftersom strukturella korrigerande åtgärder kan avse till exempel en förpliktelse att avyttra en viss affärsverksamhet eller aktier, om det inte går att hitta något mindre betungande sätt att undanröja ett konkurrensproblem. Utgående från den allmänna klausulen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen bedöms bland annat olika begränsningar av ägarens nyttjande- och bestämmanderätt. I egendomsskyddet ingår rätten att rå över egendom, och strukturella korrigerande åtgärder ingriper i denna rätt. På sådana begränsningar av egendomsskyddet tillämpas de allmänna förutsättningarna för begränsning av grundläggande rättigheter, bland dem kravet på exakt och noga avgränsad reglering.

Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd. Rättsskyddskravet hänför sig närmast till bestämmelserna i 21 § i grundlagen om rättvis rättegång och god förvaltning. Rättsskyddsarrangemangen handlar i allmänhet om individens rätt att få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag och rätt att söka ändring i beslut som rör honom eller henne.

Med beaktande av grundlagsutskottets utlåtande kan det anses att överträdelse av konkurrensrättsreglerna i sig är en godtagbar motivering till att ålägga företaget begränsningar som gäller dess tillgångar. Vid det nationella genomförandet föreskrivs det om nödvändighet och proportionalitet, och dessutom är ambitionen att uppfylla kravet på exakt och noga avgränsad reglering och tillräckliga rättsskyddsarrangemang inom de gränser som direktivet möjliggör. Utgående

från direktivet går det inte att ge en uttömmande definition av begreppet strukturella korrigerande åtgärder, men lagen föreslås uppta exempel på vad strukturella korrigerande åtgärder kan innebära.

Till lagen fogas också bestämmelser om förutsättningar som begränsar användningen av strukturella korrigerande åtgärder inom de gränser som direktivet tillåter. Till de förutsättningar som föreskrivs i 9 a §, vilken föreslås bli fogad till konkurrenslagen, hör bland annat att de strukturella korrigerande åtgärderna är proportionerliga och nödvändiga. Ytterligare förutsättningar är att användningen är möjlig bara i fall där en beteendemässig korrigerande åtgärd inte är tillräcklig eller där en beteendemässig korrigerande åtgärd är mer betungande för företaget än en strukturell korrigerande åtgärd. Valet tydliggörs ytterligare genom att det föreskrivs att om en beteendemässig korrigerande åtgärd och en strukturell korrigerande åtgärd är lika effektiva när det gäller att korrigera överträdelsen, ska i enlighet med proportionalitetsprincipen den av åtgärderna väljas som är mindre betungande för företaget. Utöver de villkor som ställs i direktivet förutsätts det i lagen att en strukturell korrigerande åtgärd inte får leda till att näringsidkarens förutsättningar att bedriva den återstående ekonomiska verksamheten går förlorade.

Rättsskyddet i fråga om strukturella korrigerande åtgärder, vilka det sannolikt blir aktuellt att använda endast mycket sällan, uppmärksammas i lagen. I propositionen föreslås att det föreskrivs att Konkurs- och konsumentverket ska göra en framställning om strukturella korrigerande åtgärder till marknadsdomstolen, som beslutar om åläggande av den strukturella korrigerande åtgärden. Vidare föreskrivs en skyldighet att ge näringsidkaren tillfälle att bli hörd innan Konkurs- och konsumentverket gör en framställning till marknadsdomstolen om att ålägga en strukturell korrigerande åtgärd.

Det beslut som marknadsdomstolen fattar får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. Ett beslut om strukturella korrigerande åtgärder blir enligt förslaget verkställbart först när det har vunnit laga kraft. Grunden för de i propositionen föreslagna bestämmelserna om överklagbarhet och verkställbarhet är utöver ingripande i äganderätten att strukturella korrigerande åtgärder till sin natur är sådana att det kan vara orimligt svårt eller rentav omöjligt att efter att de verkställts återställa situationen till den som rådde före verkställigheten. Även om högsta förvaltningsdomstolen också med stöd av den gällande lagen kan hindra att en strukturell korrigerande åtgärd verkställs innan beslutet vunnit laga kraft, föreskrivs det tydligt och förutsebart på lagnivå att verkställighet kan ske först efter att beslutet vunnit laga kraft, bland annat på grund av det i 15 § i grundlagen tryggade egendomsskyddet.

10.3 Inspektioner

Grundlagsutskottet har i olika sammanhang tagit ställning till Konkurs- och konsumentverkets inspektionsbefogenheter, särskilt till den del det i dem är fråga om inspektionsåtgärder i utrymmen som används för boende av permanent natur. Den första bestämmelsen om genomsökning av bostäder (20 a § i lagen om konkurrensbegränsningar) tillkom år 2004 med grundlagsutskottets medverkan. Utskottet ansåg då att 20 a § i lagförslaget var betydelsefull med tanke på skyddet för hemfriden i 10 § i grundlagen. Utskottet konstaterade att det i sin tidigare praxis hade ansett att proportionalitetskravet för en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna inte uppfylldes vid en inspektion i affärslokaler som omfattas av hemfriden utifrån misstanke om en förseelse som högst leder till böter (GrUU 40/2002 rd s. 2). Å andra sidan hade utskottet i sina bedömningar av tillåtliga inspektioner för att kontrollera användningen av stöd och bidrag av offentliga medel ansett att det är acceptabelt med inspektioner utifrån grundade misstankar också om sådana straffbara förseelser som allra högst ger bötesstraff (GrUU 69/2002

rd, s. 2–3). I ljuset av denna praxis ansåg utskottet det klart att konstitutionen tillåter en inspektion inom ramen för hemfriden om det finns grundad anledning att misstänka att någon brutit eller kommer att bryta mot lagen på ett straffbart sätt.

Utskottet ansåg att rätten enligt lagen om konkurrensbegränsningar att förrätta inspektion inom ramen för hemfriden i förordningen om tillämpning av EU:s konkurrensregler kopplas samman med ett allvarligt brott mot artikel 81 och 82 i EG-fördraget (numera artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget). En sådan handling kan vara ett brott, alltså straffbar enligt lag. Men det handlar inte nödvändigtvis alltid om detta. Brott mot fördragsbestämmelserna har att göra med bestämmande av en påföljdsavgift (konkurrensbrottsavgift). Utskottet drog den slutsatsen att det inte står i strid med dess nyare tolkningspraxis att inspektionsrätten kopplas ihop med ett sanktionerat beteende genom en sådan avgift av straffkaraktär och att lagförslaget därmed kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 7/2004 rd, s. 2/II och GrUU 40/2010 rd, s. 3–4).

Bestämmelser om inspektioner i näringsidkares affärslokaler finns i 35 § i konkurrenslagen. Artikel 6 i direktivet gäller befogenhet att inspektera lokaler, och artikel 24 gäller inspektioner enligt artikel 6 som förrättas på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat. I det nationella genomförandet tillåts just inget handlingsutrymme beträffande bestämmelsens innehåll. I konkurrenslagen föreslås en sådan ändring avseende inspektioner i affärslokaler att Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta inspektion också på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat för att utreda huruvida förbud mot konkurrensbegränsningar har överträtts, bristande efterlevnad av beslut om förbud, korrigering av åtgärder eller åtaganden eller sådana interimistiska förelägganden som konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten meddelat har förekommit eller vissa av den andra medlemsstatens förfaranderegler inte har efterlevts. Bestämmelserna i lagstiftningen i Finland ska tillämpas på inspektionsförfarandet.

I 36 § i konkurrenslagen har det med grundlagsutskottets medverkan föreskrivits om befogenhet att inspektera utrymmen som används för boende av permanent natur. Enligt den gällande konkurrenslagen förutsätter en sådan inspektion ett förhandstillstånd som marknadsdomstolen gett. Artikel 7 i direktivet gäller befogenheter att inspektera andra lokaler, och artikel 24 gäller sådana inspektioner enligt artikel 7 som görs på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat. I det nationella genomförandet tillåts just inget handlingsutrymme beträffande bestämmelsens innehåll. Därför föreslås 36 § i konkurrenslagen bli ändrad så, att Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta inspektion i utrymmen som omfattas av hemfriden också på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för utredning av om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har överträtt förbud mot konkurrensbegränsningar, har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigering av åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande, eller har underlåtit att följa vissa av den andra medlemsstatens förfaranderegler. Den nationella lagstiftningen ska tillämpas på inspektionsförfarandet, och också genomsökning av bostäder på begäran av konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat kräver att förhandstillstånd söks hos marknadsdomstolen.

Trots att direktivet just inte ger något nationellt handlingsutrymme vad bestämmelsens innehåll beträffar betyder det inte att Konkurrens- och konsumentverket är skyldigt att uppfylla en i artikel 24 i direktivet avsedd begäran från konkurrensmyndigheten i en annan medlemsstat om att förrätta inspektion i utrymmen som omfattas av hemfriden. Artikel 24 i direktivet förpliktar medlemsstaterna att ha reglering som möjliggör genomsökning av bostäder på begäran, men Konkurrens- och konsumentverket har rätt att pröva huruvida det ska förrätta en begärd inspektion eller inte.

En annan ändring av 36 § i konkurrenslagen, som rör genomsökning av bostäder, går ut på att ändra den gällande lagens förutsättningar för förrättande av inspektion så, att ordet 'allvarligt' stryks i 36 § 1 mom. Ändringen grundar sig på artikel 7 i direktivet, och i fortsättningen ska det vara en förutsättning för förrättande av inspektion enligt 36 § att det finns grundad anledning att misstänka att det i andra lokaler än sådana som avses i 35 § förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande GrUU 12/2019 rd konstaterat att bestämmelserna om inspektionsrätt delvis grundar sig på EU-förordningen (2017/2394) om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen (nedan samarbetsförordningen). Till den del regleringen gäller inspektioner som hör till tillämpningsområdet för samarbetsförordningen har grundlagsutskottet inga konstitutionella anmärkningar (se GrUU 6/2019 rd, s. 4). Utskottet påpekade dock att de avgränsningar i den berörda propositionen som gällde inspektioner i utrymmen som används för boende av permanent natur inte till alla delar verkar stämma överens med EU-förordningen.

Det anses att de föreslagna ändringar av 35 och 36 § i konkurrenslagen, vilka gäller inspektioner, som ingår i den proposition som nu behandlas hör till direktivets tillämpningsområde och krävs i direktivet. Bestämmelserna har avgränsats bland annat så att en begäran om inspektion som framställs av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat inte kan gälla företagsförvärv eller sådan konkurrensneutralitet som det eventuellt föreskrivs om i det andra medlemslandet. Bestämmelserna ger Konkurrens- och konsumentverket rätt att pröva huruvida begäran från den andra medlemsstatens myndighet ska uppfyllas.

I propositionen föreslås inga ändringar i konkurrenslagen i vare sig reglerna om sökande av ändring beträffande inspektioner eller bestämmelsen om skydd för utomstående juridisk rådgivning.

10.4 Informationsutbyte och skyldighet att lämna upplysningar

Grundlagsutskottet har bedömt regleringen om myndigheternas rätt att trots sekretessplikten få och lämna ut uppgifter med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter, vilket det föreskrivs om i 10 § 1 mom. i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt är sådan reglering om informationsutbyte som inte innehåller någon avgränsning eller definition av vilka de eventuella mottagarna av informationen är eller i vilka syften informationen får utlämnas alltför vagt formulerad och bör preciseras för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 46/2016 rd, GrUU 49/2016 rd).

Grundlagsutskottet har utgående från EU:s samarbetsförordning bedömt den rätt att få uppgifter som hänför sig till konsumentmyndigheternas tillsynsbefogenhet (GrUU 12/2019 rd). Grundlagsutskottet granskade rätten att få uppgifter med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. På grund av företrädet för EU:s sekundärrätt såg utskottet det som uppenbart att en korrekt tillämpning av rättigheterna till information enligt samarbetsförordningen måste betraktas som nödvändig i överensstämmelse med grundlagsutskottets vedertagna praxis för reglering av myndigheternas rätt att få och lämna ut information trots sekretess. Eftersom avsikten med regleringen var att den i större utsträckning än förordningen ska omfatta rättigheterna att få uppgifter också enbart på grundval av nationell prövning, ansåg utskottet att bestämmelserna om rätten att få uppgifter bör preciseras separat inom ramen för samarbetsförordningen genom en förteckning över de känsliga uppgifter som hör till kärnan i skyddet för privatlivet och som rätten att få uppgifter var avsedd att omfatta. Alternativt måste

rätten att få uppgifter ordagrant kopplas till vad som är nödvändigt med avseende på tillämpningen av den rätt att få uppgifter som föreskrivs i förordningen eller med tanke på något annat syfte som specifikt och exakt definieras i bestämmelsen. Grundlagsutskottet ansåg att det i den regleringskontext som var föremål för bedömning dock gällde att beträffande känsliga uppgifter i första hand sikta på en så exakt och noggrant avgränsad förteckning som möjligt.

Enligt grundlagsutskottets vedertagna ståndpunkt bör myndighetens möjlighet att få uppgifter via en teknisk anslutning nämnas i lag, om de uppgifter som myndigheten får kan innehålla personuppgifter (bland annat GrUU 12/2002 rd). Eftersom det är möjligt att uppgifter som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av 33 och 39 § får innehåller också personuppgifter, föreskrevs det i 33 och 39 § genom lagen om ändring av konkurrenslagen (721/2019) att uppgifterna kan lämnas till Konkurrens- och konsumentverket med hjälp av en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form.

Regleringen i konkurrenslagen gäller verksamhet mellan näringsidkare och verkets behov av upplysningar riktar sig därmed till ekonomisk verksamhet. Via utredningar om den ekonomiska verksamheten, till exempel begäranden om information, får Konkurrens- och konsumentverket kännedom också om vissa personuppgifter. Verket kan få kännedom om känsliga uppgifter närmast bara i exceptionella situationer, till exempel sådana som hänför sig till inspektioner, där till exempel e-postmeddelanden som rör arbetet innehåller också någon uppgift som tangerar privatlivet.

Enligt Konkurrens- och konsumentverkets dataskyddsbeskrivning kan till verkets kännedom komma personuppgifter som rör bland annat namn, kontaktuppgifter, arbetsgivare, arbetsuppgifter, arbetsplats och arbetshistoria samt utbildningsbakgrund. Enligt dataskyddsbeskrivningen kan dessutom personuppgifterna inom konkurrensansvarsområdet i mindre utsträckning innehålla andra personuppgifter inklusive personuppgifter i anknytning till särskilda kategorier av personuppgifter samt till fällande domar i brottmål och överträdelser. Personuppgifter hanteras inom konkurrensansvarsområdet för att utföra lagstadgade uppgifter. Den rättsliga grunden för hanteringen av personuppgifter inom konkurrensansvarsområdet är artikel 6 punkt 1, led i stycke c i EU:s allmänna dataskyddsförordning, vilket betyder att hanteringen är nödvändig för att fullgöra den registeransvariges lagstadgade plikt. Konkurrensansvarsområdets handlingar kan i mindre omfattning innehålla personuppgifter i anknytning till särskilda kategorier av personuppgifter samt till fällande domar i brottmål och överträdelser som hanteras vid genomförande av rättsliga förpliktelser. Den rättsliga grunden för behandling av särskilda kategorier av personuppgifter är 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen (1050/2018). Personuppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter kan samlas hos konkurrensansvarsområdet i samband med inspektioner som regleras av konkurrenslagen eller de registrerade kan själva förmedla personuppgifter som hör till särskilda kategorier till ämbetsverket. Den rättsliga grunden för behandlingen gällande fällande domar i brottmål och överträdelser är 7 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen. Konkurrensansvarsområdet kan exempelvis i konkurrensövervakningen tillfälligt behandla förundersökningsmaterial samt beslut av domstolar. I verkets dataskyddsbeskrivning konstateras också de situationer där konkurrensansvarsområdet kan lämna ut personuppgifter. Personuppgifter kan lämnas ut exempelvis till myndigheterna enligt bestämmelser gällande deras rättigheter att få uppgifter. En anvisning för behandling av personuppgifter är i bruk vid verket.

Enligt artikel 8 i direktivet ska skyldigheten att lämna upplysningar gälla inte bara näringsidkare utan också fysiska personer. Enligt direktivet ska nationella konkurrensmyndigheter ha befogenhet att begära att varje övrig fysisk eller juridisk person lämnar upplysningar som kan vara relevanta för tillämpningen av EU:s regler om konkurrensbegränsningar. Utgående från direk-

tivet kan begäranden om information inte bindas till kriteriet att de ska vara nödvändiga, eftersom det enligt direktivet är tillräckligt att upplysningarna kan vara relevanta för att en begäran om information ska kunna göras.

I den föreslagna ändringen av 33 § i konkurrenslagen kopplas begäranden om information till att uppgifterna och handlingarna behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar. Det nationella handlingsutrymmet avses ändå bli utnyttjat så, att fysiska personers skyldighet att lämna upplysningar ska gälla bara konkurrensbegränsningar, inte till exempel företagsförvärv eller konkurrensneutralitet vilka tas upp i 33 § i övrigt. Dessutom föreslås det att fysiska personers skyldighet att lämna upplysningar inte ska omfatta utredning av konkurrensförhållandena, till skillnad från den gällande 33 § i övrigt. För fysiska personers del avgränsas därmed användningsområdet inom de ramar som direktivet medger.

De föreslagna ändringarna av konkurrenslagen ändrar inte bestämmelsen i 38 § 3 mom. om skydd för juridisk rådgivning eller reglerna om advokathemligheten.

10.5 Påföljdsavgift som påförs en sammanslutning av näringsidkare och hur den verkställs

Sättet att beräkna beloppet av påföljdsavgift för konkurrensbegränsning som med stöd av artikel 14.3 i direktivet påförs en sammanslutning av näringsidkare ändras. Dessutom krävs det i artikel 14.4 i direktivet att medlemmarna i en sammanslutning ska kunna bli tvungna att betala en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, om sammanslutningen inte klarar av betalningen. Den reglering i direktivet som gäller sammanslutningar – till exempel branschföreningar – tillåter endast ett mycket litet nationellt handlingsutrymme vid genomförandet.

Enligt direktivet ska vid beräkning av beloppet av påföljdsavgift som påförs en sammanslutning utöver sammanslutningens omsättning beaktas omsättningen hos de medlemmar som var verk samma på den marknad som påverkades av sammanslutningens överträdelse. I direktivet föreskrivs om ett system med trappsteg genom vilket det med stöd av den nationella lagstiftningen bör vara möjligt att kräva att medlemsföretagen betalar sammanslutningens påföljdsavgift, om sammanslutningen inte klarar av att betala den. Enligt direktivet förutsätter indrivning inte att medlemsföretaget självt har gjort sig skyldigt till konkurrensbegränsning. Medlemsföretagen har enligt direktivet en möjlighet att undgå att betala påföljdsavgift som påförts sammanslutningen, om de visar att de inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet. Medlemsföretagens möjlighet till befrielse från betalning av påföljdsavgift är därmed av typen omvänd bevisbörda.

Enligt 21 § i grundlagen ska offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning tryggas genom lag. Också oskyldighetspresumtionen hör till de garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning som föreskrivs i 21 § i grundlagen. Oskyldighetspresumtionen ska i princip iakttas också när en administrativ sanktion som jämföras med en straffrättslig bestraffning åläggs. Grundlagsutskottet har brukat anse att de administrativa sanktionerna inte får strida mot oskuldspresumtionen i grundlagens 21 § vad gäller förfarandet, och att de inte heller får grunda sig enbart på omvänd bevisbörda eller ett strikt objektivet ansvar, (GrUU 9/2018 rd, s. 3, GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5, GrUU 57/2010 rd, s. 3 och GrUU 4/2004 rd, s. 7). Av EU-rätten kan dock följande verkningar i fråga om beaktandet av tillräknande i den nationella lagstiftning genom vilken ett EU-baserat påföljdssystem genomförs.

Med stöd av artikel 14 i direktivet ska nationella konkurrensmyndigheter ges möjlighet att rikta indrivningen av en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning till vilket som helst av de företag vars företrädare var medlemmar i sammanslutningens beslutsfattande organ. Det nationella handlingsutrymmet vid genomförandet gäller närmast bara den process utgående från vilken den påföljdsavgift som påförts en sammanslutning verkställs, och utifrån vilken påföljdsavgift kan drivas in hos medlemsföretagen i sammanslutningen. I fråga om de förutsättningar under vilka medlemsföretagen kan befrias från ansvar är det därmed utifrån direktivet inte möjligt att avvika från att medlemsföretagen ska visa att de är uppfyllda.

I den föreslagna 47 a § i konkurrenslagen beaktas rättsskyddet och garantierna för god förvaltning maximalt inom de ramar som tillåts i direktivet. I fråga om indrivningen hos medlemmar föreslås det i konkurrenslagen bli föreskrivet, utöver de förutsättningar för befrielse från ansvar som direktivet möjliggör, att medlemmarna ska höras i samband med att Konkurrens- och konsumentverket utarbetar sitt beslut om indrivning, att medlemmarna ska ha rätt att anföra besvär över verkets beslut och att verkets beslut ska vara verkställbart först när det vunnit laga kraft.

Med tanke på en konstitutionell bedömning av regleringen är det betydelsefullt att Konkurrens- och konsumentverkets beslut inte ska gälla påförande av påföljdsavgift. Påföljdsavgift ska enligt förslaget alltid påföras av marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Verkets beslut ska gälla indrivning hos medlemsföretag av påföljdsavgift som domstolen påfört sammanslutningen genom ett lagakraftvunnet beslut. Rättsregistercentralen ska sköta den praktiska verkställigheten av påföljdsavgiften i likhet med andra påföljdsavgifter.

Med anknytning till proportionalitetsprincipen föreslås att det på lagnivå, i överensstämmelse med ett av skälen i direktivets ingress, i konkurrenslagen tas in ett omnämnande av att verket vid fattandet av indrivningsbeslut som gäller medlemmar i en sammanslutning ska ta hänsyn till den relativa storleken på medlemmarna i sammanslutningen och situationen för små och medelstora företag. Proportionaliteten säkerställs i verkets verksamhet alltid också genom 6 § i förvaltningslagen, där det föreskrivs att myndigheternas åtgärder ska stå i rätt proportion till sitt syfte. För att säkerställa kravet på exakt och noga avgränsad reglering avses bestämmelsen uppta inte bara övriga tidsfrister för den nationella indrivningsprocessen utan också en bakre gräns för indrivningen av påföljdsavgift.

Vidare föreslås det bli föreskrivet att om både medlemsföretag och en sammanslutning påförs påföljdsavgift ska samma omsättning inte beaktas dubbelt. Det innebär att omsättningen för sådana medlemsföretag som föreslås bli påförda påföljdsavgift för samma förfarande inte ska beaktas när sammanslutningens påföljdsavgift beräknas. Den högsta tillåtna gränsen för ett medlemsföretags totala betalningsskyldighet ska enligt 13 a § 1 mom. i konkurrenslagen alltid vara tio procent av den totala globala omsättningen för en i en konkurrensbegränsning deltagande näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare. Ett medlemsföretags ansvar för en påföljdsavgift som påförts en sammanslutning får därmed inte tillsammans med påföljdsavgift som eventuellt påförts medlemsföretaget självt för samma överträdelse någonsin överstiga den gräns om tio procent som utgör medlemsföretagets maximala påföljdsavgift.

10.6 Ändringssökande och påföljdsavgiftsbeslutets verkställbarhet

I propositionen föreslås det att besvär över marknadsdomstolens beslut om påföljdsavgift ska få anföras utan besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen och att beslutet om påföljdsavgift ska vara verkställbart först när det vunnit laga kraft. Detta avses gälla påföljdsavgifter för både konkurrensbegränsning och överträdelse av förfaranderegler. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till denna del grundlagsutskottets etablerade tolkningspraxis, enligt vilken

betydande ekonomiska påföljder vid behandling i förvaltningsprocessuell ordning kan verkställas endast på basis av ett lagakraftvunnet avgörande. Även ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket med stöd av den föreslagna 47 a § fattar om att hos medlemmarna i en sammanslutning driva in påföljdsavgift som påförts sammanslutningen avses vara verkställbart först när det vunnit laga kraft, och beslutet får överklagas genom besvär ända till högsta förvaltningsdomstolen.

För direkt besvärsmått hos högsta förvaltningsdomstolen i samband med beslut om påförande av påföljdsavgift som marknadsdomstolen har fattat talar rättsskyddet och grundlagsutskottets tolkningspraxis. Förslaget motsvarar också den ståndpunkt som grundlagsutskottet gått in för i sitt utlåtande GrUU 12/2019 rd och som innebär att det är ett undantag från huvudregeln i det nuvarande systemet med besvärstillstånd att marknadsdomstolen i första instans beslutar om en administrativ sanktion. Enligt utskottet bör beslutet om påförande av påföljden kunna överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd med beaktande av att den administrativa straffpåföljd som anges i det berörda lagförslaget är sträng (se även GrUU 49/2016 rd).

Enligt gällande lag får ett temporärt beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat inte överklagas, och ett beslut som marknadsdomstolen har fattat om förlängning av fristen för ett temporärt beslut får inte överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I propositionen föreslås regleringen om sådana beslut bli ändrad så att det till skillnad från vad som föreskrivs i gällande lag blir tillåtet att hos marknadsdomstolen anföra besvär över sådana beslut om interimistiska förelägganden som verket har meddelat. I marknadsdomstolen ska ärendet behandlas skyndsamt, vilket krävs i direktivet. Möjligheten att söka ändring förbättrar rättsskyddet för det företag som är föremål för det interimistiska föreläggandet i förhållande till gällande lag, även om det fortfarande inte är möjligt att söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. För lösningen talar dels att företagens rättsskydd förbättras, dels att interimistiska förelägganden är brådskande och tidsbegränsade.

10.7 Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet

Grundlagsutskottet har upprepade gånger ansett att det i princip inte ingår i dess konstitutionella uppdrag att bedöma den nationella genomförandelagstiftningen med avseende på den materiella EU-rätten (se till exempel GrUU 31/2017 rd, s. 4). Utskottet har ändå lagt vikt vid att man i den mån som EU-lagstiftningen kräver eller möjliggör reglering på det nationella planet ska ta hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (se till exempel GrUU 9/2019 rd, GrUU 6/2019 rd och GrUU 25/2005 rd).

Det direktiv som genomförs nationellt genom propositionen medger beträffande flera helheter ett nationellt handlingsutrymme som är antingen snävt eller obefintligt. Det nationella handlingsutrymmet har bedömts i enlighet med grundlagsutskottets utlåtandep Praxis i fråga om bestämmelserna om påföljdsavgifter, strukturella korrigeringar åtgärder, inspektionsbefogenheter, informationsutbyte, skyldighet att lämna uppgifter, indrivning av påföljdsavgifter som påförs sammanslutningar av näringsidkare samt ändringssökande. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet ger ett utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom Europaparlamentets och rådets direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av konkurrenslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 8–10, 13, 14, 16–17, 19, 29, 33–37, 40 och 44–47 §, av vilka 44 § samtidigt flyttas till det nya 5 a kap. som fogas till lagen,
av dem 8–10 och 34 § sådana de lyder i lag 662/2012, 14 § sådan den lyder i lag 1078/2016, 16, 19, 29 och 46 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 662/2012, 17 och 33 § sådana de lyder i lag 721/2019, 35 § sådan den lyder i lagarna 662/2012, 251/2018 och 721/2019, 36 § sådan den lyder i lagarna 251/2018 och 721/2019, 37 § sådan den lyder i lagarna 78/2015 och 721/2019, 40 § sådan den lyder i lagarna 662/2012 och 251/2018, 44 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 595/2013, 45 § sådan den lyder i lagarna 662/2012 och 721/2019, samt
fogas till lagen nya 9 a och 13 a–13 f §, till 15 §, sådan den lyder i lag 1078/2016, ett nytt 3 mom., till lagen nya 17 a, 17 b, 37 a och 38 a §, ett nytt 5 a kap., nya 47 a, 49 a och 49 b § som följer:

8 §

Förbud mot genomförande av en konkurrensbegränsning

Ett villkor som har tagits in i avtal, i stadgar eller i beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller mot ett föreläggande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av Konkurrens- och konsumentverket eller mot ett interimistiskt föreläggande som har meddelats av Konkurrens- och konsumentverket, får inte tillämpas eller verkställas, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat.

9 §

Konstaterande och upphörande av överträdelser

Om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bryter eller har brutit mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kan Konkurrens- och konsumentverket konstatera överträdelsen och förelägga att den ska upphöra.

Konkurrens- och konsumentverket kan ålägga den som har begått en överträdelse att genomföra alla beteendemässiga korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra.

9 a §

Strukturella korrigerande åtgärder

En näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter eller har brutit mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kan åläggas att avyttra aktier i ett konkurrerande företag, att avyttra en affärsenhet eller att genomföra andra strukturella korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra.

Strukturella korrigerande åtgärder kan åläggas endast när en i 9 § 2 mom. avsedd beteendemässig korrigerande åtgärd inte är tillräcklig för att korrigera överträdelsen, eller när en beteendemässig korrigerande åtgärd är mer betungande för företaget i fråga än en strukturell korrigerande åtgärd. Om en beteendemässig korrigerande åtgärd är lika effektiv som en strukturell korrigerande åtgärd när det gäller att korrigera överträdelsen, ska i enlighet med proportionalitetsprincipen den av åtgärderna väljas som är mindre betungande för näringsidkaren. En strukturell korrigerande åtgärd får inte leda till att näringsidkarens förutsättningar att bedriva den återstående ekonomiska verksamheten går förlorade.

Marknadsdomstolen ska ålägga en strukturell korrigerande åtgärd på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning till marknadsdomstolen om åläggande av en strukturell korrigerande åtgärd ska näringsidkaren ges tillfälle att bli hörd.

10 §

Åtaganden

Konkurrens- och konsumentverket kan, efter att ha hört marknadsaktörer, genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits av de näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för dessa parter, om det är möjligt att genom åtagandena undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. I beslutet ska samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för Konkurrens- och konsumentverket att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.

Konkurrens- och konsumentverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om åtagandena åsidosätts eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter.

13 §

Helhetsbedömning av beloppet av påföljdsavgift

Påföljdsavgiftens belopp baserar sig på en helhetsbedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning, det klandervärda i överträdelsen samt överträdelsens varaktighet.

I helhetsbedömningen ska hänsyn tas till de försvårande respektive förmildrande omständigheter som anges i 13 e § 2 och 3 mom. samt de i 13 f § angivna till näringsidkarens insolvens anknytande grunderna för nedsättning av påföljdsavgiften. Vid beräkningen av påföljdsavgiftens grundbelopp ska endast Konkurrens- och konsumentverket dessutom tillämpa det förfarande som föreskrivs i 13 b–13 d § samt i 13 e § 1 och 4 mom.

En näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har rätt att bli hörd i fråga om beloppet av och grunderna för påföljdsavgift innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om avgiften.

13 a §

Maximibeloppet av påföljdsavgift

Påföljdsavgiften för en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning får vara högst tio procent av näringsidkarens eller sammanslutningens totala globala omsättning. När Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om påföljdsavgift ska omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken framställningen

om påföljdsavgift meddelas beaktas. När marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen påför påföljdsavgift ska omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken beslutet om påföljdsavgift fattas beaktas.

Om en överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare gör sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet, är maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs sammanslutningen tio procent av den sammanräknade omsättningen för sammanslutningen och för varje medlem i sammanslutningen som är verksam på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. De räkenskapsperioder vars omsättningar ska räknas samman bestäms på det sätt som föreskrivs i 1 mom. I maximibeloppet av påföljdsavgift som föreslås bli påförd en sammanslutning ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd eller har påförts påföljdsavgift för samma överträdelse. I maximibeloppet av påföljdsavgift som påförs en sammanslutning ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat påförs eller har påförts en påföljdsavgift för samma överträdelse.

13 b §

Utgångspunkt för påföljdsavgiftens grundbelopp

Påföljdsavgiftens grundbelopp innehåller en andel som får vara högst 30 procent av den omsättning som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare haft genom försäljning av till överträdelsen anknyttande nyttigheter under det senaste kalenderår då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen.

Om den överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare har gjort sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet, betraktas som sammanslutningens omsättning vid fastställandet av den i 1 mom. angivna andelen utöver sammanslutningens omsättning den sammanlagda omsättningen från försäljning av till överträdelsen anknyttande nyttigheter för varje medlem i sammanslutningen som är verksam på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. I en grundavgift som föreslås i fråga om en sammanslutning av näringsidkare ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd påföljdsavgift för samma överträdelse.

Hur stor andel av omsättningen som ska beaktas när den i 1 mom. angivna andelen fastställs baserar sig på en helhetsbedömning. Vid helhetsbedömningen kan hänsyn tas till överträdelsens art, alla i överträdelsen deltagande parter sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och huruvida överträdelsen genomförts samt andra relevanta omständigheter.

När det gäller avtal mellan konkurrenter om priser, uppdelning av marknader och produktionsbegränsningar ska den andel av omsättningen som överstiger 15 procent beaktas, om inte något annat följer av särskilda skäl.

13 c §

Beaktande av överträdelsens varaktighet i påföljdsavgiftens grundbelopp

Den enligt 13 b § uppskattade andelen av grundbeloppet multipliceras med antalet år då en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i överträdelsen.

Perioder som understiger sex månader räknas som ett halvt år. Perioder som överstiger sex månader men understiger ett år räknas som ett helt år.

13 d §

Höjning av påföljdsavgiftens grundbelopp till följd av en allvarlig överträdelse

Oberoende av hur länge en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i en överträdelse som bedöms vara allvarlig ska, för att en tillräckligt avskräckande verkan ska uppnås, 15–25 procent av den i 13 b § 1 mom. avsedda omsättningen läggas till det belopp som uppskattats enligt 13 b och 13 c §. På bedömningen i fråga om höjningen av påföljdsavgiftens grundbelopp tillämpas vad som föreskrivs i 13 b § 3 mom.

13 e §

Anpassningar av påföljdsavgiftens grundbelopp

Påföljdsavgiftens i enlighet med 13 b–13 d § uppskattade grundbelopp kan sättas ned eller höjas genom att hänsyn tas till eventuella förmildrande respektive försvårande omständigheter i fråga om varje näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i överträdelser.

Som försvårande omständighet som avses i 1 mom. kan betraktas

- 1) att överträdelsern upprepats eller fortsatt efter ett myndighetsingripande,
- 2) att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare är ledare för eller initiativtagare till överträdelsern,
- 3) att påtryckningar på andra näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare har utövats för att dessa ska delta i överträdelsern.

Som förmildrande omständighet som avses i 1 mom. kan betraktas

- 1) i 12 § 1 mom. i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (1077/2016) avsedd förlikning,
- 2) att överträdelsern upphört omedelbart efter ett myndighetsingripande i överträdelsern, utom när det är fråga om en kartell eller något annat hemligt förfarande,
- 3) en påfallande ringa del i överträdelsern, när en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare samtidigt visar att den låtit bli att tillämpa ett förbjudet förfarande och att den betett sig konkurrenspräglad på marknaden,
- 4) av en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare med Konkurrens- och konsumentverket bedrivit samarbete som inte avses i 14 eller 15 § och som sträcker sig utöver näringsidkarens eller sammanslutningens lagstadgade samarbetsförpliktelser,
- 5) att den som överträdelse betraktade verksamheten bedrivs med stöd av ett godkännande som myndigheten gett eller som är föreskrivet i lag,
- 6) andra omständigheter som är relevanta för saken.

Påföljdsavgiftens grundbelopp kan höjas med högst 100 procent för varje konstaterad överträdelse, när det är fråga om en i 2 mom. 1 punkten avsedd upprepning eller fortsättning av överträdelsern efter ett myndighetsingripande.

13 f §

Beaktande av näringsidkarens solvens

Av särskilda skäl är det på begäran av en näringsidkare möjligt att vid uppskattningen av påföljdsavgiftens belopp beakta näringsidkarens insolvens i en viss social och ekonomisk kontext. Nedsättning kan beviljas endast om näringsidkaren lägger fram objektiva bevis för att påförandet av påföljdsavgift oåterkalleligen skulle äventyra näringsidkarens ekonomiska bärkraft och leda till att dess tillgångar förlorade sitt värde.

14 §

Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall

En näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning ska inte åläggas att betala någon påföljdsavgift när det är fråga om en i 5 § eller i artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt avsedd hemlig kartell mellan konkurrenter, om näringsidkaren

1) lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta en i 35 eller 36 § avsedd inspektion, eller

2) efter en i 35 eller 36 § avsedd inspektion lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan konstatera att en överträdelse av 5 § eller av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har skett.

I de situationer som avses i 1 mom. förutsätter befrielse från påföljdsavgift dessutom att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 1 och 2 punkten innan Konkurrens- och konsumentverket fått uppgifterna via andra kanaler.

En näringsidkare som har utövat påtryckningar mot en annan näringsidkare för att denna ska delta i en kartell kan inte beviljas befrielse från påföljdsavgiften.

På begäran av sökanden kan Konkurrens- och konsumentverket behandla en avslagen ansökan om befrielse från påföljdsavgift som en ansökan om nedsättning av påföljdsavgiften.

15 §

Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

I beloppet av påföljdsavgift som påförs en näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften beaktas inte sådana ytterligare omständigheter som inverkar höjande på påföljdsavgiftens belopp och som har kunnat styrkas utgående från övertygande bevis som den näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften har lämnat in.

16 §

Villkor för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

För att kunna bli beviljad befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska näringsidkaren dessutom

1) upphöra med sitt deltagande i den misstänkta hemliga kartellen senast omedelbart efter att ha lämnat in sin ansökan enligt 17 § 1 mom. till Konkurrens- och konsumentverket, med undantag för sådant deltagande som enligt Konkurrens- och konsumentverkets åsikt är nödvändigt för att bevara integriteten i utredningen,

2) ställa sig till förfogande för äkta, fullständigt, löpande och skyndsamt samarbete med Konkurrens- och konsumentverket från det att ansökan lämnas in till dess att Konkurrens- och konsumentverket har avslutat utredningen i fråga om alla som varit under utredning genom att fatta ett beslut eller göra en framställning till marknadsdomstolen, och

3) före inlämnandet av ansökan inte ha förstört, förfalskat eller undanhållit bevis för den misstänkta hemliga kartellen, eller inte ha avslöjat det faktum att den övervägt att lämna in en ansökan, eller något av innehållet i denna, utom för andra konkurrensmyndigheter.

Ett i 1 mom. 2 punkten avsett samarbete med Konkurrens- och konsumentverket förutsätter att näringsidkaren

1) utan dröjsmål förser Konkurrens- och konsumentverket med alla företagsförklaringar som näringsidkaren besitter eller har tillgång till samt med följande information och bevis:

a) sökandens namn och adress,

b) namnen på de andra näringsidkare som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen,

c) en detaljerad beskrivning av den misstänkta hemliga kartellen där det anges vilka produkter och territorier kartellen avser samt hur länge och på vilket sätt den misstänkta hemliga kartellen har bedrivit sin verksamhet,

- d) uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen,
- e) annan relevant information och andra relevanta bevis.
- 2) fortsatt står till Konkurrens- och konsumentverkets förfogande för att svara på alla frågor som kan bidra till fastställandet av faktiska omständigheter,
- 3) ser till att dess direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket och gör rimliga ansträngningar för att se till att tidigare direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket,
- 4) inte förstör, förfalskar eller undanhåller relevanta uppgifter eller bevis,
- 5) inte avslöjar det faktum att ansökan lämnats in, eller något av innehållet i denna, förrän Konkurrens- och konsumentverket har lagt fram sitt utkast till beslut eller till en framställning om påföljdsavgift, såvida inte annat överenskommit,
- 6) förfar på andra sätt för att bidra till utredningen av den misstänkta hemliga kartellen.

17 §

Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Ansökan om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska göras hos Konkurrens- och konsumentverket.

Konkurrens- och konsumentverket beviljar näringsidkaren villkorlig befrielse från påföljdsavgift efter det att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 14 § till Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket tar inte ställning till andra ansökningar enligt 14 § i samma ärende förrän verket har avgjort huruvida en villkorlig befrielse från påföljdsavgiften ska beviljas den näringsidkare som först inlämnat en ansökan.

En företagsförklaring kan lämnas in skriftligen eller muntligen. Näringsidkaren har rätt att lägga fram företagsförklaringar på finska eller svenska eller på ett sådant officiellt språk i en av Europeiska unionens medlemsstater som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om. På begäran av näringsidkaren ska Konkurrens- och konsumentverket skriftligen bekräfta att ansökan tagits emot.

Förfarandet avslutas med att Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett skriftligt beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller samtliga förutsättningar enligt 14 eller 15 samt 16 §.

Den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse enligt 14 § eller nedsättning enligt 15 § får inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket, i marknadsdomstolen eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller beslut om konstaterande av en överträdelse och föreläggande om att upphöra med överträdelsen eller åläggande av en beteendemässig korrigerande åtgärd enligt 9 §, en strukturell korrigerande åtgärd enligt 9 a §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §.

De uppgifter och bevis som avses i 5 mom. får dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd.

17 a §

Markering för ansökan om befrielse från påföljdsavgift

Konkurrens- och konsumentverket kan bevilja näringsidkare en tidsbunden markering för att samla in de företagsförklaringar, uppgifter och bevis som behövs för en i 14 § avsedd befrielse från påföljdsavgift.

För att få markeringen ska näringsidkaren tillhandahålla Konkurrens- och konsumentverket följande tillgängliga uppgifter:

- 1) sökandens namn och adress,
- 2) en motivering till att näringsidkaren gjort en ansökan om befrielse från påföljdsavgift,
- 3) namnen på de andra näringsidkare som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen,
- 4) vilka produkter och territorier kartellen avser,
- 5) den misstänkta hemliga kartellverksamhetens varaktighet och art,
- 6) uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen.

Alla företagsförklaringar, uppgifter och bevis som näringsidkaren tillhandahållit under markeringens giltighetstid ska anses ha lämnats in vid den tidpunkt då den inledande begäran gjordes.

17 b §

Förkortade ansökningar

Om en näringsidkare har ansökt hos Europeiska kommissionen eller hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften, antingen genom en ansökan om en markering eller genom en fullständig ansökan i samband med samma misstänkta hemliga kartell, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

En förkortad ansökan ska bestå av en kort beskrivning av var och en av följande uppgifter:

- 1) sökandens namn och adress,
- 2) namn på övriga parter i den misstänkta hemliga kartellen,
- 3) vilka produkter och territorier kartellen avser,
- 4) den misstänkta hemliga kartellens varaktighet och art,
- 5) de medlemsstater där bevisen för den misstänkta hemliga kartellen sannolikt finns, och
- 6) uppgifter om tidigare eller eventuella framtida ansökningar som gjorts vid andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen.

Konkurrens- och konsumentverket kan be näringsidkaren förtydliga ovannämnda omständigheter.

Konkurrens- och konsumentverket ska ge en näringsidkare som lämnat in en förkortad ansökan tillfälle att lämna in en fullständig ansökan, om kommissionen har informerat om sin avsikt att låta bli att helt eller delvis driva ärendet vidare.

Om det är nödvändigt för avgränsning av ett ärende eller fördelning av ärenden, får Konkurrens- och konsumentverket begära att näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan innan kommissionen har informerat om sin avsikt att helt eller delvis låta bli att driva ärendet eller om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften har sökts endast hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater. Konkurrens- och konsumentverket fastställer en rimlig tidsfrist inom vilken näringsidkaren ska lämna in en fullständig ansökan. Näringsidkaren har dock rätt att frivilligt lämna in en fullständig ansökan i ett tidigare skede.

Om Konkurrens- och konsumentverket inte har fått en ansökan som gäller samma misstänkta kartell från någon annan näringsidkare och om den förkortade ansökan innehåller de som i 2 mom. avsedda uppgifterna, ska Konkurrens- och konsumentverket underrätta näringsidkaren om dennes företrädesrätt. Företrädesrätten för näringsidkarens ansökan vid Konkurrens- och konsumentverket bestäms enligt tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan.

Om näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan inom den tidsfrist som med stöd av 3 eller 4 mom. fastställts av Konkurrens- och konsumentverket, eller frivilligt i ett tidigare skede,

ska ansökan anses ha lämnats in vid tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan, förutsatt att den förkortade ansökan avser samma produkt eller produkter och territorium eller territorier samt samma varaktighet för den misstänkta hemliga kartellen som den i 1 mom. avsedda till Europeiska kommissionen eller till den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater inlämnade ansökan, vilken kan ha kompletterats.

19 §

Preskription av påföljdsavgiften

Påföljdsavgift får inte påföras för överträdelse av bestämmelserna i 5, 7, 25 eller 27 § eller i artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom fem år från den dag då överträdelsen upphörde. Konkurrens- och konsumentverkets åtgärder för utredning av konkurrensbegränsningen avbryter preskriptionstiden som då börjar löpa från början.

Åtgärder av Europeiska kommissionen eller av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat för att utreda samma konkurrensbegränsning medför att preskriptionstiden upphör tillfälligt, när åtminstone en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som är under utredning delges den första utredningsåtgärden. Preskriptionstiden upphör tillfälligt i fråga om alla näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i överträdelsen. Det tillfälliga upphörandet avslutas när Europeiska kommissionen eller konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten har fattat beslut i huvudsaken eller konstaterat att grunder för andra åtgärder saknas.

Påföljdsavgift får dock inte påföras, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom tio år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom tio år från den dag då överträdelsen upphörde.

Påföljdsavgift får inte påföras med stöd av 37 a §, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom två år från den dag då Konkurrens- och konsumentverket fick kännedom om överträdelsen. Påföljdsavgift får dock inte påföras, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom fem år från överträdelsen.

29 §

Företagsförvärv i marknadsdomstolen

I ett ärende där Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv ska marknadsdomstolen meddela sitt beslut inom 69 arbetsdagar från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot verkställande av företagsförvärvet förfaller, om marknadsdomstolen inte inom 23 arbetsdagar från det att framställningen gjordes bestämmer något annat. Marknadsdomstolen kan uppställa villkor för verkställandet.

33 §

Skyldighet att lämna upplysningar

En näringsidkare, en sammanslutning av näringsidkare, en upphandlande enhet, en kommun, en samkommun och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över ska på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt för utredning av konkurrensförhållandena och för bedömning av

ett företagsförvärv som avses i 4 kap. och ett förfarande, en verksamhetsstruktur och deras verkningar som avses i 4 a kap.

En fysisk person ska på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar.

En näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare ska på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av överträdelser som avses i 37 a § 1 mom.

På begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kan Konkurrens- och konsumentverket ålägga en näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare att till Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge uppgifter och handlingar för utredning av huruvida näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare

1) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

2) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

På uppmaning ska uppgifterna ges skriftligen. Uppgifterna kan lämnas med hjälp av en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form.

34 §

Kallelse att höras

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som kan förfoga över upplysningar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen (434/2003).

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som kan ha information som behövs för att utreda om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare

1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat får delta i hörande som avses i 2 mom. under överinseende av tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får.

35 §

Inspektioner i näringsidkares affärslokaler

Behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket har rätt att förrätta alla behövliga inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning för att övervaka att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs samt för att bedöma företagsförvärv som avses i 4 kap. Konkurrens- och konsumentverket är skyldigt att på begäran av Europeiska kommissionen förrätta inspektioner så som föreskrivs i Europeiska unionens rättsakter.

Konkurrens- och konsumentverket biträder kommissionen vid inspektioner så som föreskrivs i Europeiska unionens rättsakter.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat förrätta inspektioner i lokaler som avses i 1 mom. för att utreda huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare

- 1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- 2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,
- 3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor (FördrS 68 och 69/2018).

Vid en inspektion enligt 1–4 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

36 §

Inspektioner i andra lokaler

För att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den har Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän rätt att förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 §, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i andra lokaler än de som avses i 35 § i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

Europeiska kommissionen kan i enlighet med artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget bestämma att inspektion ska förrättas också i andra lokaler än de som avses i 35 §.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en annan medlemsstats konkurrensmyndighet förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 §, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för utredning av om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare

- 1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- 2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,
- 3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Konkurrens- och konsumentverket ska hos marknadsdomstolen i förväg inhämta tillstånd till en inspektion som avses i 1–4 mom. Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om den skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen prövar om den planerade inspektionen är godtycklig eller alltför långtgående, ska marknadsdomstolen särskilt beakta hur allvarlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som

avses, den berörda näringsidkarens medverkan samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs.

Vid en inspektion som förrättas med stöd av 1–4 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare ska för inspektioner ge Konkurrens- och konsumentverkets, regionförvaltningsverkets, Europeiska kommissionens och andra medlemsstaters konkurrensmyndigheters tjänstemän, eller personer som dessa bemyndigat, tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahållits näringsidkaren behandlar kommunikation eller uppgifter som avses i 1 mom. Om lämnandet av uppgifter till de tjänstemän som förrättar inspektionen medför kostnader för det företag som på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls den näringsidkaren behandlar uppgifter, svarar denna näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som är föremål för inspektion för kostnaderna, om inte parterna kommer överens om något annat.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler och bokföring samt handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen.

Vid förrättande av inspektion i andra lokaler än de som avses i 35 § har Europeiska kommissionens, Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän befogenheter enligt 1 mom., men inte befogenheter enligt 3 mom.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket, en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat och regionförvaltningsverken kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

Tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat får delta i förrättandet av inspektioner och aktivt biträda Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemän under dessas ledning och överinseende vid förrättande av inspektioner.

37 a §

Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

Frånsett de fall då en överträdelse måste betraktas som obetydlig eller påförandet av påföljdsavgift annars är att betrakta som obefogat kan Konkurrens- och konsumentverket göra en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) motsätter sig en inspektion som ska förrättas enligt 35 § för utredning av en konkurrensbegränsning,

2) bryter en i 37 § 3 mom. avsedd försegling som anbringats i samband med utredning av en konkurrensbegränsning,

3) underlåter att rätta eller komplettera en oriktig, vilseledande eller ofullständig utredning som getts på en med stöd av 37 § 3 mom. gjord begäran som framställts i samband med en inspektion som förrättats enligt 35 § för utredning av en konkurrensbegränsning, eller underlåter att lämna in en begärd utredning,

4) lämnar oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter vid besvarandet av en med stöd av 33 § 1 mom. gjord begäran för utredande av en konkurrensbegränsning eller underlåter att lämna de begärda uppgifterna inom den tid som Konkurrens- och konsumentverket satt ut,

5) underlåter att säkerställa att dess företrädare inställer sig till ett hörande enligt 34 § som hänför sig till utredningen av en konkurrensbegränsning,

6) underlåter att iaktta ett med stöd av 9, 9 a eller 10 § meddelat beslut som fattats med anledning av en konkurrensbegränsning eller att iaktta ett föreläggande som med stöd av 45 § meddelats medan en konkurrensbegränsning utretts.

Bestämmandet av påföljdsavgiftens storlek baserar sig på en helhetsbedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning samt det klandervärda i överträdelsen. Påföljdsavgiften får vara högst en procent av den totala globala omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken Konkurrens- och konsumentverket meddelar sin framställning om påföljdsavgift för den som är skyldig till överträdelsen.

Beslut om påförande av påföljdsavgift fattas av marknadsdomstolen på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Avgiften påförs för betalning till staten.

Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

38 a §

Rätten för den som är under utredning att ta del av vissa handlingar samt begränsningar av informationsanvändning

Endast den som är under utredning har, för att kunna utöva sin rätt att försvara sig, rätt att ta del av innehållet i en företagsförklaring och en förlikningsinlaga som lämnats för erhållande av befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

Den som är under utredning har rätt att använda uppgifterna i företagsförklaringar och i förlikningsinlagor för att utöva sin rätt att försvara sig vid domstol endast om ett ärende som behandlas vid domstolen är direkt knutet till det ärende för vilket uppgifterna har lämnats och gäller

1) fördelning av en påföljdsavgift som solidariskt påförts dem som brutit mot 5 § eller mot artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

2) ett beslut där en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt konstateras eller sökande av ändring i ett avgörande som träffats med anledning av en sådan överträdelse,

3) en framställning av Konkurrens- och konsumentverket som gäller en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Innan Konkurrens- och konsumentverket har avslutat sitt förfarande mot alla som varit under utredning genom att fatta ett beslut som avses i 9, 10, 11 eller 32 § eller göra en framställning

enligt 9 a eller 12 § eller på något annat sätt, får den som är under utredning inte som bevis vid domstolar använda information som Konkurrens- och konsumentverket har fått under sina utredningar och som ingår i

1) svar som andra fysiska eller juridiska personer har gett på av Konkurrens- och konsumentverket framställda begäranden om information eller i material som dessa annars tagit fram särskilt för konkurrensmyndighetens förfarande,

2) ett beslutsutkast eller i något annat material som Konkurrens- och konsumentverket under sitt förfarande har sammanställt och överlämnat till parterna,

3) en förlikningsinlaga som återkallats.

Konkurrens- och konsumentverket får, i enlighet med artikel 12 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, till konkurrensmyndigheter i andra medlemsstater översända och av dem ta emot företagsförklaringar endast

1) med samtycke av den näringsidkare som lämnat företagsförklaringen, eller

2) om både den mottagande konkurrensmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket har fått en ansökan om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften av samma sökande avseende samma överträdelse och sökanden inte kan återta den information som lagts fram för den mottagande konkurrensmyndigheten.

40 §

Utlämnande av handlingar till konkurrensmyndigheterna i ett annat land

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av Konkurrens- och konsumentverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får Konkurrens- och konsumentverket lämna ut en sekretessbelagd handling som innehas av verket till en konkurrensmyndighet i ett annat nordiskt land i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att utbyta information med en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat, och denna information får användas som bevis, med förbehåll för de skyddsåtgärder som fastställs i artikel 12 i förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget.

5 a kap.

Gränsöverskridande delgivning och verkställighet i medlemsstaterna

44 §

Delgivning över Europeiska unionens medlemsstaters gränser

Om en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b §, ska Konkurrens- och konsumentverket på den ansökande konkurrensmyndighetens vägnar delge

1) de preliminära invändningarna mot den påstådda överträdelsen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och de beslut som fattats med tillämpning av dessa artiklar,

2) sådana andra förfarandeåtgärder som godkänts inom ramen för förfarandena för efterlevnadskontroll och som bör delges i enlighet med den nationella lagstiftningen,

3) handlingar som gäller verkställigheten av beslut om böter och vite och andra handlingar som är relevanta vid tillämpningen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Bestämmelser om förfarandet vid delgivning finns i förvaltningslagen.
Konkurrens- och konsumentverket får sända en begäran om delgivning till en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat, om delgivning behövs enligt den nationella lagstiftningen.

44 a §

Verkställighet över Europeiska unionens medlemsstaters gränser

Efter att ha säkerställt att en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b § ska Konkurrens- och konsumentverket godkänna begäran för verkställighet. För att verkställighetsskyldighet ska uppstå krävs dessutom att

1) rimliga ansträngningar för att verkställa beslutet har gjorts i den medlemsstat som begärt verkställighet,

2) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte haft tillräckliga tillgångar i den medlemsstat som framställt begäran, och

3) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har tillgångar i Finland.

När motsvarande förutsättningar enligt 1 mom. är uppfyllda får Konkurrens- och konsumentverket kräva att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat verkställer beslut om påföljd-savgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

Om en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b § har Konkurrens- och konsumentverket rätt att godkänna begäran för verkställighet. För godkännande av begäran förutsätts dock inte att konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten har gjort rimliga ansträngningar för att verkställa beslutet inom sitt eget territorium. För verkställighet krävs dessutom att

1) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte är etablerad i den medlemsstat som framställt begäran, och

2) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har tillgångar i Finland.

När Konkurrens- och konsumentverket har godkänt begäran för verkställighet ser Rättsregistercentralen utan dröjsmål till att det i begäran nämnda lagakraftvunna beslut om påföljdsavgift, böter eller vite som meddelats i den andra medlemsstaten verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

När motsvarande förutsättningar enligt 3 mom. är uppfyllda får Konkurrens- och konsumentverket begära att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat verkställer beslut om påföljd-savgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

44 b §

Förutsättningar för gränsöverskridande delgivning och verkställighet

En konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär delgivning enligt 44 § eller verkställighet enligt 44 a § ska lämna följande uppgifter i ett standardformulär:

1) namn och känd adress i fråga om delgivningens mottagare eller den som är föremål för verkställighet samt andra specificerande uppgifter,

2) en sammanfattning av relevanta fakta och omständigheter,

3) en kopia av den akt som ska delges eller verkställas och en sammanfattning av akten,

4) namn, adress och övriga kontaktuppgifter i fråga om den myndighet som tar emot begäran,

5) den tidsfrist inom vilken delgivningen eller verkställigheten ska genomföras, såsom lagstadgad tidsfrist eller preskriptionstid.

Den konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär verkställighet enligt 44 a § ska, utöver de uppgifter som avses i 1 mom., lämna uppgift om vilken dag det beslut som ska verkställas vann laga kraft och andra uppgifter om beslutet samt uppgift om beloppet av påföljdsavgift, böter eller vite. Dessutom ska konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten lämna information som visar de rimliga ansträngningar som den har gjort för att verkställa beslutet på sitt eget territorium.

Konkurrens- och konsumentverket är inte skyldigt att genomföra en delgivning som avses i 44 § och att godkänna verkställigheten av en begäran, om den begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt inte uppfyller kraven i detta kapitel eller om uppfyllandet av begäran uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i Finland. Konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten ska underrättas om ett nekande eller om behovet av ytterligare information.

44 c §

Förfarandena vid begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet

En konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kan med avseende på delgivning och verkställighet lämna uppgifter på finska eller svenska eller på något av Europeiska unionens officiella språk som den konkurrensmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket har kommit överens om när det gäller delgivning och som den konkurrensmyndigheten och Rättsregistercentralen har kommit överens om när det gäller verkställighet.

Den konkurrensmyndighet i den andra medlemsstaten som har framställt begäran svarar för skäligena översättnings-, arbetskrafts- och administrationskostnader samt andra motsvarande extra kostnader i samband med delgivningen och verkställigheten. Rättsregistercentralen får täcka de till verkställigheten anknyttande kostnaderna genom de påföljdsavgifter, böter eller viten som den har samlat in på den andra medlemsstatens konkurrensmyndighets vägnar. För att täcka verkställighetskostnaderna får Rättsregistercentralen dra av dem från de insamlade medlen innan medlen redovisas till den myndighet i en annan medlemsstat som gjort begäran om verkställighet.

44 d §

Tvister som rör begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet

Förvaltningsklagan får anföras över fel i Konkurrens- och konsumentverkets delgivningsförfarande. Ett i 44 a § 1 och 3 mom. avsett beslut som Konkurrensverket har meddelat får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ett beslut får verkställas trots att besvär har anförts.

Invändningar i fråga om lagenligheten i ett beslut eller någon annan med tillämpningen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt förknippad handling som ska delges och i fråga om lagenligheten i ett beslut som ska verkställas samt i fråga om ett standardformulär som avses i 44 b § ska avgöras i den medlemsstat som framställt begäran, med iakttagande av lagstiftningen i den medlemsstaten.

45 §

Interimistiska förelägganden

Om det omedelbart konstateras att tillämpningen eller genomförandet av en konkurrensbegränsning kan skada konkurrensen allvarligt och irreparabelt, får Konkurrens- och konsumentverket meddela ett interimistiskt föreläggande om att upphöra med konkurrensbegränsningen.

Konkurrens- och konsumentverkets interimistiska föreläggande ska gälla en viss tid eller tills verkets beslut i huvudsaken har fattats eller en i 12 § 3 mom. avsedd framställning har gjorts. Konkurrens- och konsumentverket får genom ett separat beslut förlänga giltighetstiden för ett tidsbegränsat interimistiskt föreläggande, om en förlängning är nödvändig. Konkurrens- och konsumentverket ska upphäva ett interimistiskt föreläggande omedelbart när föreläggandet inte längre är befogat.

Innan Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett interimistiskt föreläggande ska verket ge näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare tillfälle att bli hörd, om inte något annat följer av att saken är brådskande eller av andra särskilda orsaker.

46 §

Vite

Konkurrens- och konsumentverket kan förena de villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som verket meddelat med stöd av denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Marknadsdomstolen kan förena de förelägganden, villkor, förbud och ålägganden som avses i denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Vite som hänför sig till en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller till utredning av en sådan överträdelse eller till underlåtelse att iakttäta ett förbud, beslut, föreläggande eller åläggande som avses i 9, 9 a, 10, 33–35 eller 45 § ska fastställas i proportion till näringsidkarens eller sammanslutningens av näringsidkarens genomsnittliga dagliga totala globala omsättning för den räkenskapsperiod som föregår tidpunkten för beslutet om utsättande av vite. På vite tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

För fysiska personer får det dock inte sättas ut vite för fullgörande av den i 33 § 2 mom. föreskrivna skyldigheten att lämna upplysningar, och inte heller får vite sättas ut för fysiska personer för säkerställande av att de inställer sig till ett hörande som avses i 34 §. Vite får dock sättas ut för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare för att säkerställa att deras företrädare inställer sig till ett hörande som avses i 34 §.

47 §

Hur påföljdsavgiften verkställs

Rättsregistercentralen ska se till att lagakraftvunna beslut om påförande av påföljdsavgifter som meddelats med stöd av 12 och 37 a § och lagakraftvunna beslut som meddelats med stöd av 47 a § 2 och 3 mom. verkställs.

Marknadsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om sina beslut om påförande av påföljdsavgift.

Om högsta förvaltningsdomstolen avlyfter en påföljdsavgift som marknadsdomstolen påfört eller ändrar dess belopp, ska högsta förvaltningsdomstolen underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

Högsta förvaltningsdomstolen ska också underrätta Rättsregistercentralen om beslut där högsta förvaltningsdomstolen i första instans har påfört en påföljdsavgift.

Rättsregistercentralen ska utan ansökan återbetala en påföljdsavgift eller den del av påföljdsavgiften som motsvarar en nedsättning, om det beslut som gäller påföljdsavgift har upphävts eller om avgiftsbeloppet har nedsatts.

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

47 a §

Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare

Om omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats vid bestämmandet av en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen genom ett lagakraftvunnet beslut och sammanslutningen inte klarar av att betala påföljdsavgiften, ska sammanslutningen kräva betalning från sina medlemmar för att täcka avgiften.

Om en sammanslutning inte har betalat en påföljdsavgift fullt ut inom ett år från det att beslutet om påföljdsavgift vann laga kraft, får Konkurs- och konsumentverket besluta att det utestående beloppet drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var företrädare i sammanslutningens styrelse eller i något annat beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades. Konkurs- och konsumentverket får dock besluta om indrivning redan innan ett år har förflutit från det att beslutet vann laga kraft, om indrivningen av påföljdsavgift till följd av ansökan om utsökning har upphört i och med ett hinderintyg som avses i utsökningsbalken (705/2007). Om Konkurs- och konsumentverket inte fattar beslut om att driva in det utestående beloppet hos medlemmarna i sammanslutningen, ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos sammanslutningen.

Om påföljdsavgiften inte blir indriven fullt ut hos de i 2 mom. avsedda medlemmarna i sammanslutningen inom ett år från det att Konkurs- och konsumentverkets beslut enligt 2 mom. vann laga kraft, får Konkurs- och konsumentverket besluta att det utestående beloppet drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Om Konkurs- och konsumentverket har fattat beslut om indrivning enligt 2 mom. men inte fattar ett beslut om indrivning enligt detta moment, ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos de medlemmar som nämns i det med stöd av 2 mom. fattade beslutet.

Konkurs- och konsumentverket får dock inte genom ett beslut bestämma att driva in den utestående delen av påföljdsavgiften hos sådana medlemmar i en sammanslutning som visar att de inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan Konkurs- och konsumentverket började utreda överträdelsen.

När Konkurs- och konsumentverket fattar beslut med stöd av 2 och 3 mom. ska verket ta hänsyn till den relativa storleken på de medlemmar som tillhör sammanslutningen och situationen för små och medelstora företag. En enskild näringsidkares betalningsansvar för en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen får inte tillsammans med en påföljdsavgift som påförts näringsidkaren för samma överträdelse överstiga det maximibelopp som anges i 13 a § 1 mom.

Om omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats i en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska påföljdsavgiften i sin helhet drivas in

- 1) inom fem år från det att marknadsdomstolens eller högsta förvaltningsdomstolens beslut om påföljdsavgift vann laga kraft, eller
- 2) inom två år från det att Konkurs- och konsumentverkets med stöd av 2 eller 3 mom. fattade beslut vann laga kraft, om denna tid är längre än den som anges i 1 mom.

49 a §

Sökande av ändring hos marknadsdomstolen

Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. På ändringssökande tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs nedan. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 9, 10, 11, 30 c, 33 eller 45 § ska iaktas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat. Besvär över ett interimistiskt föreläggande som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 45 § ska behandlas skyndsamt.

I ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat om väsentliga brister i en anmälan om företagsförvärv med stöd av 26 § 1 mom. eller ett beslut om givande av handräckning som verket fattat med stöd av 37 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som anmäler ett företagsförvärv får inte anföras besvär över ett beslut som meddelats med stöd av 25 § och genom vilket det har bestämts att de villkor som anmälaren har ställt ska iaktas.

Beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat i fråga om förrättande av inspektion enligt 35 §, med stöd av 17 § 4 mom. om huruvida förutsättningarna enligt 14–16 § är uppfyllda eller med stöd av 26 § 3 mom. om förlängning av behandlingsfristen får inte överklagas särskilt genom besvär.

49 b §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

Ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. På ändringssökande tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs nedan.

Beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 26 § 2 mom. om förlängning av fristen eller som marknadsdomstolen meddelat i fråga om beviljande av inspektionsbefogenhet enligt 36 § 5 mom. eller ett interimistiskt föreläggande enligt 45 § får inte överklagas genom besvär.

Marknadsdomstolens beslut ska iaktas även om besvär har anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Beslut om strukturella korrigeringar enligt 9 a §, beslut om påföljdsavgifter enligt 12 eller 37 a § eller beslut som avses i 47 a § 2 och 3 mom. får dock inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 a, 13 och 13 a–13 f § i denna lag tillämpas inte på konkurrensbegränsningar som upphört före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 19 § i denna lag tillämpas inte på ärenden som blir anhängiga vid Konkurrens- och konsumentverket före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 29 § i denna lag tillämpas inte på framställningar om förbud mot företagsförvärv som Konkurrens- och konsumentverket gjort till marknadsdomstolen före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 37 a § i denna lag tillämpas inte på i 1 mom. i den paragrafen avsedda förfaranden som skett före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 47 a § i denna lag tillämpas inte på indrivning av påföljdsavgifter som påförts sammanslutningar av näringsidkare före lagens ikraftträdande i situationer där omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats vid bestämmandet av påföljdsavgift och den konkurrensbegränsning som legat till grund för påföljdsavgiften har upphört före lagens ikraftträdande.

De ärenden som vid ikraftträdandet av denna lag är anhängiga hos marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen slutbehandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

RP 210/2020 rd

Helsingfors den 5 november 2020

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

Lag

om ändring av konkurrenslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 8–10, 13, 14, 16–17, 19, 29, 33–37, 40 och 44–47 §, av vilka 44 § samtidigt flyttas till det nya 5 a kap. som fogas till lagen,
av dem 8–10 och 34 § sådana de lyder i lag 662/2012, 14 § sådan den lyder i lag 1078/2016, 16, 19, 29 och 46 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 662/2012, 17 och 33 § sådana de lyder i lag 721/2019, 35 § sådan den lyder i lagarna 662/2012, 251/2018 och 721/2019, 36 § sådan den lyder i lagarna 251/2018 och 721/2019, 37 § sådan den lyder i lagarna 78/2015 och 721/2019, 40 § sådan den lyder i lagarna 662/2012 och 251/2018, 44 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 595/2013, 45 § sådan den lyder i lagarna 662/2012 och 721/2019, samt
fogas till lagen nya 9 a och 13 a–13 f §, till 15 §, sådan den lyder i lag 1078/2016, ett nytt 3 mom., till lagen nya 17 a, 17 b, 37 a och 38 a §, ett nytt 5 a kap., nya 47 a, 49 a och 49 b § som följer:

Gällande lydelse

8 §

Förbud mot genomförande av en konkurrensbegränsning

Ett villkor som har tagits in i avtal, stadgar eller beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller mot ett föreläggande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av Konkurrens- och konsumentverket eller mot ett temporärt förbud eller åläggande som har meddelats av Konkurrens- och konsumentverket, får inte tillämpas eller verkställas, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat.

9 §

Föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning och skyldighet att leverera en nyttighet

Om en konkurrensbegränsning är förbjuden enligt 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i

Föreslagen lydelse

8 §

Förbud mot genomförande av en konkurrensbegränsning

Ett villkor som har tagits in i avtal, i stadgar eller i beslut eller som har fogats till andra rättshandlingar eller regleringar och som strider mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller mot ett föreläggande, förbud eller åläggande som har meddelats av marknadsdomstolen eller av Konkurrens- och konsumentverket eller mot ett *interimistiskt föreläggande* som har meddelats av Konkurrens- och konsumentverket, får inte tillämpas eller verkställas, om inte marknadsdomstolen beslutar något annat.

9 §

Konstaterande och upphörande av överträdelser

Om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare bryter eller har brutit mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102

Gällande lydelse

fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kan Konkurrens- och konsumentverket

1) förelägga en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare att upphöra med ett förfarande som är förbjudet enligt 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och

2) ålägga en näringsidkare att leverera en nytthet till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som denne erbjuder andra näringsidkare i samma ställning.

Föreslagen lydelse

i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, kan Konkurrens- och konsumentverket konstatera överträdelsen och förelägga att den ska upphöra.

Konkurrens- och konsumentverket kan ålägga den som har begått en överträdelse att genomföra alla beteendemässiga korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra.

9 a §

Strukturella korrigerande åtgärder

En näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som bryter eller har brutit mot 5 eller 7 § eller mot artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kan åläggas att avyttra aktier i ett konkurrerande företag, att avyttra en affärsenhet eller att genomföra andra strukturella korrigerande åtgärder som är proportionerliga mot överträdelsen och nödvändiga för att få denna att upphöra.

Strukturella korrigerande åtgärder kan åläggas endast när en i 9 § 2 mom. avsedd beteendemässig korrigerande åtgärd inte är tillräcklig för att korrigera överträdelsen, eller när en beteendemässig korrigerande åtgärd är mer betungande för företaget i fråga än en strukturell korrigerande åtgärd. Om en beteendemässig korrigerande åtgärd är lika effektiv som en strukturell korrigerande åtgärd när det gäller att korrigera överträdelsen, ska i enlighet med proportionalitetsprincipen den av åtgärderna väljas som är mindre betungande för näringsidkaren. En strukturell korrigerande åtgärd får inte leda till att näringsidkarens förutsättningar att bedriva den återstående ekonomiska verksamheten går förloerade.

Marknadsdomstolen ska ålägga en strukturell korrigerande åtgärd på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning till marknadsdomstolen om

Gällande lydelse

10 §

Åtaganden

Konkurrens- och konsumentverket kan genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits av de näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för de berörda näringsidkarna, om det är möjligt att genom dessa åtaganden undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. Konkurrens- och konsumentverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om de berörda näringsidkarna åsidosätter sina åtaganden eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter som parterna har lämnat.

13 §

Beloppet av påföljdsavgift för konkurrensbegränsning

Påföljdsavgiftens belopp baserar sig på en helhetsbedömning, och när det bestäms ska hänsyn tas till överträdelsens art och omfattning, det klandervärda i överträdelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får för var och en av de näringsidkare eller sammanslutningar av dessa som varit delaktiga i konkurrensbegränsningen vara högst 10 procent av omsättningen för det år näringsidkaren eller sammanslutningen senast var delaktig i överträdelsen.

Föreslagen lydelse

åläggande av en strukturell korrigerande åtgärd ska näringsidkaren ges tillfälle att bli hörd.

10 §

Åtaganden

Konkurrens- och konsumentverket kan, efter att ha hört marknadsaktörer, genom sitt beslut göra de åtaganden som erbjudits av de näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i en misstänkt konkurrensbegränsning bindande för dessa parter, om det är möjligt att genom åtagandena undanröja den konkurrensbegränsande arten av en verksamhet. *I beslutet ska samtidigt konstateras att det inte längre finns skäl för Konkurrens- och konsumentverket att ingripa. Beslutet ska gälla tills vidare eller för en viss tid.*

Konkurrens- och konsumentverket kan ta upp ärendet till ny behandling, om ett sakförhållande som låg till grund för beslutet har ändrats i något väsentligt avseende, om åtagandena åsidosätts eller om beslutet har grundat sig på ofullständiga, oriktiga eller vilseledande uppgifter.

13 §

Helhetsbedömning av beloppet av påföljdsavgift

Påföljdsavgiftens belopp baserar sig på en helhetsbedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning, det klandervärda i överträdelsen samt överträdelsens varaktighet.

I helhetsbedömningen ska hänsyn tas till de försvårande respektive förmildrande omständigheter som anges i 13 e § 2 och 3 mom. samt de i 13 f § angivna till näringsidkarens insolvens anknytande grunderna för nedsättning av påföljdsavgiften. Vid beräkningen av påföljdsavgiftens grundbelopp ska endast Konkurrens- och konsumentverket dessutom tillämpa det förfarande som föreskrivs i 13 b–13 d § samt i 13 e § 1 och 4 mom.

En näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare har rätt att bli hörd i fråga

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

om beloppet av och grunderna för påföljdsavgift innan Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om avgiften.

13 a §

Maximibeloppet av påföljdsavgift

Påföljdsavgiften för en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning får vara högst tio procent av näringsidkarens eller sammanslutningens totala globala omsättning. När Konkurrens- och konsumentverket gör en framställning om påföljdsavgift ska omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken framställningen om påföljdsavgift meddelas beaktas. När marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen påför påföljdsavgift ska omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken beslutet om påföljdsavgift fattas beaktas.

Om en överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare gör sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet, är maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs sammanslutningen tio procent av den sammanräknade omsättningen för sammanslutningen och för varje medlem i sammanslutningen som är verksam på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. De räkenskapsperioder vars omsättningar ska räknas samman bestäms på det sätt som föreskrivs i 1 mom. I maximibeloppet av påföljdsavgift som föreslås bli påfört en sammanslutning ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd eller har påförts påföljdsavgift för samma överträdelse. I maximibeloppet av påföljdsavgift som påförs en sammanslutning ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat påförs eller har påförts en påföljdsavgift för samma överträdelse.

13 b §

Utgångspunkt för påföljdsavgiftens grundbelopp

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Påföljdsavgiftens grundbelopp innehåller en andel som får vara högst 30 procent av den omsättning som en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare haft genom försäljning av till överträdelsen anknyttande nyttigheter under det senaste kalenderår då näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare deltog i överträdelsen.

Om den överträdelse som en sammanslutning av näringsidkare har gjort sig skyldig till har samband med dess medlemmars verksamhet, betraktas som sammanslutningens omsättning vid fastställandet av den i 1 mom. angivna andelen utöver sammanslutningens omsättning den sammanlagda omsättningen från försäljning av till överträdelsen anknyttande nyttigheter för varje medlem i sammanslutningen som är verksam på den marknad som påverkats av sammanslutningens överträdelse. I en grundavgift som föreslås i fråga om en sammanslutning av näringsidkare ska inte beaktas omsättningen för en sådan medlem i sammanslutningen som separat föreslås bli påförd påföljdsavgift för samma överträdelse.

Hur stor andel av omsättningen som ska beaktas när den i 1 mom. angivna andelen fastställs baserar sig på en helhetsbedömning. Vid helhetsbedömningen kan hänsyn tas till överträdelsens art, alla i överträdelsen deltagande parter sammanlagda marknadsandel, överträdelsens geografiska omfattning och huruvida överträdelsen genomförts samt andra relevanta omständigheter.

När det gäller avtal mellan konkurrenter om priser, uppdelning av marknader och produktionsbegränsningar ska den andel av omsättningen som överstiger 15 procent beaktas, om inte något annat följer av särskilda skäl.

13 c §

Beaktande av överträdelsens varaktighet i påföljdsavgiftens grundbelopp

Den enligt 13 b § uppskattade andelen av grundbeloppet multipliceras med antalet år då en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i överträdelsen.

Perioder som understiger sex månader räknas som ett halvt år. Perioder som överstiger

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sex månader men understiger ett år räknas som ett helt år.

13 d §

Höjning av påföljdsavgiftens grundbelopp till följd av en allvarlig överträdelse

Oberoende av hur länge en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare deltagit i en överträdelse som bedöms vara allvarlig ska, för att en tillräckligt avskräckande verkan ska uppnås, 15–25 procent av den i 13 b § 1 mom. avsedda omsättningen läggas till det belopp som uppskattats enligt 13 b och 13 c §. På bedömningen i fråga om höjningen av påföljdsavgiftens grundbelopp tillämpas vad som föreskrivs i 13 b § 3 mom.

13 e §

Anpassningar av påföljdsavgiftens grundbelopp

Påföljdsavgiftens i enlighet med 13 b–13 d § uppskattade grundbelopp kan sättas ned eller höjas genom att hänsyn tas till eventuella förmildrande respektive försvårande omständigheter i fråga om varje näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som deltagit i överträdelsen.

Som försvårande omständighet som avses i 1 mom. kan betraktas

1) att överträdelsen upprepats eller fortsatt efter ett myndighetsingripande,

2) att näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare är ledare för eller initiativtagare till överträdelsen,

3) att påtryckningar på andra näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare har utövats för att dessa ska delta i överträdelsen.

Som förmildrande omständighet som avses i 1 mom. kan betraktas

1) i 12 § 1 mom. i lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (1077/2016) avsedd förlikning,

2) att överträdelsen upphört omedelbart efter ett myndighetsingripande i överträdelsen,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

utom när det är fråga om en kartell eller något annat hemligt förfarande,

3) en påfallande ringa del i överträdelsen, när en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare samtidigt visar att den låtit bli att tillämpa ett förbjudet förfarande och att den betett sig konkurrenspräglad på marknaden,

4) av en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare med Konkurrens- och konsumentverket bedrivit samarbete som inte avses i 14 eller 15 § och som sträcker sig utöver näringsidkarens eller sammanslutningens lagstadgade samarbetsförpliktelser,

5) att den som överträdelse betraktade verksamheten bedrivs med stöd av ett godkännande som myndigheten gett eller som är föreskrivet i lag,

6) andra omständigheter som är relevanta för saken.

Påföljdsavgiftens grundbelopp kan höjas med högst 100 procent för varje konstaterad överträdelse, när det är fråga om en i 2 mom. 1 punkten avsedd upprepning eller fortsättning av överträdelsen efter ett myndighetsin-gripande.

13 f §

Beaktande av näringsidkarens solvens

Av särskilda skäl är det på begäran av en näringsidkare möjligt att vid uppskattningen av påföljdsavgiftens belopp beakta näringsidkarens insolvens i en viss social och ekonomisk kontext. Nedsättning kan beviljas endast om näringsidkaren lägger fram objektiva bevis för att påförandet av påföljdsavgift oåterkalleligen skulle äventyra näringsidkarens ekonomiska bärkraft och leda till att dess tillgångar förlorade sitt värde.

14 §

Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall

En näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning ska inte åläggas att betala någon påföljdsavgift när det är fråga om en så-dan i 5 § eller i artikel 101 i fördraget om

14 §

Befrielse från påföljdsavgift i kartellfall

En näringsidkare som deltagit i en konkurrensbegränsning ska inte åläggas att betala någon påföljdsavgift när det är fråga om en i 5 § eller i artikel 101 i fördraget om Europeiska

Gällande lydelse

Europeiska unionens funktionssätt avsedd hemlig konkurrensbegränsning mellan konkurrenter *genom vilken inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor fastställs, produktion eller försäljning begränsas eller marknader, kunder eller inköpskällor delas upp*, om näringsidkaren

1) lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta en i 35 eller 36 § avsedd inspektion, eller

2) efter en i 35 eller 36 § avsedd inspektion lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan konstatera att en överträdelse av 5 § eller av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har skett.

I de situationer som avses i 1 mom. förutsätter befrielse från påföljdsavgift dessutom att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 1 och 2 punkten innan Konkurrens- och konsumentverket fått uppgifterna via andra kanaler.

En näringsidkare som har utövat påtryckningar mot en annan näringsidkare för att denna ska delta i en kartell kan inte beviljas befrielse från påföljdsavgiften.

15 §

Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Andra näringsidkare som har deltagit i en i 14 § 1 mom. avsedd konkurrensbegränsning än de som beviljats befrielse från påföljdsavgift enligt 14 §, får nedsättning i påföljdsavgiften om de lämnar Konkurrens- och konsumentverket en företagsförklaring, uppgifter och bevis som är betydelsefulla med tanke på konstaterandet av att det föreligger en konkurrensbegränsning eller av dess hela vidd eller natur. En förutsättning är dessutom att uppgif-

Föreslagen lydelse

unionens funktionssätt avsedd hemlig *kartell* mellan konkurrenter, om näringsidkaren

1) lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan förrätta en i 35 eller 36 § avsedd inspektion, eller

2) efter en i 35 eller 36 § avsedd inspektion lämnar en företagsförklaring samt uppgifter och bevis på basis av vilka Konkurrens- och konsumentverket kan konstatera att en överträdelse av 5 § eller av artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har skett.

I de situationer som avses i 1 mom. förutsätter befrielse från påföljdsavgift dessutom att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 1 och 2 punkten innan Konkurrens- och konsumentverket fått uppgifterna via andra kanaler.

En näringsidkare som har utövat påtryckningar mot en annan näringsidkare för att denna ska delta i en kartell kan inte beviljas befrielse från påföljdsavgiften.

På begäran av sökanden kan Konkurrens- och konsumentverket behandla en avslagen ansökan om befrielse från påföljdsavgift som en ansökan om nedsättning av påföljdsavgiften.

15 §

Nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

I beloppet av påföljdsavgift som påförs en näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften beaktas inte sådana ytterligare omständigheter som inverkar höjande på påföljdsavgiftens belopp och som har kunnat styrkas utgående från övertygande bevis som den näringsidkare som ansökt om nedsättning av påföljdsavgiften har lämnat in.

Gällande lydelse

terna lämnas innan Konkurrens- och konsumentverket får dem via andra kanaler. Påföljdsavgiften sänks

- 1) med 30–50 procent för den näringsidkare som är den första att lämna uppgifter,
- 2) med 20–30 procent för den näringsidkare som är den andra att lämna uppgifter,
- 3) i andra fall än de som avses i 1 och 2 punkten med högst 20 procent.

En näringsidkare som beviljats villkorlig befrielse från påföljdsavgiften enligt 17 § 2 mom. kan inte beviljas nedsättning i påföljdsavgiften enligt 1 mom. i ett ärende som gäller samma konkurrensbegränsning.

16 §

Villkor för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

För att kunna bli beviljad befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska näringsidkaren dessutom

1) upphöra med sitt deltagande i konkurrensbegränsningen omedelbart efter en ansökan enligt 17 § 1 mom. till Konkurrens- och konsumentverket,

2) samarbeta med Konkurrens- och konsumentverket under hela utredningen av konkurrensbegränsningen,

3) avstå från att förstöra sådana bevis som omfattas av ansökan innan ansökan enligt 17 § 1 mom. lämnas in eller efter det att ansökan har lämnats in, och

4) hemlighålla innehållet i en ansökan enligt 17 § 1 mom. och det faktum att näringsidkaren har inlämnat en ansökan eller överväger att inlämna en ansökan.

Föreslagen lydelse

16 §

Villkor för befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

För att kunna bli beviljad befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska näringsidkaren dessutom

1) upphöra med sitt deltagande i den misstänkta hemliga kartellen senast omedelbart efter att ha lämnat in sin ansökan enligt 17 § 1 mom. till Konkurrens- och konsumentverket, med undantag för sådant deltagande som enligt Konkurrens- och konsumentverkets åsikt är nödvändigt för att bevara integriteten i utredningen,

2) ställa sig till förfogande för äkta, fullständigt, löpande och skyndsamt samarbete med Konkurrens- och konsumentverket från det att ansökan lämnas in till dess att Konkurrens- och konsumentverket har avslutat utredningen i fråga om alla som varit under utredning genom att fatta ett beslut eller göra en framställning till marknadsdomstolen, och

3) före inlämnandet av ansökan inte ha förstört, förfalskat eller undanhållit bevis för den misstänkta hemliga kartellen, eller inte ha avslöjat det faktum att den övervägt att lämna in en ansökan, eller något av innehållet i denna, utom för andra konkurrensmyndigheter.

Gällande lydelse

Trots 1 mom. 1 punkten får dock näringsidkaren under Konkurrens- och konsumentverkets ledning fortsätta att delta i konkurrensbegränsningen i den omfattning som det anses nödvändigt för att säkerställa framgången med de inspektioner som avses i 35 och 36 §. Med avvikelse från 1 mom. 4 punkten får näringsidkaren lämna uppgifter om ansökan till Europeiska kommissionen eller konkurrensmyndigheten i ett annat land, om detta behövs med tanke på utredning av konkurrensbegränsningen.

Föreslagen lydelse

Ett i 1 mom. 2 punkten avsett samarbete med Konkurrens- och konsumentverket förutsätter att näringsidkaren

1) utan dröjsmål förser Konkurrens- och konsumentverket med alla företagsförklaringar som näringsidkaren besitter eller har tillgång till samt med följande information och bevis:

a) sökandens namn och adress,

b) namnen på de andra näringsidkare som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen,

c) en detaljerad beskrivning av den misstänkta hemliga kartellen där det anges vilka produkter och territorier kartellen avser samt hur länge och på vilket sätt den misstänkta hemliga kartellen har bedrivit sin verksamhet,

d) uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen,

e) annan relevant information och andra relevanta bevis.

2) fortsatt står till Konkurrens- och konsumentverkets förfogande för att svara på alla frågor som kan bidra till fastställandet av faktiska omständigheter,

3) ser till att dess direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket och gör rimliga ansträngningar för att se till att tidigare direktörer, styrelsemedlemmar och andra medarbetare kan höras av Konkurrens- och konsumentverket,

4) inte förstör, förfalskar eller undanhåller relevanta uppgifter eller bevis,

5) inte avslöjar det faktum att ansökan lämnats in, eller något av innehållet i denna, för rän Konkurrens- och konsumentverket har lagt fram sitt utkast till beslut eller till en framställning om påföljdsavgift, såvida inte annat överenskommits,

6) förfar på andra sätt för att bidra till utredningen av den misstänkta hemliga kartellen.

Gällande lydelse

Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Ansökan om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska göras hos Konkurrens- och konsumentverket. *Konkurrens- och konsumentverket kan fastställa en frist inom vilken sökanden ska lämna Konkurrens- och konsumentverket den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som avses i 14 §.*

Konkurrens- och konsumentverket beviljar näringsidkaren villkorlig befrielse från påföljdsavgift efter det att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 14 § till Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket tar inte ställning till andra ansökningar enligt 14 § i samma ärende innan verket har avgjort huruvida en villkorlig befrielse från påföljdsavgiften ska beviljas den näringsidkare som först inlämnat en ansökan.

Om näringsidkaren har lämnat in eller har för avsikt att lämna in en ansökan om befrielse från påföljd eller nedsättning av påföljden till Europeiska kommissionen eller den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §. Företrädesrätten för näringsidkarens ansökan vid Konkurrens- och konsumentverket bestäms enligt tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökningen.

Förfarandet avslutas med att Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett skriftligt beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller samtliga förutsättningar enligt 14 eller 15 samt 16 §.

Den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § får inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket, i marknadsdomstolen

Föreslagen lydelse

Förfarandet vid befrielse från påföljdsavgift och nedsättning av påföljdsavgiften i kartellfall

Ansökan om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 § ska göras hos Konkurrens- och konsumentverket.

Konkurrens- och konsumentverket beviljar näringsidkaren villkorlig befrielse från påföljdsavgift efter det att näringsidkaren har lämnat företagsförklaringen, uppgifterna och bevisen enligt 14 § till Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket tar inte ställning till andra ansökningar enligt 14 § i samma ärende förrän verket har avgjort huruvida en villkorlig befrielse från påföljdsavgiften ska beviljas den näringsidkare som först inlämnat en ansökan.

En företagsförklaring kan lämnas in skriftligen eller muntligen. Näringsidkaren har rätt att lägga fram företagsförklaringar på finska eller svenska eller på ett sådant officiellt språk i en av Europeiska unionens medlemsstater som Konkurrens- och konsumentverket och sökanden har kommit överens om. På begäran av näringsidkaren ska Konkurrens- och konsumentverket skriftligen bekräfta att ansökan tagits emot.

Förfarandet avslutas med att Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett skriftligt beslut om huruvida näringsidkaren uppfyller samtliga förutsättningar enligt 14 eller 15 samt 16 §.

Den företagsförklaring, de uppgifter och de bevis som har lämnats till Konkurrens- och konsumentverket för erhållande av befrielse enligt 14 § eller nedsättning enligt 15 § får inte användas till annat ändamål än för behandlingen vid Konkurrens- och konsumentverket,

Gällande lydelse

eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller ett föreläggande om att upphöra med en konkurrensbegränsning eller en skyldighet att leverera en nytting enligt 9 §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §.

De uppgifter och bevis som avses i 5 mom. får dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd (1077/2016).

Föreslagen lydelse

i marknadsdomstolen eller i högsta förvaltningsdomstolen av ett ärende som gäller beslut om konstaterande av en överträdelse och föreläggande om att upphöra med överträdelser eller åläggande av en beteendemässig korrigerande åtgärd enligt 9 §, en strukturell korrigerande åtgärd enligt 9 a §, ett beslut om åtagande enligt 10 §, återkallande av gruppundantagsförmån enligt 11 § eller en framställning om påföljdsavgift enligt 12 §.

De uppgifter och bevis som avses i 5 mom. får dock användas också vid behandlingen av skadeståndstalan som väckts med stöd av lagen om konkurrensrättsligt skadestånd.

17 a §

Markering för ansökan om befrielse från påföljdsavgift

Konkurrens- och konsumentverket kan bevilja näringsidkare en tidsbunden markering för att samla in de företagsförklaringar, uppgifter och bevis som behövs för en i 14 § avsedd befrielse från påföljdsavgift.

För att få markeringen ska näringsidkaren tillhandahålla Konkurrens- och konsumentverket följande tillgängliga uppgifter:

- 1) sökandens namn och adress,*
- 2) en motivering till att näringsidkaren gjort en ansökan om befrielse från påföljdsavgift,*
- 3) namnen på de andra näringsidkare som deltar eller har deltagit i den misstänkta hemliga kartellen,*
- 4) vilka produkter och territorier kartellen avser,*
- 5) den misstänkta hemliga kartellverksamhetens varaktighet och art,*
- 6) uppgifter om tidigare eller möjliga framtida ansökningar till andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen.*

Alla företagsförklaringar, uppgifter och bevis som näringsidkaren tillhandahållit under markeringens giltighetstid ska anses ha lämnats in vid den tidpunkt då den inledande begäran gjordes.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 b §

Förkortade ansökningar

Om en näringsidkare har ansökt hos Europeiska kommissionen eller hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften, antingen genom en ansökan om en markering eller genom en fullständig ansökan i samband med samma misstänkta hemliga kartell, får näringsidkaren i samma ärende hos Konkurrens- och konsumentverket med en förkortad ansökan ansöka om befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § eller nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

En förkortad ansökan ska bestå av en kort beskrivning av var och en av följande uppgifter:

- 1) sökandens namn och adress,*
- 2) namn på övriga parter i den misstänkta hemliga kartellen,*
- 3) vilka produkter och territorier kartellen avser,*
- 4) den misstänkta hemliga kartellens varaktighet och art,*
- 5) de medlemsstater där bevisen för den misstänkta hemliga kartellen sannolikt finns, och*
- 6) uppgifter om tidigare eller eventuella framtida ansökningar som gjorts vid andra konkurrensmyndigheter i samband med den misstänkta hemliga kartellen.*

Konkurrens- och konsumentverket kan be näringsidkaren förtydliga ovannämnda omständigheter.

Konkurrens- och konsumentverket ska ge en näringsidkare som lämnat in en förkortad ansökan tillfälle att lämna in en fullständig ansökan, om kommissionen har informerat om sin avsikt att låta bli att helt eller delvis driva ärendet vidare.

Om det är nödvändigt för avgränsning av ett ärende eller fördelning av ärenden, får Konkurrens- och konsumentverket begära att näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan innan kommissionen har informerat om sin avsikt att helt eller delvis låta bli att driva ärendet eller om befrielse från påföljdsavgift

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

eller nedsättning av påföljdsavgiften har sökts endast hos den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater. Konkurrens- och konsumentverket fastställer en rimlig tidsfrist inom vilken näringsidkaren ska lämna in en fullständig ansökan. Näringsidkaren har dock rätt att frivilligt lämna in en fullständig ansökan i ett tidigare skede.

Om Konkurrens- och konsumentverket inte har fått en ansökan som gäller samma misstänkta kartell från någon annan näringsidkare och om den förkortade ansökan innehåller de som i 2 mom. avsedda uppgifterna, ska Konkurrens- och konsumentverket underrätta näringsidkaren om dennes företrädesrätt. Företrädesrätten för näringsidkarens ansökan vid Konkurrens- och konsumentverket bestäms enligt tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan.

Om näringsidkaren lämnar in en fullständig ansökan inom den tidsfrist som med stöd av 3 eller 4 mom. fastställts av Konkurrens- och konsumentverket, eller frivilligt i ett tidigare skede, ska ansökan anses ha lämnats in vid tidpunkten för inlämnande av den förkortade ansökan, förutsatt att den förkortade ansökan avser samma produkt eller produkter och territorium eller territorier samt samma varaktighet för den misstänkta hemliga kartellen som den i 1 mom. avsedda till Europeiska kommissionen eller till den behöriga myndigheten i en annan av Europeiska unionens medlemsstater inlämnade ansökan, vilken kan ha kompletterats.

19 §

19 §

Preskription av påföljdsavgiften

Preskription av påföljdsavgiften

Påföljdsavgift får inte bestämmas för överträdelse av bestämmelserna i 5, 7, 25 eller 27 § eller i artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom fem år från den dag då överträdelsen upphörde. Konkurrens- och konsumentver-

Påföljdsavgift får inte påföras för överträdelse av bestämmelserna i 5, 7, 25 eller 27 § eller i artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom fem år från den dag då överträdelsen upphörde. Konkurrens- och konsumentver-

Gällande lydelse

kets åtgärder för utredning av konkurrensbegränsningen avbryter preskriptionstiden som då börjar löpa från början.

Påföljdsavgift får dock inte bestämmas, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom tio år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom tio år från den dag då överträdelsen upphörde.

29 §

Företagsförvärv i marknadsdomstolen

I ett ärende där Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv ska marknadsdomstolen meddela sitt beslut inom tre månader från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot verkställande av företagsförvärvet förfaller, om marknadsdomstolen inte inom en månad från det att framställningen

Föreslagen lydelse

kets åtgärder för utredning av konkurrensbegränsningen avbryter preskriptionstiden som då börjar löpa från början.

Åtgärder av Europeiska kommissionen eller av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat för att utreda samma konkurrensbegränsning medför att preskriptionstiden upphör tillfälligt, när åtminstone en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare som är under utredning delges den första utredningsåtgärden. Preskriptionstiden upphör tillfälligt i fråga om alla näringsidkare eller sammanslutningar av näringsidkare som deltagit i överträdelsen. Det tillfälliga upphörandet avslutas när Europeiska kommissionen eller konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten har fattat beslut i huvudsaken eller konstaterat att grunder för andra åtgärder saknas.

Påföljdsavgift får dock inte påföras, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom tio år från den dag då överträdelsen inträffade, eller vid fortsatt överträdelse inom tio år från den dag då överträdelsen upphörde.

Påföljdsavgift får inte påföras med stöd av 37 a §, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom två år från den dag då Konkurrens- och konsumentverket fick kännedom om överträdelsen. Påföljdsavgift får dock inte påföras, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom fem år från överträdelsen.

29 §

Företagsförvärv i marknadsdomstolen

I ett ärende där Konkurrens- och konsumentverket har gjort en framställning om förbud mot företagsförvärv ska marknadsdomstolen meddela sitt beslut inom 69 arbetsdagar från det att framställningen gjordes. I annat fall anses företagsförvärvet ha blivit godkänt.

Ett förbud mot verkställande av företagsförvärvet förfaller, om marknadsdomstolen inte inom 23 arbetsdagar från det att framställ-

Gällande lydelse

gjordes bestämmer något annat. Marknadsdomstolen kan uppställa villkor för verkställandet.

33 §

Skyldighet att lämna upplysningar

En näringsidkare, en sammanslutning av näringsidkare, en upphandlande enhet, en kommun, en samkommun och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över ska på uppmaning av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt för utredning av konkurrensförhållandena och för bedömning av ett företagsförvärv som avses i 4 kap. och ett förfarande, en verksamhetsstruktur och deras verkningar som avses i 4 a kap.

Föreslagen lydelse

ningen gjordes bestämmer något annat. Marknadsdomstolen kan uppställa villkor för verkställandet.

33 §

Skyldighet att lämna upplysningar

En näringsidkare, en sammanslutning av näringsidkare, en upphandlande enhet, en kommun, en samkommun och staten samt enheter som de har bestämmande inflytande över ska på *begäran* av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar samt för utredning av konkurrensförhållandena och för bedömning av ett företagsförvärv som avses i 4 kap. och ett förfarande, en verksamhetsstruktur och deras verkningar som avses i 4 a kap.

En fysisk person ska på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsnings innehåll, ändamål och verkningar.

En näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare ska på begäran av Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge verket alla de uppgifter och handlingar som behövs för utredning av överträdelser som avses i 37 a § 1 mom.

På begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kan Konkurrens- och konsumentverket ålägga en näringsidkare och en sammanslutning av näringsidkare att till Konkurrens- och konsumentverket oberoende av sekretessbestämmelserna ge uppgifter och handlingar för utredning av huruvida näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare

1) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigering åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

2) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner

Gällande lydelse

På uppmaning ska uppgifterna ges skriftligen. Uppgifterna kan lämnas med hjälp av en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form.

34 §

Kallelse att höras

Om det är nödvändigt för att samla in uppgifter om föremålet för en utredning har Konkurrens- och konsumentverket rätt att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som av grundad anledning kan misstänkas ha varit aktiv vid genomförandet av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen (434/2003).

Föreslagen lydelse

i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

På uppmaning ska uppgifterna ges skriftligen. Uppgifterna kan lämnas med hjälp av en teknisk anslutning eller på annat sätt i elektronisk form.

34 §

Kallelse att höras

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som kan förfoga över upplysningar som behövs för utredning av en konkurrensbegränsning. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får. Bestämmelser om hörande finns i förvaltningslagen (434/2003).

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kalla in och höra en företrädare för en näringsidkare eller för en sammanslutning av näringsidkare eller någon annan som kan ha information som behövs för att utreda om näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare

1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigering eller åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat får delta i hörande som avses i 2 mom. under överinseende av tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket får protokollföra de svar som det får.

Gällande lydelse

35 §

Inspektioner i näringsidkares affärslokaler

Behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket har rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning för att övervaka att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs samt för att bedöma företagsförvärv som avses i 4 kap. Konkurrens- och konsumentverket är skyldigt att på begäran av Europeiska kommissionen förrätta inspektioner så som bestäms i Europeiska unionens rättsakter.

Konkurrens- och konkurrensverket biträder kommissionen vid inspektioner så som bestäms i Europeiska unionens rättsakter.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor (FördrS 68 och 69/2018).

Vid en inspektion enligt 1–3 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna

Föreslagen lydelse

35 §

Inspektioner i näringsidkares affärslokaler

Behöriga tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverket har rätt att förrätta *alla behövliga inspektioner* i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning för att övervaka att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs samt för att bedöma företagsförvärv som avses i 4 kap. Konkurrens- och konsumentverket är skyldigt att på begäran av Europeiska kommissionen förrätta inspektioner så som föreskrivs i Europeiska unionens rättsakter.

Konkurrens- och konkurrensverket biträder kommissionen vid inspektioner så som föreskrivs i Europeiska unionens rättsakter.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat förrätta inspektioner i lokaler som avses i 1 mom. för att utreda huruvida en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare

1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i de affärs- och lagerlokaler samt av markområden och fordon som en näringsidkare har i sin besittning i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor (FördrS 68 och 69/2018).

Vid en inspektion enligt 1–4 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna

Gällande lydelse

lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

36 §

Inspektioner i andra lokaler

För att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den här Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän rätt att förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 §, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att ett allvarligt brott mot 5 eller 7 § eller artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i andra lokaler än de som avses i 35 § i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

Europeiska kommissionen kan i enlighet med artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget bestämma att inspektion ska förrättas också i andra lokaler än de som avses i 35 §.

Föreslagen lydelse

lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

36 §

Inspektioner i andra lokaler

För att utöva tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den här Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän rätt att förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 §, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för att en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska kunna bevisas.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att förrätta inspektioner i andra lokaler än de som avses i 35 § i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

Europeiska kommissionen kan i enlighet med artikel 21 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget bestämma att inspektion ska förrättas också i andra lokaler än de som avses i 35 §.

Tjänstemän vid Konkurrens- och konsumentverket har rätt att på begäran av en annan medlemsstats konkurrensmyndighet förrätta inspektioner också i andra lokaler än sådana som avses i 35 §, om det finns grundad anledning att misstänka att där förvaras bokföring eller andra handlingar som har samband med affärsverksamheten och föremålet för inspektionen och som kan ha betydelse för utredning av om en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare

1) har överträtt artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

Gällande lydelse

Tillstånd hos marknadsdomstolen ska inhämtas i förväg av Konkurrens- och konsumentverket till en sådan inspektion som avses i 1 och 2 mom. *och av Europeiska kommissionen till en sådan inspektion som avses i 3 mom.* Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om den skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen prövar om den planerade inspektionen är godtycklig eller alltför långtgående, ska marknadsdomstolen särskilt beakta hur allvarlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som avses, den berörda näringsidkarens medverkan samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs.

Vid en inspektion enligt 1–3 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare ska för inspektioner ge Konkurrens- och konsumentverkets, regionförvaltningsverkets och Europeiska kommissionens tjänstemän eller personer som dessa bemyndigat tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av näringsidkarnas och sammanslutningarnas affärskorrespondens,

Föreslagen lydelse

2) har underlåtit att följa ett av den andra medlemsstatens konkurrensmyndighet meddelat beslut om förbud, korrigerande åtgärd eller åtagande eller interimistiskt föreläggande,

3) har underlåtit att följa den andra medlemsstatens förfaranderegler om inspektioner i affärslokaler, höranden eller begäranden om information.

Konkurrens- och konsumentverket ska hos marknadsdomstolen i förväg inhämta tillstånd till en inspektion som avses i 1–4 mom. Marknadsdomstolen kan förbjuda en inspektion om den skulle vara godtycklig eller alltför långtgående. När marknadsdomstolen prövar om den planerade inspektionen är godtycklig eller alltför långtgående, ska marknadsdomstolen särskilt beakta hur allvarlig den misstänkta konkurrensbegränsningen är, betydelsen av den bevisning som avses, den berörda näringsidkarens medverkan samt den rimliga sannolikheten för att de räkenskaper och affärshandlingar som inspektionen avser förvaras i de lokaler för vilka tillstånd begärs.

Vid en inspektion som förrättas med stöd av 1–4 mom. får Konkurrens- och konsumentverket företa granskning av tillfälliga kopior av data i sina egna lokaler. När inspektionen är slutförd ska Konkurrens- och konsumentverket förstöra de tillfälliga kopiorna av data.

På inspektioner som avses i denna paragraf tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen.

37 §

Förfarandet vid inspektioner

Näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare ska för inspektioner ge Konkurrens- och konsumentverkets, regionförvaltningsverkets, Europeiska kommissionens *och andra medlemsstaters konkurrensmyndigheters* tjänstemän, eller personer som dessa bemyndigat, tillträde till affärs- och lagerlokaler, markområden och fordon som de har i sin besittning. De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att oberoende av lagringsmediet granska och ta kopior av näringsidkarnas och

Gällande lydelse

bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över att denna lag samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den följs.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som behandlar kommunikation eller uppgifter som avses i 1 mom. på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahållits näringsidkaren. Om lämnandet av uppgifter till de tjänstemän som förrättar inspektionen medför kostnader för det företag som på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls den näringsidkaren behandlar uppgifter, svarar denna näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som är föremål för inspektion för kostnaderna, om inte parterna kommer överens om något annat.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler eller bokföring, handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen.

Vid förrättande av inspektion i andra lokaler än de som avses i 35 § har Europeiska kommissionens, Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän befogenheter enligt 1 mom., men inte befogenheter enligt 3 mom.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket och regionförvaltningsverken kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

Föreslagen lydelse

sammanslutningarnas affärskorrespondens, bokföring, dataregistreringar och andra handlingar och data som kan ha betydelse för tillsynen över *efterlevnaden* av denna lag *och* de bestämmelser som utfärdats med stöd av *den*.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att få alla uppgifter som behövs för inspektionen också av ett företag som på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahållits näringsidkaren behandlar kommunikation eller uppgifter som avses i 1 mom. Om lämnandet av uppgifter till de tjänstemän som förrättar inspektionen medför kostnader för det företag som på begäran av den näringsidkare som är föremål för inspektion eller annars som en del av den service som tillhandahålls den näringsidkaren behandlar uppgifter, svarar denna näringsidkare eller den sammanslutning av näringsidkare som är föremål för inspektion för kostnaderna, om inte parterna kommer överens om något annat.

De tjänstemän som förrättar inspektion har rätt att av samtliga företrädare för och anställda hos näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare kräva utredningar av fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. De tjänstemän som förrättar inspektion har också rätt att försegla lokaler och bokföring samt handlingar och data så länge och i den omfattning som det behövs för inspektionen.

Vid förrättande av inspektion i andra lokaler än de som avses i 35 § har Europeiska kommissionens, Konkurrens- och konsumentverkets och regionförvaltningsverkets tjänstemän befogenheter enligt 1 mom., men inte befogenheter enligt 3 mom.

Bestämmelser om polisens skyldighet att ge handräckning finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011).

Europeiska kommissionen, Konkurrens- och konsumentverket, *en konkurrensmyndighet* i en annan medlemsstat och regionförvaltningsverken kan vid inspektioner biträdas av andra personer som de har bemyndigat därtill.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Tjänstemän vid konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten eller personer som denna har bemyndigat får delta i förrättandet av inspektioner och aktivt biträda Konkurrens- och konsumentverkets tjänstemän under dessas ledning och överinseende vid förrättande av inspektioner.

37 a §

Påföljdsavgift för överträdelse av förfarandebestämmelser

Frånsett de fall då en överträdelse måste betraktas som obetydlig eller påförandet av påföljdsavgift annars är att betrakta som obefogat kan Konkurrens- och konsumentverket göra en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift för en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) motsätter sig en inspektion som ska förrättas enligt 35 § för utredning av en konkurrensbegränsning,

2) bryter en i 37 § 3 mom. avsedd försegling som anbringats i samband med utredning av en konkurrensbegränsning,

3) underlåter att rätta eller komplettera en oriktig, vilseledande eller ofullständig utredning som getts på en med stöd av 37 § 3 mom. gjord begäran som framställts i samband med en inspektion som förrättats enligt 35 § för utredning av en konkurrensbegränsning, eller underlåter att lämna in en begärd utredning,

4) lämnar oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter vid besvarandet av en med stöd av 33 § 1 mom. gjord begäran för utredande av en konkurrensbegränsning eller underlåter att lämna de begärda uppgifterna inom den tid som Konkurrens- och konsumentverket satt ut,

5) underlåter att säkerställa att dess företrädare inställer sig till ett hörande enligt 34 § som hänför sig till utredningen av en konkurrensbegränsning,

6) underlåter att iaktta ett med stöd av 9, 9 a eller 10 § meddelat beslut som fattats med anledning av en konkurrensbegränsning eller att iaktta ett föreläggande som med stöd av 45

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

§ meddelats medan en konkurrensbegränsning utretts.

Bestämmandet av påföljdsavgiftens storlek baserar sig på en helhetsbedömning där hänsyn ska tas till överträdelsens art och omfattning samt det klandervärda i överträdelsen. Påföljdsavgiften får vara högst en procent av den totala globala omsättningen under räkenskapsperioden före den under vilken Konkurrens- och konsumentverket meddelar sin framställning om påföljdsavgift för den som är skyldig till överträdelsen.

Beslut om påförande av påföljdsavgift fattas av marknadsdomstolen på framställning av Konkurrens- och konsumentverket. Avgiften påförs för betalning till staten.

Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare eller sammanslutning av näringsidkare till vilken den näringsverksamhet som var delaktig i överträdelsen har övergått till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang.

38 a §

Rätten för den som är under utredning att ta del av vissa handlingar samt begränsningar av informationsanvändning

Endast den som är under utredning har, för att kunna utöva sin rätt att försvara sig, rätt att ta del av innehållet i en företagsförklaring och en förlikningsinlaga som lämnats för erhållande av befrielse från påföljdsavgift enligt 14 § och nedsättning av påföljdsavgiften enligt 15 §.

Den som är under utredning har rätt att använda uppgifterna i företagsförklaringar och i förlikningsinlagor för att utöva sin rätt att försvara sig vid domstol endast om ett ärende som behandlas vid domstolen är direkt knutet till det ärende för vilket uppgifterna har lämnats och gäller

1) fördelning av en påföljdsavgift som solidariskt påförts dem som brutit mot 5 § eller mot artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

2) ett beslut där en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Europeiska unionens funktionssätt konstateras eller sökande av ändring i ett avgörande som träffats med anledning av en sådan överträdelse,

3) en framställning av Konkurrens- och konsumentverket som gäller en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Innan Konkurrens- och konsumentverket har avslutat sitt förfarande mot alla som varit under utredning genom att fatta ett beslut som avses i 9, 10, 11 eller 32 § eller göra en framställning enligt 9 a eller 12 § eller på något annat sätt, får den som är under utredning inte som bevis vid domstolar använda information som Konkurrens- och konsumentverket har fått under sina utredningar och som ingår i

1) svar som andra fysiska eller juridiska personer har gett på av Konkurrens- och konsumentverket framställda begäranden om information eller i material som dessa annars tagit fram särskilt för konkurrensmyndighetens förfarande,

2) ett beslutsutkast eller i något annat material som Konkurrens- och konsumentverket under sitt förfarande har sammanställt och överlämnat till parterna,

3) en förlikningsinlaga som återkallats.

Konkurrens- och konsumentverket får, i enlighet med artikel 12 i rådets förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget, till konkurrensmyndigheter i andra medlemsstater översända och av dem ta emot företagsförklaringar endast

1) med samtycke av den näringsidkare som lämnat företagsförklaringen, eller

2) om både den mottagande konkurrensmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket har fått en ansökan om befrielse från påföljdsavgift eller nedsättning av påföljdsavgiften av samma sökande avseende samma överträdelse och sökanden inte kan återta den information som lagts fram för den mottagande konkurrensmyndigheten.

Gällande lydelse

40 §

Utlämnande av handlingar till konkurrensmyndigheterna i ett annat land

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av Konkurrens- och konsumentverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får Konkurrens- och konsumentverket lämna ut en sekretessbelagd handling som innehas av verket till en konkurrensmyndighet i ett annat nordiskt land i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

44 §

Överklagande

Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av denna lag får överklagas hos marknadsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 26 § 1 mom. eller 45 § 1 mom. och ett beslut om förrättande av inspektion enligt 35 § får inte överklagas genom besvär. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 17 § 3 mom. eller 26 § 3 mom. får inte överklagas särskilt genom besvär. Den som anmäler ett företagsförvärv får

Föreslagen lydelse

40 §

Utlämnande av handlingar till konkurrensmyndigheterna i ett annat land

Bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda handlingar som innehas av Konkurrens- och konsumentverket till en utländsk konkurrensmyndighet finns i 30 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får Konkurrens- och konsumentverket lämna ut en sekretessbelagd handling som innehas av verket till en konkurrensmyndighet i ett annat nordiskt land i enlighet med bestämmelserna i det nordiska avtalet om samarbete i konkurrensfrågor.

Konkurrens- och konsumentverket har rätt att utbyta information med en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat, och denna information får användas som bevis, med förbehåll för de skyddsåtgärder som fastställs i artikel 12 i förordning (EG) nr 1/2003 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget.

5 a kap.

Gränsöverskridande delgivning och verkställighet i medlemsstaterna

44 §

Delgivning över Europeiska unionens medlemsstaters gränser

Om en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b §, ska Konkurrens- och konsumentverket på den ansökande konkurrensmyndighetens vägnar delge

1) de preliminära invändningarna mot den påstådda överträdelsen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och de beslut som fattats med tillämpning av dessa artiklar,

Gällande lydelse

inte anföra besvär över ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket meddelat med stöd av 25 § och genom vilket Konkurrens- och konsumentverket har bestämt att de villkor som anmälaren har ställt ska iakttas. Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 9–11, 30 c eller 33 § ska iakttas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat.

Ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i den ordning som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 26 § 2 mom. eller ett beslut om förlängning av fristen enligt 45 § 2 mom. eller om tillstånd att förrätta inspektion enligt 36 § 3 mom. får inte överklagas genom besvär. Marknadsdomstolens beslut ska iakttas trots att besvär har anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I ett beslut om handräckning som har meddelats med stöd av 37 § 4 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Föreslagen lydelse

2) sådana andra förfarandeåtgärder som godkänts inom ramen för förfarandena för efterlevnadskontroll och som bör delges i enlighet med den nationella lagstiftningen,

3) handlingar som gäller verkställigheten av beslut om böter och vite och andra handlingar som är relevanta vid tillämpningen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Bestämmelser om förfarandet vid delgivning finns i förvaltningslagen.

Konkurrens- och konsumentverket får sända en begäran om delgivning till en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat, om delgivning behövs enligt den nationella lagstiftningen.

44 a §

Verkställighet över Europeiska unionens medlemsstaters gränser

Efter att ha säkerställt att en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b § ska Konkurrens- och konsumentverket godkänna begäran för verkställighet. För att verkställighetsskyldighet ska uppstå krävs dessutom att

1) rimliga ansträngningar för att verkställa beslutet har gjorts i den medlemsstat som begärt verkställighet,

2) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte haft tillräckliga tillgångar i den medlemsstat som framställt begäran, och

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har tillgångar i Finland.

När motsvarande förutsättningar enligt 1 mom. är uppfyllda får Konkurrens- och konsumentverket kräva att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat verkställer beslut om påföljdsavgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

Om en begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt uppfyller förutsättningarna enligt 44 b § har Konkurrens- och konsumentverket rätt att godkänna begäran för verkställighet. För godkännande av begäran förutsätts dock inte att konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten har gjort rimliga ansträngningar för att verkställa beslutet inom sitt eget territorium. För verkställighet krävs dessutom att

1) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare inte är etablerad i den medlemsstat som framställt begäran, och

2) näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare har tillgångar i Finland.

När Konkurrens- och konsumentverket har godkänt begäran för verkställighet ser Rättsregistercentralen utan dröjsmål till att det i begäran nämnda lagakraftvunna beslut om påföljdsavgift, böter eller vite som meddelats i den andra medlemsstaten verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

När motsvarande förutsättningar enligt 3 mom. är uppfyllda får Konkurrens- och konsumentverket begära att en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat verkställer beslut om påföljdsavgift eller vite som på grundval av en överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har fattats i Finland.

44 b §

Förutsättningar för gränsöverskridande delgivning och verkställighet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

En konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär delgivning enligt 44 § eller verkställighet enligt 44 a § ska lämna följande uppgifter i ett standardformulär:

1) namn och känd adress i fråga om delgivningens mottagare eller den som är föremål för verkställighet samt andra specificerande uppgifter,

2) en sammanfattning av relevanta fakta och omständigheter,

3) en kopia av den akt som ska delges eller verkställas och en sammanfattning av akten,

4) namn, adress och övriga kontaktuppgifter i fråga om den myndighet som tar emot begäran,

5) den tidsfrist inom vilken delgivningen eller verkställigheten ska genomföras, såsom lagstadgad tidsfrist eller preskriptionstid.

Den konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat som begär verkställighet enligt 44 a § ska, utöver de uppgifter som avses i 1 mom., lämna uppgift om vilken dag det beslut som ska verkställas vann laga kraft och andra uppgifter om beslutet samt uppgift om beloppet av påföljdsavgift, böter eller vite. Dessutom ska konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten lämna information som visar de rimliga ansträngningar som den har gjort för att verkställa beslutet på sitt eget territorium.

Konkurrens- och konsumentverket är inte skyldigt att genomföra en delgivning som avses i 44 § och att godkänna verkställigheten av en begäran, om den begäran som en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat har framställt inte uppfyller kraven i detta kapitel eller om uppfyllandet av begäran uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i Finland. Konkurrensmyndigheten i den andra medlemsstaten ska underrättas om ett nekande eller om behovet av ytterligare information.

44 c §

Förfarandena vid begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet

En konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat kan med avseende på delgivning och verkställighet lämna uppgifter på finska eller

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

svenska eller på något av Europeiska unionens officiella språk som den konkurrensmyndigheten och Konkurrens- och konsumentverket har kommit överens om när det gäller delgivning och som den konkurrensmyndigheten och Rättsregistercentralen har kommit överens om när det gäller verkställighet.

Den konkurrensmyndighet i den andra medlemsstaten som har framställt begäran svarar för skäliga översättnings-, arbetskrafts- och administrationskostnader samt andra motsvarande extra kostnader i samband med delgivningen och verkställigheten. Rättsregistercentralen får täcka de till verkställigheten anknyttande kostnaderna genom de påföljdsavgifter, böter eller viten som den har samlat in på den andra medlemsstatens konkurrensmyndighets vägnar. För att täcka verkställighetskostnaderna får Rättsregistercentralen dra av dem från de insamlade medlen innan medlen redovisas till den myndighet i en annan medlemsstat som gjort begäran om verkställighet.

44 d §

Twister som rör begäran om gränsöverskridande delgivning och verkställighet

Förvaltningsklagan får anföras över fel i Konkurrens- och konsumentverkets delgivningsförfarande. Ett i 44 a § 1 och 3 mom. avsett beslut som Konkurrensverket har meddelat får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Ett beslut får verkställas trots att besvär har anförts.

Invändningar i fråga om lagenligheten i ett beslut eller någon annan med tillämpningen av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt förknippad handling som ska delges och i fråga om lagenligheten i ett beslut som ska verkställas samt i fråga om ett standardformulär som avses i 44 b § ska avgöras i den medlemsstat som framställt begäran, med iakttagande av lagstiftningen i den medlemsstaten.

Gällande lydelse

45 §

Temporära bestämmelser

Om det är behövligt att omedelbart förhindra tillämpning eller genomförande av en konkurrensbegränsning, kan Konkurrens- och konsumentverket meddela ett temporärt förbud mot tillämpning och genomförande. Konkurrens- och konsumentverket kan också temporärt ålägga en näringsidkare att leverera nyttigheter till en annan näringsidkare på villkor som motsvarar dem som denna erbjuder andra näringsidkare.

Konkurrens- och konsumentverket ska fatta beslut i huvudsaken och göra en framställning till marknadsdomstolen enligt 12 § 3 mom. om bestämmande av påföljdsavgift inom 90 dagar från det att ett temporärt beslut har meddelats. På ansökan av Konkurrens- och konsumentverket inom ovannämnda tid kan marknadsdomstolen förlänga tidsfristen. Om Konkurrens- och konsumentverket inte inom föreskriven tid fattar beslut i huvudsaken eller gör framställning till marknadsdomstolen, förfaller förbudet eller åläggandet.

Innan Konkurrens- och konsumentverket utfärdar ett temporärt förbud eller åläggande ska verket ge näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare tillfälle att bli hörd, om inte något annat följer av att saken är brådskande eller av andra särskilda orsaker.

46 §

Vite

Konkurrens- och konsumentverket kan förena de villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som verket meddelat med stöd av denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Marknadsdomstolen kan förena de förelägganden, villkor, förbud eller ålägganden som avses i denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

Föreslagen lydelse

45 §

Interimistiska förelägganden

Om det omedelbart konstateras att tillämpningen eller genomförandet av en konkurrensbegränsning kan skada konkurrensen allvarligt och irreparabelt, får Konkurrens- och konsumentverket meddela ett interimistiskt föreläggande om att upphöra med konkurrensbegränsningen.

Konkurrens- och konsumentverkets interimistiska föreläggande ska gälla en viss tid eller tills verkets beslut i huvudsaken har fattats eller en i 12 § 3 mom. avsedd framställning har gjorts. Konkurrens- och konsumentverket får genom ett separat beslut förlänga giltighetstiden för ett tidsbegränsat interimistiskt föreläggande, om en förlängning är nödvändig. Konkurrens- och konsumentverket ska upphäva ett interimistiskt föreläggande omedelbart när föreläggandet inte längre är befogat.

Innan Konkurrens- och konsumentverket meddelar ett interimistiskt föreläggande ska verket ge näringsidkaren eller sammanslutningen av näringsidkare tillfälle att bli hörd, om inte något annat följer av att saken är brådskande eller av andra särskilda orsaker.

46 §

Vite

Konkurrens- och konsumentverket kan förena de villkor, förelägganden, förbud eller ålägganden som verket meddelat med stöd av denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Marknadsdomstolen kan förena de förelägganden, villkor, förbud och ålägganden som avses i denna lag med vite. Vitet döms ut av marknadsdomstolen.

Vite som hänför sig till en överträdelse av 5 eller 7 § eller av artikel 101 eller 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt el-

Gällande lydelse

Vite får inte föreläggas en fysisk person för fullgörande av skyldigheten att lämna uppgifter som föreskrivits för fullgörande av skyldigheten enligt 34 §.

47 §

Hur påföljdsavgiften verkställs

Rättsregistercentralen ska se till att beslut som gäller att bestämma påföljdsavgifter enligt 12 § verkställs.

Beslut av marknadsdomstolen om bestämmande av en påföljdsavgift ska meddelas Rättsregistercentralen.

Om högsta förvaltningsdomstolen ändrar marknadsdomstolens beslut så att en påföljdsavgift avlyfts eller beloppet ändras, ska högsta förvaltningsdomstolen underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

Högsta förvaltningsdomstolen ska också underrätta Rättsregistercentralen om beslut där högsta förvaltningsdomstolen i första instans har bestämt en påföljdsavgift.

Rättsregistercentralen ska utan ansökan återbetala en påföljdsavgift, om det beslut som gäller avgiften har upphävts eller om avgiftsbeloppet har sänkts.

Föreslagen lydelse

ler till utredning av en sådan överträdelse eller till underlåtelse att iakttä ett förbud, beslut, föreläggande eller åläggande som avses i 9, 9 a, 10, 33–35 eller 45 § ska fastställas i proportion till näringsidkarens eller sammanslutningens av näringsidkarens genomsnittliga dagliga totala globala omsättning för den räkenskapsperiod som föregår tidpunkten för beslutet om utsättande av vite. På vite tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

För fysiska personer får det dock inte sättas ut vite för fullgörande av den i 33 § 2 mom. föreskrivna skyldigheten att lämna upplysningar, och inte heller får vite sättas ut för fysiska personer för säkerställande av att de inställer sig till ett hörande som avses i 34 §. Vite får dock sättas ut för näringsidkare och sammanslutningar av näringsidkare för att säkerställa att deras företrädare inställer sig till ett hörande som avses i 34 §.

47 §

Hur påföljdsavgiften verkställs

Rättsregistercentralen ska se till att lagakraftvunna beslut om påförande av påföljdsavgifter som meddelats med stöd av 12 och 37 a § och lagakraftvunna beslut som meddelats med stöd av 47 a § 2 och 3 mom. verkställs.

Marknadsdomstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om sina beslut om påförande av påföljdsavgift.

Om högsta förvaltningsdomstolen avlyfter en påföljdsavgift som marknadsdomstolen påfört eller ändrar dess belopp, ska högsta förvaltningsdomstolen underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

Högsta förvaltningsdomstolen ska också underrätta Rättsregistercentralen om beslut där högsta förvaltningsdomstolen i första instans har påfört en påföljdsavgift.

Rättsregistercentralen ska utan ansökan återbetala en påföljdsavgift eller den del av påföljdsavgiften som motsvarar en nedsättning, om det beslut som gäller påföljdsavgift har upphävts eller om avgiftsbeloppet har nedsatts.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

En påföljdsavgift verkställs utan dom eller beslut med iakttagande av lagen om verkställighet av skatter och avgifter, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

47 a §

Indrivning av påföljdsavgift som påförts en sammanslutning av näringsidkare

Om omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats vid bestämmandet av en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen genom ett lagakraftvunnet beslut och sammanslutningen inte klarar av att betala påföljdsavgiften, ska sammanslutningen kräva betalning från sina medlemmar för att täcka avgiften.

Om en sammanslutning inte har betalat en påföljdsavgift fullt ut inom ett år från det att beslutet om påföljdsavgift vann laga kraft, får Konkurrens- och konsumentverket besluta att det utestående beloppet drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var företrädare i sammanslutningens styrelse eller i något annat beslutande organ när det beslut som ledde till överträdelse fattades. Konkurrens- och konsumentverket får dock besluta om indrivning redan innan ett år har förflutit från det att beslutet vann laga kraft, om indrivningen av påföljdsavgift till följd av ansökan om utsökning har upphört i och med ett hinderintyg som avses i utsökningebalken (705/2007). Om Konkurrens- och konsumentverket inte fattar beslut om att driva in det utestående beloppet hos medlemmarna i sammanslutningen, ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos sammanslutningen.

Om påföljdsavgiften inte blir indriven fullt ut hos de i 2 mom. avsedda medlemmarna i sammanslutningen inom ett år från det att Konkurrens- och konsumentverkets beslut enligt 2 mom. vann laga kraft, får Konkurrens- och konsumentverket besluta att det utestående beloppet drivs in hos vilken som helst av de medlemmar i sammanslutningen som var verksamma på den marknad där överträdelsen ägde rum. Om Konkurrens- och konsu-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

mentverket har fattat beslut om indrivning enligt 2 mom. men inte fattar ett beslut om indrivning enligt detta moment, ska Rättsregistercentralen fortsätta att driva in påföljdsavgiften hos de medlemmar som nämns i det med stöd av 2 mom. fattade beslutet.

Konkurrens- och konsumentverket får dock inte genom ett beslut bestämma att driva in den utestående delen av påföljdsavgiften hos sådana medlemmar i en sammanslutning som visar att de inte har genomfört det beslut av sammanslutningen som ledde till en överträdelse och antingen inte var medvetna om beslutets existens eller aktivt tog avstånd från beslutet innan Konkurrens- och konsumentverket började utreda överträdelsen.

När Konkurrens- och konsumentverket fattar beslut med stöd av 2 och 3 mom. ska verket ta hänsyn till den relativa storleken på de medlemmar som tillhör sammanslutningen och situationen för små och medelstora företag. En enskild näringsidkares betalningsansvar för en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen får inte tillsammans med en påföljdsavgift som påförts näringsidkaren för samma överträdelse överstiga det maximibelopp som anges i 13 a § 1 mom.

Om omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats i en påföljdsavgift som påförts sammanslutningen ska påföljdsavgiften i sin helhet drivas in

1) inom fem år från det att marknadsdomstolens eller högsta förvaltningsdomstolens beslut om påföljdsavgift vann laga kraft, eller

2) inom två år från det att Konkurrens- och konsumentverkets med stöd av 2 eller 3 mom. fattade beslut vann laga kraft, om denna tid är längre än den som anges i 1 mom.

49 a §

Sökande av ändring hos marknadsdomstolen

Ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos marknadsdomstolen. På ändringssökande tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), om inte något annat föreskrivs nedan. Ett beslut som Konkurrens-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

och konsumentverket har meddelat med stöd av 9, 10, 11, 30 c, 33 eller 45 § ska iakttas även om besvär har anförts, om inte marknadsdomstolen bestämmer något annat. Besvär över ett interimistiskt föreläggande som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat med stöd av 45 § ska behandlas skyndsamt.

I ett beslut som Konkurrens- och konsumentverket har fattat om väsentliga brister i en anmälan om företagsförvärv med stöd av 26 § 1 mom. eller ett beslut om givande av handräckning som verket fattat med stöd av 37 § 5 mom. får ändring inte sökas genom besvär. Den som anmäler ett företagsförvärv får inte anföra besvär över ett beslut som meddelats med stöd av 25 § och genom vilket det har bestämts att de villkor som anmälaren har ställt ska iakttas.

Beslut som Konkurrens- och konsumentverket har meddelat i fråga om förrättande av inspektion enligt 35 §, med stöd av 17 § 4 mom. om huruvida förutsättningarna enligt 14–16 § är uppfyllda eller med stöd av 26 § 3 mom. om förlängning av behandlingsfristen får inte överklagas särskilt genom besvär.

49 b §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

Ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd. På ändringssökande tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, om inte något annat föreskrivs nedan.

Beslut som marknadsdomstolen har meddelat med stöd av 26 § 2 mom. om förlängning av fristen eller som marknadsdomstolen meddelat i fråga om beviljande av inspektionsbefogenhet enligt 36 § 5 mom. eller ett interimistiskt föreläggande enligt 45 § får inte överklagas genom besvär.

Marknadsdomstolens beslut ska iakttas även om besvär har anförts, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Beslut om strukturella korrigeringar åtgärder enligt 9 a §, beslut om påföljdsavgifter

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

enligt 12 eller 37 a § eller beslut som avses i 47 a § 2 och 3 mom. får dock inte verkställas förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelserna i 9 a, 13 och 13 a–13 f § i denna lag tillämpas inte på konkurrensbegränsningar som upphört före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 19 § i denna lag tillämpas inte på ärenden som blir anhängiga vid Konkurrens- och konsumentverket före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 29 § i denna lag tillämpas inte på framställningar om förbud mot företagsförvärv som Konkurrens- och konsumentverket gjort till marknadsdomstolen före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 37 a § i denna lag tillämpas inte på i 1 mom. i den paragrafen avsedda förfaranden som skett före lagens ikraftträdande.

Bestämmelserna i 47 a § i denna lag tillämpas inte på indrivning av påföljdsavgifter som påförts sammanslutningar av näringsidkare före lagens ikraftträdande i situationer där omsättningen för medlemmarna i en sammanslutning har beaktats vid bestämmandet av påföljdsavgift och den konkurrensbegränsning som legat till grund för påföljdsavgiften har upphört före lagens ikraftträdande.

De ärenden som vid ikraftträdandet av denna lag är anhängiga hos marknadsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen slutbehandlas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.
